

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 36θ, Παρασκευή 25 Μαρτίου 1988

Δρχ. 100

- Η σκανδαλιάρα ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
- Το ΠΑΣΟΚ αποφασίζει την ΕΚΛΟΓΙΚΗ τακτική
- Η ΛΑΡΙΣΑ παίρνει τη ρεβάνς στο Κιλελέρ
- Η ΚΥΠΡΟΣ στην προοπτική νέας Ζυρίχης
- Οι ΦΟΙΤΗΤΕΣ ψήφισαν και πάλι πολιτικά
- Ζ. ΛΑΜΠΙΚΑ: Ο αποκλεισμός από την πολιτική πράξη
- Γ. ΚΡΙΜΠΑ: Με αποδέκτη τον Ελ. Βενιζέλο

Τι ήταν;

- Γίγας ή νάνος;
- Σιδερένιος ή χάρτινος;
- Ηγέτης ή μαέστρος των παρασκηνίων;

Ο πιο ανιφανκός
πολιπκός
της νεώτερης
ιστορίας μας,
δίνει ο ίδιος
απαντήσεις
στα δραμαπκά
αυτά ερωτήματα!

Ο Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ ΑΥΤΟΨΥΧΑΝΑΛΥΕΤΑΙ

Ένα βιβλίο του Ανδρέα
Καπογιαννόπουλου, που ρίχνει φως
στο αίνιγμα «Μεταξάς», αναλύοντας
με νυχρή επιστημονική μέθοδο το
προσωπικό ημερολόγιο του
δικτάτορα, που ο Μεταξάς δεν
εσκόπευε να βγάλει ποτέ στο φως
της δημοσιότητας!
Ένα βιβλίο που αποκαλύπτει
άγνωστα στοιχεία για τον
τορπιλισμό της «Ελλης», για τον
πόλεμο στην Αλβανία, για το
αληθινό περιεχόμενο του «ΟΧΙ» του
δικτάτορα, για τα κρυφά του σχέδια
σχεπικά με την εξέλιξη του πολέμου!

Ο Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ ΑΥΤΟΨΥΧΑΝΑΛΥΕΤΑΙ

~ Πίστευε ποτέ στη νίκη μας
στην Αλβανία ή η μεγάλη
νίκη τον αιφνιδίασε;

- ~ Γιατί άφησε ανοχύρωτη την
αλβανική μεθόριο; Τι
κρυβόταν πίσω από αυτό;
- ~ Είχε συναισθήση ότι βρέθηκε
να κυβερνά ένα λαό, που
έγραφε με το αίμα του
περίλαμπρες σελίδες στην
ιστορία των αγώνων του
ανθρώπου για την ελευθερία;
- ~ Ή, αντίθετα, πρόφερε το
«ΟΧΙ» πιστεύοντας ότι απλώς
θα ρίχονταν μερικές
τουφεκίες για την «τιμή των
όπλων»;

Απαντάει ο ίδιος ο Μεταξάς μέσα
από το ημερολόγιό του, φωτίζοντας
τραγικά την ιστορία!

Ο Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ ΑΥΤΟΨΥΧΑΝΑΛΥΕΤΑΙ

Ο Μεταξάς, αυτομυχαναλυόμενος,
γκρεμίζει ο ίδιος τους μύθους και
τους θρύλους, με τους οποίους οι
οπαδοί του τον είχαν στολίζει
φантаχτερά και χωρίς καμιά
αίσθηση χιούμορ!
Ένα βιβλίο όπου αποκαλύπτονται
οι σκοτεινές πτυχές της δικτατορίας,
οι παρασκηνιακές σχέσεις και οι
κρυφές σκέψεις του δικτάτορα, οι
φοβίες του, οι φαντασιώσεις του, τα
πάθη του...
Ένα βιβλίο, όπου επικρατούν η
επιστημονική ανάλυση και η στεγνή
αλήθεια, χωρίς προκαταλήψεις!

Εκυκλοφόρησε
στα περίπτερα
και τα βιβλιοπωλεία

Τιμή 1.200 δρχ.

ΕΚΔΟΣΗ
«ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.»
ΧΟΝΔΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
9567161-3, 9581016

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Β. ΖΗΣΗΣ	
ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ: «Ανανεώνεται» αλλά δεν εκσυγχρονίζεται	12
Β. ΖΗΣΗΣ	
Πώς ετοιμάζεται το ΠΑΣΟΚ για τις εκλογές	16
Γ. ΣΚΑΡΒΕΛΑΚΗΣ	
Εκλογές το 1988;	17
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Ο πρωθυπουργός και το ΥΠΕΞ	19
ΣΤ. ΖΑΚΥΝΘΙΝΟΣ - Σ. ΣΙΔΕΡΗΣ	
Από τον «πράσινο ήλιο» στην «πράσινη δραχμή»	20
Κ. ΔΕΔΕΣ	
Μη πόλεμος και στην οικονομία	22
Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ	
Η «επιστροφή» Καραμανλή	23
ΛΑΖ. ΜΑΥΡΟΣ	
Αμφισβητήσεις του Νταβός στην Κύπρο	24
ΑΝΔ. ΜΠΙΣΤΗΣ	
Η επίσκεψη Γ. Βασιλείου	26
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
Το στυλ των φοιτητικών εκλογών	28
Μ. ΒΑΛΙΑΝΑΤΟΣ	
Στη Λάρισα, κοντά στο Κιλελέρ	30
Ν. ΤΖΙΑΝΙΔΗΣ	
Η «εκδίκηση» των Λαρισινών	31
ΚΑΙΤΗ ΑΡΩΝΗ - ΤΣΙΧΛΗ	
Ορθοδοξία και εξεγέρσεις	32
Γ. ΚΡΙΜΠΑΣ	
Αποδέκτης: Ελευθέριος Βενιζέλος	35
ΖΩΡΖ ΛΑΜΠΙΚΑ	
Για τον πολιτικό αποκλεισμό	39
ΣΤ. ΧΑΤΖΗΣ	
Απομνημονεύματα ενός προέδρου	46
Β. ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ	
Οι απόμαχοι	47
ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	
Μάρτιν Χάιντεγκερ: «Ζήτω ο Χίτλερ»	52
Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ	
Περί αρχαιολογικών συνδρόμων	54
ΑΛ. ΞΥΔΗΣ	
Δείγματα της πιο σύγχρονης τέχνης	56
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Οι γόρδιοι και «δύο το κρατούμενο»...	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	11
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	42
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	44
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ	
Ν.Σ. ΜΑΡΓΑΡΗΣ	
Τα δάση, τα δένδρα, τα κόμματα	49
Α. ΔΑΒΑΝΕΛΟΣ	
Μετά το Λαϊκό	49
ΕΥΑ ΠΑΤΙΚΗ	
Στο περιθώριο	50
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	57

ΣΠΑΝΙΣ ΚΟΔΕΪΝΗΣ

ΕΛΑΧΙΣΤΟΙ ήσαν αυτοί που έστρεψαν με απορία ή και αποστροφή, το βλέμμα τους στην ποδοσφαιρική παρωδία του Κιλελέρ· οι περισσότεροι μετέγραψαν το περί δικαίου αίσθημά τους επάνω στο νοητό ιστό εθνικής αλληλεγγύης, που υφάνθηκε γύρω από το λαρισαϊκό ομφαλό της χώρας και που γι' άλλη μια φορά —όπως πέρυσι με τα λικνίσματα στη μέση του Νίκου Γκάλη— ανασυγκόλλησε για λίγες ώρες την κατακερματισμένη κοινότητα των πολιτών. Οι λίγοι των παντειών πολιτικών ελίτ διέβλεψαν ότι μέγας κίνδυνος ελλοχεύει πίσω από τα οδοφράγματα, τα οποία —κατά ροπή αντίστροφη και περισσότερο υλική προς εκείνην της εθνικής αλληλεγγύης απέναντι στον αδικημένο «μικρό» της θεσσαλικής γης— έτεμναν το ενιαίο, το συνεχές που εξυπακούει αυτή τούτη η ύπαρξη εθνικής επικράτειας: η απειλή των «ιακωβίνων» της εξέγερσης ότι θα κήρυσσαν τη Λάρισα «αυτόνομη ζώνη», δεν ήταν παρά το πιστοποιητικό νομιμοποίησης του φόβου περί αποκλεισμού που διακατείχε τις φρόνιμες ηγεσίες του κέντρου και της ενδοχώρας.

ΕΝΩ, όμως, κανείς δεν ερητόρευσε περί πολιτικής κρίσης, ή περί κρίσης της πολιτικής, στην περίπτωση του θεσσαλικού ad hoc «κινήματος» —χωρίς όμως και να το αναγνωρίζουν ως τεκμήριο της μετάθεσης και συμπύκνωσης των αντιθέσεων και της πολιτικής (τους) «αλλού»— πάρα πολλοί συναίνεσαν στη διάγνωση μιας βαρύτατης ασθένειας του δημόσιου βίου της χώρας, στην περίπτωση των φοιτητικών εκλογών: «κρίση αντιπροσώπευσης», «απόσταση από την πολιτική» ή «απόρριψη» της, «δυσφορία απέναντι στα κόμματα» ήσαν ορισμένες από τις επιγραμματικές εκτιμήσεις που συνόδευσαν την άποψη περί «μεγάλης» αποχής και περί «ασυνήθιστου» ποσοστού λευκών.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ίσως τυχαίο ότι αυτοί οι κώδωνες κινδύνου εκρούσθηκαν από το χώρο της συμπολίτευσης, κυρίως, από αυτούς δηλαδή που ήσαν ικανοποιημένοι από την απείρως μικρότερη συμμετοχή στις φοιτητικές αρχαιρεσίες τους καιρούς διακυβέρνησης της χώρας από τη «Δεξιά»: τότε αρκούσε που η Δεξιά ήταν μειοψηφία στα Πανεπιστήμια και κατίσχυε το μέτωπο των «δημοκρατικών δυνάμεων», την πρωτοκαθεδρία του οποίου απειλούσαν τα σχέδια επιβολής οροφής συμμετοχής, τα οποία επιχείρησε η κυβέρνηση του Κ. Καραμανλή, για να συναντήσουν τη σθεναρή άμυνα όσων σήμερα διαπιστώνουν «κρίση συμμετοχής».

ΟΜΩΣ, η κατά τα παραδοσιακά στερεότυπα απολιτική ή και ενίοτε ανομική, διαμαρτυρία των Θεσσαλών και η αλληλεγγύη των λοιπών Ελλήνων, μπορεί να θεωρηθεί ως μια έκρηξη συμμετοχής, και να νομιμοποιηθεί ως κοινωνική κατάφαση απέναντι στην έκπτωση της πολιτικής στην τάξη του θεάματος —και μάλιστα θεάματος άτεχνου, αήθους, πτωχού— που συνεπιφέρει τη μετάταξη του πολίτη στην κατηγορία του εμπορεύματος της πολιτικής αγοράς· μιας αγοράς όμως, που δεν είχε, όπως αλλού, την πολυτέλεια να γεννηθεί μέσα από την εποχή της μαζικής πολιτικής και, γι' αυτό, το μόνο που συνεπάγεται είναι η καρικατούρα του αρχέτυπου της πολιτικής αγοράς, ο αποκλεισμός του πολίτη ακόμα και από τη μέθεξή του στο παχνίδι των συμβόλων της έστω.

ΑΠΟ ΑΥΤΗ τη σκοπιά, η «κρίση συμμετοχής» των φοιτητών, το υψηλότατο ποσοστό αναποφάσιστων, η κρίση αντιπροσώπευσης, η συναφής αποξένωση των πολιτών απέναντι στους πολιτικούς ηγέτες ή ακόμα και η μηδενική ισοπέδωσή τους από την «κοινή γνώμη» στη στάθμη των «αναξιόπιστων» ή «ανέντιμων», μπορούν να θεωρηθούν ως η αντίστροφη όψη, η αρνητική, της κοινωνικής κατάφασης των πολιτών απέναντι στην ήδη συντελεσμένη πολιτική τους αποξένωση, που κατά παρέκβαση εκφράστηκε στα οδοφράγματα της εθνικής οδού Αθηνών - Θεσσαλονίκης. Και ο φόβος αποκλεισμού που συναισθάνθηκαν οι πολιτικές ηγεσίες στην περίπτωση του «νέου Κιλελέρ», δεν είναι παρά η αποτύπωση, σε «αρνητικό», του άλλου αποκλεισμού του πολιτικού, που οι ίδιες έχουν επιβάλει στις άλλοτε συμμετοχικές ακολουθίες τους.

ΗΔΗ, η ελληνότροπη εκδοχή της άσκησης μιας κλειστής πολιτικής από άτυπες και ισχυρότατες ομάδες εξουσίας· η επίσης ελληνότροπη μετάλλαξη των συμμετοχικών αντιπροσωπευτικών θεσμών σε συγκαταθετικές τελετουργίες που συναρθρώνονται άψογα με την υπερενίσχυση του εκτελεστικού και του κρατισμού· η απουσία συνοχής και συνάφειας στη θεσμοποίηση του κοινωνικού (περίπτωση πρόσφατη, η αλλαγή του αθλητικού νόμου ή η κουτσογιωργική εντολή προς το «δικαστικόν» για διενέργεια έρευνας κατά της Πταισματοδίκου που κινήθηκε στα όρια της τυπικής νομιμότητας) είναι ορισμένες μόνον από τις εκφάνσεις της κρίσης και της μετάθεσης της πολιτικής από την κοινωνία, στην κορυφή της εξουσίας.

ΑΚΟΜΑ και οι εγκλήσεις των «χούλιγκαν» των γηπέδων είναι αυθεντικότερες πλέον από τις «αβροφροσύνες» που διατυπώνονται από τους δυο μονομάχους κάθε φορά που προσπαθούν να ομιλήσουν εκτός ημερησίας —δηλαδή κατ' αρχήν για κρίσιμα θέματα— διατάξεως της Βουλής.

ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ η κοδεΐνη του Τσίγκωφ, είναι φάρμακο διέγερσης και ευεξίας. Όχι για την πολιτική, όμως...

αντί

Οι γόρδιοι και «δύο το κρατούμενο»...

«ΛΥΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΗΦΗ Ο 'ΓΟΡΔΙΟΣ ΔΕΣΜΟΣ'»... Έτσι, ωραία, απλά, σχεδόν επιγραμματικά, η πρωινή «Αυριανή» μας πληροφόρησε για τον έσχατο διασυρμό της δικαιοσύνης από τον υφυπουργό Αθλητισμού Σήφη Βαλυράκη, ο οποίος, ενώ συνεδρίαζε ακόμα το δευτεροβάθμιο αθλητικό δικαστήριο για να εξετάσει την έφεση της λαρισινής ΠΑΕ, απεφάνθη ότι ποδοσφαιρικές ομάδες που χρησιμοποιούν ντοπαρισμένους παίκτες δεν τιμωρούνται ούτε με μηδενισμό (τους συγκεκριμένους αγώνες), ούτε με αφαίρεση βαθμών (Κυρώσεις υφίστανται μόνο οι ποδοσφαιριστές, ενώ οι ομάδες καταβάλλουν πρόστιμο που κυμαίνεται από 1 έως 10 εκατομμύρια δραχμές).

ΦΥΣΙΚΑ, ο υφυπουργός Αθλητισμού δεν αισθάνθηκε την ανάγκη να παραιτηθεί, μια και η σχετική απόφαση πάρθηκε σε υψηλότερα κυβερνητικά κλιμάκια... Και, φυσικά, δεν θυμήθηκε τα όσα είχε δηλώσει ο ίδιος, πέρσι (με αφορμή την υπόθεση ΟΦΗ) ότι η νομοθεσία για το ντοπάρισμα θα τροποποιηθεί «*επί το αυστηρότερον*»! Άλλο τόσο, όμως, δεν αισθάνθηκε την ανάγκη να παραιτηθεί ο υπουργός Δημόσιας Τάξης Αντώνης Δροσογιάννης, ο οποίος, με ολύμπια αταραξία, παρακολουθούσε το δράμα χιλιάδων Ελλήνων πολιτών (και μικρών παιδιών) που, επί 48 σχεδόν ώρες, έμειναν άπνοιοι, νηστικοί και διψασμένοι στους εθνικούς δρόμους και τις σιδηροδρομικές γραμμές, επειδή οι οπαδοί της ΠΑΕ Λάρισας έκριναν πως έπρεπε να κόψουν τη χώρα στα δύο! (Ο Α. Δροσογιάννης δεν απάντησε στο ερώτημα που του έθεσε η «Αυγή»: Για το πώς συμβαίνει να κινητοποιεί, εν τω άμα, οκτώ διμοιρίες ΜΑΤ όταν τρεις αναρχικοί θρυμματίζουν μια βιτρίνα στην οδό Σταδίου, ενώ, στην περιπτώση των «γεγονότων» της Λάρισας, το έπαιξε *υπερκόσμιος*...).

Υπάρχει κράτος του νόμου;

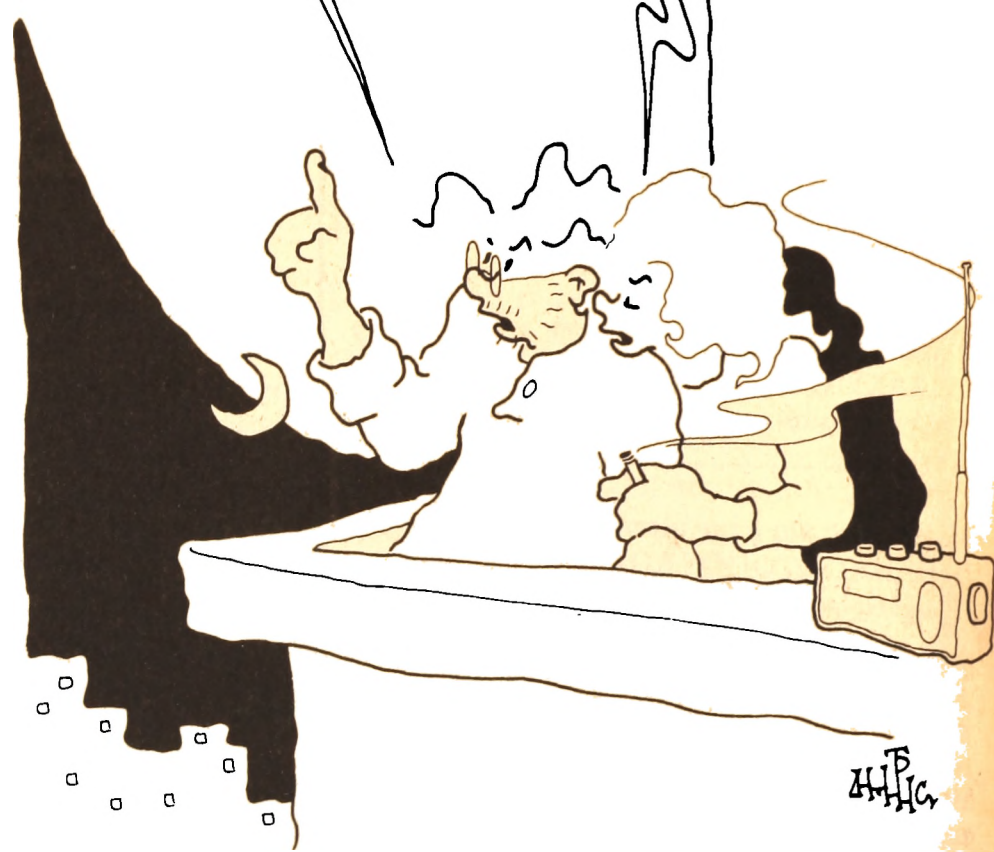
ΑΥΤΗ η «δικαίωση» της ΠΑΕ (με άνωθεν επέμβαση...) ώθησε ορισμένους σχολιαστές να αναρωτηθούν: Υπάρχει, άραγε, «*ανεξάρτητη δικαιοσύνη*»; Υπάρχει «*κράτος δικαίου*»; Άλλοι, όμως, ρεαλιστικότεροι αναλυτές προχώρησαν ακόμα περισσότερο: Υπάρχει κράτος; Υπάρχει έστω, κράτος του νόμου; Πού αρχίζει και πού τελειώνει η κυβερνητική αυθαιρεσία; Τι είναι νόμιμο και τι παράνομο; Και νομιμοποιείται μια κυβέρνηση να υποκαθιστά το Σύνταγμα και τα δικαστήρια;

ΟΠΩΣ και αν έχει το πράγμα, η χώρα έδινε —και δίνει— τις μέρες αυτές, εικόνα ακυβέρνητης πολιτείας, όπου μοναδικός, και υπέρτατος νόμος είναι η προσπάθεια να μη μειωθεί η εκλογική δύναμη του κυβερνώντος κόμματος, να μην τρωθεί το «*image*» του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου! Και, μέσα στο πλαίσιο αυτό, τοποθετούνται ασφαλώς, οι πληροφορίες περί επικείμενου ανασχηματισμού. Τις πληροφορίες αυτές, όπως συνήθως, διέψευσε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιάννης Ρουμπάτης, που ανέλαβε ξανά τα καθήκοντά του, ύστερα από μια μικρή περιπέτεια της υγείας του. Όμως οι εφημερίδες του «αυριανισμού» —που πάντα πολλά ξέρουν...— επιμένουν ότι ο ανασχηματισμός θα γίνει, αλλά μετά το Πάσχα! Και θα αποβλέπει στην «*ενίσχυση της αποτελεσματικότητας* (ποιας αποτελεσματικότητας;) της κυβέρνησης» και στην «*εντατικοποίηση της κυβερνητικής δραστηριότητας*»...

Η ΟΠΟΙΑ διάψευση, ωστόσο, δεν ανέστειλε το «παζλ» —το παιχνίδι των προβλέψεων— για το «*ποιοι φεύγουν*» και «*ποιοι έρχονται*». Και, όπως γίνεται συνήθως, οι προβλέψεις διαφέρουν. Οι «24 Ωρες», επί παραδείγματι, με αφετηρία ότι ο προσεχής ανασχηματισμός θα είναι ο 14ος κατά σειρά, απεφάνθη-

ΜΑΙΡΗ...
ΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ
ΗΤΑΝ ΠΟΛΥ ΨΗΛΑ!..

ΦΥΣΙΚΟ ΕΙΝΑΙ!..
ΑΦΟΥ ΠΕΦΤΕΙ ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΚΙ ΑΚΟΜΑ ΝΑ ΣΤΑΖΕΙ ΚΑΤΩ!..

καν ότι ο ανασχηματισμός θα εμπλέξει, στη δίνη του, 14 πρόσωπα (ούτε 13, ούτε 12...), ενώ το «*Βήμα της Κυριακής*» έριξε το βάρος του στο ποιοι υπουργοί ή υφυπουργοί ΔΕΝ φεύγουν και ποιοι υπουργοί ΔΕΝ έρχονται! ΔΕΝ φεύγουν, λοιπόν —κατά το «*Βήμα*» πάντοτε— οι: Κ. Παπούλιας, Θ. Πάγκαλος, Ι. Καψής, Π. Ρουμελιώτης, Ι. Ποττάκης, Α. Πεπονής και ΔΕΝ έρχονται (δεν αναλαμβάνουν, δηλαδή, υπουργικό αξίωμα) οι: Α. Λάζαρης, Κ. Σημίτης, Ελ. Βερυβάκης, Γ. Μαγκάκης, Γ. Παπαδημητρίου, Ι. Σκουλαρικής ή οι: Κ. Λαλιώτης, Αθ. Τσούρας, Θ. Κατσανέβας, Β. Καφίρης, κ.ά. Η μόνη «*θετική πρόβλεψη*» που επιχειρεί η ίδια εφημερίδα, είναι για δυο ονόματα εισερχομένων. Και είναι αυτοί: Η Βάσω Παπανδρέου, που «*λόγω σοβαρού και αριστερού προφίλ*» θα μπορούσε να αντικαταστήσει τον Α. Τρίτση και ο Γ. Παπανδρέου, που θα μπορούσε να καταλάβει τη θέση του αναπληρωτή υπουργού Πολιτισμού.

ΤΟ «ΑΝΤΙ» δεν θέλει να εμπλακεί στο παιχνίδι αυτό των «*προβλέψεων*». Άλλωστε, υπουργοί ή υφυπουργοί, που φέρονται, από μια άλφα πηγή, ως «*απομακρυνόμενοι*», από άλλη πηγή, φέρονται ως «*αμετακίνητοι*» και το αντίστροφο! Ειδικότερα, σε περιπτώσεις νέων «*υπουργησίων*», οι δημοσιογράφοι διαθέτουν πλούσια εμπειρία για το πώς —μέσω τρίτων— διοχετεύονται και φθάνουν οι πληροφορίες αυτές στα γραφεία των εφημερίδων... (Ανάλογες πληροφορίες φθάνουν, πολλές φορές, στα δημοσιογραφικά γραφεία, αναφορικά με τις συνεργασίες που έχει ή δεν έχει ο τώως πρόεδρος της Δημοκρατίας Κ. Καραμανλής. Στελέχη ή βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας, πληροφορούν συχνά φίλους τους δημοσιογράφους, ότι έγιναν ή θα γίνουν δεκτοί από τον Κ. Καραμανλή και ότι, στη συνάντηση αυτή, ο τώως πρόεδρος της Δημοκρατίας τους είπε ή θα τους πει αυτό ή εκείνο, ενώ, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν υπάρχει καν θέμα συνάντησης!).

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ Α. Παπανδρέου, πάντως, έχει πεισθεί ότι «*ορισμένοι υπουργοί μας κάνουν κακό*» και ότι «*με τέτοιους υπουργούς δεν μπορούμε να αναλάβουμε την προεδρία της*

ΕΟΚ»... Ο πρωθυπουργός, σύμφωνα με άλλες πληροφορίες, αναζητεί, πάντοτε, το σχήμα εκείνο που «θα δώσει νέα φτερά στην κυβερνητική μηχανή» και «θα οδηγήσει τη χώρα σε εκλογές», η έκβαση των οποίων —παρά τις ηχηρές εξαγγελίες— τον ανησυχεί πάντοτε.

ΑΔΛΕΣ πληροφορίες αναφέρουν ότι ο πρωθυπουργός, συνεπικουρούμενος από τον («πρωθυπουργεύοντα») αντιπρόεδρο Μ. Κουτσόγιωργα, μελετά το ενδεχόμενο «επανενεργοποίησης» του Κ. Καραμανλή και τις επιπτώσεις που η επανενεργοποίηση αυτή θα είχε στο σημερινό συσχετισμό δυνάμεων. Λέγεται, μάλιστα, ότι οι αιχμές ή οι υπαινιγμοί που υπήρχαν στις δυο παρεμβάσεις του πρωθυπουργού κατά του τέως προέδρου της Δημοκρατίας, στην πρόσφατη —προ ημερησίας διατάξεως— συζήτηση στη Βουλή, με αντικείμενο θέματα εξωτερικής πολιτικής, οφείλονται, εν πολλοίς, στην προσπάθεια του Α. Παπανδρέου να αποθαρρύνει οποιαδήποτε σκέψη του Κ. Καραμανλή ενδεχομένης καθόδου του στην ενεργό πολιτική (Λεπτομέρειες πάνω στο θέμα αυτό, σε άλλες σελίδες του τεύχους).

Ο Γ. Βασιλείου στην Αθήνα

ΜΕΙΖΟΝ γεγονός του δεκαπενθήμερου, υπήρξε ασφαλώς, η επίσκεψη του προέδρου Γ. Βασιλείου στην Αθήνα και οι θετικές εντυπώσεις που άφησε φεύγοντας. Κατά κοινή παραδοχή, ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κινήθηκε με άνεση, αντιμετώπισε τους δημοσιογράφους (ιδιαίτερα, στη συνέντευξη Τύπου της 11ης Μαρτίου) με απαντήσεις «πολύπειρου πολιτικού», ενώ, στις επαφές που είχε με τον πρωθυπουργό και τους αρχηγούς των πολιτικών κομμάτων, έδωσε την αίσθηση ενός μετρημένου ηγέτη, που έχει επίγνωση τόσο των δυσχερειών που τον περιζώνουν, όσο και των προοπτικών που, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, θα μπορούσαν να ανοίξουν για την επίλυση του Κυπριακού.

ΦΥΣΙΚΑ ο πρόεδρος Βασιλείου δεν ήταν δυνατόν να διατυπώσει —δημοσίως— επιφυλάξεις όχι τόσο για την ελληνοτουρκική προσέγγιση (την οποία «κατ' αρχήν» κάθε νηφάλιος παρατηρητής επιδοκιμάζει, αφού η ακινησία δεν οδηγεί πουθενά...) όσο για ορισμένους χειρισμούς του πρωθυπουργού στο Νταβός και στις Βρυξέλλες είτε αφορούσαν το θέμα των αγνοουμένων είτε την τοποθέτηση στο «ράφι» θεμάτων όπως είναι λ.χ. η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας, κ.ά. Έτσι, τοποθέτησε το Νταβός στο «πνεύμα της Ουάσιγκτον», όπως το εξέφρασε η συνάντηση Ρέηγκαν - Γκορμπατσόφ, επιμένοντας ότι, με βάση την ενημέρωση του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου, το «Κυπριακό δεν μπήκε στο ράφι» και ότι, πράγματι, μια βιώσιμη και ρεαλιστική λύση του Κυπριακού, θα ήταν η αποστρατιωτικοποίηση του νησιού...

Ο Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ επανέλαβε ότι λύση του Κυπριακού δεν νοείται έξω από τις αρχές και τα ψηφίσματα του ΟΗΕ, αλλά δεν απέκρυψε ότι η Κύπρος χρειάζεται τη βοήθεια όχι μόνο της ΕΣΣΔ ή των αδεσμεύτων, αλλά και της Ευρώπης, και της Βρετανίας, και των Ηνωμένων Πολιτειών! Και, βέβαια, δεν είναι απλή σύμπτωση το γεγονός ότι η δεύτερή του επίσκεψη —μετά την Ελλάδα— είναι η Βρετανία, μια και η πρωθυπουργός της, η κ. Μάργκαρετ Θάτσερ, προτίθεται να επισκεφθεί, σύντομα, την Άγκυρα. Θα μπορούσε η «σιδηρά κυρία» να παρέμβει για μια συνάντηση Βασιλείου - Οζάλ; Θα μπορούσε, εν όψει του νέου σχεδίου το οποίο καταρτίζει ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ (και όλοι γνωρίζουν ποιες επαφές αναπτύσσει ο Κουεγιάρ προτού καταθέσει ένα σχέδιο...) η «σιδηρά κυρία» να παρέμβει ώστε το σχέδιο αυτό να μην απορριφθεί και πάλι από την ελληνική και ελληνοκυπριακή πλευρά;

ΑΛΛΑ ΑΝ οι ελληνοτουρκικές σχέσεις είναι «ένα το κρατούμενο», η Ουάσιγκτον δεν έπαυσε να διαμηνύει στον Έλληνα πρω-

θυπουργό ότι οι βάσεις είναι «δύο το κρατούμενο». Από την πλευρά αυτή είναι πολύ αποκαλυπτική η δήλωση του γερουσιαστή Τζιμ Σάσσερ, προέδρου της υποεπιτροπής Στρατιωτικών Έργων της Γερουσίας, σύμφωνα με την οποία αν η ελληνική κυβέρνηση επιμένει στην άποψή της για μεταφορά της αεροπορικής βάσης του Ελληνικού στην Κρήτη, τότε θα πρέπει να χρηματοδοτηθεί η μεταφορά αυτή με τη μείωση της αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας στην Ελλάδα.

ΑΣΦΑΛΩΣ, η «είδηση» δεν είναι η... μείωση της αμερικανικής βοήθειας στην Ελλάδα, αλλά το ότι το «κουβεντολόι» για τις βάσεις, ανάμεσα στους Έλληνες και Αμερικανούς διαπραγματευτές, καλύπτει θέματα όπως τον περιορισμό (και όχι βέβαια την κατάργηση...) των βάσεων αυτών. Και βέβαια, μια μεταφορά της βάσης του Ελληνικού στην Κρήτη, θα μπορούσε να δικαιολογήσει και πάλι την ανάρτηση πανώ που θα δοξολογούν τον «αγώνα που τώρα δικαιώνεται».

ΠΑΝΤΩΣ, και μέχρις ότου καταστεί σαφές πότε θα υπογραφεί η νέα συμφωνία για τις βάσεις (και μάλλον μετά τις προσεχείς εκλογές...), προχωρεί η προετοιμασία για την επίσκεψη Οζάλ στην Αθήνα, τον ερχόμενο Ιούνιο. Μέχρι τότε, θα πρέπει να ξεκαθαριστούν ορισμένα θέματα, όπως: Αν λ.χ. η τουρκική πολεμική αεροπορία θα εξακολουθήσει να παραβιάζει τον ελληνικό εναέριο χώρο ή αν η άρση του διατάγματος του 1964, για τις περιοσίες των Ελλήνων της Τουρκίας, θα έχει ή δεν θα έχει αναδρομική ισχύ ή αν θα προχωρήσουμε σε κοινά ελληνοτουρκικά γυμνάσια στο Αιγαίο (Κατά τον κυβερνητικό εκπρόσωπο είναι πρόωρο, ακόμα, να γίνεται λόγος περί κοινών ασκήσεων... Αλλά για τον Τούρκο πρωθυπουργό, τίποτε δεν είναι ακατόρθωτο: Μπορούμε να ξεκινήσουμε με νατοϊκά γυμνάσια, όπου Ελλάδα και Τουρκία θα μετέχουν ισότιμα, για να φθάσουμε —γιατί όχι;— σε ελληνοτουρκικά χωρίς τη συμμετοχή κάποιων καταχθόνιων «τρίτων»...).

ΤΟ ΑΛΛΟ μείζον θέμα του δεκαπενθήμερου, ήταν οι φοιτητικές εκλογές, με κύρια έκφραση τη μεγάλη αποχή, τα λευκά και τη μείωση της εκλογικής δύναμης της ΠΑΣΠ. Όσο για την άνοδο της ΔΑΠ, μπορεί να εξηγηθεί με το γεγονός ότι η σύγχυση που δημιούργησε η πολιτική και, προπαντός, η ασυνέπεια του ΠΑΣΟΚ, ωθεί πολλούς νέους ανθρώπους σε συντηρητικές επιλογές. Αλλά περισσότερα για τις φοιτητικές εκλογές, σε άλλες σελίδες του τεύχους αυτού. Ποιος διαφωνεί ότι η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση προβάλλει, τη στιγμή αυτή, ως αδήριτη, άμεση ανάγκη;

ANTHNΩP

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΣΚΕΨΗ

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΓΚΡΑΜΣΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ
Για τον Γκράμσι
Μεταξύ Σαρτρ
και Άλτουσερ
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ • ΑΘΗΝΑ 1981

ΤΕΤΑΡΤΗ, 9.3.88

«Προβληματίζεται» ο κ. Παπανδρέου για το αν πρέπει να διατηρηθεί η λίστα ή να επανέλθει ο σταυρός, δήλωσε ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ κ. Πεντάρης. Το μεγαλύτερο πρόβλημά του όμως είναι πώς θα λιστέψει πολλές ψήφους κι όχι πενταροδεκάρες.

Ο τουρκικός Άρειος Πάγος αποφάσισε ότι η ανάκληση του γνωστού διατάγματος του 1964 δεν έχει αναδρομική ισχύ - παρά τις διαβεβαιώσεις της ελληνικής κυβέρνησης.

Αθηναίοι χαρείτε, τα εγγόνια σας δεν θα κινδυνεύουν από πλημμύρες - αφού θα χρειαστούν μόνο 50 χρόνια για να ολοκληρωθούν τα έργα αντιπλημμυρικής προστασίας, όπως ανακοίνωσε το Τεχνικό Επιμελητήριο.

Μόνο 26 δις χάνει φέτος η Ελλάδα από τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα λόγω της κυβερνητικής αδράνειας, αποκάλυψε στο Στρασβούργο ο ευρωβουλευτής της ΕΑΡ Κ. Φιλίνης.

Μην ανησυχείτε, η πρόταση του επικεφαλής των απανταχού νταβοτζήδων κ. Σβαμπ να δοθεί το Νόμπελ Ειρήνης στους κ. Παπανδρέου - Οζάλ θα συζητηθεί το 1989. Υπομονή.

Δεν θα μετάρχει η ΠΑΣΠ στις φοιτητικές εκλογές αν γίνουν καταλήψεις, δήλωσε εκπρόσωπος της. Η απουσία της μάλλον θα περάσει απαρατήρητη.

Δεν αρκεί να μετανοείτε - πρέπει να το πιστοποιήσετε και με χαρτοσημασμένες υπεύθυνες δηλώσεις του νόμου 105, αν είστε μαθητής κατειλημμένου λυκείου και θέλετε να μην απορριφθείτε από τις απουσίες. Ταύτα απεφάσισε ο κ. Τρίτης.

Με το στανιό και με την ψυχή

Όλα για του «Χριστού την πίστη την αγία, και της Λάρισας τη βαθμολογία».

στο στόμα 2-1 ο Ολυμπιακός την κατάφερε την Καλαμαριά.

ΠΕΜΠΤΗ, 10.3.88

Ταξιτζήδες απεργούν κατά του δακτυλίου, μαγαζάτορες κατά του ωραρίου, μαθητές κατά του Τρίτη.

Μύλος με τις επιστολές Οζάλ - Παπανδρέου: Μητσοτάκης, Φλωράκης, Στεφανόπουλος αρνήθηκαν να δουν μόνο αυτές του Παπανδρέου - ήθελαν και του Οζάλ. Ράλλης - Μπριλλάκης τις είδαν.

Γέννησε αγόρι υγιέστατο με ωάριο της αδελφής της. Είναι γιός ή ανιψιός της;

Με αγανάκτηση διέψευσε ο κ. Τρίτης ότι ζητούνται χαρτοσημασμένες δηλώσεις μετανοίας για τις καταλήψεις: εφ' απλού χάρτου γίνονται.

Με 96-87 επί της Παρτιζάν ο Άρης πέρασε στους τελικούς του Ευρωπαϊκού Πρωταθλήματος Καλαθοσφαίρας.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 11.3.88

50.000 φορές Έιτζ θα υπάρχουν στη χώρα της φαιδράς πορτοκαλέας το έτος 2000. Βιαστείτε, ό,τι προλάβουμε πριν αυξηθούν οι κίνδυνοι.

Διάλογος στη Βουλή για την εξωτερική πολιτική. Το πλέον

ενδιαφέροντα ελέγχσαν από τους κ. Μητσοτάκη - Παπανδρέου, αλλά η αιδημοσύνη μας δεν μας επιτρέπει να τα δημοσιεύσουμε.

Αθώθηκε ο Χρ. Παπουτσάκης του «Αντί», στον οποίο είχε κάνει μήνυση ο αξιότιμος κ. Κρυστάλλης ισχυριζόμενος ότι δεν χαφιέδιζε το «Αντί». Από τη χαρά του ο Παπουτσάκης δημοσίευσε δυο φορές το ίδιο σκίτσο του Γ. Ιωάννου. Το άλλο που ξεχάστηκε, το φιλοξενούμε εδώ.

Νέα παραίτηση του πρωθυπουργού Γκορία στην Ιταλία. Μονότονο έχει καταντήσει.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 12.3.88

Στη λαϊκή της Καλλιδρομίου σήμερα οι ελιές Αμφίσσης, έχουν φθάσει τις 319 δρχ. το κιλό —προφανώς λόγω Σαρακοστής— ενώ τα κάστανα Κρήτης λόγω τέλους εποχής, έπεσαν στις 250. Από λαχανικά, κυριαρχούσαν κάτι πράσσα νάαα - με το συμπάθειο.

Ο ευρωβουλευτής και τέως πρέσβης κ. Τζούνης έσπευσε να υπερασπιστεί την πολιτική Καραμανλή στα ελληνoturκικά από τις χθεσινές κατηγορίες του κ. Παπανδρέου. Οι «Θεοί» έχουν πάντα ανάγκη κάποιο κοινό θνητό για να μεταφέρει το λόγο τους...

Παπάδες υπέρ της «Λάρισας».

Τελικά, οι νέοι δανειολήπτες στεγαστικών δανείων θα πληρώνουν 17,5%. Οι παλιοσειρές, μόνο 15%. Τάδε έφησαν Ρουμελιώτης - Τσοβόλας.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 13.3.88

Έφθασε το μεσημέρι ο νέος πρόεδρος της Κύπρου κ. Γ. Βασιλείου. Στον αεροδρόμιο τον περίμεναν οι Ελλαδίτες πρόεδρος και πρωθυπουργός. Καινούργιο είναι το κόσκινο...

Διαδήλωση χιλιάδων πιστών κατά του ΕΚΑΜ και του 666 οργάνωσε το Ελληνορθόδοξο Κίνημα Σωτηρίας ή ΕΛΚΙΣ. Ο σών των εαυτών, σωθήτω.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 14.3.88

Ιστορική ημέρα για την Αθήνα: κλείνει το «ιστορικό κέντρο» για τα αυτοκίνητα.

Από επίσημο γεύμα σε επίσημη συνάντηση τρέχει ο κ. Γ. Βασιλείου. Μόνο εμένα αποφεύγει.

«Αισχρό συκοφάντη» και «αναρχοσυνδικαλιστή» αποκάλυψε στη Βουλή τον κ. Τρίτη ο εν. ΠΑΣΟΚ συνάδελφός του κ. Χατζηνάκης. Ο κ. υπουργός Παιδείας έδωσε τόπο στην οργή και περιορίστηκε να δαγκώσει το μουστάκι του.

Καθυστερεί η «Ντασώ» να προωθήσει τα αντισταθμιστικά οφέλη για τα «Μιράζ», σύμφωνα με κύκλους του υπ. Εθνικής Αμύνης.

Στο Βελιγράδι βρίσκεται ο κ. Γκορμπασόφ για συνομιλίες με τους Γιουγκοσλάβους. Ο Γιτζάκ Σαμίρ του Ισραήλ πήγε στην Ουάσιγκτον. Ο Ημεροδότης στην Αθήνα και η Α.Β. άγνωστο πού...

Από 180 εκατομμύρια κέρδισαν στο Προ-Πο δυο δεκατριάρηδες. Αυτοί σίγουρα θα πάψουν στο εξής να θεωρούν το «13» γρουσουζικό αριθμό.

Ο Πορνοστάρ Τζων Χολμς πέθανε σε ηλικία 43 χρονών αφού πρόλαβε να «γνωρίσει» 14.000 γυναίκες. Τι άλλο την ήθελε πια τη ζωή;

Κυκλοφόρησαν τα νέα Επιχειρήματα με ειδικό αφιέρωμα για όσους, αντίθετα προς τον Τζων Χολμς, περιορίζονται στις ονειρώξεις. Θα μοσχοπουληθεί. Σπεύσατε.

Καλόγεροι κατά του Σεραφείμ

ΓΡΗΤΗ, 15.3.88

Μα τι θηρία είμαστε: καταφέραμε να φθάσουμε ως τη μέση κι αυτού του μήνα...

Κόσμο και κόσμο είδε πάλι σήμερα ο κ. **Βασιλείου**. Μέχρι και τον κ. **Καραμανλή**. Τον κ. **Ημεροδότη**, τίποτα.

Μα πώς τις προλαβαίνουν όλες αυτές τις διαδηλώσεις; Κατά του **Σεραφείμ** σήμερα εστράφησαν έξω από τη **Μονή Πετράκη** ορθόδοξοι πιστοί.

Εν τέλει και οι νέοι δανειολήπτες στεγαστικών **δανείων** θα πληρώσουν μόνο 15%, δήλωσε το δίδυμο **Ρουμελιώτη - Τσοβόλα**. Έκαναν λάθος, λέει, και τους χρειάστηκαν τρεις ημέρες για να το πάρουν ειδηση. Τέτοια ανακλαστικά.

Κάτι αντισυνταγματικό βρήκε πάλι το Συμβούλιο της Επικρατείας στα των **Λεκτόρων**. Αυτή η συμπαθής τάξις δεν πρόκειται ποτέ να ησυχάσει.

Οι καταλήψεις στα **Τεχνικά Λύκεια** συνεχίζονται, ακολουθούν και ορισμένα **Γενικά**. Ο κ. **Τρίτσης** χτενίζει το μουστάκι του.

Θα έγραφα την ειδηση ότι έγινε διαδήλωση **αγροτών** μπροστά στο υπουργείο **Γεωργίας**, αλλά ουδείς αυτοπυρπολήθη. Θα έγραφα και ότι εδώ και ημέρες απεργούν τα τρόλλεϋ, αλλά δεν βαριέσαι...

Άρχισε η εκδίκαση της κατ'έφεσιν δίκης **Έβερετ - Αουριανής**. Η **Κουριάς** είχε αποκαλέσει δοσίλογο τον πατέρα του δημάρχου **Αθηναίων**.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 16.3.88

Κι εκεί που όλα ήσαν άθλια ρουτίνα, νάσου ξεσηκώνεται όλη η **Λάρισα** για τους τέσσερις βαθμούς που έχασε η ομάδα της λόγω του «ντοπέ» **Τσιγκωφ**. Αντίθετα η **Αθήνα**, αντιμετώπισε με ψυχραιμία την ήττα 1-0 του **ΠΑΟ**, από την **Μπρυζ**. Κι έτσι, χάρις στη **Λάρισα**, πέρασε σε δεύτερη μοίρα η πολιορκία του κ. **Τρίτση** από **μαθητές**, **γονείς** και **καθηγητές** που απεργούν.

Δεύτερος και καταϊδρωμένος ο πρόεδρος των δικηγόρων της **Αθήνας** κ. **Κουβέλης** ήρθε να καταγγείλει στον εισαγγελέα τη λεηλασία της συλλογής **Ιόλα**. Κι ούτε καν προτείνει ως μάρτυρα την **Α.Β.**

Καλόγεροι κατά του «666».

ΠΕΜΠΤΗ, 17.3.88

Κι ενώ οι **Λαρισαίοι** απεργούν και διαδηλώνουν, οι οδικές και σιδηροδρομικές επικοινωνίες έχουν διακοπεί, ευτυχώς ο **ΟΤΕ** δουλεύει. Και το τηλεγράφημα ήρθε: **ΝΥΝ ΥΠΕΡ ΠΑΝΤΩΝ Ο ΑΓΩΝ ΣΤΟΠ ΕΛΑΤΕ ΚΑΙ ΣΕΙΣ ΣΤΑ ΟΔΟΦΡΑΓΜΑΤΑ ΝΙΚΗΣΟΥΜΕ ΜΑΖΙ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ ΣΤΟΠ ΓΛΥΚΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ ΛΑΡΙΣΑ ΚΑΙ ΟΜΑΔΑ ΜΑΣ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΠΕΘΑΙΝΟΥΝ ΕΝΔ Α.Β.**

Η **Α.Β.** ξανά στα πατρία εδάφη!

Οι φοιτητές των **ΑΕΙ** και σπουδαστές των **ΤΕΙ** ψηφίζουν χωρίς ενθουσιασμό. Η **ΕΦΕΕ** μαγειρεύει τα αποτελέσματα. Οι **καθηγητές** απεργούν, τα **Τεχνικά Λύκεια** κατειλημμένα, ο κ. **Τρίτσης** ψύχραιμος.

Τους είδε όλους κι έφυγε ο κ. **Βασιλείου**. Δυστυχώς, τους άφησε εδώ. Εγώ, ακόμη, περιμένω πρόσκληση.

Στο μαγαζί του, στην οδό **Καλλιδορομίου** αυτοκτόνησε σήμερα ο **Νικόλας Ασιμος**.

Την **εξαιρέση** του προέδρου του **Εφετείου** που τον δικάζει ξαναζητά ο **Γ. Κουριάς** της **«Αουριανής»** διότι ο πατέρας του δικαστού «είχε συνεργαστεί με τους Γερμανούς». Δεν σκέφτεται τα παιδιά του ο εκδότης του **Ταύρου**;

Στη **Λιζ Τέιλορ**, τον **Ρόμπερτ Μακναμάρα** και σε ένα κινέζικο **Μουσείο** θα δοθούν φέτος τα βραβεία **Ωνάση**. **Εσείς**, τίποτα. Υπομονή ως του χρόνου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 18.3.88

Το παζάρι στην **ΕΦΕΕ** δεν λέει να τελειώσει: **ΔΑΠ** και **ΠΣΚ** εκδίδουν δικά τους αποτελέσματα που χαρίζουν και στις δυο την πρωτιά στις **φοιτητικές εκλογές**. Η **ΠΑΣΠ** κάνει πως δεν καταλαβαίνει και οι **δυο Δημοκρατικοί Αγώνες** αγωνίζονται πώς θα φάει ο ένας τον άλλο.

Στη **Λάρισα** τα πράγματα ηρέμησαν με την υπόσχεση ότι η υπόθεση θα επανακριθεί τη **Δευτέρα**. Στην **Αθήνα** όμως **δημόσιοι** και **ιδιωτικοί** εκπαιδευτικοί διαδηλώνουν.

ΕΑΔΕ με καθυστέρηση 15 ετών: **Φλωράκης**, **Κύρκος**, **Μητσοτάκης**, **Γιαννόπουλος**, **Παπούλιας**, **Κανελλόπουλος** και άλλοι ων ουκ έστιν αριθμός στην 150ή

παράσταση της **«Έκρηξης»** του κ. **Αβέρωφ**. Προλόγισε ο **Μίκης Θεοδωράκης**. Μακριά εμείς, να μη μας πάρουν τα θραύσματα.

Άκυρη η επιβολή του συστήματος **μονά - ζυγά** στα ταξί, απεφάνθη το **Πταισματοδικείο**. Γιατί οι δικαστικοί μισούν τους **λέκτορες** και αγαπούν τους **ταξιτζήδες**;

Αντικαθίσταται ο πρόεδρος του **Εφετείου** που δικάζε τον **Γ. Κουριά** και η δίκη αναβάλλεται. Αποδοκιμάζουν οπαδοί του κ. **Έβερετ**.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 19.3.88

Επιτέλους, στην **ΕΦΕΕ**, τα παζάρια τελείωσαν. Η **ΔΑΠ** πρώτη, οι **δυο Δ.Α.** τελευταίοι.

Στη λαϊκή της **Καλλιδορομίου** σήμερα, το μαγαζί του **Ασιμου** ήταν **κλειστό**. Λίγες ανεμώνες, γαρύφαλλα, τριαντάφυλλα στα ρολά. Και σημειώματα φίλων. **Αντιγράψω**:

Κι έφυγες βρε **Νικόλα** όταν όλοι σε πιστέψαμε κατεστημένο. Όταν όλοι οι **φολκλορικοί** νομίσαμε πως κι εσύ ήσουν **φολκλór**. Μας την έφερες. Και μείναμε με ανοιχτό το στόμα όταν ανακαλύψαμε πως είχαμε μείνει με την ουτοπία μας και εσύ ήσουν, είσαι και θα είσαι **μωρέ**, αυτό που θέλαμε να είμαστε, να είμαστε και να γίνουμε. Τι θα μείνει από σένα **μωρέ**; Τίποτα. Να είσαι **σιγούρος**, ούτε κι από μας, ρε **Νικόλα**. Μας τη βγήκες. Δεν θα ανταμώσουμε σε υψηλά αλώνια. Ούτε και σε πράσινα λιβάδια. Πεθάναμε άσημοι, **Άσιμε**. Μεγάλε θεέ της **Ουτοπίας**. Φίλε μου άγνωστε! **Γλυκιά** μου σύντροφε στις άγουρες θέσεις και αντιθέσεις, **Νικόλα**, έφυγες όπως και τόσοι άλλοι. Έφυγες **μόνος** όπως και **Εγώ**.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 20.3.88

Μετά τη δικαίωσή τους, οι **ταξιτζήδες** αποφασίζουν από αύριο να **εισβάλουν** στο δακτύλιο.

Βόμβρ σε μπαρ της **Γλυφάδας** με μπόλικους τραυματίες - **Αμερικανούς** και **Έλληνες**. Έργο **λεκτόρων**;

Ξανάφυγε στον **Υμηττό** με τα παιδιά της η **ολιγοφρενής μητέρα** που πέρυσι τα είχε εγκαταλείψει εκεί **«κατόπιν θείκης εντολής»**.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 21.3.88

...Το πρωί φάνηκε στα γραφεία μας η **Α.Β.** Ούτε μας χαμογέλασε ούτε μας φίλησε. Κάπνιζε το ένα τσιγάρο μετά το άλλο και τα έσβηνε νευρικά πιέζοντάς τα με πείσμα στο τασάκι, πριν καλά - καλά φθάσουν ως τη μέση. **«Αυτά τα καθάρματα είναι αμετάπειστα»**,

είπε. **«Δεν μπορούν να δουν πέρα από τους νόμους και τη μύτη τους»**. Εμείς, δεν τολμούσαμε να την κοιτάξουμε: το μαύρο μάτι της είχαν γίνει **κάρβουνα** που στιγμές στιγμές πυρακτώνονταν κι απειλούσαν να **ξανακάψουν** τα φρεσκοβαμμένα γραφεία. Καμιά διάθεση για γέλια, αστεία, ασπασμούς, ερωτικά μισόλογα. Αποσύρθηκε σε ένα απόμερο γραφείο κι άρχισε τα τηλεφωνήματα. Σιγανά, μυστικά από μας - χωρίς ούτε στιγμή να πάψει να **καπνίζει**. Κάποια στιγμή σταμάτησε, σηκώθηκε αποφασιστικά όρθια, πέταξε στο πάτωμα κι έσβησε με το πόδι το αποτσίγαρο, **μάζεψε βιαστικά** τα πράγματά της. Έφθασε στην πόρτα, την άνοιξε και τότε μόνο γύρισε να μας πει **απολογητικά**, αποφεύγοντας να μας κοιτάξει στα μάτια: **«Καταλαβαίνετε... μια μόνο λύση είχα... να πείσω το Βαλυράκη... με περιμένει... το κάνω για τη Λάρισα»**. Βρόντηξε την πόρτα πίσω της κι εξαφανίστηκε...

Ανακοινώθηκε ότι ο κ. **Βαλυράκης** άλλαξε τα σχετικά με το **ντόπινγκ** κι η **Λάρισα** θα **αθωθεί**. Οι **Λαρισαίοι** πανηγυρίζουν - **λίγοι ξέρουν πού οφείλουν τη δικαίωσή τους...**

Θα μειωθούν οι **τιμές των αυτοκινήτων** αναγγέλλει από τις **Βρυξέλλες** ο κ. **Κουλουμπής**. Τα ταξί να μη φτηνύνουν, για τα άλλα δεν μας νοιάζει.

Εσρινή Ισημερία σήμερα, η Άνοιξη ολοδική μας πια. Ας επωφεληθούμε.

Έφθασε ο γενικός γραμματέας του **ΝΑΤΟ** **λόρδος Κάριγκτον** για να μας **αποχαιρετήσει**.

ΤΡΙΤΗ, 22.3.88

Ανοίγοντας το πρωί τα γραφεία βρήκαμε ένα γράμμα από κάτω: **«Φεύγω. Σας πρόδωσα, όχι επειδή μου άρεσε, αλλά γιατί έπρεπε. Αυτό με συντρίβει. Δεν θα με ξαναδείτε. Το μαύρο κουτί είναι στο Λυκαβηττό. Επισυνάπτω χάρτη. Αντίο για πάντα. Α.Β.»**. Δυστυχισμένη **Α.Β.**, δυστυχισμένοι εμείς, ευτυχισμένοι **Λαρισαίοι**.

Ο κ. **Μιτερνάν** ανακοίνωσε ότι θα είναι ξανά **υποψήφιος** για πρόεδρος της **Γαλλίας**. Εφτά χρόνια τώρα, **καλόμαθε**.

Ο **Εζεκίας Παπαϊωάννου**, γενικός γραμματέας του **ΑΚΕΛ** εδώ και **40 χρόνια**, αποφάσισε **επιτέλους** να παραιτηθεί. Δεν άντεχε άλλο το **θέαμα της περεστρόικα**.

Διεψεύσθη η είδηση περί μειώσεως της τιμής των **αυτοκινήτων**. Όπου φτωχός και η μοίρα του.

Αύριο, **αναχωρούμε** για το **Λυκαβηττό** να βρούμε το **μαύρο κουτί...**

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ

Μόνο στους **αχόρταγους ταξιτζήδες** δεν συμπαρίσταται ο κλήρος...

Η ΔΙΩΞΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙ Αρθρογραφία στον αμερικανικό Τύπο

Λέτε να εξέφραζε τα «αντι-αμερικανικά» του αισθήματα όταν ο υπουργός Δικαιοσύνης κ. Μένιος Κουτσόγιωργας απαξιώνει να απαντήσει σε ερώτημα Αμερικανού δημοσιογράφου για τη δίωξη του ΑΝΤΙ. Ίσως να σχολιάσει με αυτόν τον τόνο το ημεπίσσιο όργανό του, η «Αυριανή». Το ότι ο υπουργός δεν ανταποκρίθηκε στο αίτημα του Τζακ Άντερσον να σχολιάσει την καταδίκη του ΑΝΤΙ με το ποσό των 6.000.000 δρχ. προκύπτει από άρθρο του γνωστού Αμερικανού δημοσιογράφου που δημοσιεύτηκε την Πέμπτη 17/3/88 στην «Ουάσινγκτον Ποστ» και αναδημοσιεύτηκε σε άλλες 1000 εφημερίδες της Αμερικής και πολλά έντυπα ανά τον κόσμο.

Δημοσιεύουμε σε μετάφραση το κείμενο του Τζακ Άντερσον:

«Καταπιέζεται ένα ελληνικό περιοδικό. Στη γενέτειρά της δημοκρατίας, την Ελλάδα, μαρτυρείται μια αντιδημοκρατική στροφή στα γεγονότα. Η κυβέρνηση του σοσιαλιστή πρωθυπουργού Αντρέα Παπανδρέου, σύμφωνα με πηγές από την Αθήνα, έχει χειραγωγήσει τη δικαστική διαδικασία με σκοπό να «σπάσει» την κριτική που της ασκείται από τον Τύπο. Έχουμε ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την περίπτωση ενός σεβαστού περιοδικού που ονομάζεται ΑΝΤΙ. Το 1984 γράψαμε για τον Βασίλη Τσάκο, ένα διαβόητο Έλληνα έμπορο όπλων που σκόρπαγε λεφτά στην Ουάσινγκτον προσπαθώντας να πετύχει υποστήριξη για την κατασκευή ενός αγωγού πετρελαίου που θα διέσχιζε την Αφρική. Όταν το ΑΝΤΙ συνέχισε ερευνώντας την υπόθεση διώχθηκε ως υπεύθυνο για συκοφαντική δυσφήμιση.

Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε την κατηγορία. Στη συνέχεια, το ΑΝΤΙ απεκάλυψε μια δεύτερη υπόθεση που αφορούσε στη συμμετοχή σε σκάνδαλο όπλων, ενός συνεργάτη του Παπανδρέου.

Ξαφνικά το εφετείο τον περασμένο Νοέμβριο ανέτρεψε τη δικαστική απόφαση της παλιάς υπόθεσης και το ΑΝΤΙ καταδικάστηκε σε πρόστιμο περίπου 50.000 δολ. Αυτό είναι αρκετό για να απειλήσει την ύπαρξη του περιοδικού, σύμφωνα με τον εκδότη Χρήστο Παπουτσάκη. Ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών έχει καταγγείλει αυτή την απόφαση του Εφετείου.

Ζητήσαμε από τον υπουργό Δικαιοσύνης να σχολιάσει την υπόθεση, αλλά δεν ανταποκρίθηκε.

Το ΑΝΤΙ δέχθηκε άλλο ένα χτύπημα πριν λίγες εβδομάδες, όταν τα γραφεία του έγιναν στόχος εμπρησμού ύποπτης προέλευσης».

Ο άνθρωπος του πρωθυπουργού στη Βουλή

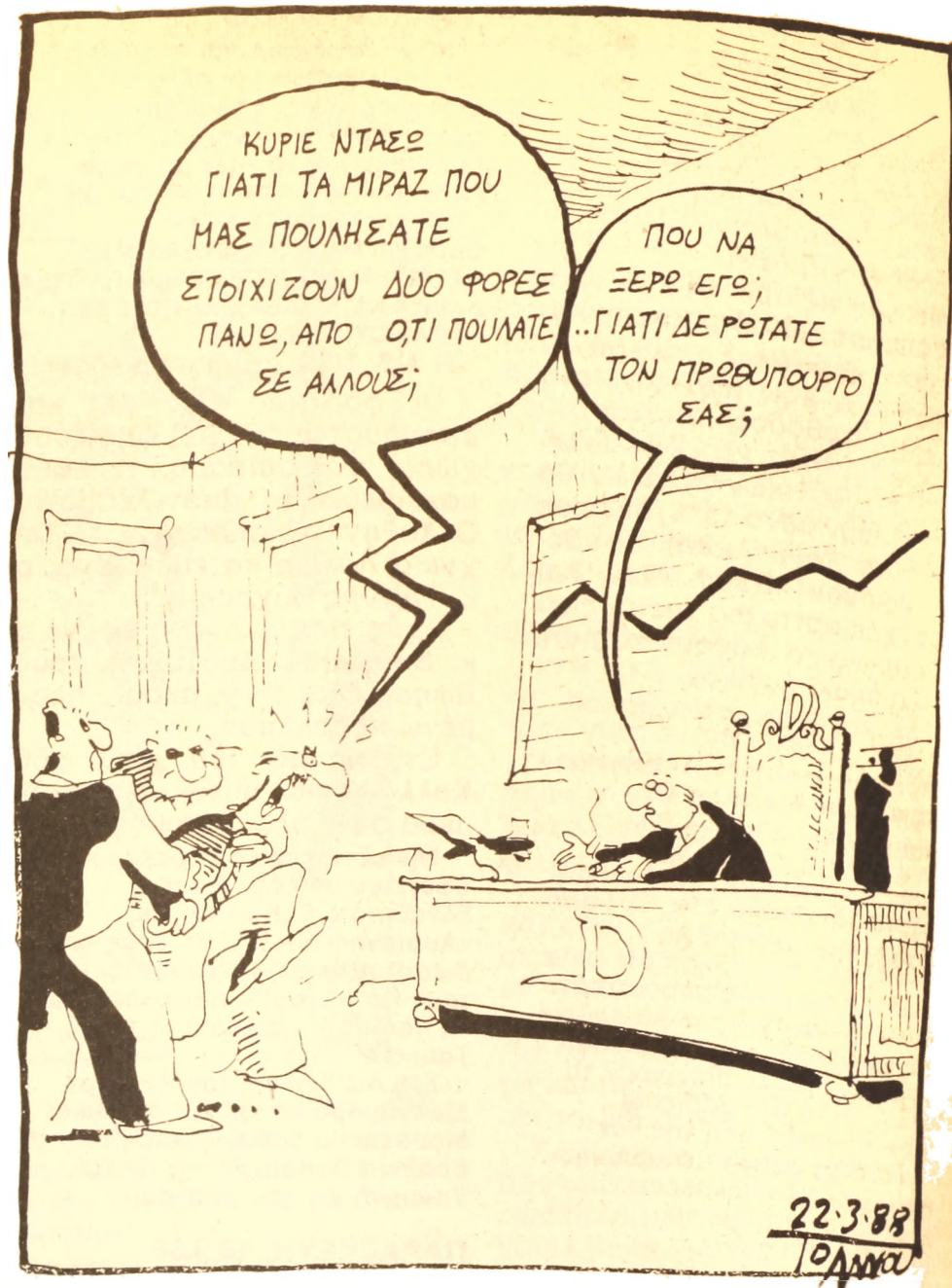
Δεν θα επαναλάβουμε όσα έχουμε γράψει πολλές φορές στο περιοδικό αυτό για το «θέμα Λούβαρη» με αφορμή όσα ακούστηκαν στη Βουλή την Τρίτη, κατά τη συζήτηση της σχετικής επερώτησης που κατέθεσαν βουλευτές της ΝΔ. Κι αυτό γιατί, κατά τη γνώμη μας, περιττεύει πλέον κάθε συζήτηση για την αναζήτηση ή την εκμείωση άλλων αποδεικτικών στοιχείων για την ανάμιξη του προσωπικού φίλου και

συνεργάτη του πρωθυπουργού στην «αγορά του αιώνα». Ο κ. Λούβαρης ενήργησε ως μεσάζων στην αγορά αυτή και το ΑΝΤΙ δημοσίευσε όλα τα αποδεικτικά στοιχεία, χωρίς κανείς να τολμήσει να το διαψεύσει.

Κατά τα άλλα, δηλώσεις σαν κι αυτή που έκανε ο αναπληρωτής υπουργός Άμυνας κ. Στάθης Γιώτας στη Βουλή λέγοντας ότι «όταν είχαν ληφθεί οι αποφάσεις για το είδος των πυραύλων που θα αγόραζε η Πολεμική Αεροπορία, ο κ. Λούβαρης δεν είχε εμφανισθεί», μόνο το γέλωτα ή τη συμπάθεια προκαλούν.

Επειδή το θέμα δεν είναι «πότε» εμφανίστηκε ως μεσάζων ή «αν» ενήργησε ως με-

σάζων ο κ. Λούβαρης — όπως έχουμε πει αυτά έχουν αποδειχθεί. Το θέμα είναι γιατί ο κ. Λούβαρης επέμεινε να αναγραφεί το όνομά του στο περίφημο ΤΕΛΕΞ που αναθέτει την παραγγελία των πυραύλων στη ΜΑΤΡΑ, εκθέτοντας ανεπανόρθωτα την κυβέρνηση και τον προσωπικό του φίλο. Η απάντηση είναι μόνο μία και μπορεί να τη δώσει ο καθένας, όταν γνωρίζει ότι η αναγραφή των ονομάτων συγκεκριμένων ατόμων σε εντολές προμηθειών κατοχυρώνει υπέρ αυτών το δικαίωμα προμήθειας. Το ερώτημα, λοιπόν, είναι αν πήρε και πού πήγε η προμήθεια του κ. Λούβαρη. Ποιος όμως μπορεί να απαντήσει;

Αλληλεγγύη στους Παλαιστίνιους

Συναυλία αλληλεγγύης στους Παλαιστίνιους γίνεται την Τρίτη 29 Μαρτίου στις 8 μ.μ. στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας. Τα έσοδα θα διατεθούν στον αγωνιζόμενο και δοκιμαζόμενο τώρα λαό των Παλαιστίνιων. Την συναυλία οργανώνουν η Οργάνωση για την Απελευθέρωση των Παλαιστίνιων (PLO) και η Επιτροπή Αλληλεγγύης στον αγώνα των Παλαιστίνιων. Μεταξύ των καλλιτεχνών που θα πάρουν μέρος είναι οι: Καλογιάννης, Μικρούτσικος, Αφρ. Μάνου, Χ. Αλεξίου, Γλυκερία, Γ. Νταλάρας, Φ. Νταντωνάκη, Δ. Γαλάνη, Φατμέ, Ελ. Αρβανιτάκη, Χαλκιάς, Σούκας και άλλοι.

Την εκδήλωση υποστηρίζουν μετέχοντας στην οργάνωσή της τα περιοδικά ΑΝΤΙ, Πολίτης, Κάπα, Επιχειρήματα, Σχολιαστής, Θούριος, Αγωνιστής, Ρήξη, CONVOY και άλλα καθώς επίσης η ΑΚΕ, η ΕΙΝΑΠ, ΟΙΕΛΕ, η Ένωση για τα Δικαιώματα και Απελευθέρωση των Λαών, η Ενωτική Κίνηση Οικολόγων και άλλοι φορείς.

Αθώωθηκε το ANTI στη δίκη που είχε με τον Ντάνο Κρυστάλλη, πολυπράκτορα και χαφιέ της ΕΥΠ και διαφόρων άλλων υπηρεσιών της Ασφάλειας. Ο Ντάνος Κρυστάλλης μίλησε το ANTI για συκοφαντική δυσφήμιση, επειδή στο τεύχος 349 (19-6-87) είχε γράψει ότι το αλήστου μνήμης έγγραφο της σοσιαλιστικής ΚΥΠ που συντάχθηκε τέλος Νοεμβρίου ή αρχές Δεκεμβρίου του 1983 — πρωτοδημοσιεύθηκε στα «Νέα» (23-1-84) και αναδημοσιεύσαμε στο τεύχος 253 (3-2-84)— και ισχυριζόταν ότι ο εκδότης του περιοδικού είναι ούτε λίγο ούτε πολύ έμμισθος πράκτορας των Κουβανών και των Βουλγάρων από το 1979 και το 1981, είχε χαλκευθεί από τον ίδιο. Στο ίδιο έγγραφο γινόταν αναφορά για το σταθμό (ΡΑΔΙΟ-ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ) που ετοιμάζε τότε το ANTI και ανακάτευε Κουβανούς, Βούλγαρους, μέχρι και τον Λαϊκό Αρμένικο Στρατό.

Στην κατάθεσή του ο πρώην επίτροπος Στρατοδικείου και τώρα δικηγόρος Μιχ. Ζούβελος μεταξύ άλλων ανέφερε τα εξής:

«...Μόνο θυμηδία μπορεί να προκαλέσει ο ισχυρισμός του μυνητή ότι, σύμφωνα με τις ενδείξεις του διαβατηρίου του, βρισκόταν την εποχή που φέρεται να έχει συντάξει το κείμενο στην Ιταλία.

Τα διαβατήρια αποδεικνύουν μόνο κινήσεις πολιτών και όχι πρακτόρων που διαθέτουν πολλά και με όποιες θεωρήσεις θέλουν. Ευτυχώς, πηγές δεν έχουν μόνο οι μυστικές υπηρεσίες, αλλά και το ANTI· και οι δεύτερες είναι σίγουρο ότι δεν είναι κατευθυνόμενες.

Ο μαχητής αφού λίγο έλειψε να πετύχει την υπονόμηση του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος εκτελώντας τις διαταγές του επικίνδυνου προϊσταμένου του, εμφανίζεται εκβιαστικά στο προσκήνιο, άγνωστο τι επιδιώκοντας μόνος ή με άλλους. Ναι, πιστεύω απόλυτα ότι το δημοσίευμα του ANTI είναι πέρα μα πέρα αληθινό και διασταυρωμένο.

Με ρώτησε η υπεράσπιση αν οι χαφιέδες είναι απαραίτητοι για την εθνική ασφάλεια. Πρώτη φορά άκουσα ότι το να βάζουν οι μυστικές υπηρεσίες προβοκατόρικες βόμβες είναι εθνικό θέμα. Ναι, ασχολούνται κάπου - κάπου και με την εξωτερική ασφάλεια του κράτους, όταν όμως τους μένει καιρός και με ειδικευμένους υπαλλήλους. Οι χαφιέδες έχουν μόνο παράνομες αρμοδιότητες και γι' αυτό είναι καλά προ-

στατευμένοι.

Οι μυστικές υπηρεσίες δεν ελέγχονται από υπουργούς και όταν προσποιούνται το αντίθετο. Γιατί απλούστατα ελέγχουν τους υπουργούς. Τελικά τους χαφιέδες πολλοί εμίσησαν, αλλά όλοι τους εξηρησιμοποιήσαν».

Ο συνήγορος του ANTI Νίκος Κωνσταντόπουλος, αναφερόμενος στη μήνυση Κρυστάλλη, είπε μεταξύ άλλων τα εξής:

«...Η έγκληση του Κρυστάλλη αποτελεί ύβρη και πρόκληση: προς την έννομη τάξη, την κοινωνική και πολιτική ηθική, την ατομική και συλλογική συνείδηση, όπως ιστορικά διαμορφώνονται. Με την έκβαση της υποθέσεως θα κριθεί αν επιτρέπεται πια θρασυτάτα να εμπαιζονται οδυνηρά βιώματα ιστορικής αξίας ή εάν τα κατά συνθήκη ψεύδη μιας υποκριτικής νομιμότητας μπορούν να γελοιοποιούν τις λειτουργίες της ουσιαστικής κοινωνικής πολιτικής και νομικής κρίσης. Οι μυστικές υπηρεσίες και τα ανθρώπινα ενεργούμενά τους, όπως αυτά προκύψανε στην περίπτωση Κρυστάλλη, δεν είναι νοητό, μέσα από την αίσθηση της ατιμωρησίας και με τη νοοτροπία της πολιτικής αυθάδειας, να επικαλούνται την τυπική νομιμότητα υποκριτικά, για να συγκαλύψουν την υπονομευτική παράνομη δράση τους.

Κάποτε, σε τούτο τον τόπο, όπου ο διάλογος λειτουργεί τραυματικά και οι ιστορικές κατακτήσεις λεηλατούνται ασύστολα από όλους, πρέπει τα πράγματα να ειπωθούν με το όνομά τους και τα πρόσωπα να προσδιορίζονται με τις πράξεις τους. Και η δράση και το πρόσωπο του Κρυστάλλη δεν μπορεί παρά να χαρακτηριστούν με όρους αποστροφής και απόρριψης. Η ιστορική και πολιτική κρίση σε τέτοιες οριακές περιπτώσεις δεν είναι προσβολή ούτε συκοφαντία. Είναι λύτρωση. Γιατί κάποτε θα πρέπει να πάψουμε αυτό το παιχνίδι του ανιστόρητου καθωσπρεπισμού και της κοσμικής ανεκτικότητας, στο οποίο συμψηφίζουμε ενοχές και αξίες, εκποιώντας έτσι την ίδια μας τη συνείδηση, ως κοινωνικό μέγεθος στην αγορά των διαπροσωπικών και δημοσίων σχέσεων».

Το Δικαστήριο αθώωσε ομόφωνα το ANTI. Πρόεδρος του Δικαστηρίου ήταν ο κ. Δ. Κανελλόπουλος και δικαστής οι κυρίες Καστανά και Κουζέλη. Εισαγγελέας ο κ. Κολοκώστας.

Η Θεσσαλονίκη, αντίστροφα προς τη θέση της στο σύστημα του εθνικού μας κράτους που το συνάντησε έναν αιώνα μετά τη συγκρότησή του, ήταν πάντα πρωτοπόρος και εισηγητής ριζοσπαστικών αντιλήψεων: εδώ η φύτρα του σύγχρονου «εργατικού κόμματος», εδώ η κυβέρνηση της «Αμυνας» του Βενιζέλου, εδώ το σύγχρονο πανεπιστήμιο, απ' εδώ η λύση του αγροτικού, εδώ ο «συντάκτης» του ευρύτερου βαλκανικού χώρου - όπως θα έλεγε και ο Κ. Μοσκόφ.

Η Θεσσαλονίκη είναι πρωτεύουσα στην Ιστορία και στο παρόν της για όλους αυτούς και για άλλους λόγους: ονειρική και ζεστή, ερωτική και μόνη, όταν θέλει, «δύσκολη» και απρόσιτη για τους εύκολους πραγματευτάδες Μωραίτες («χαμουτζήδες»).

Όμως, όλα αυτά τη συνιστούν ως πρόκληση. Και σίγουρα είναι αυτή μια αιτία για να επιλεγεί από τους τολμηρούς ως πεδίο δοκιμής νεωτερικών ιδεών. Έτσι και ο Κ. Λαλιώτης: ανέλαβε, για λόγους ευθέως ανάλογους προς την ανάγκη του για κερδοφόρες πολιτικές επενδύσεις μετά την «επιστροφή» του, να καταστήσει την οργάνωσή του Συμβουλίου Ανασυγκρότησης Θεσσαλονίκης μια οργάνωση - πιλότο, ήγουν δοκιμή προς εφαρμογή ανά την επικράτεια. Του μάρκετινγκ βοηθώντας οι Έλληνες έμαθαν — όσοι δεν ήξεραν — ότι υπάρχει και το Μοδιάνο στην συμπρωτεύουσα, το Καπάνι και άλλοι τόποι, όπου ο κ. Λαλιώτης μυεί και μυείται σε άλλο ένα μεγάλο μυστήριο του «Κινήματος» που δεν μπόρεσε να τελετουργήσει ο πεζός «Γερμανός» Α. Τσοχατζόπουλος: το μυστήριο ενός άλλου λόγου για την υπέρβαση των πάσης φύσεως κρίσεων, για τη νέα εκλογική νίκη.

Φαίνεται όμως ότι ο Αρκάς Κ. Λαλιώτης δεν φρόνησε να αλλάξει τα σκεύη για το νέο μυστήριο του «Κινήματος» ή μεταχειρίζεται σκεύη από δεύτερο χέρι. Στην εισήγησή του στο Συμβούλιο Ανασυγκρότησης της Θεσσαλονίκης, ελάχιστα νέα είναι τα περί πολυφωνίας, άμεσης δημοκρατίας, νομιμοποίησης της μειοψηφίας και άλλα συναφή που σημάδεψαν τη σύγχρονη πολιτική σκέψη πριν από τριάντα ήδη χρόνια. Και δεν είναι αντίφαση αυτά να διακηρύσσονται στα πλαίσια ενός κόμματος - μη κόμματος (αφού ακόμα κι η γραφειοκρατία του υποτάσσεται στις βυζαντινές ιντριγκες του αρχηγού), και να συνοδεύονται από πομπώδεις εξαγγελίες πολυπληθών οργάνων, επιτροπών, τομέων κ.τ.τ.; Ούτε βέβαια έχουν σχέση με κάποια σύγχρονη ανάλυση της σημερινής Ελλάδας οι χιλιοδιατυπωμέ-

ΝΕΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

Στους φίλους που τις τελευταίες ημέρες ίσως αντιμετώπισαν προβλήματα στην τηλεφωνική επικοινωνία τους με το ANTI — ή τις εκδόσεις «ΠΟΛΥΤΥΠΟ» — κάνουμε γνωστό ότι από τους τέσσερις αριθμούς τηλεφώνων οι δυο άλλαξαν (72.29.237 και 72.28.860) και δεν ισχύουν πλέον.

Τα τηλέφωνα στα οποία μπορείτε να επικοινωνείτε με το ANTI — και τις εκδόσεις ΠΟΛΥΤΥΠΟ — είναι:

72.32.713, 72.32.819

και τα καινούργια:

72.49.300 και 72.48.240

Υ.Γ.: Οφείλουμε επίσης να σημειώσουμε ότι στην «Ελευθεροτυπία» του περασμένου Σαββάτου δημοσιεύτηκε άρθρο του κ. Σπύρου Καρατzaφέρη το οποίο επιχειρεί να αποδείξει ότι «οι Γάλλοι διέρρευσαν τα στοιχεία σε βάρος του Λούβαρη», επειδή ο προσωπικός φίλος του πρωθυπουργού είχε δήθεν συγκρουσθεί με τους Γάλλους στο θέμα των αντισταθμιστικών οφειλών (όφσες).

Δεν γνωρίζουμε αν ο κ. Καρατzaφέρης διαθέτει στοιχεία που αποδεικνύουν τους ισχυρισμούς του, εκτός από δηλώσεις του κ. Λούβαρη. Απορρίπτουμε, όμως, ως απαράδεκτους τους υπαινιγμούς που διατυπώ-

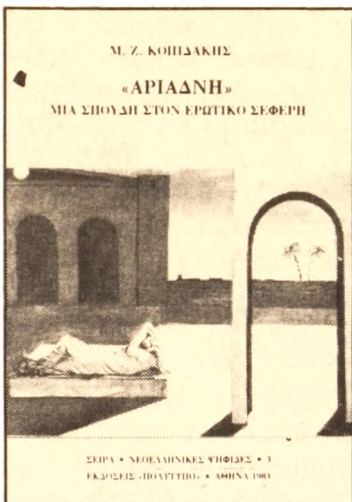
νει σε βάρος του ANTI, ότι, δηλαδή, οι Γάλλοι μας έδωσαν τα στοιχεία για τον Λούβαρη. Δεν θα επαναλάβουμε αυτά που έχουμε πει πολλές φορές στους διάφορους καλοθελητές που βλέπουν κάποιο ξένο δάκτυλο — «γαλλικό» στην περίπτωση του κ. συναδέλφου, «αμερικανικό» στην περίπτωση της «Αυριανής» — πίσω από τα ρεπορτάζ του ANTI. Θα πούμε μόνο ότι είναι τουλάχιστον περιέργη η υπεράσπιση ενός αποδεδειγμένου μεσάζοντα όπλων από έναν εκδότη στρατιωτικού περιοδικού όπως είναι ο κ. Σπ. Καρατzaφέρης. Δυστυχώς, όμως, η δημοσιογραφική δεοντολογία δεν μας επιτρέπει να αποκαλύψουμε τις πηγές μας.

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ
ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ»
ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΕΜΠΕΡΙΚΟΥ

Μ. Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«ΑΡΙΑΔΝΗ»
ΜΙΑ ΣΠΟΥΔΗ ΣΤΟΝ
ΕΡΩΤΙΚΟ ΣΕΦΕΡΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Σοφινός Χρυσσοτομίδης
**ελεύθερα
και
απροκατάληπτα**
Η ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ ΜΙΑΣ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑΣ

Τα ψευδεπίγραφα

Ο χρόνος - δάσκαλος...

Του Σοφινού Χρυσσοτομίδα

Ε

Θα τολμούσαν ποτέ;

Χαρταετοί...

Ισοτιμία - αλλά πώς;

Π

Θεμέλιο

νες — και δάνειες από τον Άλβιν Τόφλερ — εκτιμήσεις περί του «τέλους της βιομηχανικής περιόδου»: καλό θα ήταν ο νεόκοπος θεωρητικός του «Κινήματος» να προσπαθήσει να εξηγήσει γιατί ποτέ δεν υπήρξε... γεωργία στην Ελλάδα και να υποψιάσει το μακάριο κοινό του για την τύχη που θα έχει στη χώρα η «παροχή υπηρεσιών». Κι ύστερα, για ποιο «τέλος βιομηχανικής περιόδου» μπορείς να μιλάς, όταν τα στελέχη σου ισχυρίζονται ότι υπάρχουν περιθώρια βιομηχανικής ανάπτυξης;

Βέβαια, ο καθένας μπορεί να μιλάει για ό,τι νομίζει πως θα του «ανεβάσει τους πόντους»· όπως ο κ. Παπανδρέου «έριξε» άπαξ τον Σαιν Σιμόν ή τον Φουριέ στο πόπολο των στελεχών του που τον άκουγαν με στόμα ορθάνοιχτο: τι άλλο να κάνανε, αφού η ελληνική βιβλιογραφία δεν έχει ουδεμία σχέση με τα έργα του Σαιν - Σιμόν;

Τώρα, ο Κ. Λαλιώτης «πλασάρει» άτροπα και πολύ καθυστερημένα τον Τόφλερ· μπορεί να μπει και στο «Νέο Μανιφέστο», που θα αντικαταστήσει την καρατομημένη «3η Σεπτέμβρη». Πριν καρατομηθεί ήταν χρόνια στο γύψο. Το «Μανιφέστο»;

Η ΜΠΑΝΤΑ ΠΑΙΑΝΙΖΕΙ...

● Από το Γραφείο Τύπου του Δήμου Αθηναίων πήραμε την παρακάτω επιστολή.

Κύριε Διευθυντά,

Αναφορικά με το σχόλιο του έγκριτου περιοδικού σας (τεύχος 368 της Παρασκευής 11 Μαρτίου 1988), με τον τίτλο «Παιάνες Δεκεμβριανών» έχουμε να παρατηρήσουμε τα ακόλουθα:

Ο Δήμος Αθηναίων έστειλε την μπάντα του στην κηδεία του Αλέξανδρου Αθανασιάδη, για να αποδοκιμάσει την αποτρόπαια πράξη της δολοφονίας του από την τρομοκρατική οργάνωση 17 Νοέμβρη.

Ήταν η ενέργεια αυτή του Δήμου Αθηναίων, μια έμπρακτη διαμαρτυρία, έστω συμβολικού χαρακτήρα κατά της δράσης των τρομοκρατικών οργανώσεων.

Αν ο Αλέξανδρος Αθανασιάδης είχε πεθάνει με ομαλές συνθήκες, ασφαλώς δεν επρόκειτο η μπάντα του Δήμου να παιανίζει στην κηδεία του. Το ίδιο ισχύει αυτονόητα και για κάθε άλλο δημότη γνωστό ή άγνωστο.

Με την ευκαιρία αυτή, θέλουμε να υπογραμμίσουμε ότι, η θέση του Δήμου Αθηναίων στο θέμα της τρομοκρατίας είναι συγκεκριμένη και ξεκάθαρη. Με ευχολόγια και φραστικές καταδικές των τρομοκρατικών πράξεων, δεν πρόκειται να αντιμετωπιστεί η τρομοκρατία. Η κυβέρνηση είναι καιρός να προχωρήσει, στη λήψη αποτελεσματικών μέτρων.

Όσο για τα αναφερόμενα στο σχόλιο του περιοδικού σας, περί Δεκεμβριανών κτλ., δεν έχουν καμιά σχέση με την πραγματικότητα και με τις θέσεις του Δήμου Αθηναίων και πολύ περισσότερο με την αποστολή της μπάντας του, στην κηδεία του Αλέξανδρου Αθανασιάδη.

Εμείς ήλθαμε στο Δήμο για να διδάξουμε τη λήθη στο παρελθόν. Αν το περιοδικό σας επιθυμεί μια σχετική συζήτηση πάνω στο θέμα αυτό, είμαστε πρόθυμοι να συμμετάσχουμε.

Με τιμή
Γραφείο Τύπου
Δήμου Αθηναίων

Σ.Σ. Ειλικρινά επικροτούμε τα όσα αναφέρει η επιστολή για τη λήθη στο παρελθόν. Ωστόσο το όλο κλίμα που υπήρχε στην κηδεία Αθανασιάδη δεν απείχε πολύ από το εμφυλιοπολεμικό και αυτό ακριβώς έθιγε το σχόλιό μας και όχι βέβαια την μπάντα του Δήμου. Η παρουσία της σε ένα τέτοιο κλίμα δεν αποτελεί διδαχή για «λήθη στο παρελθόν». Αυτό το μεγάλο θέμα άλλωστε δεν έχει να κάνει με διδαχή, αλλά με μια πραγματικότητα που αφορά κυρίως αυτούς που την έζησαν και την Ιστορία. Καλύτερα θα είναι επομένως εμείς του σήμερα, αποφεύγοντας τέτοιες «συμβολικές πράξεις» που εμπλέκουν παρελθόν και παρόν να μη γινόμαστε τέτοιοι «δάσκαλοι της λήθης».

Σε ό,τι αφορά την τρομοκρατία, την καταδίκη της και τη διαμαρτυρία για τα μέτρα που πήρε αυτή ή η προηγούμενη κυβέρνηση ας τα αφήσουμε στην άκρη. Είναι, βέβαια, άλλη ιστορία.

Το περιβόλι του Τύπου

● Η εφημερίδα «Κάθε Μέρα» ανέστειλε την έκδοσή της. Παραμένει όμως κυριακάτικη ως ένθετο στην «Απογευματινή της Κυριακής». Ο πρωινός Τύπος, κρίνοντας από την κυκλοφορία, δεν πάει καλά και αντιμετωπίζει προβλήματα. Βέβαια πολλά έχουν αλλάξει στον Τύπο. Το γεγονός όμως ότι μια πρωινή εφημερίδα δεν τα καταφέρνει μαζί με τη μείωση της κυκλοφορίας πρέπει να προκαλεί ανησυχίες. Αυτά όσον αφορά τον Τύπο. Στη Ρηγήλλης, πάντως, δεν θα υπάρχει πλέον ο πρωινός καφές...

● Ανέστειλαν και τα «Επικάϊρα» την εβδομαδιαία έκδοσή τους και γίνονται μηνιαία.

● Χαμός προβλέπεται να γίνει στην Επιτροπή που συνεδριάζει για τις άδειες των ραδιοφωνικών σταθμών. Θα δοθούν ό-πως λέγεται δέκα. Οι τέσσερις είναι οι δημοτικοί (Αθήνα, Πειραιάς, «Δίαυλος 10» και δήμων Ανατολικής Αττικής). Οι υπόλοιπες έξι είναι το πρόβλημα. Έχουμε και λέμε λοιπόν. Λαμπράκης, Κυριακού, Κοσκωτάς, Λιακουνάκος (αυτός με τα Λέοπαρντ, για τα οποία καταδικάστηκε το ΑΝΤΙ σε πρόστιμο 6 εκατ. και εκκρεμεί η έφεση στον Άρειο Πάγο ετοιμάζει τώρα σταθμό...για γυναίκες!), Βουλή, Ιερά Σύνοδος και άλλοι περιμένουν. Το πιθανότερο είναι να ανακοινωθούν πριν την κυκλοφορία του περιοδικού οπότε αναμένουμε, με «ποιους θα παν και ποιους θα αφήσουν». Όπως αναμένουμε και εμείς για το ΡΑΔΙΟ - ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ που κάναμε αίτηση.

● Οι καυγάδες στην Παλλήνη άρχισαν. Οι «24 ώρες» πάνε προς το χειρότερο. Και δεν έφτανε αυτό, παραιτήθηκε ο αρχισυντάκτης Δ. Κωνσταντάρας και ο Πρέκας. Όπως είπε ένας ποιητής: «Ούτε σοβαρή, ούτε λαϊκή είναι. Ε! πώς θα προκόψει».

ΝΕΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

Στους φίλους που τις τελευταίες ημέρες ίσως αντιμετώπισαν προβλήματα στην τηλεφωνική επικοινωνία τους με το ΑΝΤΙ —ή τις εκδόσεις «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»— κάνουμε γνωστό ότι από τους τέσσερις αριθμούς τηλεφώνων οι δυο άλλαξαν (72.29.237 και 72.28.860) και δεν ισχύουν πλέον.

Τα τηλέφωνα στα οποία μπορείτε να επικοινωνείτε είναι:

72.32.713, 72.32.819

και τα καινούργια:

72.49.300 και 72.48.240

ΕΝΤΑΞΕΙ ΠΑΙΔΙΑ...
ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΞΕΣΗΚΩΘΟΥΜΕ
ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΥΣ ΤΕΙΦΛΙΚΑΔΕΣ!
...Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΑΛΛΑΞΕ
ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ
ΤΟ ΝΤΟΠΙΝΓΚ.

ΚΙΛΕΛΕΡ

ΙΩΑΝΝΟΥ

του Γιάννη Ιωάννου

«Ανανεώνεται» αλλά δεν εκσυγχρονίζεται η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ

Προσπάθειες για παράκαμψη του έργου της «Επιτροπής Αγοράς» αεροσκαφών
του Βασίλη Ζήση

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΡΟΣ: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΑΠΟ: ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ

ΘΕΜΑ: «Έκθεση σκοπιμότητας για αντικατάσταση των 2 B-747 και ενεργοποίηση της OPTION των A-310».

Συμφωνώ με την επιτροπή για την αντικατάσταση των 2 παλαιών B-747 για τους παρακάτω λόγους:

- α) Η ηλικία των δυο αεροσκαφών
- β) Το μεγάλο κόστος συντήρησης
- γ) Ο μεγάλος αριθμός βλαβών που παρουσιάζονται με αποτέλεσμα τη μη κανονικότητα των δρομολογίων και εξ αυτής την κρίση αξιοπιστίας της Εταιρίας.
- δ) Η καλλίτερη εμπορικά και οικονομικά εκμετάλλευση με τα νέα αεροσκάφη λόγω μεγαλύτερης μεταφορικής ικανότητας, μεγαλύτερης ακτίνας ενέργειας και μικρότερης κατανάλωσης καυσίμων.
- ε) Η αγορά των δυο νέων αεροσκαφών B-747 με την προσθήκη 2-3 άλλων αεροσκαφών μακρών αποστάσεων του τύπου A-310-300 είναι η οικονομικότερη λύση και θα καλύψει τις ανάγκες της εταιρίας για μια δεκαετία.

Κατά το 1990 θα καλύψει τις ανάγκες της με κάποιο νεώτερο αεροπλάνο, οικονομικότερο, νέας τεχνολογίας καλλίτερης απόδοσης στην εκμετάλλευση και με χωρητικότητα ανάλογα με την κίνηση κάθε γραμμής LONG RANGE.

Τέλος πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η αντικατάσταση των 2 παλαιών με 2 εντελώς καινούργια αεροσκάφη είναι εντελώς ασύμφορη για την εταιρία επειδή θα απαιτηθούν κεφάλαια μεγαλύτερα των 25 εκ. δολαρίων.

Γενικότερα πιστεύω ότι πρέπει άμεσα να αντιμετωπισθεί η ανανέωση του υλικού και δεν εννοώ απαραίτητα την αντικατάσταση του μόνο με καινούρια αεροσκάφη.

Κυβερνήτης Α.Ν. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
Γενικός Διευθυντής

Αντί να προχωρήσει στην οικονομική εξυγίανση και το διοικητικό εκσυγχρονισμό ο εθνικός αερομεταφορέας δραστηριοποιείται για νέες και άσκοπες αγορές αεροσκαφών με βάση το σύνθημα «το χρήμα πρέπει να κυκλοφορεί»...

Αλλά, η μεθόδευση αυτή οδηγεί βαθμηδόν στην ιδιωτικοποίηση και το ξεπούλημα της εταιρείας.

ΣΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ τεύχος του ANTI αποκαλύψαμε τα βασικά στοιχεία του νέου σκανδάλου που εκκολάπτεται στην Ολυμπιακή Αεροπορία, με πρόσχημα την ανανέωση του στόλου της. Υπενθυμίζουμε ότι σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, το διευθυντικό κατεστημένο της Ο.Α., αλλά και άλλοι κυβερνητικοί παράγοντες, προμοδοτούν ανοικτά και απροσχημάτιστα την επιλογή του αεροσκάφους AIRBUS A-310, χρησιμοποιώντας για το σκοπό αυτό όλα τα διαθέσιμα μέσα και σαμποτάροντας ανοικτά το έργο της αρμόδιας επιτροπής αγοράς, που συγκροτήθηκε με απόφαση του ΚΥΣΥΜ.

ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ, αυτό του ANTI προκάλεσε την οργή των ενδιαφερόμενων οι οποίοι έσπευσαν να διοχετεύσουν στον Τύπο πληροφορίες του τύπου «το ANTI προωθεί πάλι τα συμφέροντα αμερικανικών εταιρειών, όπως και στην υπόθεση Λούβαρη», επειδή ο αντίπαλος της AIRBUS στην περίπτωση αυτή είναι η BOEING.

ΔΕΝ ΘΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΜΕ φυσικά, με τους συκοφαντικούς ισχυρισμούς αυτού του τύπου που είδαν το φως της δημοσιότητας στην «Αυριανή» (13.3.), ούτε και με τους υπαινιγμούς άλλων εντύπων που έσπευσαν να υιοθετήσουν αβασάνιστα ό,τι τους «σερβίρουν». Θα σημειώσουμε μόνο ότι στις 20.1.88 το ...φιλοαμερικάνικο ΚΚΕ κατέθεσε επερώτηση στη Βουλή, με την οποία καταγγέλλει ότι «στην προσεχή συνεδρίαση του ΚΥΣΥΜ θα αποφασιστεί η προμήθεια τριών αεροσκαφών AIRBUS, για την αγορά των οποίων δεν υπάρχει τεχνικοοικονομική μελέτη που να τεκμηριώνει την αναγκαιότητα προμήθειας αυτού του αεροσκάφους... (γεγονός) που συνιστά σκάνδαλο πρώτου μεγέθους». Μήπως λοιπόν και το ΚΚΕ —όπως και το ANTI— παίζει κι αυτό το παιχνίδι των Αμερικανών κατηγορώντας τα «ευρωπαϊκά» AIRBUS; Διόλου απίθανο, μετά την τελευταία συμφωνία Ρήγκαν - Γκορμπατσόφ...

Πρώτα αγορά, μετά αξιολόγηση

ΑΛΛΑ επειδή ως γνωστόν «φωνάζει ο κλέφτης για να φοβηθεί ο νοικοκύρης» προχωρούμε σήμερα στη δημοσίευση νέων αποκαλυπτικών στοιχείων, που αποδεικνύουν πέραν κάθε αμφιβολίας τη μεθόδευση υπέρ των AIRBUS, τη στιγμή βέβαια που η Ο.Α. δεν χρειάζεται κανένα αεροσκάφος.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΥΜΕ αυτούσια μια επιστολή, με ημερομηνία Νοέμβριος 1984, του πρώην Γενικού Διευθυντή της Ο.Α. κ. Λάμπρου Κανελλόπουλου η οποία κάνει λόγο για «ενεργοποίηση της οψιόν των A-310» και προτείνει στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ο.Α. την αγορά δυο ή τριών αεροσκαφών τύπου «A-310» της AIRBUS επειδή «είναι η οικονομικότερη λύση». Στην πραγματικότητα δεν υπήρξε ποτέ «οψιόν» για A-310. Όταν η Ολυμπιακή αγόρασε επί Νέας Δημοκρατίας ('78-'79) οκτώ AIRBUS τύπου A-300 υπέγραψε και μια «οψιόν» για την αγορά άλλων δυο αεροσκαφών του ίδιου τύπου. Αργότερα, επί ΠΑΣΟΚ όταν η AIRBUS ζήτησε την ενεργοποίηση της «οψιόν» η Ο.Α. συγκρότησε «στο πόδι» μια επιτροπή, η οποία αποφάνθηκε ότι δεν χρειαζόνταν άλλα αεροσκάφη τύπου A-300. Έτσι, για να μην χάσουν την προκαταβολή των 200.000 δολαρίων που είχαν δώσει για την «οψιόν», συμφώνησαν με την AIRBUS να αλλάξουν τον τύπο του αεροσκάφους από A-310 σε A-300 και «ούτε γάτα ούτε ζημιά».

Η ΜΕΘΟΔΕΥΣΗ είναι πλέον προφανής. Το διευθυντικό κατεστημένο της «Ολυμπιακής» είχε προαποφασίσει την αγορά των AIRBUS —άγνωστο έναντι ποιών ανταλλαγμάτων— και στη συνέχεια με τη συγκρότηση μιας «επιτροπής αγοράς», επιχείρησε να νομιμοποιήσει την επιλογή του, παραπληροφορώντας και το ΚΥΣΥΜ και τον Τύπο.

ΣΗΜΕΙΩΝΟΥΜΕ ότι για πρώτη φορά συναντούμε μια τόσο απροκάλυπτη παρέμβαση από ανώτατο στέλεχος υπέρ μιας συγκεκριμένης εταιρείας σε επίσημη προμήθεια του Δημοσίου. Η παρέμβαση αυτή αποδεικνύεται από την επιστολή του κ. Κανελλόπουλου που δημοσιεύουμε. Πώς άραγε ο πρώην γενικός διευθυντής της Ο.Α. γνώριζε το 1984 ότι τα AIRBUS αποτελούσαν την «οικονομικότερη λύση», χωρίς να έχει προηγηθεί διαγωνισμός και αξιολόγηση; Το γνώριζε αυτός και δεν το γνώριζαν οι άλλοι ώστε να φτάσει στο σημείο να εκτεθεί ανεπανόρθωτα;

ΣΗΜΕΙΩΝΟΥΜΕ ακόμα ότι το όνομα του κ. Κανελλόπουλου —που χρημάτισε και «προσωπικός» πιλότος του κ. Α. Παπανδρέου— έχει αναμειχθεί και σε μια άλλη αγορά χωρίς διαγωνισμό και αξιολόγηση: Αυτή των τριών μεταχειρισμένων B-747

«Τζάμπο» που αγοράστηκαν από τη Σιγκαπούρη στην υπερβολική τιμή των 36 εκατομμυρίων δολαρίων το ένα. Τότε (1984) ο κ. Κανελλόπουλος προσπάθησε να νομιμοποιήσει την αγορά των «τζάμπο» με μια εκ των υστέρων απόφαση του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας την οποία δεν απέσπασε τελικά επειδή αποκαλύφθηκε ότι πρώτα είχε δώσει προκαταβολή και μετά ζήτησε την έγκριση της αγοράς, παρεμβαίνοντας προσωπικά στον ίδιο τον πρωθυπουργό.

● **Βρισκόμαστε συνεπώς μπροστά στην ίδια μέθοδο.** Όπως και στην περίπτωση των «Τζάμπο» το κατεστημένο της Ολυμπιακής έδωσε πρώτα προκαταβολή για τα νέα AIRBUS και μετά επέδωσε τη νομιμοποίηση της παράτυπης επιλογής του. Άλλωστε και επί ΝΔ γίνονταν τα ίδια. Τα οκτώ AIRBUS A-300 αγοράστηκαν πρώτα και μετά συγκρότησαν επιτροπή για να εγκρίνει την αγορά τους!

Τρικλοποδιές στην επιτροπή

ΟΜΩΣ ΗΔΗ έχουμε γράψει η νομιμοποίηση της επιλογής του AIRBUS επιδιώχθηκε κυρίως με τη συγκρότηση από το ΚΥΣΥΜ μιας επιτροπής αγοράς, την οποία το διευθυντικό κατεστημένο της Ο.Α. επιχείρησε από την πρώτη στιγμή να χειραγωγήσει. Όταν όμως διαπίστωσαν ότι η επιτροπή δεν ήταν του χεριού τους, έβαλαν σε ενέργεια τα μεγάλα μέσα και τη διέσπασαν δίνοντας έτσι την ευκαιρία στο ΚΥΣΥΜ να την παρακάμψει, εφόσον το πόρισμά της δεν ήταν και το επιθυμητό.

ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ της επιτροπής και τον αποπροσανατολισμό του ΚΥΣΥΜ ανέλαβαν δυο από τα μέλη της επιτροπής, οι κ. Φίσερ και Παγιατάκης, διευθυντής Μονάδας Ε-

λέγχου Τεχνικής Εκμετάλλευσης της ΥΠΑ, και διευθυντής Πτητικής Εκμετάλλευσης της Ολυμπιακής αντίστοιχα. Και να πως:

● Στις 25.1.88, δηλαδή ένα ολόκληρο μήνα πριν, η επιτροπή αγοράς υποβάλλει το δικό της πόρισμα αξιολόγησης των δυο υποψηφίων αεροσκαφών και για να την προλάβουν υποβάλλουν στην κυβέρνηση δική τους έκθεση με τίτλο «Τελικές θέσεις των μελών της επιτροπής Παγιατάκη και Φίσερ». Ο στόχος τους ήταν φυσικά να κοινοποιήσουν τις απόψεις τους υπέρ του AIRBUS στο ΚΥΣΥΜ, προλαβαίνοντας το αντίθετο συμπέρασμα των αξιολογήσεων της επιτροπής.

● Στις 4.2.88 υπέβαλαν στην κυβέρνηση νέα έκθεση με τίτλο «Αδιέξοδο της Επιτροπής Αγοράς αεροσκαφών της Ο.Α. στη σύσταση τελικού πορίσματος». Ένα μήνα αργότερα, στις 6.3.88, το ΚΥΣΥΜ συμφωνούσε μαζί τους και εξέφραζε στον Τύπο τη «δυσφορία» του για την «καθυστέρηση υποβολής πορίσματος» καθώς και για τη «διχογνωμία της επιτροπής». Δηλαδή η διαφορετική γνώμη δυο από τα εννέα μέλη της επιτροπής θεωρήθηκε «διχογνωμία». Να είναι άραγε μόνο τυχαίο το γεγονός ότι αυτά τα δυο μέλη είναι υπέρ του AIRBUS; Ούτε τα προσχήματα δεν τηρούνται πλέον.

● Λίγο πριν την απόφαση αυτή του ΚΥΣΥΜ, στις 26.2.88 οι κ. Φίσερ και Παγιατάκης υπέβαλαν ουσιαστικά δικό τους πόρισμα στο οποίο μεταξύ άλλων γράφουν και το εξής επιχείρημα, που μόνο κατάπληξη προκαλεί:

● «Τέλος, επειδή από την πολυετή εμπειρία μας από τις υπεύθυνες θέσεις που κατέχουμε μέσα στο χώρο της λειτουργίας των εναέριων μεταφορών της χώρας και από την όλη μελέτη των στοιχείων και των διαφόρων διαπιστώσεων, που προέκυψαν

κατά τις πολύμηνες αυτές εργασίες αξιολόγησης των υπό σύγκριση τύπων α/φ πιστεύουμε ότι το πλέον κατάλληλο για την ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ αεροπλάνο σε σχέση με τις επιχειρησιακές και λειτουργικές της δυνατότητες στην εκμετάλλευση, είναι το AIRBUS A-310-300 και ανεξάρτητα από την τελική τιμή προσφοράς του, την οποία δεν γνωρίζουμε».

ΕΙΝΑΙ η δεύτερη φορά στο ρεπορτάζ αυτό που συναντάμε μια τόσο απροσχημάτιστη και απροκάλυπτη δήλωση υπέρ μιας εταιρείας σε επίσημο διαγωνισμό του δημοσίου, μετά την επιστολή του κ. Κανελλόπουλου. Μόνο με το περίφημο «τέλεξ» του ΓΕΑ με το οποίο ο κ. Γ. Λούβαρης κατοχύρωσε το δικαίωμα του στην είσπραξη προμήθειας από τη γαλλική ΜΑΤΡΑ μπορεί να συγκριθεί η δήλωση αυτή των κ. Φίσερ και Παγιατάκη.

ΧΩΡΙΣ ΚΑΜΙΑ τεκμηρίωση, χωρίς καμιά απόπειρα ανασκευής του αναλυτικού πορίσματος από εκατοντάδες σελίδες της επιτροπής αγοράς, οι δυο αυτοί προτείνουν την αγορά αεροσκαφών αξίας πενήντα δισεκατομμυρίων «ανεξάρτητα από την τιμή προσφοράς τους» —επειδή τα AIRBUS είναι τελικά ακριβότερα κατά 15-20 εκατομμύρια δολάρια— επειδή «ως ειδικοί» κρίνουν ότι αυτά είναι τα πιο κατάλληλα αεροσκάφη. Αλλά τότε τι τον ήθελαν το διαγωνισμό και την επιτροπή και δεν έπαιρναν από την αρχή την υπόθεση στα χέρια τους οι «ειδικοί»;

Είμαστε όλοι «ειδικοί»

ΕΧΕΙ ΟΜΩΣ σημασία να αναφερθούμε λίγο και στα προσόντα των κ. Φίσερ και Παγιατάκη. Στις εκθέσεις τους προς την κυβέρνηση, ισχυρίζονται ότι η γνώμη τους είναι

ΟΙ ΑΝΑΞΙΟΠΑΘΟΥΝΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΞΙΟΠΟΙΗΤΟΙ ΠΙΛΟΤΟΙ

Πέρα από τις μεθοδεύσεις του διευθυντικού κατεστημένου της Ο.Α., για την αγορά ενός συγκεκριμένου τύπου αεροσκάφους αγωνίζονται και τα πληρώματα της εταιρείας. Κι αυτό γιατί τα αεροσκάφη Airbus είναι «ευρείας ατράκτου» (wide body) και μπορεί μεν να προκαλέσουν το διπλασιασμό του χρέους της Ο.Α., θα προσπορίσουν όμως και αύξηση των εισοδημάτων των πιλότων της. Να γιατί:

● Οι πιλότοι των αεροσκαφών wide body αμοιβονται πολύ περισσότερο από τους πιλότους των άλλων τύπων αεροσκαφών. Έτσι τα πληρώματα κάνουν ό,τι μπορούν για να πιλοτάρουν αεροσκάφη «ευρείας ατράκτου» όπως είναι τα B-747, τα A-300 και αυτά που σχεδιάζουν να αγοράσουν. Δημοσιεύουμε στοιχεία (πίνακας 2) που αποδεικνύουν τον τρόπο που χρησιμοποιεί η Ο.Α. τα πληρώματά της.

Δηλαδή, από τους 249 κυβερνήτες της Ολυμπιακής οι μισοί (124) πετούν μόνο με τα 12 αεροσκάφη «ευρείας ατράκτου», και οι άλλοι μισοί με τα 22 υπόλοιπα. Είναι προφανές ότι «γίνεται σκοτωμός» για το ποιος θα πετάξει με wide body και η εξήγηση είναι απλή: θα αμοιβεται με περισσότερες από μισό εκατομμύριο δραχμές, αφορολόγητες.

Όσον αφορά την αξιοποίηση των ιπταμένων της Ο.Α. σημειώνουμε ότι ενώ στις ΗΠΑ μια αεροπορική εταιρεία έχει δικαίωμα να τον χρησιμοποιεί μέχρι 800 ώρες το χρόνο, εδώ πετούν κατά μέσο όρο τις μισές, 400 ώρες το χρόνο, δηλαδή.

Ας φροντίσει λοιπόν η «Ολυμπιακή», να αξιοποιήσει το στόλο και τα πληρώματά της και ύστερα ας αγοράσει νέα αεροπλάνα, που δεν νομίζουμε ότι θα τα χρειαστεί.

Όσο για τα προβλήματα των εργασιακών συνθηκών των

πιλότων αλλά και του υπόλοιπου προσωπικού της Ο.Α. είναι θέματα άλλης κατηγορίας. Πάντως ο διοικητικός εκσυγχρονισμός της εταιρείας και η εξυγίανσή της που θα πρέπει να αποτελούν τις πρώτες προτεραιότητες, είναι βέβαιο ότι πρέπει, να επιστρέψουν σε οφέλη και αγαθά προς τους εργαζόμενους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 ● ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΛΟΥ Ο.Α.

Αριθμός α/φών	Τύπος α/φών	Μέση ημερήσια απασχόληση σε ώρες (κατά προσέγγιση)	Μέση ημερήσια απασχόληση στο εξωτερικό (σε ώρες)
4	B-747	9,5	
5	B-707	4	
6	B-727	7	13,5
11	B-737	6,8	
8	A-300	6,5	

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ● ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΛΗΡΩΜΑΤΩΝ Ο.Α.

Αριθμός α/φών	Τύπος α/φών	Αριθμός πρώτων πιλότων (Κ1)	Αριθμός δευτέρων πιλότων (Κ2)	Αριθμός ιπταμένων μηχαν. (Μ)
4	B-747	64	31	41
8	A-300	60	51	47
5	B-707	18	20	16
6	B-727	37	41	31
11	B-737	70	72	—

Ο στόλος
της «Ολυμπιακής»
δεν χρειάζεται
άλλες
ενισχύσεις
και με νέα
Airbus...

αδιάβλητη και τεκμηριωμένη, επειδή είναι «ειδικοί» και «γνωρίζουν». Ας δούμε λοιπόν πόσο «ειδικοί» είναι. Ο κ. Φίσερ για παράδειγμα, διορίστηκε στην επιτροπή αγοράς με την ιδιότητα του Διευθυντή Μονάδας Πτητικού Ελέγχου της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ). Ο κάτοχος αυτής της θέσης πρέπει να είναι επιπέδου «ΠΕ 6», να είναι κάτοχος δηλαδή πανεπιστημιακού πτυχίου μηχανικού. Ο κ. Φίσερ όμως έχει πτυχίο ραδιοναυτιλίας τεχνικής μόνο σχολής. Συνεπώς όχι μόνο δεν είναι «ειδικός» αλλά επιπλέον ο διορισμός του στη θέση του διευθυντή στην ΥΠΑ και ως εκ τούτου στην επιτροπή είναι παράτυπος, επειδή δεν δικαιούται να υπογράψει σαν διπλωμα-

τούχος μηχανικός.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ λοιπόν τα πραγματικά «προσόντα» του κ. Φίσερ και πόση σχέση έχει ο διορισμός του στην τωρινή επιτροπή αγοράς με το γεγονός ότι ήταν μέλος και της επιτροπής που ενέκρινε εκ των υστέρων την χωρίς διαγωνισμό αγορά των άλλων οκτώ AIRBUS. Φοβούμαστε ότι τα ερωτήματα είναι πλέον αμείλικτα και πρέπει να ασχοληθεί μαζί τους κάποιος εισαγγελέας.

ΚΑΙ Ο κ. Παγιατάκης δεν είναι «ειδικός». Το μοναδικό του πτυχίο είναι το δίπλωμα πιλότου του ΚΕΧΑ, του Κέντρου δηλαδή που εκπαιδεύει πιλότους για τα κυβερνητικά στρατεύματα κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου.

ΣΗΜΕΙΩΝΟΥΜΕ, τέλος, ότι τα πέντε άλλα μέλη της επιτροπής αγοράς που διαφώνησαν με τις απόψεις των κ. Φίσερ και Παγιατάκη και συνέταξαν αδιάβλητο πόρισμα —που σημειωτέον δεν καταλήγει στην επιλογή κανενός τύπου αεροσκάφους— κατηγορήθηκαν από διάφορα έντυπα ως «άσχετοι» τη στιγμή που οι τέσσερις από αυτούς είναι διπλωματούχοι μηχανικοί πανεπιστημίου και ο ένας, ο καλύτερος αεροναυπηγός της Ελλάδας. Αλλά ας το ξαναπούμε. Στην Ελλάδα είσε ό,τι, δηλώσεις, ή καλύτερα ό,τι γράψουν οι εφημερίδες.

ΑΛΛΑ η σημαντικότερη πτυχή του σκανδάλου δεν βρίσκεται στο σημείο αυτό. Βρίσκεται στο ότι ούτε το ΚΥΣΥΜ, ούτε το υπουργείο Μεταφορών και ούτε φυσικά η Ολυμπιακή, που γνωρίζουν το περιεχόμενο της επιστολής των κ. Φίσερ και Παγιατάκη δεν προέβησαν σε καμιά ενέργεια, ούτε καν αναρωτήθηκαν για τους σκοπούς που επιδιώκονται με μια τόσο απροκάλυπτη παρέμβαση υπέρ των AIRBUS. Αντίθετα, χρησιμοποίησαν τους ισχυρισμούς των κ. Φίσερ και Παγιατάκη για να παρακάμψουν την επιτροπή αγοράς επειδή το πόρισμα της δεν τους ήταν βολικό.

Ο χειρισμός του Τύπου

ΤΑ ΥΠΟΛΟΙΠΑ εννέα μέλη της επιτροπής αγοράς πληροφορήθηκαν την ύπαρξη αυτής της επιστολής πρώτα από την εφημερίδα «Καλάμι» η οποία στις 4.3.88 παράλληλα με τη μόνιμη διαφήμιση της Ολυμπιακής Αεροπορίας με τίτλο «Μιλάμε την ίδια γλώσσα» έγραφε:

«...Σας πληροφορούμε λοιπόν, ότι ο Φίσερ και ο Παγιατάκης έκαναν δική τους έκθεση στο ΚΥΣΥΜ, που την κοινοποίησαν στον πρόεδρο της Επιτροπής Τζινιέρη, τον υπουργό Συγκοινωνιών Μπαντουβά και σε άλλους, με την οποία λένε τις απόψεις τους και καταγράφουν τις αντιρρήσεις τους, γιατί όπως αναφέρουν, αρνούντο από την επιτροπή να τις καταχωρήσουν!».

ΔΕΔΟΜΕΝΟΥ ότι η «έκθεση» Φίσερ - Παγιατάκη έχει αριθμό πρωτοκόλλου με ημερομηνία 7.3.88 και κοινοποιήθηκε στα άλλα μέλη της επιτροπής που την ζήτησαν μετά τις 9.3.88, ενώ το «Καλάμι» τη γνώριζε πριν από τις 4.3.88 είναι προφανές ότι η εφημερίδα είχε τις απόψεις τους πριν από το ΚΥΣΥΜ. Δεδομένου επίσης ότι, όπως μαθαίνουμε, ποτέ δεν εμποδίστηκαν οι κ. Παγιατάκης και Φίσερ να «καταγράψουν τις αντιρρήσεις τους», ούτε αναφέρουν κάτι τέτοιο στην «έκθεσή» τους, μήπως το «Καλάμι» είχε πάρει κάποια αρχική μορφή της «έκθεσης» με μια επί πλέον παράγραφο ή τα περί άρνησης καταχώρησης, ειπώθηκαν προφορικά και για εντυπωσιασμό.

ΔΕΝ ΘΕΛΟΥΜΕ να πιστέψουμε ότι το «Καλάμι» μετέχει της αποπληροφόρησης. Αναφέρουμε το περιστατικό μόνο ως παράδειγμα του πόσο εύκολη είναι η παραπληροφόρηση του Τύπου, αν δεν θεμελιώνει το ρεπορτάζ του σε αδιαφιλονίκητα και διασταυρωμένα στοιχεία.

ΤΙΣ ΙΔΙΕΣ αυτές ημέρες, ο κ. Κουτσογιάννης, πρόεδρος της Ομοσπονδίας Συλλόγων Πολιτικής Αεροπορίας (ΟΣΠΑ) έγραφε στο περιοδικό «Οι Αιθέρες» τα εξής... αιθέ-

ΚΑΙ ΕΝΑ UNFAIR ΔΙΑΒΗΜΑ

Εκτός των άλλων, το σκάνδαλο της αγοράς των νέων αεροσκαφών της Ο.Α. μας έδωσε την ευκαιρία να διαπιστώσουμε ακόμα μια φορά το βαθμό ανεξαρτησίας της χώρας μας από τις ΗΠΑ.

Στις 28.9.87 η αμερικανική πρεσβεία προέβη σε διάβημα προς την ελληνική κυβέρνηση, διαμαρτυρόμενη ότι «χαλάει την πιάτσα» και ζητάει αντισταθμιστικά οφέλη (offsets) από την Boeing. Δεν γνωρίζουμε την απάντηση της ελληνικής κυβέρνησης στη «νότα» των ΗΠΑ, δημοσιεύουμε όμως τα σχετικά έγγραφα, έτσι για την ιστορία...

Η φωτοτυπία του αμερικανικού εγγράφου:

INFORMAL TALKING POINTS
REGARDING OLYMPIC AIRWAYS TENDER

In recent months, the United States Government has become increasingly concerned about the inclusion of offset requirements by the Greek Government in strictly commercial transactions.

This is particularly evident in the recent tender issued by Olympic Airways for the purchase of three aircraft. Tender documents specify that proposals should contain offsets and state that the selection of the supplier will be determined after all elements of the proposal are evaluated. One element listed is offsets. The bid for tender includes an eighteen page attachment entitled "Offset Benefits", which specifies that offsets are required from the supplier for the offset portion of the bid.

The United States Government objects to the Olympic Airways mandatory offset requirements in its purchase of commercial aircraft.

- We believe that offsets are ill-advised and in the long run detrimental to trading interests.

- Offset requirements on commercial aircraft purchases create unfair trading practices and can be used to manipulate flows of investment and technology.

- Decisions for the purchase of civil aircraft, engines, and parts should be based on the commercial and technical merits of the competing products, in accordance with the provisions of the GATT Agreement on Trade in Civil Aircraft. We believe that the Greek Government, as a member of the European Community and signatory to the aircraft agreement, will in consideration of its GATT obligations in this sector want to ensure that Olympic Airways, which it controls, makes its decision only on a commercial and technical basis.

- The Government of the United States urges that the Government of Greece ensure that subsequent commercial tenders, and in view of the GATT Aircraft Agreement particularly those related to aircraft purchases, not contain mandatory and guaranteed (i.e. liquidated damages) offset requirements.

Με δυο λόγια όμως, όσα αναφέρονται στην αμερικανική «νότα» τα περιγράφει το διαβιβαστικό του υπουργείου Εξωτερικών προς την «Ολυμπιακή»:

ΘΕΜΑ: Προκήρυξη μειοδοτικού διαγω-

νισμού για την αγορά 3 αεροσκαφών για την Ολυμπιακή Αεροπορία.

Αναφερόμενοι στο ανωτέρω θέμα σας γνωρίζουμε ότι επισκεφθήκαν σήμερα τον κ. Κρανιδιώτη οι κύριοι, BLACK και MITCHELL, Σύμβουλοι επί οικονομικών και Εμπορικών υποθέσεων της Αμερικανικής Πρεσβείας και του επέδωσαν το συνημμένο υπόμνημα το οποίο αναφέρεται στην προκήρυξη, από το υπ. Εμπορίου, μειοδοτικού διαγωνισμού για την αγορά 3 αεροσκαφών για την Ολυμπιακή Αεροπορία. Όπως θα παρατηρήσετε οι αμερικανικές αρχές αιτιώνονται ότι η εν λόγω προκήρυξη περιέχει αντισταθμίσιμα τα οποία συνιστούν αθέμιτες εμπορικές πρακτικές και είναι αντίθετα προς τους κανόνες της GATT.

Παρακαλούμε να μας γνωρίσετε τις απόψεις σας προκειμένου να σχεδιάσουμε την απάντηση προς την αμερικανική διοίκηση.

Με εντολή Αναπληρωτή Υπουργού
Δ. ΓΙΑΝΤΑΗΣ
Γραμματέας Πρεσβείας Α'

Και το έγγραφο:

ΥΠΗΡΕΣΙΑ Ε.Κ.

Αθήνα, 28 Ιανουαρίου 1987
Αριθ.Πρωτ. Β 6550/139/3243

ΕΞΕΛΑ: Προκήρυξη μειοδοτικού διαγωνισμού για την αγορά 3 αεροσκαφών για την Ολυμπιακή Αεροπορία.

Αναφερόμενοι στο ανωτέρω θέμα σας γνωρίζουμε ότι επισκεφθήκαν σήμερα τον κ. Κρανιδιώτη οι κύριοι, BLACK και MITCHELL, Σύμβουλοι επί οικονομικών και Εμπορικών υποθέσεων της Αμερικανικής Πρεσβείας και του επέδωσαν το συνημμένο υπόμνημα το οποίο αναφέρεται στην προκήρυξη, από το Υπ. Εμπορίου, μειοδοτικού διαγωνισμού για την αγορά 3 αεροσκαφών για την Ολυμπιακή Αεροπορία. Όπως θα παρατηρήσετε οι αμερικανικές αρχές αιτιώνονται ότι η εν λόγω προκήρυξη περιέχει αντισταθμίσιμα τα οποία συνιστούν αθέμιτες εμπορικές πρακτικές και είναι αντίθετα προς τους κανόνες της GATT.

Παρακαλούμε να μας γνωρίσετε τις απόψεις σας προκειμένου να σχεδιάσουμε την απάντηση προς την αμερικανική διοίκηση.

Με εντολή Αναπληρωτή Υπουργού

Δ. ΓΙΑΝΤΑΗΣ
Γραμματέας Πρεσβείας Α'

«ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΟΡΑΣ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ - ΜΙΑ ΚΑΙ-
ΝΟΥΡΓΙΑ ΣΥΜΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ Ο.Α. Τελείωσε
και αυτή η επιτροπή, μας άδειασε τη γω-
νιά... το χειρότερο που μπορούσε να συμ-
βεί ήταν η επιτροπή να μην πάρει απόφα-
ση και αυτό ακριβώς συνέβη», απόψεις που
επίσης διοχετεύθηκαν στον Τύπο πχ. τίτλοι
της 17.2.88: «Το σώσε έγινε στην επιτρο-
πή... με αποτέλεσμα να τερματίσει το έργο
της...».

ΤΩΡΑ, πώς δικαιολογείται αυτό «το σώσε»
με την πραγματικότητα της διαφωνίας δυο
μόνο από τα εννέα μέλη της Επιτροπής, για
τα οποία επιπλέον υπάρχουν σοβαρές αμ-
φιβολίες, αυτό είναι ένα άλλο θέμα.

Προς νέα επιτροπή;

ΑΛΛΑ το γαϊτανάκι των «ταυτοσήμων»
διαπιστώσεων για την «αδυναμία» και τη
«διχογνωμία» της επιτροπής αγοράς, που
επέμενε να μην θέλει να προκρίνει τα AIR-
BUS αλλά να κάνει σωστά τη δουλειά της,
συνεχίστηκε και σε πολύ υψηλότερο κλιμά-
κιο.

ΛΙΓΕΣ ημέρες πριν από την περίφημη συ-
νεδρίαση του ΚΥΣΥΜ της 6.3.88 οι κ. **Ακριβά-
κης** (πρόεδρος της ΟΑ) και **Α. Ζαφειρόπου-
λος** (Νομικός Σύμβουλος του υπουργείου
Μεταφορών) υπέβαλαν προς τον υπουργό
κ. **Κ. Μπαντουβά** ένα σχέδιο κοινής εισήγη-
σης προς το ΚΥΣΥΜ στο οποίο μεταξύ άλ-
λων έγραφαν και τα εξής:

«Η Επιτροπή Τζινιέρη... δεν είναι δυνατό
να ολοκληρώσει το έργο της γιατί έχουν
στο μεταξύ δημιουργηθεί πολωτικές κατα-

στάσεις που εμποδίζουν τη συμφωνία της
Επιτροπής Τζινιέρη και της Επιτροπής της
Ο.Α... Θα πρέπει ο Πρόεδρος της Επιτρο-
πής να υποβάλει... έκθεση με τις απόψεις
όλων των μελών (όχι πόρισμα της επιτρο-
πής, αλλά έκθεση με τις απόψεις τους
γραμμένη όχι από τους ίδιους, αλλά από
τον Πρόεδρο της Επιτροπής! σ.σ.), καθώς
και τις προσφορές... στους υπουργούς Ε-
θνικής Οικονομίας και Μεταφορών και Επι-
κοινωνιών.

Στη συνέχεια θα πρέπει να συγκροτηθεί
Επιτροπή (νέα! σ.σ.) με τη συμμετοχή 5 υ-
πηρεσιακών παραγόντων της Ο.Α. (υποθέ-
τουμε αυτοί που διαφωνούσαν με την επι-
τροπή Τζινιέρη σ.σ.) και 5 εκπροσώπων των
εργαζομένων (μάλλον σίγουρη η συμμετο-
χή του κ. Κουτσόγιαννου σ.σ.) για να ολο-
κληρώσει την αξιολόγηση και να υποβάλει
την πρότασή της στους υπουργούς». Ο κ.
Μπαντουβάς δεν υιοθέτησε την εισήγηση
αυτή αλλά τα ερωτήματα για τους κ. Ακρι-
βάκη και Ζαφειρόπουλο παραμένουν.

Δεν χρειάζονται νέα αεροπλάνα

ΘΑ ΚΛΕΙΣΟΥΜΕ το ρεπορτάζ αυτό επανα-
λαμβάνοντας ότι η Ο.Α. δεν χρειάζεται αυ-
τή τη στιγμή κανένα απολύτως νέο αερο-
σκάφος, ανεξαρτήτως τύπου, επειδή προέ-
χει η επίλυση άλλων οξυμένων προβλημά-
των:

● **Πρώτον:** Πρέπει να προχωρήσει αμέσως
η οικονομική εξυγίανση της εταιρείας, για
να αντιμετωπισθεί το σοβαρότατο πρόβλη-
μα των χρεών της, που υπερβαίνουν σήμε-

ρα τα 150 εκατομμύρια. Αν αγοραστούν τα
νέα αεροσκάφη το χρέος αυτό θα αυξηθεί
υπέρογκα και τότε θα είναι μόνο ζήτημα ο-
λίγων μηνών η πλήρης χρεωκοπία της εται-
ρείας.

● **Δεύτερον:** Πρέπει να καταλήξουν η κυ-
βέρνηση και η διοίκηση της Ο.Α. στο ποιος
θα είναι ο χαρακτήρας της εταιρείας. Αν θα
προσφέρει, δηλαδή, μόνο τουριστικές υπη-
ρεσίες, όπως τώρα, ή αν θα επεκταθεί στην
κλάση «μπίζνες», όπως κάνουν οι περισσό-
τερες νέες εταιρείες. Κι αυτό γιατί από το
χαρακτήρα της εταιρείας εξαρτάται και ο
τύπος των αεροσκαφών που θα χρειαστεί.

● **Τρίτον:** Να υπάρξουν πρώτα αποφάσεις
για τη βελτίωση της απαράδεκτης κατά-
στασης που επικρατεί στο αεροδρόμιο, δη-
λαδή στις προσφερόμενες υπηρεσίες εδά-
φους, οι οποίες διαδραματίζουν καθοριστι-
κό ρόλο στην αύξηση της κίνησης επιβα-
τών. Αναφέρεται, για παράδειγμα ότι σε
πολλά δρομολόγια οι επιβάτες μένουν στο
έδαφος περισσότερο χρόνο από όσο στον
αέρα.

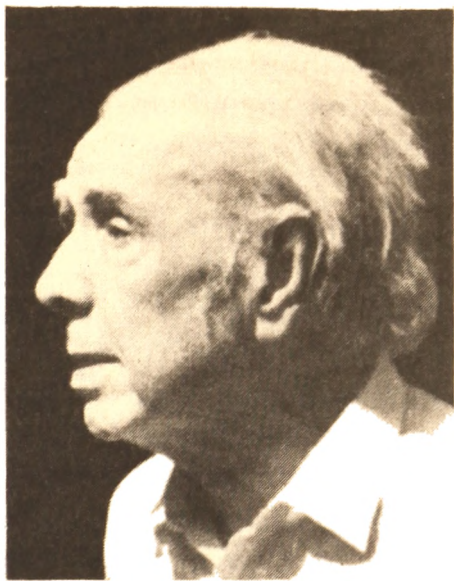
● **Τέταρτον:** και ίσως σημαντικότερο. Να
αξιοποιηθεί πλήρως ο υπάρχων στόλος της
Ολυμπιακής, που όπως αποδεικνύεται από
τον πίνακα που δημοσιεύουμε υποαπασχο-
λείται, όταν δεν «κάθεται» στα υπόστεγα.

● **Πέμπτον:** Να πει επιτέλους η διοίκηση
της Ολυμπιακής στην κυβέρνηση και την ε-
πιτροπή αγοράς για ποια δρομολόγια
προορίζει τα νέα αεροσκάφη κριτήριο με
το οποίο και εξαρτάται ο τύπος που θα επι-
λεγεί.

Χόρχε Λουίς Μπόρχες

Εισαγωγή στην αμερικάνικη λογοτεχνία

Μετάφραση
Γιούλη Αναστοπούλου

Χόρχε Λουίς Μπόρχες

Λέο Μπουσκάλια

Να ζεις ν' αγαπάς και να μαθαίνεις

Λέο Μπουσκάλια

Απόστολος Στρογγύλης

Απόστολος Στρογγύλης

Το αντάρτικο αεροδρόμιο

Δεύτερη έκδοση

Μαρία Φωτίου-Βλάχου

Μαρία Φωτίου-Βλάχου

Η πέμπτη ανάπλαση

Ποιήματα

Εκδόσεις Γλάρος

Το κακό φύλλο είναι το καλύτερο

Πώς το ΠΑΣΟΚ ετοιμάζεται για τη νέα εκλογική νίκη

του Βασίλη Ζήση

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ βέβαια νέα η διαπίστωση ότι ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου είναι κυρίως ένας καλός χαρτοπαίκτης και ως τέτοιος μπαίνει σε μια παρτίδα, μόνο όταν εκτιμά πως έχει μεγάλες πιθανότητες για να την κερδίσει. Άλλωστε, η δύναμη ενός επαγγελματία παίκτη του αμερικανικού «πόκερ» και της ελληνικής «πόκας» δεν είναι ποτέ το «καλό φύλλο», αλλά η «μπλόφα», η ικανότητά του να μετατρέπει σε «ατού» τα «λιμά» που έχει εκμεταλλευόμενος τις αδυναμίες των αντιπάλων του.

ΕΤΣΙ ΚΑΙ τώρα. Λίγους μήνες πριν από τις εκλογές —γιατί κατά γενική ομολογία έχουμε μπει πλέον σε προεκλογική περίοδο— ο κ. Α. Παπανδρέου και ο προσωπικός κομματικός μηχανισμός του, το ΠΑΣΟΚ, ετοιμάζονται να τις κερδίσουν, όχι μόνο χωρίς να έχουν τίποτα νέο να προτείνουν, αλλά και αναιρώντας τις θέσεις και την πολιτική που τους έφερε στην κυβέρνηση.

ΑΥΤΗ η αναίρεση, που κατά καιρούς έχει πάρει διάφορες ονομασίες («αναπροσαρμογή», «σταθεροποίηση», «διόρθωση πορείας» κτλ.), εκφράστηκε τις τελευταίες βδομάδες και στον κρίσιμο τομέα της εξωτερικής πολιτικής κάνοντας να εκλείψει ο τελευταίος λόγος που μπορούσε να δικαιολογήσει την παραμονή του κ. Παπανδρέου στην εξουσία: Η «συνεπής» υπεράσπιση των εθνικών θεμάτων. Το Νταβός και οι Βρυξέλλες άφησαν να φανεί ότι η «υπερήφανη», «αδέσμευτη», και «ανεξάρτητη» εξωτερική πολιτική του κ. Α. Παπανδρέου ενσωματώνεται και στους χειρισμούς για την ανακατανομή των σφαιρών επιρροής μεταξύ των υπερδυνάμεων, που άρχισε επί Ρόναλντ Ρήγκαν και τελείωσε επί Μιχαήλ Γκορμπατσόφ.

Η ΤΡΑΠΟΥΛΑ λοιπόν, του κ. Α. Παπανδρέου δεν κρύβει πλέον κανένα καλό φύλλο, όπως στα προηγούμενα παιχνίδια —εκλογές. Αυτός όμως δεν είναι και λόγος για να τις χάσει, αφού η ασυνέπεια έργων και πράξεων του κ. Α. Παπανδρέου αφορά μόνον αυτόν, την Αριστερά και τους αιθεροβάμονες του «Κινήματός» του. Δεν αφορά, όμως, καθόλου το εκλογικό σώμα.

Η Λάρισα δείχνει το δρόμο...

ΤΑ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ στοιχεία αυτής της εκτίμησης «λάμπουν» γύρω μας, σαν τε-

ρατογεννήσεις της ανήμπορης «Αλλαγής». Τη στιγμή που οι υποχωρήσεις του κ. Α. Παπανδρέου προς την Αγκυρα και η υιοθέτηση από μέρους του θέσεων που σε άλλες εποχές θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν εύκολα «μειοδοτικές», το πολιτικό παιχνίδι εξευτελίζεται σε αντιπαραθέσεις σαν αυτή που είδαμε πριν από λίγες μέρες στη Βουλή, κατά τη διάρκεια της, εκτός ημερησίας διατάξεως, συζήτησης για τα εθνικά θέματα.

Ο κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ διαμαρτύρεται μόνο επειδή ο κ. Παπανδρέου του στέρησε ένα ακόμα προεκλογικό «ατού», την έναρξη, δηλαδή, του διαλόγου με την Αγκυρα και το ΚΚΕ εγκρίνει όλους τους «τακτικούς χειρισμούς» του κ. Παπανδρέου και του κ. Βασιλείου και φωνάζει μόνο για να κρατήσει το παιχνίδι όσο μπορεί έξω από το ΝΑΤΟ και πιο κοντά στην ΕΣΣΔ. Αλλά ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ έφτασε μόνο μέχρι το Βελιγράδι —δεν μπόρεσε να έρθει πιο κάτω— και ο κ. Βασιλείου —ο υποψήφιος Πρόεδρος του ΑΚΕΛ— διακήρυξε ότι «το Νταβός είναι το πνεύμα της Ουάσιγκτον», κάτι σαν τη «νέα Γιάλτα» δηλαδή.

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ όσοι στέκονται κριτικά και με ανησυχία ή σκεπτικισμό απέναντι στο «πνεύμα Νταβός» κινδυνεύουν να χαρακτηρισθούν ως «τουρκοφάγοι» από τον κ. Ανδρουλάκη και ως «αιθεροβάμονες», ή «δεξιόι» και «εθνικόφρονες» από τον κ. Α. Παπανδρέου και την «Αυριανή».

ΑΥΤΟ που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι τη στιγμή που στην πολιτική ζωή της χώρας ενυπάρχουν όλα εκείνα τα στοιχεία που θα αποτελούσαν λόγο για το ξέσπασμα μιας σοβαρής πολιτικής και κοινωνικής κρίσης —και δεν αναφερόμαστε

μόνο στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, αλλά και στην Παιδεία, την Υγεία, τις εργασιακές σχέσεις και άλλα— η Ελλάδα αναστενάζει μόνο και διαδηλώνει όταν κوبουν βαθμούς από τις ομάδες της.

ΤΗΝ ΙΔΙΑ στιγμή, η αποχή στις φοιτητικές εκλογές ξεπερνάει κάθε προηγούμενο και κάνει τους τελευταίους αμετανόητους που έβαζαν φωτιές έξω από τη Νομική, τη νύχτα της περασμένης Πέμπτης, να μοιάζουν με φαντάσματα του παρελθόντος που προσπαθούν να εξορκίσουν το παρόν και τους υπαινιγμούς του κ. Μητσοτάκη περί ιδιωτικών πανεπιστημίων. Πόσοι, όμως, νοιάζονται για τα ξόρκια τους, ή για το αν διασπάστηκε ο «Δημοκρατικός Αγώνας»;

ΕΠΤΑ ΧΡΟΝΙΑ διακυβέρνησης της Ελλάδας από τον κ. Α. Παπανδρέου, ήσαν αρκετά για να χρεωκοπήσουν όλοι, μαζί με τα οράματα και τις αυταπάτες τους, μαζί και η Αριστερά με τους μύθους και τα μαγαζάκια της. Η «τίμια βάση» που κάποτε θα «συνειδητοποιηθεί», δεν λαχανιάζει πλέον τρέχοντας σε συγκεντρώσεις κατά των βάσεων, ούτε αγωνιά για να ψηφίσει στις όποιες εκλογές. Αποκλεισμένη από το πολιτικό παιχνίδι, πυκνώνει τις τάξεις του πολιτικού θέματος, γίνεται εμπόρευμα στην πολιτική αγορά: τρέχει για να προλάβει να παρευρεθεί σε όσες περισσότερες μπορεί κομματικές συνεστιάσεις του ΠΑΣΟΚ. «Έχω τρελλαθεί να τρέχω σε συνεστιάσεις» έλεγε τις προάλλες ψηφοφόρος επαρχιακής πόλης σε γνωστό πολιτικό. Το έπαθλό του θα είναι φυσικά ο πολυπόθητος διορισμός της κορούλας του στο δημόσιο...

ΟΙ ΟΡΟΙ, λοιπόν, του παιχνιδιού έχουν αλλάξει πλήρως κι εδώ βρίσκεται το κυριοστοιχείο της δύναμης του κ. Παπαν-

ΑΡΧΑ

δρέου και του ΠΑΣΟΚ. Ο πρωθυπουργός κυριαρχεί στην πολιτική σκηνή όχι τόσο επειδή είναι ένας «ικανότατος πολιτικός», ούτε επειδή οι αντίπαλοί του είναι «ανίκανοι», σύμφωνα με την κρατούσα άποψη· αλλά επειδή κανένας δεν ενδιαφέρεται πλέον για το «σοσιαλισμό» και την «Αλλαγή» —εκτός ίσως εκείνων από τους τελευταίους οργανωμένους που επιμένουν να παρενοχλούν την εργατική τάξη με παράταιρα συνθήματα— επειδή κανένας δεν ενδιαφέρεται για τα «εθνικά θέματα», την Κύπρο, τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, τις βάσεις και το άγαλμα του Τρούμαν.

ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟ κατόρθωμα του κ. Α. Παπανδρέου και του ΠΑΣΟΚ ήταν να βαλτώσουν τα πάντα στη χώρα αυτή και να μετατρέψουν ένα λαό που κάποτε διαδήλωνε για την εθνική ανεξαρτησία και το σοσιαλισμό σε θεσιθήρα. Εδώ ακριβώς βρίσκεται και η δύναμή τους: αυτό που κερδίζει σήμερα δεν είναι το «καλό φύλλο» —η ρητορεία δηλαδή για τις βάσεις, την Κύπρο και το σοσιαλισμό— αλλά το «κακό»: οι παροχές, το ρουσφέτι, η ειρηνοκαπηλεία, η διάρρηξη και ο κατακερματισμός, μέχρι ιδιοτελείας, του κοινωνικού ιστού και των πολιτικών του εκφάνσεων.

Οι εκλογές της εκλογίκευσης

ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ αυτούς τους λόγους φαίνεται ότι οι ερχόμενες εκλογές θα είναι «οριακές», επειδή θα σηματοδοτήσουν και το οριστικό τέλος των οραμάτων και των ιδεολογιών εκείνων που έθρεψαν, τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, την ελληνική κοινωνία. Και θα τις κερδίσει αυτός που αρνείται το παρελθόν, βιάζοντας το *τώρα* και το *μέλλον*, και όχι εκείνοι που επιμένουν άτροπα, αδόκιμα στην επιστροφή σε αυτό το παρελθόν. Από το παρελθόν ίσως να ανασυρθεί μόνο το προσωνύμιο —χαρτοπαικτικό και αυτό— που είχε αποδώσει κάποτε (πάνε 44 χρόνια από τότε) ο ελληνικός λαός στον πρώτο Παπανδρέου που κυβέρνησε τη χώρα. Εκείνος είχε το χρόνο μαζί του να κερδίσει την υστεροφημία του «Γέρου της Δημοκρατίας» —αλλά και την πολυτέλεια ενός εθιμικού παραδοσιακού ηγέτη. Στο μεταξύ βέβαια είχε πολλά πληρώσει αυτός ο τότε και ο λαός του σαν τίμημα για την αλλαγή των προσωνυμίων ενός πολιτικού.

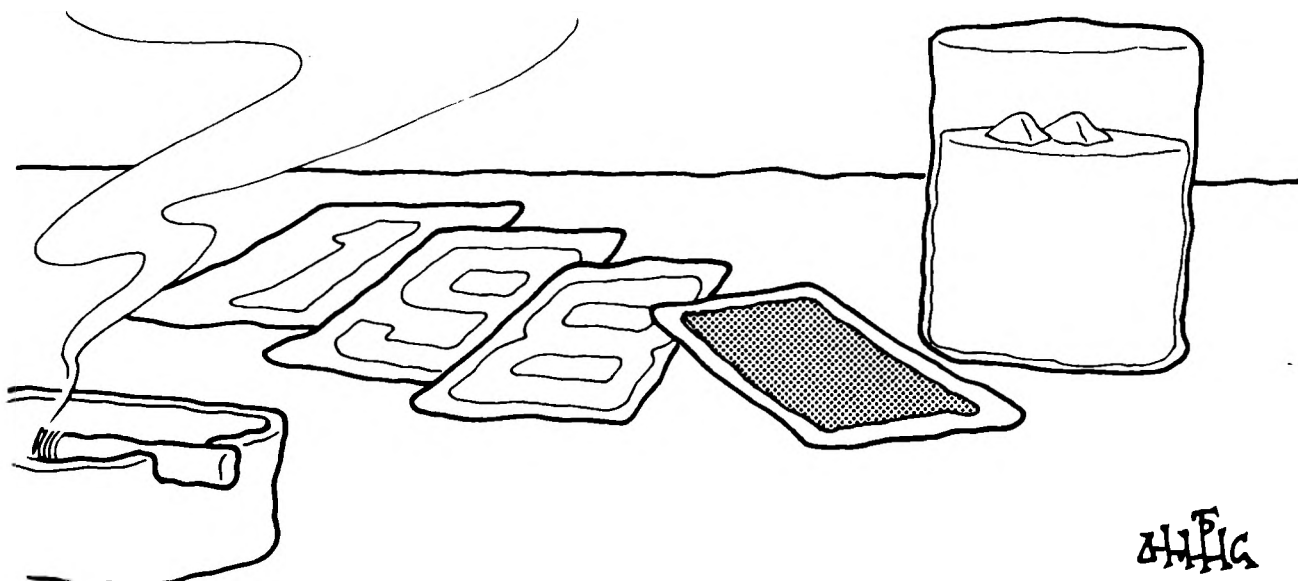
ΑΛΛΑ αξίζει τον κόπο να υπομένουμε και να αναμένουμε ώσπου ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου να πάρει στα σοβαρά την πολιτική πράξη και να μην τη συγχέει με τη τερτίπια της χαρτοπαιξίας;

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, για ό,τι αφορά το χρόνο διεξαγωγής και τη στρατηγική με την οποία το ΠΑΣΟΚ ελπίζει ότι θα τις κερδίσει σας προτείνουμε να περιτρέξετε τις εόμενες σελίδες. □

Εκλογές το 1988;

Δύο τα σενάρια του ΠΑΣΟΚ για τις εκλογές

του Γιώργου Σκαρβελάκη

ΘΕΛΕΤΕ εκλογές «σεμνές», «αθόρυβες» και «πολιτισμένες», ευρωπαϊκού όπως λένε «στιλ»; Μπορεί και να τις έχετε. Ή μήπως προτιμάτε, πιστοί στην παράδοση, το μεσογειακό θερμό στιλ, διανθισμένο με μπόλικο ελληνικό ταμπεραμέντο; Μπορεί να το έχετε κι αυτό, επειδή οι πιθανότητες επανάληψης των προηγούμενων εκλογικών πολέμων είναι πολλές. Μια επανάληψη που αν προκριθεί ως η πλέον συμφέρουσα λύση για το ΠΑΣΟΚ, θα μας κάνει όλους να γευθούμε μια προεκλογική περίοδο πρωτοφανούς αγριότητας και την τελευταία, ίσως, των δυο μονομάχων που από το 1965 ταλαιπωρούν το φιλοθεάμον κοινό με τα κατορθώματά τους: —

ΑΛΛΑ θα έχετε, ήδη, αναρωτηθεί γιατί ξεκινά το σημείωμα αυτό για τα «εκλογικά σενάρια», με τη μορφή που θα πάρει ο εκλογικός αγώνας. Μα ακριβώς επειδή η μορφή της εκλογικής αναμέτρησης είναι ο κυριότερος από τους πολλούς παράγοντες που συνεξετάζονται στο φάκελο «εκλογές» που έχει ανοίξει τόσο το κυβερνητικό όσο και το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

ΣΤΙΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ των ιδυνόντων του ΠΑΣΟΚ ακολουθεί ο χρόνος διεξαγωγής των εκλογών, έπεται ο εκλογικός νόμος και τελευταίο στη λίστα προτεραιότητας βρίσκουμε το περιεχόμενο του προεκλογικού αγώνα.

Ο ΕΚΛΟΓΙΚΟΣ φάκελος του ΠΑΣΟΚ, αντίγραφο του οποίου βρίσκεται, ήδη, στα χέρια του κ. Α. Παπανδρέου —από τον οποίο άλλωστε εξαρτάται σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα ο τρόπος, ο χρόνος, το περιεχόμενο του εκλογικού αγώνα και ο εκλογικός νόμος— είναι ήδη ογκώδης και ενημερώνεται συνεχώς.

ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ που προστίθενται στο φάκελο, απευθύνονται «προς τον Πρόεδρο» και προέρχονται κυρίως:

- από τον καθ' ύλην αρμόδιο υπουργό των Εσωτερικών, και τους επιτελείς του. Αυτές οι εισηγήσεις είναι κυρίως «τεχνοκρατικές» υφής με λογιστικό περιεχόμενο και αναλύουν τα σενάρια του εκλογικού νόμου σε συνδυασμό με τις εκλογικές περιφέρειες, στενότερες και ευρύτερες,

- από τα διάφορα όργανα του ΠΑΣΟΚ και ιδίως το Εκτελεστικό Γραφείο,

- από το Πολιτικό Γραφείο του πρωθυπουργού,

- από μεμονωμένα στελέχη και παράγοντες, όπως οι κ. Αλευράς, Κουτσόγιωργας, Λιβάνης, Καράτζης, για να αναφερθούμε μόνο στους γνωστότερους.

ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΡΙΑ του, «ο Πρόεδρος» ακούει, υποβάλλει ερωτήματα, ζητά συμπληρωματικά στοιχεία και...σιωπά. Έτσι, κανείς δεν γνωρίζει τις ενδόμυχες σκέψεις του. Από τις εισηγήσεις όμως και τα διάφορα άλλα στοιχεία του φακέλου, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι βρισκόμαστε μπροστά σε δυο κυρίως ενδεχόμενα:

Εκλογές μέσα στο 1988

ΟΙ ΑΠΟΦΕΙΣ που επικρατούν στους κόλπους του κυβερνώντος κόμματος και οι περισσότερες από τις εισηγήσεις που προωθούνται, συγκλίνουν υπέρ της διεξαγωγής των βουλευτικών εκλογών προς το τέλος του τρέχοντος έτους αρχίζοντας από τα μέσα φθινοπώρου.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ αυτής την προοπτικής βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη η μεγαλύτερη επιχείρηση Δημοσίων Σχέσεων που γνώρισε ποτέ ο τόπος. Το σχέδιο είναι εξαμηνιαίο πνοής και βοηθούντων των συγκυριών, θεωρείται προκαταβολικά εξασφαλισμένη η επιτυχία και η απόδοσή του. Η όλη επιχείρηση Δημοσίων Σχέσεων της κυβέρνησης και του πρωθυπουργού είναι και αρκούτως καμουφλαρισμένη, λόγω της ανάληψης της προεδρίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, έτσι ώστε να θεωρηθεί «δικαιολογημένη».

ΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ αρχίζει με δυο - τρεις θεαματικές ενέργειες. Με γνώμονα την ανάληψη της προεδρίας την 1η Ιουλίου ο κ. Παπανδρέου θα έχει ήδη εμφανισθεί στον ΟΗΕ, στη Γενική Συνέλευση τον Ιουνίου, με μια ομιλία για την ειρήνη και τον αφοπλισμό, ως «ηγέτης με διεθνή ακτινοβολία». Εάν μάλιστα έχει προηγηθεί μια νέα αμερικανοσοβιετική συμφωνία για τα πυρηνικά στη συνάντηση κορυφής της Μόσχας το Μάιο, αυτό θα τον διευκόλυνε πολύ να προβάλει τον ειρηνιστικό του προφίλ και την...συμβολή του προς την κατεύθυνση αυτή.

έστω κι αν η συμβολή μοιράζεται δια του 6.

ΑΜΕΣΩΣ μετά την ανάληψη της Προεδρίας της ΕΟΚ θα προχωρήσει σε μια άλλη θεαματική ενέργεια. Στην καταγγελία της συμφωνίας του '83 για τις αμερικάνικες βάσεις.

ΣΥΓΧΡΟΝΩΣ θα έχει ήδη αρχίσει, ελπίζεται ουσιαστικά, η προσυνεδριακή διαδικασία για το 2ο Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ εάν δεν αναβληθεί ή εάν δεν ματαιωθεί σύμφωνα με τελευταίες πληροφορίες, και παρά τις διαψεύσεις του Κ. Λαλιώτη. Εξάλλου, όλος η μηχανισμός ροντάρεται πλέον στη λεωφόρο των εκλογών.

Η ΕΞΑΜΗΝΗ εκστρατεία προβλέπεται να κλείσει προς το τέλος του χρόνου με δυο επίσης σημαντικά γεγονότα, που είναι:

- Η επίσημη επίσκεψη Γκορμπατσόφ στην Ελλάδα για την οποία η κυβέρνηση... κάνει τ' αδύνατα δυνατά, και

- Η Σύνοδος κορυφής των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της Ευρώπης των «12».

ΜΕΣΑ σε αυτή την ευεργετική για τον κ. Α. Παπανδρέου ατμόσφαιρα θεωρείται πολύ πιθανό ότι θα προκηρυχθούν οι εκλογές, εντελώς ξαφνικά, με μια προεκλογική περίοδο σύντομης διάρκειας, που θα κυλήσει σε ήπιο πολιτικό κλίμα. Με τον τρόπο αυτό πιστεύεται ότι ο αντίπαλοι «θα πιαστούν στον ύπνο» και δεν θα έχουν τον χρόνο να αντιδράσουν, αλλά ούτε και θα το επιτρέψουν... οι καιρικές συνθήκες του χειμώνα.

ΜΕΡΣΕ PONTOPENTA

η πλατεία των διαμαντιών

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

«Η πλατεία των διαμαντιών» είναι κατά τη γνώμη μου το ωραιότερο μυθιστόρημα που εκδόθηκε στην Ισπανία ύστερ' από τον εμφύλιο πόλεμο

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ

... ένα μεγαλειώδες μάθημα λογοτεχνίας - αν και φαινομενικά λιτό - πάνω σ' ένα θέμα τόσο δύσκολο και τόσο μεγάλο όπως τα δεσμά της ζωής των μικρών και ασήμαντων

KARMEN MARTIN ΓΚΑΙΤΕ

Εκδόσεις ΔΩΡΙΚΟΣ

ΕΤΣΙ ΘΑ ΠΕΡΑΣΕΙ ευκολότερα ξανά στο λαό το φωτοστέφανο του ηγέτη της κυβέρνησης και του κόμματος, σε αντιπαράθεση μάλιστα με τον Μητσοτάκη, για την καλή υγεία του οποίου ενδιαφέρονται τώρα πια περισσότερο στο ΠΑΣΟΚ από όσο στη Νέα Δημοκρατία.

Εξάντληση της τετραετίας

ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ που δεν τους «βγει» το πρώτο σενάριο, τότε αναγκαστικά οι εκλογές θα γίνουν στο τέλος της τετραετίας.

ΥΠΕΡ της εξάντλησης της τετραετίας συνηγορούν ήδη δυο τάσεις μέσα στο ΠΑΣΟΚ. Οι υποστηρικτές της πρώτης λένε ότι «η κυβέρνηση πρέπει να εξαντλήσει την τετραετία για να παράγει ουσιαστικό έργο με βάση το οποίο θα απευθυνθεί στο λαό και θα ζητήσει την επανεκλογή της».

Η ΑΛΛΗ ΤΑΣΗ μιλάει για εκλογές τον Ιούνιο του 1989, με «ρήξη» που θα αναφέρεται κυρίως στο θέμα των βάσεων, το οποίο και «θα δώσει ξανά τη νίκη, όπως έγινε και το 1985, με τη "ρήξη" για τον πρόεδρο της Δημοκρατίας».

- Σημειώνεται ότι ήδη έχει δοθεί εντολή στη διαπραγματευτική ομάδα για τις βάσεις να επιμηκύνει όσο μπορεί τις συζητήσεις.

ΕΑΝ ο κ. Α. Παπανδρέου καταλήξει στο σενάριο αυτό, αλλάζει βέβαια, όλο το σκηνικό. Οι σκέψεις για ήπιο πολιτικό κλίμα πάνε περίπατο, η προεκλογική περίοδος επιμηκύνεται και κατά τη διάρκειά της θα γίνει το «έλα να δεις». Μέσος όρος δεν θα υπάρχει. Απλώς, θα επικρατήσουν τα απόλυτα («μαύρο - άσπρο», «σκοτάδι - φως»), η αναμόχλευση παθών και αναζωπύρωση γερασμένων παθών.

ΑΛΛΑ το κυριότερο στοιχείο που ρίχνει το βάρος του υπέρ της εξάντλησης της τετραετίας είναι η ...«ψήφος διαμαρτυρίας». Ως γνωστόν, αν οι εκλογές γίνουν τον Ιούνιο του 1989 θα συνδυαστούν και με τις ευρωεκλογές. Έτσι οι δυο κάλπες θα δώσουν στον κ. Α. Παπανδρέου να εισπράττει στη μια το αποτέλεσμα της εκστρατείας ψηφοθηρίας που έχει ήδη αρχίσει και στην άλλη την ψήφο διαμαρτυρίας για όσα κάνει. Και «ούτε γάτα ούτε ζημιά».

«Δεν μπορούμε να τους χαρίσουμε το χαρτί της ψήφου διαμαρτυρίας με κανένα τρόπο» δηλώνουν κορυφαία στελέχη του ΠΑΣΟΚ. Και προσθέτουν: «Αν κάνουμε τις εκλογές στο τέλος αυτού του χρόνου, το πιθανότερο είναι να τις κερδίσουμε με μια οριακή πλειοψηφία. Στην περίπτωση αυτή θα αντιμετωπίσουμε μια νέα εκλογική μάχη ύστερα από λίγους μήνες —αυτή των ευρωεκλογών— στην οποία και θα εκφραστεί μαζικότερα το φαινόμενο της ψήφου διαμαρτυρίας. Έτσι θα αναγκαστούμε να ξανακάνουμε εκλογές. Τη στιγμή που η τακτική με τις δυο κάλπες θα μας λύσει όλα τα προβλήματα».

Ετούτο τον Ιούνιο...

ΩΣΤΟΣΟ τις τελευταίες ημέρες προέκυψαν μια σειρά λόγοι που ενίσχυσαν τα επιχειρήματα αυτών που υποστηρίζουν ότι οι εκλογές πρέπει να γίνουν αυτόν τον Ιούνιο. Ο κυριότερος από αυτούς τους λόγους είναι η πορεία των «εθνικών θεμάτων», μετά το Νταβός και τις Βρυξέλλες.

ΜΙΑ ΣΕΙΡΑ πληροφορίες και εκτιμήσεις αναφέρουν ότι, μετά την αρχική ευφορία που προκάλεσε ο «μη πόλεμος» του Νταβός, η παρατεινόμενη αδιαλλαξία της Άγκυρας θέτει τον κ. Παπανδρέου μπροστά σε ένα σοβαρό δίλημμα: Ή να εγκαταλείψει αργότερα την ελληνοτουρκική προσέγγιση, διαμηνύοντας στους συμμάχους του ότι «εγώ έκανα, ό,τι μπορούσα, αλλά οι Τούρκοι είναι αδιάλλακτοι», ή να κάνει εκλογές για να «περάσει» το Νταβός και την παραμονή των βάσεων από τη λαϊκή έγκριση.

ΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ αυτές επιβεβαιώνονται από κάποια δημοσιεύματα που είδαν το φως στον αμερικανικό Τύπο περί εκλογών στην Ελλάδα «αυτό το καλοκαίρι» και από πληροφορίες που προέρχονται από το πρωθυπουργικό περιβάλλον. Οι πιθανότητες υλοποίησης αυτού του σεναρίου είναι εν τούτοις πολύ μικρές.

Ετούτο το φθινόπωρο...

Ο ΑΡΧΗΓΟΣ της ΝΔ κ. Κ. Μητσοτάκης και μια σειρά στελέχη του κόμματός του, εκτιμούν κι αυτοί ότι ο εκλογικός αιφνιδιασμός θα γίνει προς τα μέσα του φθινοπώρου και για το λόγο αυτό έχουν αρχίσει να παίρνουν μια σειρά μέτρα —όπως η συγκρότηση «επιτροπής εκλογικού αγώνα»— που θα τους επιτρέψουν να αποφύγουν τον αιφνιδιασμό.

ΣΥΜΦΩΝΑ με εκλογικούς επιτελείς της αξιωματικής αντιπολίτευσης οι εκλογές θα γίνουν προς το τέλος αυτού του χρόνου για τους εξής δυο λόγους —εκτός από την επιχείρηση - δημοσιότητα του κ. Α. Παπανδρέου:

Πρώτον: η πολιτική παροχών που θα εφαρμόσει ως το κυριότερο προεκλογικό του «ατού» ο κ. Α. Παπανδρέου και που θα «λανσαριστεί» ίσως προς τους αγρότες από τον κ. Παπανδρέου την επομένη Κυριακή 3 Απριλίου στο Κιλελέρ, χρειάζεται, για να αποδώσει ψήφους, τέσσερις έως πέντε μήνες από την εξαγγελία του κάθε τμήματός της. Από την άλλη, αυτή η πολιτική παροχών είναι βραχυπρόθεσμης απόδοσης, επειδή η πολύ κακή κατάσταση της οικονομίας και κυρίως τα ελλείμματα δεν επιτρέπουν την παράτασή της. Κάποια στιγμή, λοιπόν θα πρέπει να «μαζευθεί». Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι εκλογές θα γίνουν προς το τέλος του φθινοπώρου και οπωσδήποτε πριν το τέλος του 1988.

Δεύτερον: και ίσως σημαντικότερο, το φθινόπωρο είναι η καλύτερη περίοδος για τους αγρότες στους οποίους ελπίζει πάντα το ΠΑΣΟΚ επειδή τότε αρχίζουν να εισπράττουν από τις πωλήσεις του καλοκαιριού.

ΤΕΛΟΣ, το σενάριο του φθινοπώρου ενισχύεται από πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες το ΠΑΣΟΚ έχει ήδη παραγγείλει, μεγάλες ποσότητες χαρτιού, που θα χρησιμοποιηθούν για αφίσες και μπροσουρές. Παράλληλα, ετοιμάζει μεγάλη οικονομική εξόρμηση, με επικεφαλής, τον κ. Γ. Κασιφάρα.

ΙΣΩΣ, λοιπόν, ακόμη τούτη η άνοιξη μας μένει, να ασχοληθούμε απερίσπαστοι με τον οβελία του Πάσχα μακριά από τρικ, τις αφίσες και τις εκκωφαντικές προσλαλίες των μεγαφώνων.

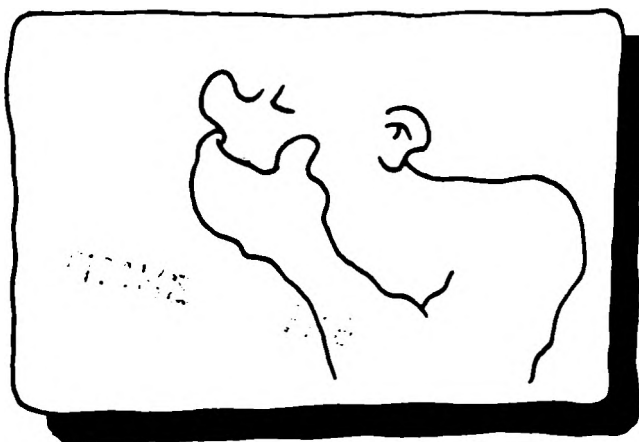
Ο πρωθυπουργός αποσυνθέτει, οι επιτελείς απορούν

του Ρεπόρτερ

Το υπουργείο Εξωτερικών έχει δύσκολο έργο να επιτελέσει μέχρι το τέλος του χρόνου: ελληνοτουρκικά - μετά - Νταβός, συνομιλίες για τις βάσεις, προεδρία ΕΟΚ, «Κυπριακό». Κι αν αυτά ήσαν μέχρι τώρα μόνιμα θέματα στην ατζέντα της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου και τροφοδοτούσαν έως και την υπηρεσιακή ρουτίνα, μετά το «νέο πνεύμα» στις ελληνοτουρκικές σχέσεις αποκτούν άλλη βαρύτητα, εγγράφονται σε πολύ πιο κρίσιμα πλαίσια και απαιτούν προσεκτική προσέγγιση και συντονισμένο, συνεκτικό σχεδιασμό.

Τίποτα από αυτά δεν φαίνεται εξασφαλισμένο. Πλάι στις γνωστές και χρόνιες ασθένειες που του στερούσαν την ικανότητα άσκησης μιας εθνικής πολιτικής, το ΥΠΕΞ γνωρίζει τώρα έντονες εσωτερικές αντιθέσεις που το απειλούν με παράλυση. Καταλύτης για να εκδηλωθούν αυτές οι αντιθέσεις —που δεν κατόρθωσαν φυσικά να συγκαλύψουν οι «3» στην τελευταία, και άνωθεν διατεταγμένη, κοινή συνέντευξή τους— ήταν ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου, που κατά τα άλλα θα πρέπει να λειτουργεί όχι ως κεντρόφυγη, αλλά ως κεντρόμολη δύναμη: με το να αναλάβει ο ίδιος την αιφνιδίως εφ' όλης της ύλης δια-

καιο με το μέρος του —έστω και αν δεν κατάλαβε εγκαίρως ότι «τις υπηρεσίες του πρόσφερε ο άνθρωπος...»: αυτός είναι που προετοίμασε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τη συνάντηση Παπανδρέου - Οζάλ και αυτός είναι πάλι, που, από τον περυσινό Μάρτιο, είχε συλλάβει τα μελλούμενα και με έγγραφό του καθιστούσε, όπου δει γνωστό, ότι το «Κυπριακό» δεν έχει πλέον πρώτη προτεραιότητα (ή, αλλιώς, όπως είπε ο κ. Παπανδρέου: «*συζητάμε και το Κυπριακό με τον κ. Οζάλ, αλλά το συζητάμε σαν π α ρ ά λ λ η λ ο θέμα, ανταλλάσσοντας απόψεις προσωπικά*». Και όμως, τώρα, ο κ. Παπούλιας ευ-

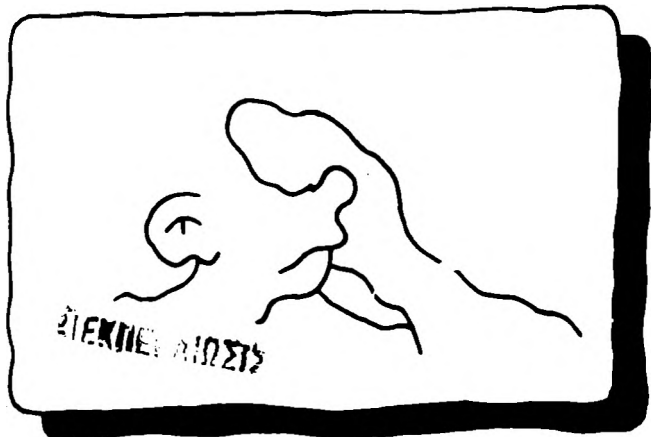

ρίσκεται κατηγορούμενος για τη «λευκή» αποχή των διπλωματών, οι οποίοι είτε ως διαμαρτυρόμενοι για τη μη πληροφόρησή τους, είτε ως διαφωνούντες με τη στροφή του κ. Παπανδρέου, μπορεί να ζημιώσουν τους χειρισμούς της ελληνικής κυβέρνησης: «αντί να κάνει παρέμβαση, στον μηχανισμό του ΥΠΕΞ, διάλεξε τον παλαιοκομματικό δρόμο του προσεταιρισμού των ανώτερων στελεχών του, που όλοι ξέρουν σε ποιο θεό πιστεύουν» αυτό είναι μια πρώτη κατηγορία σε βάρος του Ηπειρώτη πολιτικού, που συνοδεύεται ούτε λίγο ούτε πολύ, από την κριτική για «υποχωρητική στάση»: «έδωσε εντολή να "ελαφρύνει" η γραμμή μας στην υφαλοκρηπίδα στο Κυπριακό μετά το Νταβός —στην πολιτική, βεβαίως, που δεν εκπορεύεται από τον κ. Παπούλια αλλά καταγράφεται ως έμπρακτη συμπεριφορά του κ. Παπανδρέου.

Η «ελάφρυνση» αυτή για την οποία κατηγορείται ο κ. Παπούλιας έδωσε αφορμή να δεχτεί την επίθεση του αναπληρωτή συναδέλφου του κ. Πάγκαλου· ο τελευταίος διαμήνυσε στον ιεραρχικά ανώτερό του υπουργό «να μην ανακατεύεται» στην πολιτική που ακολουθεί τα τελευταία χρόνια στο θέμα των σχέσεων Τουρκίας - ΕΟΚ.

Ο Αναπληρωτής Υπουργός του ΥΠΕΞ όμως δεν έμεινε εκεί· επισκέφθηκε τον «Πρόεδρο» στο Καστρί, του ανέλυσε την κατάσταση που έχει προκύψει στις σχέσεις του με τον κ. Παπούλια και κέρδισε στα σημεία· στη συζήτηση στη Βουλή, ο κ. Παπανδρέου καθιερώνει πλέον τη διπλή γλώσσα και στα ελληνοτουρκικά, αφού προσπαθεί σαφώς να διασκεδάσει τις

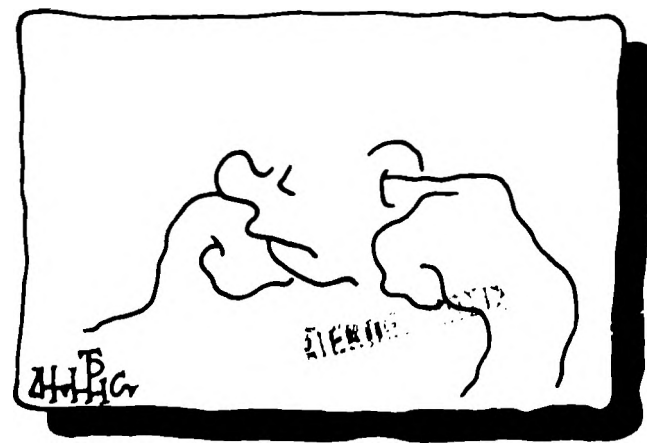
αρνητικές εντυπώσεις σε μια σειρά ζητήματα που αφορούν τις σχέσεις Τουρκίας - ΕΟΚ, με πρώτο απ' όλα το περίφημο χρηματοδοτικό Πρωτόκολλο: ναι στο διάλογο με τον Οζάλ, ναι στο μη-πόλεμος, όμως το χρηματοδοτικό Πρωτόκολλο δεν αφορά τις ελληνοτουρκικές σχέσεις· σε συνεννόηση με τον κ. Παπανδρέου και με παράκαμψη του κ. Παπούλια ο κ. Πάγκαλος θα μεταχειριστεί με τη σειρά του τις αποφάσεις της ΕΟΚ ως διάμεσο για να υπερασπίσει την μέχρι τώρα πολιτική του: η Τουρκία αν δεν παίρνει τα δισεκατομμύρια από την ΕΟΚ είναι γιατί υπάρχουν αποφάσεις της τελευταίας που συνδέουν τη χορήγησή τους με την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων κατοχής από την Κύπρο. Με αυτή τη διαμεσολαβημένη από την ΕΟΚ «αντίρρηση» της Ελλάδας, επιχειρείται να υπηρετηθεί η λογική της χρυσής τομής: να διασκεδάσουν τα διαβήματα των ευρωβουλευτών του ΠΑΣΟΚ π.χ. για το πάγωμα της υπόθεσης του Πρωτοκόλλου, αλλά να μη διαταραχθεί το «πνεύμα Νταβός» με την απ' ευθείας αντιπαράθεση· να αποχωρήσουν μεν τα στρατεύματα κατοχής από την Κύπρο, προκειμένου να μη δοθεί η εντύπωση της εγκατάλειψης των «Κύπριων

πραγμάτευση με τον Οζάλ, διέλυσε ταυτόχρονα τους μέχρι τότε άξονες αναφοράς (και ισορροπίας) στους κόλπους της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΕΞ και αναίρεσε τον ακολουθούμενο μέχρι τότε καταμερισμό εργασίας (και ισχύος).

Το πολιτικό κόστος μιας αποσύνθεσης στο επίπεδο της πολιτικής ηγεσίας του υπουργείου θα ήταν βέβαια δυσβάσταχτο, γι' αυτό και ο κ. Παπανδρέου έχει δώσει εντολή να παραμείνουν όλοι εντός και επί τα αυτά, μέχρι το τέλος της ελληνικής προεδρίας στην Κοινότητα. Όλοι —πλην Λακεδαιμονίων, αφού ο ίδιος που έδωσε αυτή την εντολή, σφυγμομετρεί τις διαθέσεις του κ. Σημίτη, π.χ. ο τ. υπουργός Εθνικής Οικονομίας δεν δέχεται μεν την προσφερόμενη θέση Παπούλια —αφού θυμάται ακόμα τον τρόπο που ο κ. Παπανδρέου τον εκπαράθυρωσε— όμως, ως πιστός στο «Κίνημα» δεν έχει κλείσει τη συζήτηση.

Ο κ. Παπούλιας είναι ο υπουργός που θα μπορούσε να διεκδικήσει όλο το δι-

αδελφών μας», αλλά να μην πειστεί ο Οζάλ από το «εθνικό κέντρο».

Το ζητούμενο, όμως, μέσα από όλο αυτό το σκηνικό των διενέξεων στο εσωτερικό του ΥΠΕΞ και από τη «νέα» τακτική της πίεσης προς την Τουρκία με την επίκληση ενός τρίτου, είναι το κατά πόσο ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου είναι διατεθειμένος να αναλάβει μέχρι τέλους τις πολιτικές συνέπειες από τη συγκέντρωση στα χέρια του όλου του πλέγματος της εξωτερικής πολιτικής της χώρας και στην κατεύθυνση που ο ίδιος εκφράζει, πλέον. Οι συνέπειες αυτές αφορούν τόσο τον ίδιο και την πολιτική του «φήμη», όσο και το βαθμό συνοχής που θα μπορεί να εξασφαλιστεί στο εξής στην κυβέρνησή του, όταν από τη μια στιγμή στην άλλη γίνεται αντιληπτό ότι οι εκάστοτε ισορροπίες επιρροής και ισχύος μεταξύ των στελεχών του τινάζονται στον αέρα, χωρίς στη θέση τους να μπορεί να προβλεφθεί μια νέα σύνθεση, πλην μιας: αυτής που εκπορεύεται από την του ενός ανδρός αρχή. □

Από τον «πράσινο ήλιο» στην «πράσινη δραχμή»

ΤΑ ΕΚΛΟΓΙΚΑ «ΑΤΟΥ» ΤΟΥ Κ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΡΕΠΟΡΤΑΖ: ΣΤ. ΖΑΚΥΝΘΙΝΟΥ · Σ. ΣΙΔΕΡΗ · ΑΝΤΙΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ

ΕΙΤΕ το θέλουμε, είτε όχι, η πλειοψηφία του ελληνικού λαού θα ψηφίσει στις προσεχείς εκλογές κυρίως με βάση την οικονομική κατάσταση και τις προσδοκίες που δημιουργεί η σημερινή εικόνα της οικονομίας και η πολιτική της κυβέρνησης. Αυτό το γνωρίζει πολύ καλά ο κ. Α. Παπανδρέου και για να κερδίσει τις εκλογές θα στηριχθεί κυρίως στη «βιτρίνα», δηλαδή στις παροχές και όχι βέβαια στην αναδιάρθρωση της οικονομίας — κάτι που στάθηκαν ανίκανοι αυτός και οι υπουργοί του να προωθήσουν στη διάρκεια της επταετίας του ΠΑΣΟΚ.

ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ αυτά, εκτός από τις παροχές που έχουν ήδη εξαγγελθεί η κυβέρνηση κρύβει στο μανίκι της μερικά, πολύ καλά «ατού» όπως η αναπροσαρμογή της «πράσινης δραχμής», οι προσλήψεις και η καλλιέργεια μιας ολόκληρης μυθολογίας γύρω απ' αυτές, η παραβίαση της εισοδηματικής πολιτικής κ.ά.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ όμως τα περιθώρια που έχει ο κ. Α. Παπανδρέου για να ολοκληρώσει επιτυχώς τους σκοπούς του; Γιατί πρέπει να σημειωθεί για μια ακόμα φορά, ότι η ελληνική οικονομία, όχι μόνο ασθενεί αλλά έχει στην κυριολεξία τα χάλια της και δεν επιτρέπει καμιά πολιτική παροχών. Το δημόσιο χρέος για παράδειγμα (βλ. τχ. 365) βρίσκεται σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα, παρά τις απεγνωσμένες προσπάθειες του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας κ. Δ. Χαλικά να αποδείξει ότι το γεγονός αυτό δεν είναι δα και τόσο τρομερό «αφού συμβαίνει και αλλού». Λες και το αντίθετο δεν συμβαίνει πουθενά...

ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ συνεπώς το εξής εύλογο ερώτημα: Πώς ο κ. Α. Παπανδρέου θα κατορθώσει να ωραιοποιήσει την εικόνα της οικονομίας και να βελτιώσει κι άλλο το πλαστό κλίμα ευφορίας που δημιούργησε ήδη προκειμένου να κερδίσει τις εκλογές; Η απάντηση θα αναζητηθεί στα ακόλουθα «κλου» της θαυματοποιίας:

ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ «ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ»

Εκτός των μέτρων που έχουν ήδη εξαγγελθεί προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης του αγροτικού εισοδήματος (συντάξεις, τιμές κλπ.) το κύριο προεκλογικό όπλο του ΠΑΣΟΚ στον αγροτικό κόσμο θα είναι η αναπροσαρμογή της «πράσινης δραχμής».

(Με τον όρο αυτό εννοείται η ισοτιμία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Μονάδας (ECU) και της δραχμής, που χρησιμοποιείται στους λογαριασμούς των αγροτικών προϊόντων. Αυτή η ισοτιμία δεν μεταβάλλεται όπως και η χρηματιστηριακή, αλλά μόνον με απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ύστερα από πρόταση της ενδιαφερόμενης κυβέρνησης).

Στην περίπτωση μας η «πράσινη δραχμή» δεν ακολούθησε την υποτίμηση του ελληνικού νομίσματος και η κυβέρνηση καθυστέρει δυο χρόνια να υποβάλει την αίτηση αναπροσαρμογής της, με το επιχείρημα ότι δεν θέλει να επηρεάσει τον πληθωρισμό, όπως έλεγε και ο κ. Σημίτης.

Όπως μας δήλωσαν όμως καλά πληροφορημένες πηγές, αυτό είναι ένα πολύ «σεμνό» επιχείρημα, επειδή η υποτίμηση της «πράσινης δραχμής» θα ενισχύσει το αγροτικό εισόδημα με ένα ποσό που εκτιμάται γύρω στα 40-50 δισεκατομμύρια και αποτελεί ένα πρώτης τάξης προεκλογικό «ατού».

ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ ΜΕ ΔΙΑΜΑΧΕΣ ΚΑΙ ΚΟΛΠΑ

Αν πιστέψουμε στέλεχος του υπουργείου Προεδρίας οι δημόσιοι φορείς και οργανισμοί έχουν προτείνει στο σύνολό τους την πρόσληψη... 60.000 ατόμων.

Για παράδειγμα, το υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών έχει ζητήσει την πρόσληψη 6.000. Στο υπουργείο Γεωργίας 2.500 εκτός των εποχιακών, το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και οι εποπτευόμενοι από αυτό οργανισμοί 5.500, το υπουργείο Παιδείας 10.000 (οι αδιόριστοι δάσκαλοι και καθηγητές ξεπερνούν τους 40.000 σύμφωνα με τα στοιχεία των Ομοσπονδιών τους), το υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας 4.500, το ΥΠΕΧΩΔΕ 6.000 (θα τους βάλει άραγε να κυνηγούν το νέφος;).

Με αφορμή αυτούς τους αριθμούς και τη δημοσίευσή τους έχει ξεσπάσει μια έντονη φατριαστική μάχη στους κόλπους της κυβέρνησης για το αν θα γίνουν νέες προσλήψεις, πόσες και πού θα γίνουν οι περισσότερες.

Οι τάσεις που έχουν διαμορφωθεί με αφορμή το θέμα των προσλήψεων είναι δυο: ● Η πρώτη, του κ. Κουτσόγιωργα, υποστηρίζει ότι «χωρίς πολιτική προσλήψεων, δεν υπάρχει πολιτική εκλογών».

● Η δεύτερη, του κ. Κακλμάνη, αντιτάσσει ότι το έλλειμμα των δημόσιων οργανισμών και των οργανισμών κοινής ωφέλειας είναι τεράστιο και ήδη γίνονται περικοπές όχι μόνο στα προγράμματά τους, αλλά και στις προμήθειές τους. Συνεπώς, μερικές χιλιάδες προσλήψεις, λίγους μήνες πριν από τις εκλογές θα έρχονταν σε αντίφαση με τα μέτρα περιορισμού των δαπανών που έχει εξαγγείλει η κυβέρνηση και θα προκαλούσε αντιδράσεις, ακόμα και μεταξύ των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ επειδή «δεν μπορεί φυσικά να προσληφθούν όλοι».

Τελικά, όμως, παρά τον πονοκέφαλο που έχει προκαλέσει στον κ. Παπανδρέου το θέμα αυτό, προσλήψεις θα γίνουν και ο αριθμός τους θα φτάσει σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες στους 15.000.

Το θέμα όμως δεν είναι αν το ΠΑΣΟΚ θα

κάνει 10, 15 ή 20.000 προσλήψεις. Το θέμα είναι ότι η κυβέρνηση, όπως αποδεικνύουν τα σχετικά δημοσιεύματα, αφήνει επίτηδες το θέμα των προσλήψεων σε εκκρεμότητα, δημιουργώντας έτσι προσδοκίες σε έναν πολύ μεγάλο αριθμό οικογενειών. Κι αυτό επειδή οι προσδοκίες φέρνουν ως γνωστόν, ψήφους.

Για παράδειγμα, σε επαρχιακή πόλη της κεντρικής Ελλάδας έχουν προκηρυχθεί 60 θέσεις για το τοπικό νοσοκομείο. Γρήγορα όμως, η προσφορά εργασίας από μέρος των κομματάρχων και των ψηφοφόρων ξεπέρασε τον αριθμό αυτό και πριν από λίγες μέρες η τοπική κλαδική άρχισε να διαδίδει ότι ο αριθμός αυτών που θα προσληφθούν θα φτάσει τους 100 και ίσως τους 120. (Στο παρασκήνιο βέβαια, ακούσαμε και κάτι κουβέντες για «ταρίφα» των κομματάρχων που φτάνει το ένα εκατομμύριο. Οι προσδοκίες δεν αποδίδουν λοιπόν μόνο ψήφους).

ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες η κυβέρνηση αναζητά ήδη διάφορες προφάσεις για να παραβιαστούν τα ανώτατα όρια αυξήσεων στους δημόσιους υπαλλήλους, που έχουν εξαγγελθεί για το 1988.

Στις δημόσιες επιχειρήσεις ο τρόπος βρέθηκε κιόλας: Πρόκειται για τη σύνδεση αμοιβής - παραγωγικότητας, τα «πριμ» δηλαδή, που σημειωτέον ελάχιστοι οργανισμοί γνωρίζουν να την εφαρμόζουν.

Ένας άλλος τρόπος παροχών στο δημόσιο είναι η σχεδιαζόμενη αναδιάρθρωση των υπουργείων, οι μετατάξεις και η εθελούσια έξοδος με ευνοϊκές προϋποθέσεις,

ΕΝΤΥΠΟ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (Σ.Π.Ε.Ε.)

1. ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ :

2. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ :

3. ΔΕΛΤΑ :

4. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ :

5. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ :

6. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ :

7. ΘΕΣΕΙΣ :

8. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

9. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

10. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

11. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

12. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

13. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

14. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

15. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

16. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

17. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

18. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

19. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

20. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

21. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

22. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

23. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

24. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

25. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

26. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

27. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

28. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

29. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

30. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

31. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

32. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

33. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

34. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

35. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

36. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

37. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

38. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

39. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

40. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

41. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

42. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

43. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

44. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

45. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

46. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

47. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

48. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

49. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

50. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

51. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

52. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

53. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

54. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

55. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

56. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

57. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

58. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

59. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

60. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

61. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

62. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

63. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

64. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

65. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

66. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

67. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

68. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

69. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

70. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

71. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

72. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

73. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

74. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

75. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

76. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

77. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

78. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

79. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

80. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

81. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

82. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

83. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

84. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

85. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

86. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

87. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

88. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

89. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

90. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

91. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

92. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

93. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

94. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

95. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

96. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

97. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

98. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

99. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

100. ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ :

Αυτό είναι το έντυπο που συμπληρώνεται από τους φορείς. Σε αυτό, υποχρεούνται να καταγράψουν τις προτάσεις τους για την πλήρωση κενών θέσεων κατά κλάδο στο Νομό τους. Όπως φαίνεται ζητούνται επίσης τυπικά προσόντα και αριθμός (!) προσόντων και στο έντυπο την τελευταία πρόταση (σημείο 7Θ) θα την κάνει ο εποπτευόμενος Υπουργός. Αλλά τον τελευταίο λόγο θα τον έχει ο υπουργός Προεδρίας. Η επεξεργασία των εντύπων αυτών, 12.000 συνολικά, θα ολοκληρωθεί στο τέλος Μαρτίου.

στόχος των οποίων είναι να δημιουργηθούν μεγαλύτερα περιθώρια ιεραρχικής ανόδου των υπαλλήλων —και άρα αυξήσεων— καθώς και κενά που θα δικαιολογήσουν προσλήψεις.

Άλλες πληροφορίες αναφέρουν ότι οι κλαδικές οργανώσεις του ΠΑΣΟΚ στον ιδιωτικό τομέα έχουν «πάρει γραμμή» να προωθούν την υπογραφή κλαδικών συμβάσεων που θα υπερβαίνουν κατά πολύ τα ανώτατα όρια αυξήσεων της επίσημης εισοδηματικής πολιτικής. Αντίστοιχα, το υπουργείο Εργασίας έχει πάρει κι αυτό γραμμή να επικυρώνει αυτές τις συμβάσεις και να μην τις παραπέμπει στη διαιτησία. Πολλές εταιρείες και επιχειρήσεις, ετοιμάζονται να δώσουν σημαντικές αυξήσεις.

Τέλος θα αναβαθμιστεί ο ρόλος της ΓΣΕΕ για να δοθεί κάποια ικανοποίηση στην αριστερή αντιπολίτευση που θα θεωρήσει ότι οι διεκδικητικοί της αγώνες «στέφθηκαν με επιτυχία».

ΤΟ ΒΑΡΟΣ ΣΤΑ ΜΙΚΡΑ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ ΕΡΓΑ

Τα μεγάλα έργα που έχουν ήδη εξαγγελθεί κάμποσες φορές θα αποτελέσουν βέβαια ένα άλλο «όχημα» για τη διοχέτευση πόρων. Αναφέρεται σχετικά ότι ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης κ. Μ. Κουτσόγιωργας δίνει απόλυτη προτεραιότητα στην υλοποίηση κάποιων από τα «μεγάλα έργα», έστω και στη θεμελίωσή τους.

Το πρόβλημα είναι βέβαια που θα βρεθούν τα χρήματα. Ο κ. Κουτσόγιωργας έχει έτοιμη τη λύση ακόμα και στην περίπτωση που η κυβέρνηση δεν «τα βρει» με κάποια μεγάλη ξένη εταιρεία. Θα αναζητήσει αλλού τη χρηματοδότησή τους και ήδη το υ-

πουργείο Εθνικής Οικονομίας επεξεργάζεται μια εναλλακτική λύση που λέγεται «δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων». Η Τράπεζα αυτή χορηγεί δάνεια με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους και η κυβέρνηση έχει μεγάλο περιθώριο δανειοδότησης, αφού τα δυο τελευταία χρόνια δεν έχει απορροφήσει παρά μόνο το 50% του ποσού που δικαιούται.

Παράλληλα με την εκκίνηση μερικών από τα «μεγάλα έργα», η κυβέρνηση θα δώσει βάρος και στην εκτέλεση μικρότερων έργων, σε επίπεδο Δήμων και Κοινοτήτων. Σε αντίθεση με τα μεγάλα έργα, που αποδίδουν μακροπρόθεσμα τα μικρά έργα έχουν σχέση με την καθημερινή ζωή των ψηφοφόρων βελτιώνουν άμεσα την εικόνα της κυβέρνησης και φέρνουν ψήφους. Όπως και να το κάνουμε, είναι πολύ σημαντικό γεγονός να μην «τσαλαβουτά» κανείς στις λάσπες, μόλις βγει από το σπίτι του. Όσο για το «μετρό» και τον Αχελώο αυτά μετατίθενται στα οράματα της νέας γενιάς των ψηφοφόρων και των πολιτικών τύπου Κ. Λαλιώτη και Γ.Α. Παπανδρέου...

ΟΙ «ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ» ΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΝΕΑ ΤΖΑΚΙΑ

Σε όλα αυτά πρέπει να προσθέσουμε ότι ο εμπορικός κόσμος δείχνει ότι έχει πεισθεί για τις καλές προθέσεις της κυβέρνησης και ότι κατανοεί πλέον τη διπλή γλώσσα της, ενώ οι βιομήχανοι έχουν βρει έναν πολύ καλό συνομιλητή στο πρόσωπο της κυβέρνησης.

Η ενεργοποίηση μικρό και μεγαλομεσαίων είναι από τα δεδομένα των σχεδιασμών της οικονομικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ που κανείς πια δεν το αντιμετωπίζει σαν

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

Δημόσιες Υπηρεσίες	120.374
Ν.Π.Δ.Δ.	73.154
Κρατικά Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτ. Δικαίου	168.137
ΟΤΑ	29.440
Δάσκαλοι	35.259
Νηπιαγωγοί	7.300
Καθηγητές Μ.Ε.	46.000
Τεχνολογικής Εκπαίδευσης	1.800
Πανεπιστημίων	6.438
Δικαστικοί	2.852
Αστυνομικοί	39.000
Πυροσβέστες	5.000
Λιμενικό Σώμα	3.800
ΣΥΝΟΛΟ	538.554

Στον πίνακα δεν συμπεριλαμβάνονται, όσοι προσλαμβάνονται για πρόσκαιρες ή εποχιακές ανάγκες οι οποίοι καλύπτουν τα κενά των υπηρεσιών σε έκτακτες περιπτώσεις και είναι ουκ ολίγοι. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι 538.554 υπηρετούντες αποτελούν περίπου το 1/6 του ενεργού πληθυσμού της χώρας ο οποίος σύμφωνα με την απογραφή του 1981 ανέρχεται στα 3.543.793 άτομα.

«σοσιαλιστικό μπαμπούλα», αλλά σαν καλό και συμπονετικό φίλο των κομπραδόρων που εν αφθονία παράγει ο τόπος.

Όλα λοιπόν θα είναι έτοιμα για το εκλογικό πράσινο φως, όταν λυθούν τα προβλήματα που έχουν προκύψει λόγω της αντίθεσης Κακλαμάνη - Κουτσόγιωργα.

Συνιστούμε πάντως στους αναγνώστες μας να αρχίσουν την αντίστροφη μέτρηση από τη στιγμή που θα δημοσιευθεί η Γενική Προκήρυξη για τις εκλογές και από τότε που θα κυρωθεί η αναπροσαρμογή της «πράσινης δραχμής». Θα ξέρουν ότι οι εκλογές θα γίνουν σε τέσσερις, το πολύ, μήνες —τόσο θα απέχει η «πράσινη δραχμή» από το αναπέτασμα του «πράσινου λάβαρου».

«Μη πόλεμος» και στην οικονομία...

Η «επιδημία» των κυβερνητικών διαφωνιών έχει πλήξει σε μεγάλο βαθμό, πέραν της εξωτερικής πολιτικής —που βάλλεται πανταχόθεν— και τον οικονομικό τομέα, όπου τα πάντα, τώρα, υπακούουν στη λογική των **προεκλογικών σκοπιμοτήτων**. Και στο όνομα αυτών των σκοπιμοτήτων παρατηρείται «μη πόλεμος» στις σχέσεις των οικονομικών υπουργών και μεταξύ του υπουργού Εθνικής Οικονομίας κ. Παναγιώτη Ρουμελιώτη και του διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος κ. Δημήτρη Χαλικιά. «Εκχειρία», που επέβαλε ο πρωθυπουργός κ. Ανδρέας Παπανδρέου, όταν την περασμένη εβδομάδα σύστησε στους εμπολέμους αυτοσυγκράτηση, **διότι το κύρος της κυβέρνησης βρίσκεται στο Ναδίρ, και, ουσιαστικά, βρισκόμαστε σε προεκλογική περίοδο**. Σε ό,τι αφορά, τώρα, την οικονομική πολιτική και πρακτική όλοι, σχεδόν, συμφωνούν ότι η οικονομία πρέπει να προχωρήσει... «έτσι χωρίς πρόγραμμα»...

Κύρια απόδειξη των **κακών σχέσεων** στην οικονομία αποτελούν, αφενός η γερή «κόντρα» ανάμεσα στους κ. Ρουμελιώτη και Χαλικιά, για το ύψος των στεγαστικών δανείων, αφετέρου οι «αψιμαχίες», ανάμεσα στους κ. Ρουμελιώτη και Τσοβόλα, που κατηγορείται ότι δεν προωθεί τη διαμόρφωση μιας αναπτυξιακής φορολογικής πολιτικής και για ανεπάρκεια στη συγκράτηση των δημοσίων δαπανών.

Στη διαμάχη, μεταξύ Ρουμελιώτη και Τσοβόλα, κερδισμένος βγήκε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας, ο οποίος ακύρωσε την απόφαση του κ. Χαλικιά και δήλωσε ότι τα επιτόκια δεν θα αυξηθούν στο 17,5% αλλά θα διατηρηθούν στο 15% επιδοτούμενα από τον κρατικό προϋπολογισμό. Και επικράτησε ο κ. Ρουμελιώτης επειδή είχε την πλήρη κάλυψη και υποστήριξη του πρωθυπουργού κ. Ανδρέα Παπανδρέου. Ο εκτελών μάλιστα χρέη κυβερνητικού εκπροσώπου γ.γ. τύπου κ. Σωτήρης Κωστόπουλος με δήλωσή του, στην οποία υπάρχει αρκετή δόση υπονοούμενου, έκανε σαφές ότι «η νέα στεγαστική πολιτική έχει αποφασισθεί από το Κυβερνητικό Συμβούλιο, με βάση κοινωνικά κριτήρια που θα βοηθήσουν τις ασθενέστερες εισοδηματικά τάξεις να καλύψουν τις στεγαστικές τους ανάγκες».

του Κώστα Δέδε

ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΑΥΤΟ, ΠΟΥ ΑΠΟΦΑΣΙΣΑ ΕΓΩ...

Με αυτή τη δήλωση η κυβέρνηση αφήνει ακάλυπτο τον κ. Χαλικιά, αφού σημαίνει —κατά τις εκτιμήσεις των πολιτικών και οικονομικών παρατηρητών— ότι είτε ο κ. Χαλικιάς αγνόησε την απόφαση του ΚΥΣΥΜ, στο οποίο μετέχει, και ενήργησε χωρίς να ρωτήσει κανένα, είτε ότι δεν πήρε μέρος σε αυτό, αλλά και ούτε ενημερώθηκε σχετικά.

Λίγες μερες μετά τη δήλωση Κωστόπουλου, και συγκεκριμένα μετά τη συνεδρίαση του «Οικονομικού Κύκλου», ο κ. Ρουμελιώτης δήλωσε **νευρικά** στους δημοσιογράφους: «Για τα στεγαστικά δάνεια θα γίνει αυτό, που αποφάσισα εγώ»...

...Και πράγματι έγινε αυτό που αποφάσισε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας.

Ο κ. Χαλικιάς γνωρίζοντας τη ρευστότητα του χρόνου διενέργειας των εκλογών και, προφανώς, τις πολιτικές προθέσεις του κ. Παπανδρέου, αναβάλλει τις «αντιαικιστικές» αποφάσεις για την εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος (εν όψει της ελεύθερης αγοράς το 1992), αλλά και τις προσπάθειες για την ενίσχυση του ρόλου της Τράπεζας Ελλάδας στη διαμόρφωση και εφαρμογή της νομισματοποιστικής και συναλλαγματικής πολιτικής.

Τη διαβεβαίωση ότι τελικά «θα γίνει αυτό που εισηγείται ο διοικητής της Τράπεζας Ελλάδας», την έχει δώσει ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου. Λέγεται ότι σε συνάντηση που είχε με τον κ. Χαλικιά για την ανανέωση της παραμονής του στη θέση του διοικητή, αποδέχθηκε αυτό που είπε ο κ. Χαλικιάς, ο οποίος εκτιμάται στον ελληνικό και διεθνή χώρο: *Πρόεδρε —του είπε— για να παραμείνω θα γίνουν αυτά που έχουν αποφασισθεί και θα προωθήσω, σχετικά με την απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος*.

Και ο πρόεδρος συμφώνησε απόλυτα...

ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ

Η ύπαρξη των κυβερνητικών διαφωνιών, το «πνεύμα του Νταβός», η «επανάσταση» στη Λάρισα (γνωστή πια ως «εξέγερση των ...ολίγων του Αλκαζάρ») απέκρυψαν ορισμένες εξελίξεις στην οικονομία, οι οποίες δεν δικαιολογούν την κυβερνητική αισιοδοξία.

Στο «μέτωπο του πληθωρισμού», συγκεκριμένα, η πολύ μικρή πτώση των τιμών στους πρώτους μήνες —σε σχέση με πέρυσι— δεν μπορεί να υπαγορεύσει την εκτίμηση ότι ο φετινός τιμαριθμός (δείκτης τιμών καταναλωτή) θα είναι κάτω από το 10%. Και αυτό διότι η οικονομία δεν υφίσταται τώρα τις πληθωριστικές πιέσεις από τις ανατιμήσεις (γύρω στο 15% σύμφωνα με πρόχειρες εκτιμήσεις) των τιμολογίων των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών που αναβάλλονται, ούτε τις αυξήσεις

των αγροτικών τιμών που θα αποφασισθούν προσεχώς.

Η οικονομία υφίσταται τις έντονες πληθωριστικές πιέσεις των κερδών και των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα. Είναι, όμως, παρήγορο ότι παρατηρείται αύξηση των καταθέσεων σε πραγματικές τιμές —πράγμα που σημαίνει ότι περιορίζεται η ποσότητα χρήματος που κυκλοφορεί στην αγορά, και κατ' επέκταση, η ζήτηση που δημιουργεί πληθωρισμό.

Έγκυροι οικονομικοί αναλυτές πιθανολογούν ότι τελικά ο τιμαριθμός θα κυμανθεί φέτος γύρω στο 14%.

Δεν είναι, επίσης, δικαιολογημένη η αισιοδοξία για το συναλλαγματικό ισοζύγιο, δεδομένου ότι σημειώνεται επιδείνωση του εμπορικού ελλείμματος (που αντανakλά τα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας) και το κυριότερο: **Η κάλυψη του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών γίνεται με εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό, τα οποία δεν προορίζονται τόσο για παραγωγικές επενδύσεις, όσο για την αγορά οικοπέδων στα αστικά κέντρα και στην επαρχία**. Και θα πρέπει να σημειωθεί ακόμα ότι ένα μέρος από αυτά τα κεφάλαια είναι χρηματικά ποσά, που είχαν εξαχθεί παράνομα και τώρα επαναπατρίζονται.

Η περισσότερο, πάντως, ζοφερή διαπίστωση είναι **η αποβιομηχάνιση της χώρας**, που τα επίσημα στοιχεία αποδεικνύουν.

Πράγματι, η ανυπαρξία παραγωγικών επενδύσεων για εκσυγχρονισμό και δημιουργία νέων βιομηχανιών, οι ζημιές (μέχρι και το 1985) το κλείσιμο των μη αποδοτικών επιχειρήσεων, κλπ. οδήγησαν τον όγκο της βιομηχανικής παραγωγής να βρίσκεται το 1987 κάτω από τα επίπεδα του 1980. Φυσικά η πτώση της παραγωγής συνέβαλε μαζί με το πρόγραμμα λιτότητας μετά το 1985 στην αύξηση των κερδών της βιομηχανίας.

Άμεσα επακόλουθα της αποβιομηχάνισης της χώρας είναι η αύξηση της ανεργίας στο 8,3% (από 2,4% το 1980), ο κίνδυνος να κατακλυσθεί στο μέλλον η ελληνική αγορά από ξένα προϊόντα, αφού οι ελληνικές βιομηχανίες δε θα μπορούν να ανταποκριθούν στην εγχώρια ζήτηση και η μείωση των εξαγωγών προϊόντων της ελληνικής βιομηχανίας..

Το «εθνικό άλλοθι» για την επιστροφή του Κ. Καραμανλή Κουτσόγιωργα» και η «χύτρα

«Θα γυρίσει... Δεν θα γυρίσει... Θα γυρίσει... Δεν θα γυρίσει...».

Με τους πρώτους μήνες της άνοιξης όλο και περισσότεροι άρχισαν να... «μαδάνε τις μαργαρίτες» στους πέριξ της Ρηγίλλης ακάλυπτους χώρους, αναζητώντας διέξοδο στα αγωνιώδη ερωτήματα που τους απασχολούν, σχετικά με τις μελλοντικές κινήσεις του Κων. Καραμανλή.

Το γεγονός, βέβαια, δεν είναι τυχαίο. Ούτε μπορεί να αντιμετωπισθεί ως εποχιακό φαινόμενο. Η αναζωπύρωση της εικοτολογίας γύρω από τις πιθανότητες επανόδου του Καραμανλή στην ενεργό πολιτική ζωή, που σημειώνεται τον τελευταίο καιρό, δεν είναι άσχετη με τις πολιτικές εξελίξεις και με τα καινούρια δεδομένα, που διαμορφώνονται στο πολιτικό σκηνικό.

Οι συγκλίνουσες πληροφορίες που υπάρχουν, δεν επιδέχονται αμφισβήτηση. Μετά την ελληνοτουρκική προσέγγιση στο Νταβός και τις Βρυξέλλες έχουν ενταθεί οι πιέσεις προς τον πρώην Πρόεδρο της Δημοκρατίας για να πάψει να απέχει «από αυτό που ονομάζουμε δημόσια ζωή». Παράλληλα, έχουν πολλαπλασιασθεί τα δημοσιεύματα, στα οποία είτε υπογραμμίζεται η προσοχή και το ενδιαφέρον με το οποίο παρακολουθεί ο ίδιος τις πολιτικές εξελίξεις, είτε γίνεται επίκληση στην ανάγκη της πολιτικής του επανενεργοποίησης.

Από την άλλη πλευρά εντείνεται η κινητικότητα στο περιβάλλον του, ενώ αυξάνεται κατά γεωμετρική πρόοδο ο αριθμός των στελεχών, που τον επισκέπτονται στην Πολιτεία. Και το κυριότερο: όπως λέγεται, για πρώτη φορά ο Κων. Καραμανλής μιλάει σε ορισμένους από τους επισκεπτες του περισσότερο συγκεκριμένα, κατά κανόνα, για τα γεγονότα που σχετίζονται με τα εθνικά μας θέματα. Όλα αυτά, λοιπόν, συνθέτουν αυτό που η «Ακροπόλις» της Κυριακής 20 Μαρτίου ονόμασε «Γριφος Καραμανλή».

Η απαισιοδοξία και το άλλοθι

Ας δούμε όμως πιο αναλυτικά τις πραγματικές παραμέτρους του όλου θέματος.

Κατ' αρχήν, στον ευρύτερο χώρο της ΝΔ η εικοτολογία περί επανόδου του Καραμανλή τροφοδοτείται από την απαισιοδοξία, που έχει αναπτυχθεί σε μία μερίδα στελεχών για την έκβαση της προσεχούς εκλογικής αναμέτρησης, η οποία θα έχει οριστικό χαρακτήρα.

Για στελέχη αυτά, είτε βρίσκονται σήμερα εκτός των κομματικών ορίων της Ρηγίλλης, είτε ανήκουν στο λεγόμενο «αντιηγετικό κλίμα», μέσα στη ΝΔ.

Γο ειδικό βάρος των απόψεων που εκφράζουν το απομεινώνε μέχρι πρόσφατα η προσωπική προκατάληψη, που τους καταλογίζεται προς τον κ. Μητσοτάκη. Ωστόσο η έκφραση ότι «δεν παίρνουμε εκλογές με τον Μητσοτάκη» φαίνεται ότι βρίσκει περισσότερα «ευήκοα ότα», μετά τα γνωστά γεγονότα του Λονδίνου και την αδράνεια που τα ακολούθησε σε επίπεδο ηγεσίας στη ΝΔ. Γιατί όσο ασήμαντα ήταν στη βαθύτερη ουσία τους τα γεγονότα αυτά, τόσο σημαντική και επιβεβλημένη θεωρήθηκε η μεθόδευση μιας αντιπεθεσης εντυπώσεων από την πλευρά του κ. Μητσοτάκη, αμέσως μετά, η οποία όμως ποτέ δεν εκδηλώθηκε.

Η συζήτηση στη Βουλή, σε επίπεδο αρχηγών κομμάτων, όχι μόνο δεν εκτόνωσε αυτό το κλίμα, αλλά αντίθετα επαναστατοποίησε τον αρχηγό της ΝΔ σε ένα σκηνικό προσωπικής μονομαχίας με τον κ. Παπανδρέου, το οποίο σπώθει μία μεγάλη μερίδα εκλογέων και ιδιαίτερα τους αμφιρρεπόντες, εφόσον έχει βαθύτερο «φοντο» τα γεγονότα του 1965 και έχει διαφορά φάσης 23 ετών σε σχέση με τα δρώμενα του παρόντος και τις προοπτικές του αύριο.

Η σύγκρουση δε, των δύο μονομάχων ενώπιον της εθνικής αντιπροσωπείας (παρόλο, βέβαια, που είναι σαφές ότι ο κ. Παπανδρέου «ηρέστο χειρών αδικών») προσέλαβε ακόμη μεγαλύτερες διαστάσεις «ζώντος αναχρονισμού», για τον πολιτικό παρατηρητή, που αναλογίζοταν εκείνη τη στιγμή ότι ενώ οι δύο κορυφαιοί παράγοντες της δημόσιας ζωής εμφανίζονται διατεθειμένοι να αλληλοσπαραχθούν, η ίδια η φύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουμε ωθεί τα δύο μεγαλύτερα κομμάτα σε σύγκλιση θέσεων, στο πεδίο της άσκησης της εξουσίας.

Αυτή, λοιπόν, η περιρρεούσα ατμόσφαιρα δημιουργεί τις καταλληλές συνθήκες για να προβάλλεται ως ζητούμενο, από μία μερίδα στελεχών, η υπερβασία

«των δύο μονομάχων», με την επανεμφάνιση του κ. Κων. Καραμανλή.

Μετά τις τελευταίες εξελίξεις στα ελληνοτουρκικά, φαίνεται, ότι, για πρώτη φορά μετά το 1985, προκύπτει, εξ αντικειμένου, το πρόβλημα ενός «εθνικού άλλου», το οποίο θεωρεί απαραίτητο ο ιδρυτής της ΝΔ, για να επανακαμφεί στην ενεργό πολιτική ζωή.

Είναι γνωστό ότι την ανησυχία που εκφράζει στους συνομιλητές του ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας, για τα όσα ενδέχεται να χάσουμε ή να κερδίσουμε στην πορεία που δρομολογήθηκε μετά το Νταβός και τις Βρυξέλλες, τη συμμερίζονται και πολλοί άλλοι σε διαφορετικές πλευρές του πολιτικού φάσματος. Οι οποίοι, βέβαια, δεν αποκλείεται με την πρόοδο των πραγμάτων να αναζητήσουν κάποιο σημείο αναφοράς προς την πλευρά του κατοίκου του λόφου της Πολιτείας.

Συμπερασματικά, λοιπόν, η εντεινόμενη «φιλολογία» περί επανόδου του Καραμανλή έχει πραγματικά σημεία έδρασης και δεν είναι άσχετη και με μία αύξηση της κινητικότητας και του ιδίου. (Βλ. τη συνάντηση με το νέο Πρόεδρο της Κύπρου κ. Γ. Βασιλείου σε άμεση σχέση με τις δηλώσεις που έκανε ο κ. Βασιλείου μέσα στο αεροπλάνο, επιστρέφοντας στην Κύπρο, για να μεταφέρει —οπωσδήποτε με τη συγκατάθεση του κ. Καραμανλή— τις απόψεις που του εξέφρασε για το Κυπριακό).

Γο αν θα επανέλθει ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας, 40 μέρες πριν τη διεξαγωγή των εκλογών, όπως ψιθυρίζουν παλαιοί πολιτικοί του φίλοι, θα εξαρτηθεί από τις εξελίξεις που θα ακολουθήσουν τους επόμενους μήνες. Αλλά και από το πώς θα σταθμίσει ο ίδιος την προδιαγραφόμενη αντίδραση της κυβερνητικής πλευράς και κυρίως τις επιπτώσεις της στο προσωπικό του κύρος. Οι κυβερνητικές μεθοδεύσεις γύρω από την αναβολή της ανακοίνωσης του πορίσματος της εξεταστικής επιτροπής για το Κυπριακό (και η στάση του κ. Μητσοτάκη είναι αρκετά εύγλωττη στο σημείο αυτό) καθώς και οι προειδοποιήσεις της «Αυριανής» του τύπου «Σταμάτα το κρυφτούλι Καραμανλή. Αν νιώθεις πως σε κρατάνε τα κότσια κατέβα πάλι στην πολιτική», δίνουν μία πρόγευση για το τι ετοιμάζεται στη «χύτρα ταχύτητας» του κ. Κουτσόγιωργα. □

Πυκνώνουν οι αμφισβητήσεις του Νταβός στη Λευκωσία

του Λάζαρου Μαύρου

Ναι στη «σωστή συνδιαλλαγή»

Όταν ο κ. Παπανδρέου έστειλε το συγχαρητήριο τηλεγράφημα στον επανεκλεγέντα Οζάλ, στο τέλος Νοεμβρίου 1987, μια βδομαδιάτικη εφημερίδα της Λευκωσίας ζήτησε από τον Παπανδρέου να της επιστρέψει το ευχετήριο τηλεγράφημα που του έστειλε την προηγούμενη βδομάδα για την ονομαστική του γιορτή. Ωστόσο, οι πολιτικές και κομματικές ηγεσίες στην Κύπρο δεν έδειξαν να δίνουν μεγάλη σημασία στο δρομολογούμενο κλίμα ύφεσης Αθηνών-Άγκυρας. Ήταν όλες τους απασχολημένες με την προτελευταία φάση του πολύμηνου προεκλογικού αγώνα για τις προεδρικές εκλογές του Φεβρουαρίου '88. Εφημερίδες όμως του χώρου του ΑΚΕΛ και του ΔΗΣΥ καθώς και μερικοί άλλοι σχολιογράφοι που ποτέ δε χώνεψαν ούτε και πίστεψαν στην παπανδρεϊκή γραμμή της επανατοποθέτησης του κυπριακού και της δυναμικής συμπαράταξης Ελλάδας-Κύπρου απέναντι στον τουρκικό επεκτατισμό, βγήκαν να χαιρετίσουν το κλίμα ύφεσης και να υποδεχτούν με ελπίδες τη «συνετή συνδιαλλαγή» στη θέση της «αδιέξοδης αντιπαράθεσης Ελλάδας-Τουρκίας». Ήταν περίπου οι ίδιες πολιτικές δυνάμεις του νησιού που βρίσκονταν σε αντιπαράθεση με την «αδιάλλακτη» στάση των Κυπριανού-Λυσσαρίδη στο κυπριακό και απέδιδαν ευθύνες για το ναυάγιο των πρωτοβουλιών Κουεγιάρ στον πρόεδρο Κυπριανού και το λεγόμενο «απορριπτικό μέτωπο», επικεφαλής του οποίου (και κύριο στήριγμά του) θεωρείτο μέχρι τότε ο Ανδρέας Παπανδρέου.

Ωστόσο, τα ελληνοτουρκικά ήταν σε όλη την περίοδο από τότε, εντελώς παραγκωνισμένα και υποβιβασμένα στο ενδιαφέρον της κυπριακής κοινής γνώμης σε όλα σχεδόν τα επίπεδα. Κυριαρχούσε η προεκλογική αντιπαλότητα και ο προεκλογικός παραζαλισμένος λόγος, όπου οι όποιες αναφορές στον ελλαδικό παράγοντα ήταν εξαρχής «όρκοι πίστεως» στην αναγκαιότητα στενής συνεργασίας και συμπαράταξης με την κυβέρνηση της Αθήνας και σύμφωνα τον πολιτικό κόσμο και το λαό της Ελλάδας. Κανένας από τους τέσσερις υποψηφίους προέδρους της Κύπρου δεν ήθελε να χρεωθεί με οποιαδήποτε κατηγορία ή υποψία ότι δε θα τα πήγαινε καλά με τον Ανδρέα Παπανδρέου και την ελλαδική κυβέρνηση, το πανθομολογούμενο δηλαδή «κύριο στήριγμα του κυπριακού αγώνα». Η αλήθεια είναι ότι σ' όλο αυτό το διάστημα μόνο μια εβδομαδιαία εφημερίδα, η «ΕΠΙ-ΚΑΙΡΗ» της Λευκωσίας, διατύπωνε τους φόβους και την αντίθεσή της στη στροφή

ΛΕΥΚΩΣΙΑ. Όταν ο Ανδρέας Παπανδρέου έστειλε τον περασμένο Νοέμβριο το συγχαρητήριο του τηλεγράφημα στο νικητή των εκλογών του τουρκικού καθεστώτος Τουργκούτ Οζάλ και «εγκαινίασε» το ήπιο κλίμα στις τουρκοελλαδικές σχέσεις, πολλοί στην Κύπρο ένιωσαν να τρώνε μια γερή γροθιά στο στομάχι.

Ιδίως όλοι εκείνοι που τον Ιούλιο της προηγούμενης χρονιάς διαδήλωναν μαχητικά για μέρες στην περιοχή του τουρκικού κατοχικού οδοφράγματος στο «Λήδρα Πάλας» της διχοτομημένης Λευκωσίας, ενάντια στην προκλητική επίσκεψη που πραγματοποιούσε στα κατεχόμενα από τον Αττίλα εδάφη του νησιού ο Τουργκούτ Οζάλ, καλεσμένος του αρχηγού του τουρκικού κατοχικού καθεστώτος Ραούφ Ντενκτάς. Οι Έλληνες Κύπριοι που έβλεπαν Ιούλη του 1986 τον Οζάλ να βάφεται με αίμα σφαγμένων ζώων στα τουρκοκρατούμενα χωριά τους και περηφανεύονταν ότι ο Έλληνας πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου απέρριπτε χωρίς δισταγμό την τοτινή πρόταση του κατακτητή Οζάλ να συναντηθούν οι δυο τους για διάλογο στη «γραμμή» που χωρίζει το νησί στα δυο.

του Ανδρέα προς την «ύφεση» με την Τουρκία, αναλύοντας ότι αυτή η στροφή αποδυναμώνει διεθνώς τις διεκδικήσεις του ελληνισμού και κυρίως την απελευθερωτική υπόθεση της Κύπρου.

Μέσα στην τελευταία και πιο έντονη φάση του προεκλογικού αγώνα, όπου οι πάντες ξημεροβραδιάζονταν στην πάλη της προεκλογικής αλληλοεξόντωσης, έπεσε αιφνης το Νταβός, που ακριβώς λόγω προεκλογικών συνθηκών, στις σελίδες του τύπου της Λευκωσίας έπιασε πολύ λίγο χώρο, ενώ από τη μεριά των υποψηφίων προέδρων και των κομμάτων ήταν φανερή η προσπάθεια να μην πουν πολλά πράγματα για τη συνάντηση Παπανδρέου-Οζάλ – και κυρίως για την ουσία της συνάντησης και το κοινό ανακοινωθέν στην ελβετική κωμόπολη, «πλησίον της Ζυρίχης ευρισκόμενης» όπως επεσήμανε Κύπριος αρθρογράφος.

Μια εξαίρεση στους χαμηλούς τόνους

Η πρωτιά στην έκφραση της «αντι-Νταβός» τοποθέτησης από το χώρο των πολιτικών ηγετών σε Ελλάδα και Κύπρο, ανήκει ιστορικά στον πρόεδρο του σοσιαλιστικού κόμματος ΕΔΕΚ – τον πιο παπανδρεϊκό μέχρι τότε – Βάσο Λυσσαρίδη. Το Νταβός ήταν το κύριο θέμα πάνω στο οποίο ανέκριναν τηλεοπτικώς το Λυσσαρίδη οι τρεις δημοσιογράφοι που είχαν επιλεγεί για την εκπομπή και ο φίλτατος του Ανδρέα, Λυσσαρίδης, έμμεσα αλλά σαφώς τοποθετήθηκε ενάντια στην υλοποίηση οποιωνδήποτε βημάτων αναβάθμισης των σχέσεων Αθήνας-Άγκυρας, προτού η κατοχική Τουρκία αποσύρει από την Κύπρο τα στρατεύματά της. Διατύπωσε ακόμα και τους έντονους φόβους του, ότι για τον Ελληνισμό θα αποδειχτεί «άνθρακες ο θησαυρός» της ελληνοτουρκικής προσέγγισης.

Αντίθετα ο πρόεδρος Κυπριανού, ενώ από τη μια έδειξε να κρατεί στάση αναμονής «μέχρι να ενημερωθεί επισήμως» για τα πεπραγμένα του Νταβός, στην τηλεοπτική του εμφάνιση δοκίμασε να δρέψει μέρος από τις «δάφνες του Νταβός» μιλώντας πάλι για πλήρη ταύτιση με τον Παπανδρέου και επικαλούμενος την αναφορά του Ανδρέα στην πρόταση για «αποστατικοποίηση της Κύπρου» που έκανε στον ανέκφραστο Οζάλ. Το γεγονός ότι με τη στροφή του Νταβός ανατρεπόταν ο κύριος άξονας της «κοινής πολιτικής» Αθηνών-Λευκωσίας απέναντι στον τουρκικό επεκτατισμό – άξονα, πάνω στον οποίο είχε στηθεί η πολιτική αλλά και το οικοδόμημα συμβολικά του προεκλογικού του προγράμ-

ματος για το κυπριακό – έμεινε εντελώς ασχολίαστο από το Σπύρο Κυπριανού. Στα παρασκήνια όμως, οι επιτελείς του ίδρωναν ακαταπαύστως, νιώθοντας ότι ο Ανδρέας τραβούσε το χαλί κάτω από τα πόδια του Σπύρου, ανατρέποντας όλη την προηγούμενη πολιτική. Δεν είχαν την τόλμη να σηκώσουν – στην τελική ευθεία των εκλογών – το κόστος από την όποια έκφραση αντίθεσης στον Παπανδρέου. Ακόμα και μετά το Νταβός, και ενώ γνώριζαν πως – εξ αντικειμένου – τους κορόιδεψε κι αυτούς ο Ανδρέας με τις διαβεβαιώσεις του ότι πήγαινε στην ελβετική κωμόπολη «μόνο για το συνυποσχετικό της Χάγης», ακόμα κι αν είχαν πλήρη γνώση ότι τα είχαν κάνει θάλασσα στο θέμα των αγνοουμένων, επέμεναν να πλασάρουν στην κοινή γνώμη την εικόνα της πλήρους και αρμονικής συνεργασίας και ταύτισης με τον Παπανδρέου. Έτσι, στην τελευταία βδομάδα του προεκλογικού αγώνα, είδαμε στην τηλεόραση τον υπουργό Εξωτερικών του Κυπριανού, Γιώργο Ιακώβου, να συναντιέται στην Αθήνα με τον Ανδρέα και τον τελευταίο να διαβάσει μπροστά στην κάμερα μια «φιλοκυπριακή» δήλωση, για το περιεχόμενο της οποίας υπάρχει η πληροφορία ότι... γράφτηκε στη Λευκωσία.

Από την άλλη μεριά οι Κληρίδης και Βασιλείου, αν και οι κομματικοί χώροι που τους στήριζαν (ΔΗΣΥ-ΑΚΕΛ) συναποτελούσαν το λεγόμενο «ενδοτικό» ή «συμβιβαστικό μέτωπο» και συνεπώς τους προσφερόταν για μέχρι κορεσμού εκμετάλλευση η συμβιβαστική στροφή Παπανδρέου, στην τελική ευθεία του προεκλογικού έμειναν να χαιρετίζουν με χαμηλούς τόνους την πολιτική της προσέγγισης και του διαλόγου Αθήνας-Αγκυρας, ενώ στα δημοσιογραφικά όργανα τους άρχισε να περνά η κριτική στον Ανδρέα του στίλ «έρχεται τώρα στην πολιτική που αρνιόταν και καταδίκαιζε τόσα χρόνια». Οι σχολιογράφοι του «συμβιβαστικού διαλόγου» συνέχισαν τα σκόρπια ρομαντικά υμνολόγια για το Νταβός και το «συνετό διάλογο» επίλυσης των διαφορών, αποφεύγοντας επιμελώς να αγγίξουν την ουσία του Νταβός. Εδώ θα λέγαμε πως εκτός προεκλογικού κλίματος εμφανίστηκε μια βδομάδα προ των εκλογών η «αντι-Νταβός» «Επίκαιρη» με τον πανελληνίως πρώτο τίτλο πρώτης σελίδας «ΟΖΑΛΙΣΤΗΚΕ Ο ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ» ενώ η εφημερίδα της ΕΔΚ ούτε καν αναφορά έκανε στην αντίθεση του Λυσσαρίδη απέναντι στον Ανδρέα.

Κανείς δεν μπορεί με σιγουριά να πει αν το Νταβός έπαιξε οποιοδήποτε (και πόσο;) ρόλο στις εκλογικές επιλογές των Κυπρίων. Είναι ένα μέγεθος που δύσκολα μετρίεται στο βαθμό μάλιστα που η στροφή του Ανδρέα δεν έγινε κεντρικό σημείο της προεκλογικής αντιπαλότητας στην Κύπρο. Ίσως μόνο το γεγονός πως διαισθανόταν πια το εκλογικό σώμα – ή μάλλον ένα από τα εκλεκτά του κομμάτια – ότι η νέα πολιτική καθιστά λιγότερο πιστευτή και ελπιδοφόρα την πολιτική που πρότεινε ο Κυπριανός και εκείνη του Λυσσαρίδη. Ήδη στον ορίζοντα στοιβάζονταν διάφορες πληροφορίες για αυξημένο το ενδιαφέρον δυτικών παραγόντων (ΗΠΑ και Θάτσερ περισσότερο), καθώς και του Κουεγιάρ, για το επικείμενο αποτέλεσμα των εκλογών και την αναδιάταξη των κομματικών ποσοστών και συμμαχιών. Αφέθηκε να περιρέει την ατμόσφαιρα η ελπίδα των δυτικών για εκλογική συρρίκνωση των δυνάμεων Κυπριανού-Λυσσαρίδη, υπέρ των πιο «ρεαλιστικών»

και συμβιβαστικών Κληρίδη-Βασιλείου, όμως οι κύριοι άξονες της προεκλογικής αντιπαλότητας στην Κύπρο δεν ήταν τελικά το εθνικό ζήτημα αλλά η διαχείριση της εξουσίας.

Μετά τις εκλογές και τη νίκη του νιόφερτου στην πολιτική επιχειρηματία Γιώργου Βασιλείου, δεινού μανάτζερ στην εισαγωγή της τεχνικής του «μάρκετινγκ» στην πολιτική, οι επιφυλάξεις για τον καθοριστικά αρνητικό ρόλο που μπορεί να παίξει στην πορεία του κυπριακού το Νταβός, άρχισαν να εκφράζονται πιο ανοιχτά από τα κόμματα (ακόμα και από το ΔΗΣΥ του Γλαύκου Κληρίδη).

Η εφημερίδα του Κυπριανικού ΔΗΚΟ, αλλά και ο κοινοβουλευτικός του εκπρόσωπος διατυπώνουν όλο και πιο ανοιχτά τους φόβους τους, το ίδιο και ο Γ.Γρ. της ΕΔΕΚ Τάκης Χατζηδημητρίου (έστω και με την απουσία της κομματικής εφημερίδας ΝΕΑ από τέτοιους προβληματισμούς – είναι αξιο προσοχής ότι καμιά επιφύλαξη στο Νταβός δεν είδε το φως της δημοσιότητας στα ΝΕΑ ενώ ο Χατζηδημητρίου γράφει αντι-Νταβός άρθρο (προηγούμενο τεύχος στο ΑΝΤΙ της Αθήνας).

Το κλίμα στην Κύπρο, απέναντι στο Νταβός και τις Βρυξέλλες αλλάζει και γίνεται όλο και πιο αγωνιώδες, πράγμα που εκφράζεται και από το γεγονός ότι «φιλονταβός» σχολιογράφοι, όπως εκείνος της εφημερίδας «Φιλελεύθερος» (με την υψηλότερη κυκλοφορία στο νησί), νιώθουν την υποχρέωση να δημοσιεύσουν τις ελπίδες τους ότι «δεν είναι δυνατόν να μας πουλήσει ο Παπανδρέου» και να επισημάνουν ότι το κυπριακό είναι η λυδία λίθος για να κριθεί η όποια ειλικρίνεια της Τουρκίας και η από μέρους της εγκατάλειψη της επεκτατικής της πολιτικής.

Η αγωνία και οι ανησυχίες συνόδευσαν και τον πρόεδρο Βασιλείου στην πρώτη και εντυπωσιακότερη επίσκεψη που πραγματοποίησε την περασμένη βδομάδα στην Αθήνα. Οι δηλώσεις που έκαναν στα διαλείμματα των «πανηγυριώτικης μορφής» εκδηλώσεων αλληλοθαυμασμού και αγάπης οι Παπανδρέου-Βασιλείου δεν μείωσαν καθόλου τις αγωνίες των Κυπρίων για όσα φοβούνται ότι συνεπάγονται ή και μαγειρεύονται για την Κύπρο τα δρομολογηθέντα στο Νταβός και στις Βρυξέλλες. Η περί το Νταβός ενημέρωση του Βασιλείου από τον Παπανδρέου έπεισε μόνο όσους ήθελαν να πειστούν και οι περισσότεροι στην Κύπρο ζουν πια με τη διαρκή αγωνία «πού οδηγούμαστε;» όταν το κύριο στήριγμα του «αγώνα» μας απέναντι στον τουρκικό επεκτατισμό – η Αθήνα – έκανε πλήρη στροφή στην πολιτική της.

Μ' αυτή την αγωνία η κοινή γνώμη ψάχνει «τι άραγε να κρύβεται πίσω από το Νταβός και τις Βρυξέλλες» και περιμένει τις κρίσιμες συνεδρίες των πολιτικών ηγετών στο εθνικό συμβούλιο αυτή τη βδομάδα, ενώ ήδη μερίδες οργανωμένων πολιτών μιλούν πια ανοιχτά ότι οι νέες και χειρότερες Ζυρίχες, σήμερα ονομάζονται Νταβός και Βρυξέλλες.

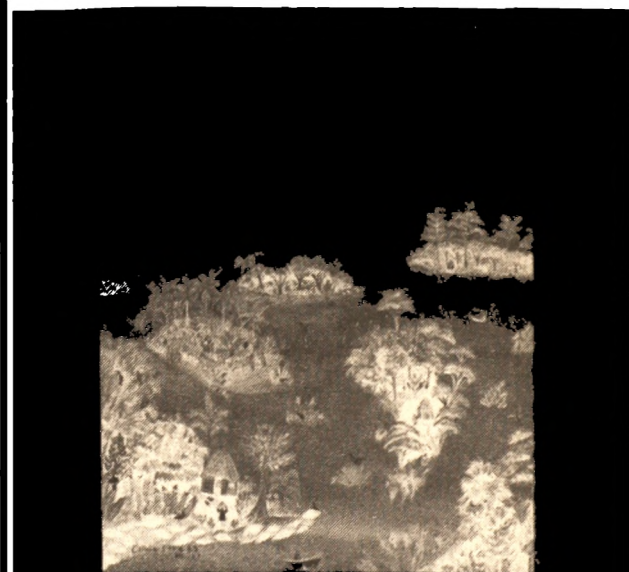
Το πιο προβληματικό είναι ότι στον ελληνικό χώρο εμφανίζεται μια ουσιαστική σύμπτωση των ηγεσιών των κομμάτων υπέρ της πολιτικής του διαλόγου με την Τουρκία και συνεπώς οι όποιες κυπριακές αντιρρήσεις και αντιστάσεις υπάρχει ο φόβος να αντιμετωπιστούν με το στίλ «ωχ αδελφέ πάλι αυτοί οι κωλοκύπριοι πάνε να μας χαλάσουν το πανηγύρι».

Εκδόσεις «ΓΝΩΣΕΙΣ»

Αθήνα 1987 . ξένη πεζογραφία και ποίηση . I

49 ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ
ΠΑΒΛΟ ΝΕΡΟΥΔΑ
ΤΟΥ ΕΟΥΛΟΧΙΟ ΣΟΥΑΡΕΣ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΕΞΗΓΗΤΙΚΑ:
ΔΑΝΑΗ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΕ ΑΦΙΕΡΩΣΗ ΤΟΥ Γ. ΡΙΤΣΟΥ

Χούλιο Κορτάσερ
ΜΠΡΕΝΤΑ ΡΟΤΣΑ
Πο. βίαιη γλυκιά

Χ. Τρικούπη 22 - 106 79

Αθήνα

τηλ. 3619138 - 3627153

Η επίσκεψη του Προέδρου και η «σύντομη λύση» της Συνομοσπονδίας

του Ανδρέα Μπίστη

Με εντυπωσιακές τιμές αρχηγού κράτους έγινε δεκτός στην Αθήνα, ο νεοεκλεγμένος πρόεδρος της Κύπρου Γιώργος Βασιλείου. Επίσημη υποδοχή στο αεροδρόμιο με την παρουσία του Έλληνα προέδρου Χ. Σαρτζετάκη και του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου. Σημαιοστολισμός της Αθήνας, με τις κιτρινόασπρες σημαίες της Κυπριακής Δημοκρατίας να κυματίζουν πλάι στη γαλανόλευκη. Δεξιώσεις, προσφωνήσεις, αντιφωνήσεις, δημοσιότητα, πρώτο θέμα στην TV το παρθενικό ταξίδι του Κύπριου προέδρου στο «εξωτερικό» στην Ελλάδα δηλαδή.

Όχι πως δεν αρμόζουν τέτοιες τιμές στον ύπατο εκπρόσωπο της αδελφής Κύπρου, κάθε άλλο μάλιστα. Καθώς, όμως, τέτοιες εκδηλώσεις επισημότητας, σπάνια επιφυλάχθηκαν στο παρελθόν από το ελληνικό πρωτόκολλο απέναντι στους προκατόχους του Γ. Βασιλείου, οι «πανελλήνες» ξαφνιάστηκαν. Και αναρωτήθηκαν δικαιολογημένα, μήπως αυτή η *οπτική αναβάθμιση*, δεν ήταν παρά ένα καλομελετημένο «σόου» για να καλυφθεί η *ορατή και ουσιαστική υποβάθμιση* του κυπριακού μετά το Νταβός και η υπαγωγή του σε «τρίτο ζήτημα», μετά από εκείνο της «ομογένειας της Κωνσταντινούπολης» και του «αιγαιακού» σύμφωνα με τις ιεραρχήσεις της πρόσφατης πρωθυπουργικής ομιλίας στα Γιάννενα;

Ότι το Κυπριακό δεν αποτελεί σήμερα πια για την κυβέρνηση του κ. Παπανδρέου «μείζον εθνικό θέμα» δεν είναι κάτι που κρύβεται. Στο βωμό της νεφελώδους και αδέσπαιτης ελληνοτουρκικής «επαναπροσέγγισης» το κυπριακό έπρεπε και αυτό να θυσιασθεί, εξωστρακίζόμενο από το προσκήνιο στο περιθώριο, αν όχι στο «ράφι» παρέα με την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου. Και την πραγματικότητα αυτή δεν μπόρεσαν να την αναιρέσουν ούτε οι εκρήξεις, «ιερή, αγανάκτηση» του κ. Παπανδρέου στη Βουλή με την επανάληψη (πάλι καλά!) της θέσης, ότι «κάθε προσπάθεια τουρκικής προέλασης στην Κύπρο θα σημάνει πόλεμο με την Τουρκία», ούτε οι τελετουργικές μεγαλοπρέπειες που αποδόθηκαν στην εδώ επίσκεψη του Κύπριου προέδρου.

Μάταια ο κ. Βασιλείου προσπάθησε στις επίσημες αντιφωνήσεις του να υπενθυμίσει στον κ. Σαρτζετάκη και στον κ. Παπανδρέου τα περί «επανατοποθέτησης», «συμπαράταξης» και τα περί

ΤΟ ΝΤΑΒΟΣ ΑΠΟΔΙΔΕΙ

Την ώρα που οι κ. Βασιλείου και Παπανδρέου εξέφραζαν την αισιοδοξία τους και άφηναν τις ελπίδες τους «στην καλή θέληση» της Τουρκίας, η ίδια απαντούσε δυναμικά και επιδεικτικά με στρατιωτικά γυμνάσια μεγάλης κλίμακας στη Βόρεια Κύπρο. Και ενώ ο νέος πρόεδρος της Κύπρου κινείται ήδη για μια διευθέτηση του Κυπριακού χωρίς χρονοτριβή, διάχυτη είναι η εντύπωση στους διπλωματικούς κύκλους των Αθηνών και της Λευκωσίας ότι μια οποιαδήποτε λύση, αυτή τη στιγμή δεν μπορεί να εξευρεθεί παρά μετά από νέες υποχωρήσεις της Ελλάδας απέναντι στην Τουρκία.

Ασφαλώς, μια «καθ' οιονδήποτε τρόπο» προώθηση του Κυπριακού, είναι αυτή την ώρα, ότι χρειάζεται για τον Α. Παπανδρέου αφού μέσω αυτής θα δημιουργείτο η αίσθηση ότι «το Νταβός αποδίδει»· μόνον που κινδυνεύει αυτή η «προώθηση» να μετατραπεί σε πλήγμα του «εθνικού κύρους» του κ. Παπανδρέου, καθώς για την επίτευξή της απαιτείται πολιτική βούληση – η οποία μάλλον υπάρχει ήδη – για «νέες παραχωρήσεις στο Κυπριακό», έναντι της απόσυρσης μέρους των τουρκικών στρατευμάτων από την κατεχόμενη Β. Κύπρο. Αυτή η χειρονομία θα εκληφθεί σαν η πρώτη θετική ενέργεια «επίδειξη καλής θέλησης» από μέρους της Τουρκίας και απαρχή της τελικής διευθέτησης του Κυπριακού. Η τουρκική «καλή θέληση» μπορεί να εκδηλωθεί – είτε στα πλαίσια της αναμενόμενης νέας πρωτοβουλίας του γ.γ. του ΟΗΕ, που δεν είναι και τόσο πιθανό, – είτε μετά την συνάντηση Παπανδρέου - Οζάλ τον Ιούνιο στην Αθήνα, οπότε θα παρουσιαστεί και σαν αποτέλεσμα των συνομιλιών αυτών.

Πολλοί μιλούν ήδη για «νέα Ζυρίχη». Και όχι για «δίκαιη» και «βιώσιμη» λύση την οποία επιζητούσαμε.

Σ.

«αδιαλλαξίας του τουρκικού επεκτατισμού».

Εισέπραξε ιδίως εκ μέρους του κ. Παπανδρέου, την πλήρη αποσιώπηση του ρόλου της Τουρκίας (η «εισβολή» και οι «έποικοι» ξαφνικά έγιναν άγνωστης εθνικότητας για τον Έλληνα πρωθυπουργό ενώ τα στρατεύματα – ούτε καν κατοχικά δεν αποκαλούνται. Είναι απλώς «ξένα»), καθώς και τη μέγιστη αποστασιοποίηση της Αθήνας από τις εθνικές και νομικές της ευθύνες απέναντι στην Κύπρο με αναφορές μόνο σε «διεθνές ζήτημα» (όχι και εθνικό) και με την αναβίωση ξερά της θέσης των νεοδημοκρατικών κυβερνήσεων ότι «οι αποφάσεις λαμβάνονται στη Λευκωσία».

Προφανώς, τέλος, υπήρξε η πλήρης απροθυμία της Αθήνας να αναλάβει οποιαδήποτε πρωτοβουλία για το Κυπριακό και η ολοκληρωτική μετάθεση αυτής της ευθύνης στις «καλές υπηρεσίες» του κ. Κουεγιάρ. Ύστερα, δέβαια, από τις παρατηρήσεις αυτές δεν είναι φυσικά δύσκολο να καταλάβει κανείς πού οφείλονται οι έντονες διαδόσεις για τη *ματαίωση της κυπριακής προσφυγής στη Γ.Σ. του ΟΗΕ* το επόμενο Μάη. Να είναι άραγε τυχαίο ότι ο κ. Παπανδρέου «ξέχασε» να αναφερθεί στο θέμα αυτό ενώ με έκδηλη απορία άκουσε τον συνομιλητή του να αναφέρεται στην κυπριακή επιδίωξη για «*σύγκληση Διεθνούς Διάσκεψης*» για την επίλυση της «διεθνούς πτυχής» του κυπριακού;

Αν κάτι προκύπτει από τα όσα εκτέθηκαν ως τώρα, τούτο συνίσταται στην *πασίδηλη απουσία μιας ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ*, όχι μόνο γενικά για την αντιμετώπιση της «εξ ανατολών απειλής», που δεν έχει πάψει να υπάρχει παρά το «πνεύμα του Νταβός», αλλά ειδικότερα και για την αντιμετώπιση και την προώθηση του Κυπριακού. Ποια ισχυρότερη όσο όμως και θλιβερή, επιβεβαίωση μπορεί να υπάρξει, για μια τέτοια διαπίστωση από το «κοινό ανακοινωθέν» που εκδόθηκε με τον *τερματισμό της επίσκεψης του κ. Βασιλείου*; Είναι δυνατόν μοναδικό περιεχόμενο του ντοκουμέντου αυτού να αποτελεί το ζήτημα της οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου την ώρα που απουσιάζει έστω και η παραμικρή μνεία για τους περαιτέρω χειρισμούς σχετικά με το εθνικό θέμα;

Αλλά εάν εκείνο που προκύπτει σαν συμπέρασμα από τη συνάντηση αυτή της

ελληνικής και της κυπριακής ηγεσίας, είναι η πλήρης αβουλία για οποιεσδήποτε πρωτοβουλίες Αθηνών και Λευκωσίας για την προώθηση του Κυπριακού, τότε το ερώτημα που αναδύεται εύλογα έχει να κάνει με το ποια είναι τα δεδομένα στα οποία εδράζεται η συχνή και επίμονη αναφορά του κ. Παπανδρέου σε μια λύση του Κυπριακού «*σύντομα*» που περιέχεται στην προσφώνησή του.

Μήπως αυτή η αισιοδοξία στηρίζεται στην αξιολόγηση του «Νταβός» εκ μέρους του κ. Ρήγκαν σαν προϊόντος «*διορατικής πολιτικής*» (!) και σαν «*ελπιδοφόρα ένδειξη*» (!) για το θέμα της Κύπρου;

Μήπως στην αναμενόμενη περιοδεία του κ. Τζέιμς Γουίλκινσον, ειδικού συντονιστή του Στέιτ Ντιπάρτμεντ για το Κυπριακό, σε Αθήνα, Άγκυρα και Λευκωσία στις αρχές του Απριλίου; Ή μήπως στην προσδοκία ότι με την «καταλυτική» παρέμβαση του αμερικανικού παράγοντα, ο κ. Οζάλ θα προβεί σε κάποιες θεαματικές «χειρονομίες καλής θέλησης» στο Κυπριακό, προκειμένου να λάβει από τον κ. Παπανδρέου όχι μόνο τη συγκατάθεση της Ελλάδας για την ένταξη της Τουρκίας στην ΕΟΚ, αλλά και το «εισητήριο» του για την προαναγγελλμένη ήδη επίσημη επίσκεψη του στην Αθήνα, στις 15 του Ιουνίου;

Κάπου εδώ από κάποια από αυτές τις κινήσεις ή και από όλες μαζί θα πρέπει

να εκπηγάζει η αισιοδοξία του κ. Παπανδρέου, ότι θα υπάρξει κάποια απτή τουρκική ανταπόδοση στο μέχρι στιγμής χωρίς ανταλλάγματα «συγχωροχάρτι» που πρόσφερε ο κ. Οζάλ στο Νταβός και στις Βρυξέλλες.

Εάν, όμως, έτσι έχουν τα πράγματα, τότε το επόμενο ερώτημα αφορά το είδος της «λύσης» για το κυπριακό που μεθοδεύεται στο παρασκήνιο.

Και τότε η απάντηση ίσως να θρίσκει κρυμμένη πίσω από τα όσα αντιφατικά και διφορούμενα υποστήριξαν τόσο ο κ. Παπανδρέου, αλλά και ο κ. Βασιλείου, σχετικά με το ζήτημα «*κλειδί*» των «*τριών ελευθεριών*» (ελευθερία διακίνησης, εγκατάστασης και κτήσης περιουσίας).

Διότι ο κ. Παπανδρέου στην προσφώνησή του προς τον κ. Βασιλείου έκανε λόγο μόνο για «*αναγνώριση*» των τριών βασικών ελευθεριών, *όχι όμως και για την ΑΜΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ* τους προκειμένου να υπάρξει διώσιμη λύση του Κυπριακού. Ενώ ο κ. Βασιλείου, ο οποίος ας σημειωθεί υιοθετεί έναν νεόκοπο όρο περί «*ανθρωπίνων δικαιωμάτων*» αποφεύγοντας να κάνει χρήση της μέχρι τώρα επίσημης ορολογίας περί «*τριών ελευθεριών*». Δεν τοποθετεί στην αντιφώνησή του το θέμα αυτό στις «*βασικές προτεραιότητες*», όπως τις χαρακτηρίζει, για την επίλυση του κυπριακού μαζί με την «*αποχώρηση*» των «*ξένων*

στρατευμάτων», των «*εποίκων*» και την εξασφάλιση «*ισχυρών διεθνών εγγυήσεων*».

Να είναι άραγε αυτό ακριβώς το θέμα που προτίθεται να χειρισθεί με «*ευελιξία και φαντασία*» ο κ. Βασιλείου;

Η ενδεχόμενη, όμως, κυπριακή «*ευελιξία*» γύρω από το θέμα αυτό, που αφορά το κεφαλαιώδες ζήτημα της ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΟΥΣ (ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων), ανοίγει το δρόμο, στην επάνοδο τμήματος μονάχα προσφύγων με τη φημολογούμενη απόδοση της Αμμοχώστου υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, ταυτόχρονα όμως ανοίγει και τον δρόμο σε μια «*λύση*» (ανοιχτής, η συγκαλυμμένης) ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ στην Κύπρο. Δηλαδή σε μια λύση διχοτομική, που ενώ θα επιτρέπει στην Άγκυρα να διατηρήσει τα κεκτημένα στο Βορρά θα της προσφέρει συνάμα και τη συγκυριαρχία πάνω σε ολόκληρο το νησί με το σχηματισμό της μικτής ομοσπονδιακής (ή συνομοσπονδιακής) κεντρικής κυβέρνησης.

Αποτελεί, όμως, μια τέτοια ενδεχόμενη εξέλιξη μια λύση δίκαιη και διώσιμη για την Κύπρο; Και είναι δυνατόν μια τέτοια «*λύση*» να αναμένεται ότι θα γίνει αποδεκτή χωρίς αντιδράσεις σε Κύπρο και Ελλάδα;

□

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
τηλ. 36.44.064

Φραγκίσκη Άμπατζοπούλου

ΝΙΚΟΣ ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ή ποίηση στὸν καιρὸ
τοῦ τραβήγματος τῆς ψηλῆς σκάλας

(Μονογραφία)

Ή ζωή είναι σύντομη, ή τέχνη μεγάλη, «*ἀτέρμων*», «*ή ἀτέρμων ζωή*». Πόση ἀπ' αὐτὴν ἀκυρώνει ὁ θάνατος ἑνὸς μεγάλου δασκάλου; Ὁ Ἐγγονόπουλος μᾶς εἶπε κάτι πολὺ σημαντικὸ γιὰ τὸ λεπτὸ καὶ πάντα φλέγον αὐτὸ θέμα, μὲ τὸ ἔργο του, ποὺ ἦταν καὶ ζωὴ του.

ΜΟΛΙΣ ΕΚΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΓΙΑΝΝΗ ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ
1922 - 1936

ΦΥΤΡΑΚΗΣ
Ο ΤΥΠΟΣ Α.Ε.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΒΙΒΛΙΑΓΟΡΑ - ΓΡΑΒΙΑΣ 3-5
ΤΗΛ: 3619083

Το στυλ ποτέ δεν το κατακτάς στις εκπτώσεις

του Γιάννη Φλώρου

Η κλασική ερμηνεία των αποτελεσμάτων των φοιτητικών εκλογών με τη συνήθη καταγραφή και καταμέτρηση ποσοστών και αριθμών επιβεβαιώνει σε μεγάλο βαθμό τη σημερινή απήχηση των κομματικών μηχανισμών στο φοιτητικό και σπουδαστικό χώρο.

Τα αποτελέσματα από αυτή την άποψη, όπως είπε και ο Κ. Λαλιώτης του ΕΓ του ΠΑΣΟΚ και πρώην υπεύθυνος για την «κρατικούφυπουργοποίηση» της Νέας Γενιάς στο «ριζοσπαστισμό» του Κράτους, ήταν αναμενόμενα.

Κίνημα οργανώσεων

Έτσι η ΔΑΠ της ΝΔ απέδειξε ότι είναι «πρωτοπορία», η ΠΣΚ του ΚΚΕ ότι μπορεί να κάνει την «πανσπουδαστική αγωνιστική συσπείρωση», έστω και χωρίς να είναι «πρώτη δύναμη», η ΠΑΣΠ του ΠΑΣΟΚ ότι έχει «λευκό απολογισμό» όπως ακριβώς και η ΕΦΕΕ, οι κάποτε ενιαίοι ΔΑ - ΔΕ του ΚΚΕ εσ. Αν. - Αρ. και της ΕΑΡ ότι είναι άξιοι συνεχιστές αριθμομετρήσεων του καιρού της «δωδεκάτης», ενώπιον όμως εφορευτικής επιτροπής πλέον, αλλά και άνευ σημασίας για το σήμερα.

Φυσικό λοιπόν ήταν η ΔΑΠ, και ως μηχανισμός κόμματος εξουσίας, να εκφράσει όλες εκείνες τις τάσεις που τα τελευταία χρόνια χαρακτηρίστηκαν στοιχεία που «συνιστούν στροφή προς τα δεξιά». Πρόσθετη βοήθεια σε αυτό αποτέλεσε η ιδεολογική επένδυση στις αιτίες που μετέτρεψαν το φοιτητικό κίνημα από «κίνημα των φοιτητών σε κίνημα των οργανώσεων».

Φυσικό ήταν και η μάχη που έδωσε η ΚΝΕ να έχει θετικά αποτελέσματα, έστω και αν έχασε την πρωτιά και η ΠΣΚ βρίσκεται στη δεύτερη θέση, με απόσταση όμως από τη ΔΑΠ. Ήταν η μόνη παράταξη που κράτησε μια «αγωνιστική στάση», ενώ με το «συνεπή» μηχανισμό της μπορεί να κινητοποιήσει ένα πλατύ φάσμα φοιτητών, και ιδιαίτερα σπουδαστών, εκφράζοντας ως ένα βαθμό υπαρκτές πολιτικές αντιθέσεις στον εκπαιδευτικό μηχανισμό.

Φυσικό ήταν επίσης η ΠΑΣΠ να καταποντιστεί στο μικρότερο μέχρι τώρα ποσοστό που έχει συγκεντρώσει σε φοιτητικές εκλογές. Δεν είναι μόνο η φθορά του ΠΑΣΟΚ ως κυβερνητικού κόμματος που την οδήγησε στη φετινή συρρίκνωση, αλ-

Φοιτητικές διαμαρτυρίες το Δεκέμβριο του '87. Κάτι βλέπουν, κάτι παρατηρούν, κάτι δείχνουν...

λά και η πολιτική του κυβερνώντος κόμματος που επιτρέπει στην ΔΑΠ να εκφράσει καλύτερα μια υπαρκτή κοινωνική κατάσταση στα ΑΕΙ από ό,τι η ΠΑΣΠ, παρόλο που το υφυπουργείο Νέας Γενιάς προσφέρει εκπτώσεις με ειδικές κάρτες από τα καταστήματα. Το στυλ ποτέ κανείς δεν το κατακτά στις εκπτώσεις.

Ο ΔΑ - ΔΕ το μόνο που κατάφερε ήταν να καθυστερήσει τα αποτελέσματα με τις ενστάσεις στην ΕΦΕΕ. Η χωριστή καθόδος των δύο σχημάτων (ΕΑΡ και ΚΚΕ εσ. Αν-Αρ) έφερε σχεδόν τους μισούς ψήφους από ό,τι πέρυσι, και τους εκπροσώπους των δύο σχημάτων —ανεξάρτητα με το ποιός φταίει— στην τραγική θέση να μετρούν αριθμούς.

Όταν ένας χώρος δεν είναι σε θέση να σκεφτεί ότι μια πολιτική αντιπαράθεση δεν μπορεί ποτέ να γίνεται με τέτοιους όρους, ποτέ δε θα μπορούσε να υιοθετήσει μια πολιτική διάλυσης αυτών των σχημάτων και δημιουργίας ενιαίας παράταξης που να εκφράζει όλες τις τάσεις που αυτοχαρακτηρίζονται ανανεωτικές ή ριζοσπαστικές στο χώρο των φοιτητών και βέβαια συμπεριλαμβάνει και τις «Αριστερές Συσπειρώσεις».

Τι σημαίνει η αποχή;

Οι διαπιστώσεις αυτές, από την ερμηνεία των αριθμών που συγκέντρωσαν οι συνδικαλιστικές παρατάξεις, είναι η μία πλευρά των εκλογικών αποτελεσμάτων. Αφορά την αριθμομέτρηση, στο ρυθμό άλλωστε της «νέας εποχής» των δημοσκοπήσεων και των γκάλοπ —από το τι

ψηφίζουμε μέχρι και το τι γνώμη έχουμε για το αριστερό χέρι του κ. Παπανδρέου και το δεξί προφίλ του κ. Μητσοτάκη.

Αφού λοιπόν κάποιοι ψηφίζουν επί παντός του επιστητού σε γκάλοπ, εφημερίδες, περιοδικά, διαφημιστικές εταιρίες, ραδιοφωνικούς σταθμούς και ό,τι άλλο έχει σχέση με κάλπη και ψήφο, κάποιοι είτε πήγαν και έριξαν λευκό στην «κορυφαία διαδικασία του φοιτητικού κινήματος» (όπως γράψαμε στις παλιές προκηρήξεις της ΕΦΕΕ καλώντας του φοιτητές να ψηφίσουν —πάντα «αγωνιστικά») είτε δεν πήγαν καθόλου, απέχοντας, ή καλύτερα «υβρίζοντας» —κατά την έννοια που είχε στους αρχαίους η λέξη «ύβρις»— χωρίς να σημαίνει ότι ακολουθούν και τις αντίστοιχες αρχαιολατρικές προτροπές του κ. Τρίτη.

Έμειναν σπίτι τους. Ίσως προτίμησαν να σχολιάσουν τα αποτελέσματα τριών αγώνων που έδειξε την προηγούμενη η Τηλεόραση και κυρίως το πώς κατάφερε ο Γκάλης να παίξει σαν Γκάλης και Γιαννάκης, αναπληρώνοντας το κενό του τελευταίου. Ίσως να πήγαν σινεμά ή θέατρο. Ίσως σε μια ντίσκο να χορέψουν. Ίσως να επισκέφθηκαν ένα κοντινό νησάκι...

Ανεξάρτητα όμως από το τι έκανε ο καθένας από τους 30.000 περίπου φοιτητές που δεν ψήφισαν, όπως τους υπολογίζει η «Ελευθεροτυπία», η πράξη τους αυτή δεν είναι λιγότερο πολιτική από αυτούς που πήγαν και ψήφισαν την οποιαδήποτε παράταξη.

Αν ερμηνευθεί αυτή η στάση σαν απο-

Τα πάνω των περσινών διαδηλώσεων αναρτήθηκαν στις πανεπιστημιακές αίθουσες και εν συνεχεία οι οδοιπόροι πήγαν στα σπίτια τους...

τέλεσμα «αποπολιτικοποίησης» στο χώρο της νεολαίας θα είναι σοβαρό λάθος. Όσοι δεν πήγαν να ψηφίσουν ή έριξαν λευκό γνωρίζουν πολύ καλά τι συμβαίνει στο Πανεπιστήμιο. Μπορεί να ήταν στις καταλήψεις του φθινοπώρου, να παρακολουθούν μαθήματα ή να πηγαίνουν στις εξετάσεις, ως μαθητές, μπορεί να ήταν και πρωταγωνιστές στις μαθητικές κοινότητες.

Αλλά μπορεί να είχαν κρατήσει μια σημαία του ΠΑΣΟΚ ή του ΚΚΕ, να πήγαν σε κάποιο φεστιβάλ της ΟΝΝΕΔ, της ΚΝΕ, της ΕΑΡ, του ΠΑΣΟΚ. Έχουν ακούσει τον κ. Παπανδρέου, τον κ. Μητσοτάκη, τον κ. Φλωράκη, τον κ. Κύρκο σε κάποιες ομιλίες τους. Δεν είναι δηλαδή άσχετοι με την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα. Ίσως να πλήττουν από τα όσα συμβαίνουν, ίσως να μην μπορούν να ερμηνεύσουν, όπως άλλωστε ούτε εμείς, το Νταβός ή τη «βαθύτατη» ιδεολογική διαφωνία που ανάγκασε Ρηγάδες και Εαρινούς να διχαστούν.

Όμως δέχονται όπως όλοι μας, έναν καταγισμό πληροφοριών, ειδήσεων, εκτιμήσεων, μουσικών ακουσμάτων, πολιτικών και πολιτιστικών προτάσεων. Μπορεί ο σημερινός νέος να μην έχει καμιά ηλικιακή ή άλλη σχέση με το Πολυτεχνείο ή με τη γενιά της «αλλαγής» του 1981. Έχει όμως σχέση με τη σημερινή κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα και συνεπώς εκφράζεται.

Η αποχή ή το λευκό έχει στοιχεία μιας στάσης, ίσως μη πολιτικής κατά τα καθιερωμένα, χαρακτηριστικής όμως για

μια τάση ολόκληρη που δεν παρατηρείται μόνο στους φοιτητές. Αν γίνουν αντίστοιχες συγκρίσεις με το παρελθόν σε συνδικαλιστικά σωματεία εργαζομένων η ίδια τάση θα ανιχνευθεί και εκεί —πιθανόν σε χαμηλότερο ποσοστό.

Η τάση αυτή εκφράζει και μια στάση διαμαρτυρίας για την πολιτική όπως ασκείται σήμερα. Είναι μια αμφισβήτηση με άλλα στοιχεία, διαφορετικά από αυτά του παρελθόντος, και προέρχεται από ανθρώπους όχι απολιτικούς.

Στο βαθμό που θα πάρει μεγαλύτερη έκταση δε θα είναι απλώς μια τάση, αλλά ένα φαινόμενο που δε χωρά στο ερμηνευτικό σχήμα «συμμετοχής - μη συμμετοχής». Βέβαια αυτό το κενό που δημιουργείται στο φοιτητικό και σπουδαστικό χώρο καλύπτεται από τη δραστηριοποίηση των κομματικών μηχανισμών με πλέον ωφελημένους τη ΔΑΠ και τη ΠΣΚ, για διαφορετικούς λόγους την καθεμία. Ωστόσο αυτή η δραστηριοποίηση δεν αποτελεί την πρόκληση συμμετοχής για το σημερινό φοιτητή που απείχε. Μπορεί να είχε πιθανόν και κόμμα να ψηφίσει. Δεν ενδιαφέρεται όμως να ψηφίσει το κόμμα του. Προτιμά την ατομική στάση διαμαρτυρίας.

Τα όρια της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης

Από τα παραπάνω ωστόσο μένει απέξω η σημερινή κατάσταση σπουδών στα Πανεπιστήμια, η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, η τύχη και το μέλλον των μεταρρυθμίσεων στη μεταπολιτευτική περίοδο τόσο στην Ανώτατη Εκπαίδευση, όσο και στην Ανώτερη Τεχνικοεπαγγελματική. Το σημερινό αδιέξοδο, που εν μέρει εκφράσθηκε με τις καταλήψεις του φθινοπώρου, ή με τις αντιθέσεις για τα προγράμματα της ΕΟΚ - ERASMUS και COMETT - που κυριάρχησαν στην προεκλογική περίοδο, παραπέμπει στην εκπαιδευτική πολιτική και την ανασύνθεση των εκπαιδευτικών μηχανισμών, όπως επιχειρήθηκε να γίνει από τις κυβερνήσεις της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ.

Η ανασύνθεση αυτή έφτασε από ό,τι φαίνεται σε ένα όριο, όχι μόνο σε ό,τι αφορά τις σχέσεις των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων με τις παραγωγικές διαδικασίες της κοινωνίας, αλλά και σε ό,τι αφορά την ίδια την διαδικασία αναπαραγωγής των θεσμών (πανεπιστήμια, ΤΕΙ, σχολείο) που επιχειρήσαν ΝΔ και ΠΑΣΟΚ να εκσυγχρονίσουν.

Από μια άποψη η Αριστερά οφείλει να αντιμετωπίσει τους εκπαιδευτικούς μηχανισμούς σε σχέση με τους θεσμούς που διαμορφώθηκαν σε μια ολόκληρη ιστορική περίοδο. Ίσως τότε οι φοιτητικές εκλογές να αποκτούσαν άλλο περιεχόμενο και οι σημερινές αναμετρήσεις να μην περιορίζονταν σε μια «ζωντανή», αλλά θεαματική δημοσκόπηση.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μπέρτολτ Μπρέχτ

ΟΙ ΔΟΥΛΕΙΕΣ
ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ
ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Ένα σατιρικό μυθιστόρημα για μπίζνες, έρωτες, πολιτική, πολιτικούς και άλλους μεγάλους άνδρες.

Εκδόσεις Κριτική
Πατούσα 3, τηλ. 3639434

κυκλοφόρησε

ΕΛΕΝΑ ΧΟΥΖΟΥΡΗ

Έάλω ή πόλις

ΥΑΚΙΝΘΟΣ

Στη Λάρισα, κοντά στο Κιλελέρ...

του Μιχάλη Βαλιάντου

Όλα ήταν ήσυχα στην Αθήνα στις 16 Μαρτίου 1988. Οι νεοεκλεγείς πρόεδρος της Κύπρου κ. Βασιλείου πραγματοποιούσε το παρθενικό του ταξίδι στη μητρόπολη του ελληνισμού, στη Μητροπόλεως μαθητές και απεργοί καθηγητές διαδήλωναν για τα νέα μέτρα του κ. Τρίτση, τα τρόλεϊ απεργούσαν και αυτά, ένα συνηθισμένο τέλος πάντων αθηναϊκό πρωινό.

Εβδομήντα οκτώ ολόκληρα χρόνια είχαν περάσει από την εξέγερση των Θεσσαλών αγροτών στο Κιλελέρ και η κυβέρνηση ετοιμάζονταν στις 3 Απριλίου για τον καθιερωμένο γιορτασμό όταν ο αθλητικός δικαστής κ. Β. Ανδρόνικος (άθελά του;) πυροδότησε μια καινούρια «εξέγερση» στη Θεσσαλία.

Τα δείγματα από τα ούρα του Βούλγαρου ποδοσφαιριστή της Λάρισας Γκιόρκι Τσίγκωφ που είχαν σταλεί στην Ισπανία για εξέταση είχαν βρεθεί θετικά. Περιείχαν την απαγορευμένη ουσία κωδεΐνη και, σύμφωνα με το άρθρο 32 του Κανονισμού Αγώνων Ποδοσφαίρου, η ΠΑΕ Λάρισα χάνει 4 βαθμούς.

«4 βαθμούς από αυτούς που επάξια και τίμια κατέκτησε αγωνιζόμενη στα γήπεδα της χώρας» θα πει στην ερώτηση που θα καταθέσει την ίδια μέρα στη Βουλή ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Γιάννης Καραμπάτσας.

Γύρω στη 1 το μεσημέρι το νέο κυκλοφόρησε στη Λάρισα. Χιλιάδες Λαρισαίοι βγήκαν στους δρόμους και διαμαρτυρόμενοι για την καταδίκη της ομάδας τους. Αρχίζουν να στήνονται τα πρώτα οδοφράγματα κλείνοντας σιγά σιγά όλες τις εισόδους προς τη Λάρισα. Φωτιές εμφανίζονται στην Εθνική οδό Αθήνας-Θεσσαλονίκης με αποτέλεσμα να αρχίζουν να εγκλωβίζονται οι πρώτες νταλίκες. Αποκλείεται η αμαξοστοιχία 601 της γραμμής Αλεξανδρούπολης-Αθήνας.

Γύρω στις 8 το βράδι ο κόσμος αρχίζει να συγκεντρώνεται στην κεντρική πλατεία της Λάρισας στο συλλαλητήριο που διοργανώνει η Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα που συγκροτήθηκε το απόγευμα και αποτελείται από εκπροσώπους της

Δημοτικής Αρχής, του Εργατικού Κέντρου, της Ένωσης Βιομηχάνων, του Εμπορικού Συλλόγου και του Δικηγορικού Συλλόγου της πόλης. Στο μεταξύ ο πρόεδρος της ομάδας κ. **Στ. Καντώνιας** έχει μεταφερθεί εσπευσμένα στο νοσοκομείο με οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου, ο προπονητής κ. **Γκμοχ** με τα σπασμένα ελληνικά του δηλώνει ότι δεν σχολιάζει την απόφαση γιατί εκείνο που τον ενδιαφέρει είναι η υγεία του προέδρου, ενώ η Νομαρχιακή Επιτροπή Λάρισας του ΚΚΕ με ανακοίνωσή της απαιτεί «να ανακληθεί η απαράδεκτη ποινή σε βάρος της ΑΕΛ» και δηλώνει ότι «θα αγωνιστεί μαζί με το λαό για να κριθεί το πρωτάθλημα στα γήπεδα και όχι στα παρασκήνια». «Τα παιχνίδια κερδίζονται μόνο στα γήπεδα» θα δηλώσει και η ΠΑΕ του Ολυμπιακού που αντιμετωπίζει το ίδιο πρόβλημα με δικό της ποδοσφαιριστή συμπαραστεκόμενη στη Θεσσαλική ομάδα. Όλα στη Λάρισα έχουν νεκρώσει.

Την άλλη μέρα καινούρια συγκέντρωση και πορεία μέχρι την διασταύρωση του δρόμου που πάει προς τα Τρίκαλα. Στην πορεία συμμετέχει και ο Μητροπολίτης Λάρισας **Σεραφείμ** που δηλώνει στις «24 ΩΡΕΣ» ότι «ο αγώνας συνεχίζεται μέχρι τελικής πτώσεως».

Πανικόβλητος ο κ. **Κωστόπουλος** συνιστά ψυχραιμία υπενθυμίζοντας σε αυτούς που απειλούν με ματαίωση του γιορτασμού για το Κιλελέρ, ότι υπάρχει και δευτεροβάθμιο δικαστήριο στο οποίο μπορούν να απευθυνθούν. Ο βουλευτής της Ν.Δ. κ. **Κατσαρός** μιλά για «γνωστή» ανεξαρτησία των αθλητικών δικαστών, ενώ οι βουλευτές του ΚΚΕ Παπαδημητρίου, Μαυροδόγλου, Δαμανάκη και Κάλλπος καταθέτουν ερώτηση στην Βουλή για την «άδικη ποινή» της ομάδας.

Το απόγευμα, η Συντονιστική Επιτροπή Αγώνα, εν όψει της συζήτησης που θα γίνει τη Δευτέρα, αποφασίζει να αποσυρθεί ο κόσμος από τους δρόμους. Οι σκληροπυρηνικοί όμως φίλαθλοι αντιδρούν. Δεν ακούν ούτε το νομάρχη, ούτε τη συντονιστική επιτροπή. Ο νομάρχης αργά το βράδι κάνει λόγο στις

εφημερίδες για χουντοφασιστικά στοιχεία. Οι φίλαθλοι όμως συνεχίζουν να μαζεύονται, παρά τη βροχή, στην εθνική οδό ανάβοντας φωτιές και στήνοντας οδοφράγματα σε μήκος 50 χιλιομέτρων. Ψίθυροι για επέμβαση των ΜΑΤ διαδίδονται έντονα στην πόλη. Τότε επεμβαίνουν οι υπεύθυνοι της ΠΑΕ που σε συνεννόηση με τους υπεύθυνους των θυρών διαπραγματεύονται με τους φίλαθλους όλη νύχτα.

Το πρωινό της τρίτης μέρας βρίσκει τον κόσμο ξανά στα σπίτια του με την αναμονή της Δευτέρας να κυριαρχεί στις κουβέντες τους...

Τα «ΝΕΑ» στις 17-3 έγραψαν ότι «κόπηκε η Ελλάδα στα δυο» ενώ η «ΑΥΓΗ» της ίδιας μέρας σχολίαζε σε πρωτοσέλιδο σημείωμά της:

«Οι Θεσσαλοί απόγονοι γαιοκτημόνων και κολλήγων απειλούν μονιασμένοι να εμποδίσουν το γιορτασμό του Κιλελέρ αν δεν δικαιωθεί η αγαπημένη τους ομάδα. Αυτή τούς αντιπροσωπεύει σήμερα – όχι οι μακρινοί παπούδες. Αυτή τους ενοποιεί σε συλλογικό υποκείμενο, αυτή ξεπερνά τις επιμέρους κατατμήσεις του κοινωνικού ιστού, αυτή εκπροσωπεί την εκδίκηση της επαρχίας απέναντι στην υδροκέφαλη Αθήνα που δεκαετίες τώρα τα θέλει όλα δικά της».

Στο σχολιασμό αυτό της πρωινής εφημερίδας της Αριστεράς ξανάρχεται στην επιφάνεια κάτι που όλος ο ελληνικός ανδρικός πληθυσμός που έχει εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις το ξέρει καλά. Μιλάμε για την χρόνια αντιπαλότητα που υπάρχει ανάμεσα στο κέντρο και στην επαρχία και που στο Στρατό λ.χ. φτάνει – ορισμένες φορές – στα όρια του ρατσισμού. Θυμηθείτε τους τσακωμούς στο Κ.Ψ.Μ. ή την αναγνώριση των φαντάρων από τον Αριθμό του Στρατιωτικού τους Μητρώου.

Απ' την άλλη δέβαια δεν είναι και τόσο μακρινή η εποχή που οι ομάδες του κέντρου, το γνωστό ΠΟΚ, καθόριζε τα πρωταθλήματα από τα γραφεία τους.

Τα γεγονότα όμως στη Λάρισα δεν αποχάλυψαν ξαφνικά τις αντιθέσεις

κέντρου-περιφέρειας, επαρχίας και πρωτεύουσας. Μάθαμε δέδια τον ακριβή αριθμό του χιλιομέτρου της εθνικής οδού, που «χωρίζει την Ελλάδα στα δύο». Διαβάσαμε ότι πρόκειται κατ' ουσίαν για ένα ευρύτερο αίτημα ισονομίας και ίσης μεταχείρισης της περιφέρειας προς το κέντρο, χωρίς κανείς να εξηγήσει ποιοι ευθύνονται για την ανισοτιμία. Μας παρέπεμψε στην αντίθεση «μικρών-μεγάλων» κάτι αντίστοιχο των «προνομιούχων-μη προνομιούχων» που αποτέλεσε το θεωρητικό εξοπλισμό κάποιων μικρομεσαίων της περιόδου '74-'81, για να μετατραπούν στη συνέχεια σε μεγαλομεσαίους της περιόδου '81-'88.

Αυτού του τύπου το λαϊκισμό δεν τον απέφυγαν, ούτε τα κόμματα της Αριστεράς (ΚΚΕ-ΕΑΡ) που επιχείρησαν να αρθρώσουν έναν διαφορετικό λόγο, προσπαθώντας να αποκαταστήσουν επαφή με τις μάζες. «Προτιμώ τους ανθρώπους», είπε ο Μ. Ανδρουλάκης στον «984 FM», «που γεμίζουν τα γήπεδα, γιατί εκεί μαθαίνουν να ζουν στη συλλογικότητα, να φωνάζουν όλοι μαζί, παρά να ζει ο καθένας απομονωμένος στο δωμάτιό του με τον εαυτό του». Φυσικά από τη Δεύτερα όλοι αυτοί δεν παύουν να αποτελούν εν δυνάμει ψηφοφόρους ή μέλη του κόμματος «διότι μοιάζει λίγο η Λάρισα με το ΚΚΕ. Κάθε φορά που το ΚΚΕ πάει να δγει στην κορυφή του δάζουν καμιά τρικλοποδιά και το ρίχνουν κάτω».

Εκτός αυτών όμως υπάρχει και η παραπομπή στη «μικρά και έντιμη ομάδα» σε σχέση με τις μεγάλες. Μόνο όμως που στις καταγγελίες για την «άδικη απόφαση» για τη Λάρισα, όπως αναφέρουν οι ανακοινώσεις των κομμάτων, δεν γίνεται λόγος για την κωδείνη. Εδώ όμως υπάρχει μια άλλη ιστορία «ντοπέ» που ξεκινά από «μικρούς» και φτάνει σε πολύ «μεγάλους» και συναντάται στον αθλητισμό και τις διτρίνες του για την οποία κανείς δεν μιλά. Αλλά υπάρχει και μια άλλη ιστορία, παραγόντων, επιχειρήσεων, συμφερόντων, εμπορίου, βιομηχανίας θεάματος και πολιτικής που εμπλέκονται αφήνοντας στην άκρη π.χ. το ποδόσφαιρο, το στίβο, το μπάσκετ ή την κολύμβηση.

Αυτό μπορεί να ανιχνευθεί και πίσω από τα οδοφράγματα των Λαρισαίων. Διαμέσου της Συντονιστικής Επιτροπής Αγώνα (κίνησης κατ' εξοχήν πολιτικής, σύμφωνα με τα συνήθη) μπαίνει στο χώρο του ποδοσφαίρου η πολιτική, η οποία παρεμβαίνει όμως για δικούς της σκοπούς-κομματικούς, όπως ακριβώς παρεμβαίνουν οι Βαρδινογιάννης, Κοσκωτάς, Ζαφειρόπουλος κ.λπ. για δικούς τους σκοπούς - ιδιωτικούς. Διαμέσου αυτής της παρέμβασης δεν θεσπίζεται κάτι προς όφελος του ποδοσφαίρου ή του αθλήματος - ποδόσφαιρο. Η Σ.Ε.Α. προσπαθεί να χειραγωγήσει μια κατάσταση εκφράζοντάς την σε πολιτικό-κομματικό επίπεδο. Ο τρόμος της απέναντι στο «χωρισμό της Ελλάδας στα δύο» είναι χαρακτηριστικό. Εκεί όμως εξαντλούνται και τα όρια της παρέμβασης των κομμάτων. Πράγμα μάλλον φυσικό αφού τα επεισόδια της Λαρίσας τα αντιμετώπισαν σαν μια «απεργία». □

Η «εκδίκηση» των Λαρισαίων

του Ν. Τζιανιδή

Λύση για το «αδιέξοδο» οπαδών της Λάρισας και αθλητικής και πολιτικής ηγεσίας τελικά βρέθηκε. Ο νόμος που καθόριζε τις ποινές για το ντοπάρισμα παικτών άλλαξε μέσα σ' ένα πρωινό. Έτσι όλα ηρέμησαν στο θεσσαλικό κάμπο και ο γιορτασμός του Κιλελέρ δεν κινδυνεύει πλέον από τους οπαδούς της πρωτοπόρου στο πρωτάθλημα ΑΕΛ.

Ο υφυπουργός Αθλητισμού κ. Σήφης Βαλυράκης πρόλαβε και πέρασε την τροποποίηση του άρθρου 32 που αναφέρεται στο ντόπινγκ καταργώντας την αφαίρεση βαθμών από την ΠΑΕ της οποίας ποδοσφαιριστής θα βρεθεί ντοπαρισμένος, ακόμα και στην περίπτωση που κάτι τέτοιο θα γίνεται εν γνώσει την υπευθύνων της ομάδας.

Η τιμωρία που θα επιβάλλεται από δω και πέρα θα είναι πρόστιμο 1-10 εκατομ. δραχμών για τις ΠΑΕ, ενώ για τον παίκτη ισχύουν οι μέχρι τώρα κυρώσεις.

Είναι ένας «νόμος - φωτογραφία» για τα αδιέξοδα όλων: αθλητικής και πολιτικής ηγεσίας, ποδοσφαιρικών εταιρειών, παραγόντων, ακόμη και των κομμάτων και της Συντονιστικής Επιτροπής Αγώνα της Λαρίσας.

Οι τελευταίες περιπτώσεις «ντοπέ»

Ενδιαφέρον όμως έχει να δούμε τη μικρή — αλλά διδακτική για τα κενά, τις παραλείψεις, τον παραγοντισμό, την αλλοπρόσαλλη πολιτική της αθλητικής ηγεσίας, και την εμπλοκή πολυποικίλων συμφερόντων στο χώρο του ποδοσφαίρου — προϊστορία των υποθέσεων «ντόπινγκ» μετά το 1986.

● Στο πρωτάθλημα της περιόδου 1985-86 κληρώθηκε να περάσει από έλεγχο «ντόπινγκ» ο ποδοσφαιριστής του ΟΦΗ, **Νίκος Γκουλής**, μετά από αγώνα της κρητικής ομάδας με την ΑΕΚ. Ο παίκτης του ΟΦΗ, εξαφανίζεται! Αναζητείται παντού στο Ολυμπιακό στάδιο αλλά κανείς δεν τον βρίσκει. Στη θέση του δίνει δείγμα ούρων ο **Τσινός**. Σε τέτοιες περιπτώσεις, σύμφωνα με το νόμο, ο παίκτης που αποφεύγει τον έλεγχο «ντόπινγκ» θεωρείται αυτόματα ντοπαρισμένος. Η υπόθεση τότε αποσιωπήθηκε.

● Στο πρωτάθλημα 1986-87 ο ποδοσφαιριστής του ΟΦΗ **Αλ. Ίσις** «συλλαμβάνεται» ντοπαρισμένος. Ανιχνεύεται στα ούρα του η ουσία «ναδρολόνη». Ο Χιλιανός παίκτης δεν τιμωρείται γιατί δεν είχαν τηρηθεί οι νόμιμες διαδικασίες. Ένα μήνα αργότερα για δεύτερη φορά συμβαίνει το ίδιο. Το θέμα παραπέμφθηκε στην ΕΠΑΕ που ήταν τότε υπεύθυνη. Με ψήφους 9-8 ο ποδοσφαιριστής αθώνεται.

● Το 1987 έχουμε την περίπτωση του **Παντελίδη**, ποδοσφαιριστή του «Απόλλωνα». Προσκομίζει έγγραφο από την Πυροσβεστική που εργάζεται ότι πήρε το φάρμακο «ντιζοφρίν» για θεραπευτικούς λόγους.

● Την ίδια χρονιά οι υποθέσεις **Γάκη, Καλαντζή** δίνουν νέα συνέχεια στο «ντοπάρισμα». Η τεστοστερόνη είναι η ουσία που βρίσκεται στον οργανισμό και των δύο. Ο Καλαντζής τιμωρείται, το ίδιο και η ομάδα του, ο «Παναιτωλικός». Ο Γάκης αθώνεται

γιατί ο αθλητικός δικαστής εκρίνε ότι το ποσοστό της απαγορευμένης ουσίας ίσως να οφείλεται σε λανθασμένη μέτρηση ή στην ιδιοσυγκρασία του παίκτη.

● Η συνέχεια είναι με την υπόθεση **Τσιγκωφ** της Λάρισας, με τις γνωστές αντιδράσεις και ακόμα εκκρεμεί η υπόθεση **Αγκίρε** του Ολυμπιακού.

Παλιές και νέες θέσεις

Μετά την «υπόθεση Ίσις» η Πολιτεία θέσπισε βιαστικά αυστηρές διατάξεις για την καταπολέμηση του «ντόπινγκ». Τότε σταμάτησε να γίνεται η επεξεργασία των ούρων στα εργαστήρια της Κολωνίας και μεταφέρθηκε σε αυτά της Μαδρίτης. Άλλαξε επίσης και το όργανο που θα εκδικάζει παρόμοιες υποθέσεις. Τότε ήταν η διοργάνωση του πρωταθλήματος ΕΠΑΕ, τώρα ο αθλητικός δικαστής.

Στις 22-2-88 ο υφυπουργός Σ. Βαλυράκης δηλώνει στα «Νέα» ότι «τα μέτρα είναι επαρκή. Πρέπει όμως να τηρηθούν οι διεθνείς κανονισμοί και φυσικά σε κάθε περίπτωση όλα αυτά να υλοποιούνται. Στις ουσίες ντόπινγκ είμαστε απόλυτοι. Ή πάμε να φτιάξουμε αθλητισμό ή όχι».

Τώρα ο ίδιος παραδέχεται έμμεσα ότι τα μέτρα είναι ανεπαρκή, ο νόμος πρέπει να αλλάξει και μάλιστα με αναδρομική ισχύ.

Γίνεται φανερό, ότι και στις δυο υποθέσεις, Ίσις, και Τσιγκωφ έγινε επέμβαση. Στη μια περίπτωση εξυπηρετήθηκαν παράγοντες που ήθελαν τον ΟΦΗ «να βγαίνει στην Ευρώπη», στην άλλη παράγοντες που έβλεπαν ότι η Λάρισα έβγαζε άλλες ομάδες — «μεγάλες» — «έξω από την Ευρώπη».

Χαρακτηριστική είναι η στάση στην περίπτωση Λαρίσας, του Παναθηναϊκού και του Ολυμπιακού. Ο πρώτος ξανάμπαινε στο «χορό» και ο δεύτερος έστειλε τηλεγράφημα συμπαράστασης στη «δοκιμαζόμενη Λάρισα» αναλογιζόμενος προφανώς την περίπτωση **Αγκίρε** και την αφαίρεση 4 βαθμών που θα τον έφερνε στην ουρά της βαθμολογίας.

Το «καλό» τέλος

Όλα τα παραπάνω με τις εμπλοκές πολιτικών σκοπιμοτήτων, παραγοντισμού, τοπικισμού, ανευθυνότητας της πολιτικής ηγεσίας, άλλων μέτρων για ίδιες περιπτώσεις, συμφερόντων ΠΑΕ και ιδιοκτητών, «πολιτικού κόστους» κ.λπ. οδήγησαν και στη νομοθετική «ρύθμιση» της περασμένης Δευτέρας.

Το ποδόσφαιρο των ρομαντικών μάλλον θα πρέπει να το ξεχάσουμε. Οι Α.Ε. κυριαρχούν σε μια «βιομηχανία θεάματος», μόνο που οι αντιφάσεις και οι αντιθέσεις είναι τέτοιες — για μια χώρα που μπήκε αργά στο «κόλπο» σαν την Ελλάδα — που τέτοιες «εκρήξεις» σαν της Λαρίσας δεν θα είναι οι μόνες και ούτε για το ποδόσφαιρο. Όπως και αλλαγές νόμων σαν αυτή του Βαλυράκη — τραγελαφικές το λιγότερο και σαν ενέργειες και σαν πολιτική — επειδή ακριβώς το κράτος εμπλέκεται και αυτό στη «βιομηχανία θεάματος» με τρόπους άμεσους και... συμφορητικούς.

Ορθοδοξία και εξεγέρσεις στη μετεπαναστατική Ελλάδα

της Καίτης Αρώνη · Τσίχλη

την Ελλάδα την πρώτη εικοσιπενταετία μετά τον απελευθερωτικό αγώνα, ο λαός βρίσκεται σε ένα επαναστατικό αναβρασμό. Αφού σήκωσε το βάρος μιας μακρόχρονης επανάστασης, έχοντας απογοητευθεί ως προς τις προσδοκίες που έτρεφε, αισθάνεται απλώς θεατής δομικών αλλαγών που αγγίζουν όλες τις πτυχές των παραδεδεγμένων αξιών του και του παραδοσιακού τρόπου ζωής του. Ιδιαίτερα ο αγρότικός κόσμος επιδιώκει την αυτονομία του και την παραμονή του στους δικούς του παραδοσιακούς νόμους.

Στην ύπαιθρο, η οικογενειακή κοινότητα είναι πολύ ισχυρή. Ο χωρικός βρίσκεται γερά δεμένος με το περιβάλλον του μέσω δεσμών αίματος, αδελφοποίησης, φιλίας, γειτνίασης και πελατειακής σχέσης από τα επαναστατικά ακόμη χρόνια. Το πλέγμα των ποικίλων δικτύων που τον περιβάλλει, περιορίζει τον κοινωνικό, θρησκευτικό και πολιτικό περίγυρό του κατά τρόπο ώστε να καθιστά κάθε απόκλιση αδύνατη.

Βέβαια σε περιόδους μετασχηματισμών, όπως στα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας, κατά τις οποίες νέοι θεσμοί και παλιές κοινωνικές πρακτικές συνυπάρχουν, είναι δύσκολο το παλιό και το καινούριο να συμπορεύονται για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς τη δημιουργία συγκρούσεων. Έτσι η εξέγερση εμφανίζεται ως εκδήλωση αντίδρασης στην προσπάθεια επιβολής μιας νέας τάξης πραγμάτων, η οποία τείνει να αναμορφώσει όλους τους τομείς. Η εξέγερση σε αυτές τις περιπτώσεις εκφράζει το στοιχείο της αντίστασης απέναντι σε μια μακρινή και απρόσωπη εξουσία που βρίσκεται στο στάδιο της εγκαθίδρυσης. Επομένως, η μόνιμη πηγή των αλληπαλλήλων ένοπλων κινητοποιήσεων που σημειώθηκαν εκείνη την περίοδο, πρέπει να αναζητηθεί στη δομή της νέας πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης —που έρχεται σε αντίθεση με την παλιά τάξη πραγμάτων— και στον τρόπο επιβολής της στο νεοσύστατο βασίλειο.

Όμως η μεγάλη και διαρκής αυτή αντίδραση της μετεπαναστατικής κοινωνίας δεν ερμηνεύεται αν εξετασθεί μόνο σε συνάρτηση με τις επιπτώσεις που επέφερε η προσπάθεια αλλαγής στις κοινωνικές δομές ή στην πολιτική και οικονομική οργάνωση. Θα πρέπει να συνεκτιμηθεί και η μεγάλη βαρύτητα του θρησκευτικού παράγοντα, ο οποίος συνδέεται με αισθήματα εθνικής υπόστασης και αυτογνωσίας, εφόσον η εθνική συνείδηση εμφανίστηκε κατά το παρελθόν και αναπτύχθηκε μέσα στα πλαίσια της αντίθεσης κατακτητή - κατακτημένου και, κατ'επέκταση, χριστιανισμού - ισλαμισμού.

Όπως είναι γνωστό η απήχηση που ιερείς και μοναχοί είχαν στα πλήθη ήταν μεγάλη. Ως αρχηγοί ή κύριοι υποκινητές εξεγέρσεων εμφανίζονται, εκτός από άλλες ηγετικές ελίτ, και κληρικοί ταπεινής καταγωγής, οι οποίοι κατορθώνουν με τα κηρύγματά τους να κινητοποιούν τις μάζες. Οι αρχηγοί αυτού του τύπου επιβάλλονται ως προφήτες και σωτήρες, χάρη στο μαγνητισμό που ασκούν τα λόγια τους στη λαϊκή συνείδηση αναβιώνοντας παλιούς μύθους. Διάφορες θρησκευτικές δοξασίες και θεόπνευστοι δήθεν χρησμοί, που αναφέρονται στα πεπρωμένα του έθνους σε συνάρτηση με προσδοκίες όπου το «ξανθόν γένος» παρίσταται ως ο μέλλων λυτρωτής, είχαν ευρύτατη διάδοση.

Ιδιαίτερα το έτος 1852 θεωρείται ως το προοίμιο μεγάλων γεγονότων, αφού σύμφωνα με παλαιότατο χρησμό, πλησίαζε η

συμπλήρωση τετρακοσίων χρόνων από την άλωση της Κωνσταντινούπολης, οπότε «επέπρωτο» να ελευθερωθεί η βασιλεύουσα. Σε πολλές περιπτώσεις, ιερείς και μοναχοί φανάτιζαν τα πλήθη διαδίδοντας ότι κινδυνεύει η θρησκεία τους. Μεγάλη απήχηση είχαν στη λαϊκή συνείδηση τα κηρύγματα σύμφωνα με τα οποία ο Όθων, που ανήκε σε άλλο δόγμα, ήθελε να αλλάξει τη θρησκεία των Ελλήνων ή ότι η ανακήρυξη του αυτοκεφάλου της ελληνικής Εκκλησίας ήταν ενέργεια σχισματική. Εξάλλου, πλήρης υπήρξε η συμπάρασταση του λαού στην αντίδραση του κλήρου εναντίον των μέτρων που έλαβε η πολιτεία στο θρησκευτικό τομέα, είτε αυτά αφορούσαν τη γενικότερη πολιτική του κράτους σε σχέση με το Πατριαρχείο, είτε τις διευθετήσεις των μοναστηριακών πραγμάτων που ήταν διαφορετικές από τις επικρατούσες μέχρι τότε θρησκευτικές απόψεις.

Θα αναφερθώ σε δυο εξεγέρσεις που οριοθετούν την περίοδο στην οποία αναφερόμαστε και όπου προβάλλεται ως κύριο αίτιο έκρηξης ο θρησκευτικός παράγων. Η πρώτη είναι η εξέγερση της Μάνης το 1834 —που ανοίγει το μεγάλο κύκλο των ένοπλων αναμετρήσεων της περιφέρειας με την κεντρική εξουσία— και η άλλη του Παπουλάκου, το 1852, που αποτελεί την τελευταία μαζική ένοπλη διαμαρτυρία του αγροτικού πληθυσμού.

Μεγάλη όπως αναφέρθηκε, απήχηση στη λαϊκή συνείδηση είχαν τα κηρύγματα των αντιπολιτευόμενων απέναντι στα μέτρα της Αντιβασιλείας που είχαν έλθει σε αντίθεση με το ορθόδοξο θρησκευτικό αίσθημα των Ελλήνων αλλά και με κεκτημένα εκκλησιαστικά συμφέροντα. Τα μέτρα αυτά ήταν:

- α) η ανακήρυξη της ελληνικής Εκκλησίας ως αυτοκέφαλης,
- β) η υπαγωγή της στην κρατική εξουσία, και
- γ) η μερική διάλυση των μοναστηριών.

Στόχος των παραπάνω μέτρων υπήρξε, εκτός των άλλων, η απομάκρυνση της ελληνικής Εκκλησίας από τη ρωσική επιρροή. Από την πλευρά της, βέβαια, η Ρωσία δεν έμεινε αδρανής: βλέποντας ότι η Αντιβασιλεία προσπαθούσε να δημιουργήσει νέες ισορροπίες, στηριζόμενη κυρίως στην Αγγλία και Γαλλία και απομακρυνόμενη από τη Ρωσία, όρισε πρεσβευτή στην Ελλάδα το Φαναριώτη Γαβριήλ Κατακάζη. Επίσης, προσπαθούσε να ενισχύσει τις αντιδράσεις των δυσареστημένων ομάδων εναντίον της Αντιβασιλείας, εκμεταλλευόμενη την απήχηση που

είχαν στον λαό εξαγγελίες και κηρύγματα φιλορθόδοξου περιεχομένου. Η προσήλωση στην Ορθοδοξία συντέλεσε στην ανάπτυξη και διατήρηση φιλορωσικού ρεύματος στην πλειοψηφία του αγροτικού πληθυσμού, αφού η Ρωσία, υπό το πρόσχημα του ομοθρήσκου, ασκούσε πάντα, μέσω του κλήρου, μεγάλη επιρροή στο λαό. Επιπλέον, πολιτικές προεκτάσεις ρωσικών παρεμβάσεων περνούσαν στην ελληνική κοινωνία και μέσω μυστικών εταιρειών, όπως ήταν η «Φιλορθόδοξος» ή η «Μεγάλη Αδελφότης».

Χαρακτηριστική εκδήλωση της απήχησης που είχαν τα μέτρα της Αντιβασιλείας στο θρησκευτικό τομέα, αποτελεί η επιστολή του ηγέτη του ρωσικού κόμματος και οπλαρχηγού της Επανάστασης Θ. Κολοκοτρώνη προς τον υπουργό Εξωτερικών της Ρωσίας Καρλ Νέσσελροδ, όπου εκφράζεται ανησυχία για την εκκλησιαστική πολιτική της Αντιβασιλείας. Η παραπάνω επιστολή του Θ. Κολοκοτρώνη, μαζί με μια άλλη, που στάλθηκε από ομάδα οπαδών του ρωσικού κόμματος προς τον Τσάρο και ζητούσε την κατάργηση της Αντιβασιλείας και την ενθρόνιση του Όθωνος, αποτέλεσαν τα κύρια στοιχεία κατηγορίας στην υπόθεση της συνωμοσίας των Θ. Κολοκοτρώνη και Δ. Πλαπούτα. Ακολούθησε η σκανδαλώδης διεξαγωγή της δίκης των δυο οπλαρχηγών με τη γνωστή καταδικαστική απόφαση και, στη συνέχεια, η παραπομπή σε δίκη των δύο δικαστών Γ. Τερτσέτη και Α. Πολυζωΐδη, που αρνήθηκαν να υπογράψουν την απόφαση.

Η εξέγερση που εξερράγει τότε στη Μάνη, κατά τη διάρκεια της δίκης, φαίνεται ότι υπεσκινήθηκε και από ανθρώπους του ρωσικού κόμματος, που επιχείρησαν με βίαια μέσα να επιβάλουν την ισχύ τους καθώς και να αποτρέψουν ενδεχόμενη καταδικαστική απόφαση σε βάρος των δυο στρατηγών. Στην έξαψη του επαναστατικού πνεύματος είχαν συμβάλλει κατά πολύ και ορισμένοι ιερείς και μοναχοί, οι οποίοι διέδιδαν ότι η Αντιβασιλεία είχε σκοπό να πολεμήσει τη θρησκεία των Ελλήνων και να εισαγάγει τον καθολικισμό· ότι η κατεδάφιση των πύργων των Μανιατών ή τουλάχιστον η μετασκευή τους σε απλές κατοικίες—που επιχειρούσε να επιτύχει η Κυβέρνηση στην προσπάθειά της να υπαγάγει τα διάφορα αυτόνομα περιφερειακά συστήματα στη συγκεντρωτική διοίκηση του κέντρου—αποτελούσε το πρώτο βήμα για την επιβολή του κεφαλικού φόρου που οι Μανιάτες δεν είχαν πληρώσει ούτε επί Τουρκοκρατίας: ότι η παράδοση των όπλων τους και των πολεμοφοδίων θα ακολουθείτο από την αφαίρεση κάθε εργαλείου που χρησιμοποιούσαν στις διάφορες εργασίες τους. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς τους, εάν εφαρμόζονταν τα παραπάνω μέτρα, οι Μανιάτες θα έχαναν την αυτονομία τους και θα υποχρεώνονταν να καταταγούν στον τακτικό στρατό.

Οι χωρικοί που φανατίζονταν από τους ιερείς τους, πίστευαν ότι ακολουθούσαν θρησκευτικές δοξασίες και την πολιτισμική τους κληρονομιά, αρνούμενοι τις επιταγές της νέας κοινωνικοπολιτικής δομής, την οποία αγνοούσαν, φοβούνταν και απέρριπταν. Πηγές εκείνης της εποχής αναφέρουν ότι Μανιάτες γαιοκτήμονες, οπλαρχηγοί και μοναχοί «διέδωσαν στον κόσμο ότι ξένοι πάτησαν τα βουνά για να καταστρέψουν τα μοναστήρια, να κλείσουν τους καλόγερους σε άλλα μακρινά μοναστήρια και να αρπάξουν τις εκκλησιαστικές περιουσίες για την κυβέρνηση του βασιλέως» ερμηνεύοντας κατ' αυτό τον τρόπο το διάταγμα σχετικά με τη διάλυση των μοναστηριών. Άλλωστε, ένα από τα βασικά αιτήματα των στασιαστών ήταν να μην εφαρμοστούν στη Μάνη οι νόμοι του κράτους που αναφέρονταν στη διάλυση των ανδρικών και γυναικείων μονών.

Άλλες διαδόσεις ανέφεραν ότι η κυβέρνηση θα υποχρέωνε τους κατοίκους να βαπτίζουν τα παιδιά τους κατά το δωδέκατο ή εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους, ενώ μοναχοί των διαλυμένων μονών παρουσίαζαν τον Όθωνα ως αντίχριστο και εγγυώτο ρωσική βοήθεια σε περίπτωση εξέγερσης. Σε επαναστατική προκήρυξη καταγγέλλεται ότι οι Έλληνες κυβερνώνται α-

Πάνω, γελοιογραφία που σατιρίζει τη ρωσική πολιτική στην Ελλάδα. Κάτω και στη δίπλα σελίδα, εικόνες που περιγράφουν την εξέγερση των Ναπαίων (ρωσόφιλων) οπλαρχηγών τον Αύγουστο του 1834.

πό Εβραίους, που σκοτώνουν τα παιδιά για να τους πιουν το αίμα.

Στο μεταξύ μέσα στο ανεξάρτητο ελληνικό κράτος παρατηρείται μια θρησκευτική έξαρση, παράλληλα με μια αισθητή υποχώρηση του φιλελευθερισμού των χρόνων του Αγώνα. Ενισχύονται θρησκευτικά δημοσιεύματα που αφορούν την Ορθοδοξία, ενώ καταδικάζονται τα βιβλία των μισιοναρίων και αποδοκιμάζεται η μετάφραση της Παλαιάς Διαθήκης το 1835. Μέσα στην περιορισμένη εκδοτική κίνηση της εποχής έχουμε μια έκδοση του Αγαθαγγέλου το 1837 και δυο το 1838. Ο Κ. Οικονόμος, που έχει επιστρέψει από τη Ρωσία, ενισχύει το αγωνιστικό φρόνημα υπέρ της Ορθοδοξίας, επικεφαλής, των πιο συντηρητικών ομάδων. Το 1836 εισάγεται η υποχρεωτική προσευχή στα σχολεία και ακολουθούν προτάσεις για να προτιμώνται οι ιερείς ως δημοδιδάσκαλοι. Η συμπόρευση των εννοιών Θρησκεία - Πατρίδα κορυφώνεται με την καθιέρωση της ημέρας του Ευαγγελισμού ως εθνικής εορτής το 1838. Το επόμενο έτος αρχίζουν οι διώξεις εναντίον του Θ. Καΐρη, που καταλήγουν στο θάνατό του στη φυλακή το 1853. Ο στοχαστής Καΐρης υπήρξε, κατά κάποιο τρόπο, θύμα του θρησκευτικού φανατισμού της εποχής του. Το 1852 καταδικάζεται για προσηλυτισμό ο αμερικανός ιεραπόστολος Ιωνάς Κιγκ, ενώ ο ηγέτης του Φιλορθόδοξου Εταιρείας Κοσμάς Φλαμιάτος πεθαίνει στη φυλακή.

Το 1850 με τον Τόμο του Οικουμενικού Πατριαρχείου παραχωρείται η διοικητική ανεξαρτησία στην Εκκλησία του Βασιλείου της Ελλάδας. Όμως, τόσο μετά την ανακήρυξη του αυτοκεφάλου το 1833, όσο και μετά την αποκατάσταση των σχέσεων της με το Πατριαρχείο Κωνσταντινούπολης, η ελληνική Εκκλησία και η Πολιτεία γενικότερα δίνουν συνεχή δείγματα της αφοσίωσής τους στην αυστηρή Ορθοδοξία και τούτο για να κα-

ταστήσουν εμφανές ότι το αυτοκέφαλο δεν συνεπάγεται κάποιο συμβιβασμό προς άλλα χριστιανικά δόγματα.

Πάντως, η επίδειξη θεοσέβειας που μπορεί να ισχύει για μια ελίτ, η οποία θέλει να τονίσει την εμμονή της στην Ορθοδοξία αφού πέτυχε τη διοικητική ανεξαρτησία της ελληνικής Εκκλησίας και την υπαγωγή της στην κρατική εξουσία, δεν ισχύει για τα πλατιά στρώματα του λαού, όπου η θρησκεία και η θρησκοληψία ορίζουν τους κώδικες καθημερινής συμπεριφοράς. Οι αλληλέλληλες εκδόσεις του Αγαθαγγέλου με τις γνωστές προφητείες για τα πεπρωμένα του έθνους και το «ξανθόν γένος» απευθύνονται σε ένα αίσθημα λαϊκής θρησκευτικότητας και αναβίωσης παλαιών παραδόσεων.

Μέσα στα πλαίσια μιας τέτοιας θρησκευτικοπολιτισμικής παράδοσης δεν είναι δύσκολο να μετατραπούν οι διάφορες προφητείες σε επαναστατικές εξαγγελίες. Ύψιστη κορύφωση του λαϊκού και θρησκευολογικού μεσσιανισμού είναι η αγροτολαϊκή εξέγερση του Παπουλάκου το 1852, που αποτελεί την τελευταία και δυναμικότερη κινητοποίηση του αγροτικού πληθυσμού κατά το 19ο αιώνα στο χώρο της Παλιάς Ελλάδας. Η άξεστη αλλά θερμή ευγλωττία, του Παπουλάκου, διανθισμένη με ασαφείς και ακατάληπτες φράσεις στις οποίες οι οπαδοί του απέδιδαν προφητική έννοια, καθώς και τα διαθρυλούμενα για διάφορα θαύματα, σαγήνευαν τα πλήθη και συνέβαλαν στην αύξηση της επιρροής του.

Το φλογερο κήρυγμα του Παπουλάκου, τον οποίο ο πληθυσμός της Πελοποννήσου θεωρούσε ως αγίο και θαυματούργο ή, ακόμη, ως τον ίδιο τον προφήτη Ηλία, συνταραξε την κοινωνία της εποχής εκείνης και οδήγησε σε μεγάλη ενόπλη κινητοποίηση, μεγαλύτερη από εκείνη που είχε γίνει στη Μάνη το 1834, όταν οι φήμες για θρησκευτικές μεταρρυθμίσεις είχαν ερεθίσει μεγάλο μέρος των κατοίκων. Με τη σύλληψη του Παπουλάκου κατεστάλη και η εξέγερση, που ο ίδιος είχε υποκινήσει και η οποία εκφράζει κατά τον πιο απόλυτο και απέλπι συνάμα τρόπο, την ύστατη και μαζική αντίσταση μιας παραδοσιακής κοινωνίας, που εισερχόμενη στο στάδιο του μετασχηματισμού της, αρνείται τις επιταγές της νέας κοινωνικοπολιτικής δομής, την οποία φοβεται και κατά συνέπεια απορρίπτει, ενώ, παράλληλα, τασσεται ενάντια σε κάθε τι «νέο» ενάντια στις νέες «μηχανές», στις νέες τεχνικές, στους νέους νόμους, στα «σθεα» γραμματα.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Άννινος Μπ., *Ο Παπουλάκης*, Αθήνα 1971.
Δημαράς Κ.Θ., *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*, 4η έκδοση, Αθήνα 1985 και *Η κληρονομιά των περασμένων, οι νέες πραγματικότητες, οι νέες ανάγκες*, στην Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τομ. ΙΓ', Αθήνα 1977.
Δραγούμης Ν., *Ιστορικοί Αναμνήσεις*, Εν Αθήναις 1874.
Νέεζερ Χρ., *Απομνημονεύματα*, Αθήναι 1963.
Πετρόπουλος Α., *Πολιτική και συγκρότηση κράτους στο ελληνικό βασίλειο (1833-1843)*, τομ. Α', Αθήνα 1985.
Ρηγόπουλος, Θ., *Απομνημονεύματα από των αρχών της επανάστασεως μέχρι του έτους 1881*, επιμέλεια Αθ. Φωτοπούλου, Αθήνα 1979.
Σκανδάμης Α., *Η τριακονταετία της βασιλείας του Όθωνος 1832-1862*, Αθήνα 1961.
Φίνλεϋ Γ., *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως*, τομ. Β' Αθήνα 1973.

Για τις εξεγέρσεις της Μάνης (1834) και Παπουλάκου (1852) βλ. ειδικότερα:

1 *Γενικά Αρχεία του Κράτους*, Αθήνα, Οθωνικό Αρχείο, υπουργείο Εσωτερικών Φ 163α, 170, 171, 182. Υπουργείο Δικαιοσύνης Φ 23. Συλλογή Βλαχογιάννη, Αρχείο Όθωνος, Υπουργείο Εσωτερικών Φ 134, Υπουργείο Οικονομικών Φ 143, Κατάλογος Δ', κυρία 47, 48.

2 *Achines du Ministère des Affaires Etrangères Paris*. α). *Memoires et Documents, Grece volumes 1,6,7* β). *Correspondance Politique, Grete, volume 18* (βρίσκεται υπό μορφή μικροταινιών στο κέντρο ερεύνης της Ιστορίας του Νεωτέρου Ελληνισμού στην Ακαδημία Αθηνών).

3 *Επιτομαί των εγγράφων του Βρεττανικού υπουργείου των Εξωτερικών*, συνταχθείσαι υπό Γ. Γλύτση, Χ. Λούκου, Ε. Μπελιά. Έκδοση Ακαδημίας Αθηνών, τόμ. Β', Αθήνα 1979.

Χάουαρντ Φάστ

Ο Πολίτης Παιην

Οι συντηρητικοί της Αμερικής του γύρισαν τις πλάτες, η επαναστατική Γαλλία τον έριξε στις φυλακές και η αριστοκρατική Αγγλία έστησε μίαν αγχώνη που έγραφε το όνομά του.

Αυτός ωστόσο δεν έπαψε ούτε στιγμή να αγωνίζεται για την αγνή, την καθαρή κι ανόθευτη δημοκρατία, τη χωρίς μισαλλοδοξίες, καπηλίες κι ακρότητες.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 5 - 1ος ΟΡΟΦΟΣ
ΤΗΛ. 3623553 - 10679 ΑΘΗΝΑ

BIBΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ: Χ. Σμύρνης και Α. Κοραή, τηλ. 9705723-162 32 ΒΥΡΩΝ

ΚΙΒΩΤΟΣ: Αγαθοδαίμονος 3, τηλ. 3421551-118 53 ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ

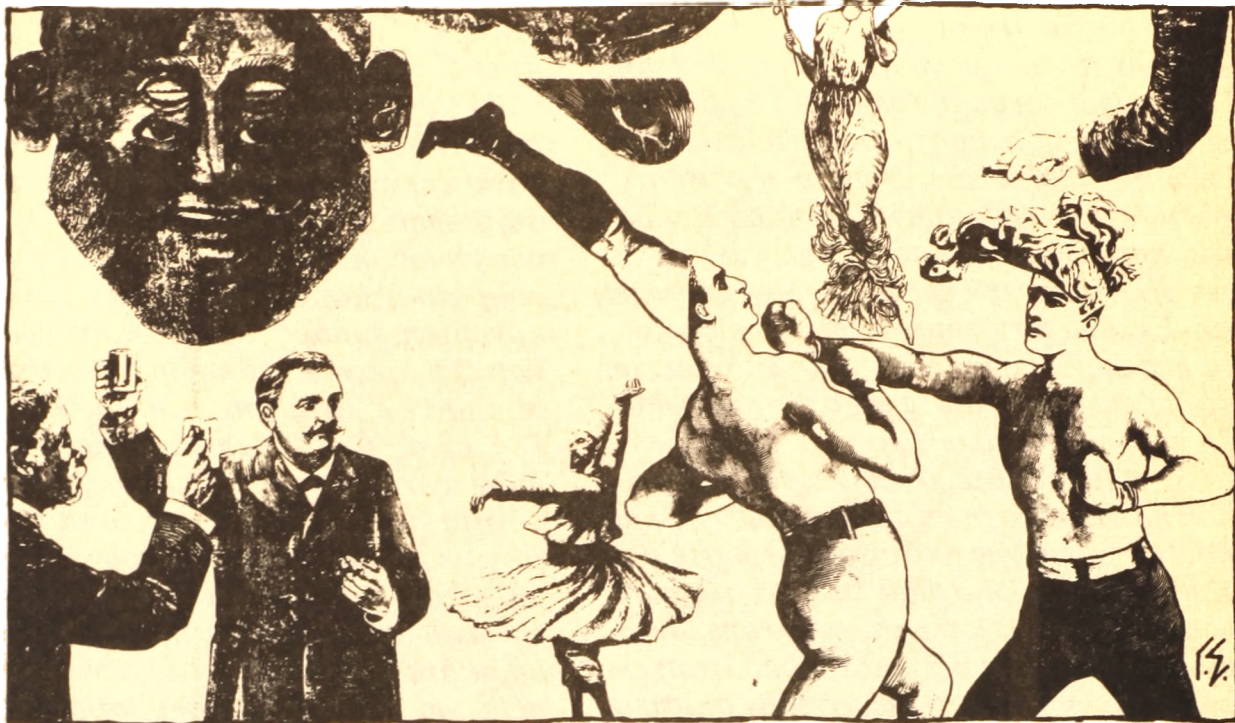
ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ: Μέτωνος 62, τηλ. 6523145-155 61 ΧΟΛΑΡΓΟΣ

ΑΠΟΔΕΚΤΗΣ: ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

του Γ. Κριμπά

Τον τελευταίο καιρό αναπτύχθηκε έντονος «διάλογος» μεταξύ μη επικοινωνούντων: μικρό δείγμα του είδους ήταν και ο διάλογος με οργάνωση —«φάντασμα».

Στο κείμενό του ο Γιώργος Κριμπάς απευθύνεται προς κάποιον που αποκλείεται να επικοινωνήσει η εποχή μας: το μνημόσυνό του ήταν τις μέρες αυτές. Μέρες κατάλληλες για «φιλολογικά» μνημόσυνα μόνον...

Σεβαστέ μου Πρόεδρε,

Απουσιάζετε πάλι, όπως επανειλημμένα στο παρελθόν, έτσι που να δικαιολογείται μια, κατά καιρούς, γραπτή επικοινωνία. Αφορμή για το σημερινό μου γράμμα είναι ένα καθ' εαυτό περιορισμένης σημασίας γεγονός που όμως θα βοηθήσει, νομίζω, να αποκτήσετε μια εικόνα της καθημερινής μας ζωής στην πατρίδα. Το γεγονός οφείλεται στις επιπτώσεις της απεργίας των ταμειακών υπαλλήλων, που δημιούργησε προβλήματα στο προσωπικό του δημοσίου και εκείνων των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου που η μισθοδοσία τους έχει αναληφθεί απ' ευθείας από το δημόσιο (αυτό ισχύει, π.χ., για τα Πανεπιστήμια, και απ' αυτό το λόγο απέκτησα την άμεση εμπειρία). Θα μπορούσαν φυσικά τα φαινόμενα που θα σας περιγράψω να είχαν αποφευχθεί αν το τραπεζικό σύστημα ήταν σε θέση να αναλάβει τη διαχείριση της μισθοδοσίας του δημοσίου τομέα, προφανώς με εγγύηση του δημοσίου και με το αζημίωτο, όπως γίνεται πάντα με τις τράπεζες, αλλά φευ, ο προϊόν εκσυγχρονισμός τους δεν έχει φτάσει ακόμα ως εκεί, ίσως όμως —παρακαλώ να σκεφθείτε το ενδεχόμενο— ακόμα κι αν ήταν εφικτή η χρησιμοποίησή τους, να μην επιλέχτηκε μια τέτοια διέξοδος έτσι ώστε να συμβούν τα παρακάτω που εκθέτω.

Η λύση στα πλαίσια της νομιμότητας που πάντα ισχύει, είχε δυο στάδια: το πρώτο ήταν η εξουσιοδότηση του εκκαθαριστή να παραλάβει τα χρήματα, το δεύτερο ήταν η παραλαβή των χρημάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος. Έτσι ο εκκαθαριστής, δηλαδή όλοι τους αυτοπροσώπως, κατά τη ρητή ερμηνεία της ρύθμισης, έπρεπε να παραλάβουν την εξουσιοδότηση από το Νομάρχη, που όμως δεν την έδινε αυτοπροσώπως, διότι ο ίδιος εξουσιοδότησε την αρμόδια υπηρεσία να την χορηγεί. Επειδή όμως, οι εξουσιοδοτήσεις (που δίνονταν πολυπροσώπως) ήταν ήδη έτοιμες ενώ οι εκκαθαριστές (που θα τις παραλάμβαναν αυτοπροσώπως) ήταν πολλοί, η φιλοτιμία των συμπατριωτών

μας απέληξε στο να δίνονται και να παίρονται απροσώπως, δηλαδή βιαστικά και χωρίς τελετουργία, π.χ. επίδειξη ταυτότητας κλπ.

Αυτό εξάλλου δεν ήταν επικίνδυνο ή ανεύθυνο, όσο φαίνεται εκ πρώτης όψεως, δεδομένου ότι η ταυτότητα θα ελεγχόταν εκεί που είχε σημασία, στο ταμείο της Τράπεζας της Ελλάδος όπου θα παραδίδονταν τα χρήματα. Αλλά δείχνει την έλλειψη στοιχειώδους προγραμματισμού στην αντιμετώπιση ενός απλού προβλήματος, προγραμματισμού που δεν κατάφερε να παραλείψει ένα, αποδεδειγμένα αχρείαστο βήμα σε μια συνολικά αχρείαστη διαδικασία.

Σας ταλαιπώρησα, σεβαστέ μου Πρόεδρε, με τέτοιες λεπτομέρειες γιατί ήθελα να έχετε την εικόνα: στιβαγμένοι άνθρωποι, αναμονή, γκρίνια, σε κτίριο φτιαγμένο για μικρά ιδιωτικά γραφεία, εικόνα καθημερινής ρουτίνας δημοσίου καταστήματος, που οι πολίτες διερωτώνται καθημερινά, γιατί να έχουμε τέτοιο κράτος.

Προσθέτω άλλα στοιχεία της εικόνας: πού βρίσκεται η Νομαρχία; —ερωτάται αστυνομικός, που μαζί με πολλούς συναδέλφους του περιφρουρεί την είσοδο του διπλανού κτιρίου, όπου στεγάζεται το υπουργείο Εσωτερικών (άλλη λεπτομέρεια: ανήκει το κτίριο αυτό στον Οργανισμό Διαχείρισης της Εκκλησιαστικής Περιουσίας, το δημόσιο είναι μισθωτής). Από ποιον προέρχεται ο κίνδυνος που δικαιολογεί την περιφρούρηση;

Μα από συγκεντρωμένους υπαλλήλους που διεκδικούν απάντηση στα αιτήματά τους, εκεί στην Πλατεία του Κλαυθμώνος. Είναι πολλοί οι αστυνομικοί αλλά δεν γνωρίζουν πού βρίσκεται η Νομαρχία, διερωτώνται κιόλας σε τι αποσκοπεί το ερώτημα. Χρειάζεται βαθμύχρος για ν' αποκαλυφθεί ότι η Νομαρχία στεγάζεται στο διπλανό κτίριο.

Και μια τρίτη πτυχή: ο Νομάρχης εξουσιοδότησε πολλούς λειτουργούς του δημοσίου εκείνο το πρωί, ανάμεσά τους και κάποιους που δεν έρχονται αυτόματα στο

νου ως υπεύθυνοι για τα καθήκοντα του εκκαθαριστή, π.χ. τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου. Ως και τον προϊστάμενό του υπουργό των Εσωτερικών φαίνεται να εξουσιοδότησε ο τυπικά υφιστάμενός του στην ιεραρχία του κράτους Νομάρχης. Κάποιοι, που τα πληροφορήθηκαν όλα αυτά, γέλασαν, χάρηκαν.

Σεβαστέ μου Πρόεδρε,

Η πατρίδα μας σήμερα διανύει τη δεύτερη δεκαετία του πολιτεύματος της αβασιλευτής δημοκρατίας. Το βραδυπορούν τμήμα του έθνους έχει πάντα τον αντάξιο του πολιτικό εκφραστή αν και το Λαϊκό Κόμμα έχει αλλάξει το όνομά του τρεις φορές και ελάχιστοι γόννοι από το παρελθόν του επιζούν σήμερα. Και οι τρεις ονομασίες των διαδόχων σχημάτων προήλθαν κατ' απομίμηση γαλλικών προτύπων: Εθνικός Συναγερμός - Rassemblement National, Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση - Union National Radicale, Νέα Δημοκρατία - Nouvelle Republique. Σ' όλα αυτά τα χρόνια μόνο μια φορά ανάδειξε ηγεσία από τα σπλάχνα του, και δεν την αξιοποίησε. Στις μέρες μας κατέφυγε σε ηγεσία βενιζελογενή, χωρίς αποτέλεσμα. Καϋμένη, λεβεντογέννα.

Η παλιά αστική τάξη δεν υπάρχει. Η αυτόχθων βαθμιαία απορροφήθηκε στον παλαιοκομματισμό του Λαϊκού Κόμματος. Η ετερόχθων έφυγε ξανά. Ο κύκλος κράτησε μόλις 100 χρόνια. Μια νέα αστική τάξη γεννιέται κάθε 10 χρόνια, από τον πόλεμο και μετά. Έχει περιορισμένη ταξική συνείδηση: κύριο μέλημά της φαίνεται η συνύπαρξη με το όποιο κράτος.

Το ιδιώνυμο, σεβαστέ μου Πρόεδρε, ήταν σφάλμα, το ξέρετε. Πρόσθεσε ένα δεύτερο διχασμό και βάθυνε τον πρώτο. Τώρα ο δεύτερος διχασμός έχει σχεδόν ξεπεραστεί αν και αναβιώνει ο πρώτος. Αυτό είναι ίσως το πιο σημαντικό από τα στοιχεία που συγκροτούν τα πολιτικά μας πράγματα. Αλλά θέλω πρώτα να αναφερθώ σε κάποια άλλα που βρίσκονται στη ρίζα των σημερινών εξελίξεων. Ένα απ' αυτά, που εξηγεί και γιατί ήταν τέτοιας εμβέ-

λειας σφάλμα το ιδιώνυμο, είναι η σημερινή λειτουργία του Κομμουνιστικού Κόμματος, σταθεροποιητική για το δημοκρατικό πολίτευμα όσο κανενός άλλου κόμματος και ενδεχόμενα απαραίτητη, για την ύπαρξη ολόκληρου του προοδευτικού δημοκρατικού πολιτικού χώρου, ανεξάρτητα και από την κομματική του συγκρότηση. Προσπαθώ και με την επισήμανση αυτή να προσεγγίσω, σεβαστέ μου Πρόεδρε, το βαθύ παράδοξο, τον θρίαμβο των αποτυχόντων, την επιτυχία του Λαϊκού Κόμματος, του κόμματος της μικρής και ανέντιμης Ελλάδας, την επιτυχία του να φτιάξει την Ελλάδα κατ'εικόνα και ομοίωσή του, να μας διαποτίσει όλους με τη φθηνεία του και τα φτιασιδία του. Συνέτεινε στο θρίαμβο αυτό και το ιδιώνυμο.

Το σημαντικότερο καινούριο στοιχείο που βρίσκεται στη ρίζα της σημερινής μας πολιτικής πραγματικότητας, σεβαστέ μου Πρόεδρε, είναι η στάση των μεγάλων δυνάμεων και ειδικότερα των δυο υπερδυνάμεων. Είναι το πιο πρωτόγνωρο στοιχείο στη νεώτερή μας ιστορία, σχεδόν απίστευτο: αλλά 13 χρόνια μετά την πτώση της πολιτειακής δικτατορίας που είχαν εγκαθιδρύσει οι Αμερικανοί, πρέπει να το πιστέψουμε και να το αξιοποιήσουμε. Για 13 ολόκληρα χρόνια οι δυο υπερδυνάμεις όχι μόνο δεν προσπάθησαν να αποσταθεροποιήσουν το καθεστώς της αβασιλευτής δημοκρατίας αλλά και έκαναν περίπου το παν για να ριζώσει και να εξελιχθεί. Έφτασαν ως και να ωθήσουν την Ελλάδα στην επιλογή μιας εξωτερικής πολιτικής που, εν δυνάμει τουλάχιστον, εξασθενίζει την επιρροή τους στο χώρο μας: το άνοιγμα στην Ευρώπη. Ευλόγησαν την πολιτειακή ρύθμιση του '74. Στην αρχή στήριξαν ένα ενωτικό πολιτικό σχήμα με κέντρο βάρους του τη μετριοπαθή συντήρηση, σχήμα που μόνο οι αθλιότητες του Λαϊκού Κόμματος, που βραδυπόρησε ξανά, κατάφεραν να συρρικνώσουν. Ευλόγησαν, αν δεν βάπτισαν, ένα διάδοχο ενωτικό σχήμα, με κέντρο βάρους του στην πράξη, αν κι όχι στα λόγια, τη μετριοπαθή μεταρρύθμιση, σχήμα που μόνο από τις δικές του ιδιωνυμες αθλιότητες, που θυμίζουν την πολιτική των δικών σας προσφυγοπατέρων, σεβαστέ μου Πρόεδρε, βρίσκεται τώρα σε συρρικνώση και κρίση. Στηρίζουν, όλες οι μεγάλες δυνάμεις μαζί, αυτή την αχίλλειο πτέρνα της κοινωνίας μας, που λέγεται πίστη της χώρας, δηλαδή την εξάρτησή μας από τον εξωτερικό δανεισμό.

Βέβαια, πάντα υπάρχει η Τουρκία. Τα γεωπολιτικά δεδομένα δεν αλλάζουν, όλα. Από την καταστροφή του '22, σεβαστέ μου Πρόεδρε, ο ελληνισμός υποχωρεί. Η εξωτερική μας πολιτική δεν κατάφερε να εκμεταλλευτεί τη ρευστότητα, όση ήταν, αμέσως μετά τον πόλεμο. Ύστερα προστέθηκε το Κυπριακό, σ' αυτό σημειώθηκε η τελευταία μας ήττα. Δεν έχουμε περιθώριο για άλλη. Από τη μεριά των Βαλκανίων υπάρχει η συμφωνία των υπερδυνάμεων, κι από τότε η φιλία μας. Από τη μεριά της Τουρκίας υπάρχουν οι πολιτικές των στρατιωτικών της και των κεφαλαιοκρατών της: μας υποχρεώνουν να ασκήσουμε δυο πολιτικές, που είναι και οι δυο δύσκολες: τη δαπανηρή πολιτική δύνα-

μης, τη δική σας και του Τρικούπη, για να προστατευθεί το Αιγαίο, και την ευέλικτη πολιτική των οικονομικών συναλλαγών που ήταν το όπλο των Ελλήνων της διασποράς, το όπλο του Ανδρέα Συγγρού. Και βέβαια να κρατήσουμε ζωντανή την κοινωνία του Αιγαίου, κοινωνία που εδώ κι εκεί γερνάει.

Αλλά τώρα υπάρχει για μας και η Ευρώπη. Μπορείτε, σεβαστέ μου Πρόεδρε, να φανταστείτε ότι οι ηττημένοι του πολέμου συγχώρησαν τους νικητές; Ότι οι νικημένοι έγιναν οι πλούσιοι; Ότι τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα εξασφάλισαν την οικονομική πρόοδο και την κοινωνική ειρήνη; Ότι πραγματοποιήθηκε μια νέα Entente Cordiale ανάμεσα στη Γαλλία και τη Γερμανία; Ότι ακόμη και η διαιρετική Αλβιών αναγκάστηκε να μετάρχει στην Κοινότητα των 12 τώρα, ευρωπαϊκών κρατών; Ότι και οι δυο υπερδυνάμεις, όσο μάλιστα συμβιβάζονται (ευτυχώς για όλη την ανθρωπότητα, που η ίδια η ύπαρξή της βρισκόταν υπό αίρεση) αναγνωρίζουν την αξία για την παγκόσμια ισορροπία μιας τρίτης δύναμης, της Ενωμένης Ευρώπης;

Στην αλληλογραφία σας με τους Ναυάρχους από το Ακρωτήρι όταν στο άλλο χέρι κρατούσατε το ντουφέκι, αλλά και νωρίτε-

ρα, όταν είχατε εκπλήξει τον μετέπειτα Πρόεδρο Poincare («το μόνο ενδιαφέρον της επίσκεψής μου στην Κρήτη ήταν η γνωριμία μου με ένα νέο νομομαθή, un jeune avocat»), είχατε αποτυπώσει τα κεντρικά στοιχεία της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, τα αναγκαία στοιχεία για την επιβίωση και την ολοκλήρωση του Ελληνισμού. Η θέση της Ελλάδας δεν μπορεί παρά να είναι με τον δυνατό της περιοχής, αλλά πρέπει να φροντίσει η Ελλάδα ώστε να είναι δυνατός εκείνος που καλύτερα διασφαλίζει τα συμφέροντά της, κι αυτά είναι δυο, η διασφάλιση του Αιγαίου και η σύνδεση του ντόπιου Ελληνισμού με τον Ελληνισμό της διασποράς. Για να φροντίσει η Ελλάδα στην επικράτηση του δικού της, προνομιακού συμμάχου πρέπει να συνεισφέρει η ίδια ισορροπία και ασφάλεια στην περιοχή. Και γι' αυτό πρέπει να έχει κυβέρνηση πλατειάς λαϊκής υποστήριξης, κυβέρνηση προοδευτική και μεταρρυθμιστική, που θα μεταθέτει τις εσωτερικές κοινωνικές συγκρούσεις σε δημιουργικό έργο στραμμένο προς τη διεθνή κοινωνία. Ο κίνδυνος είναι η μικρή και ανέντιμη Ελλάδα, η Ελλάδα της αναδίπλωσης όπου θα βράζει το κοινωνικό καζάνι, η Ελλάδα της στασιμότητας και του αδιεξόδου —όπου θα προσφέρεται ως διέξοδος ο τυχοδιωκτισμός, εσωτερικός και εξωτερικός.

Η Ευρώπη, σεβαστέ μου Πρόεδρε, έδωσε στην Ελλάδα τον φυσικό της σύμμαχο, για πρώτη φορά ύστερα από δυο αιώνες

χωρίς διχαστικές παρενέργειες, λες και ήταν κατά τη δική μας παραγγελία. Αλλά μας έχει βρει ανέτοιμους η ευκαιρία αυτή. Όπως και στα χρόνια της δικής σας ευθύνης, το εσωτερικό μέτωπο είναι ο ασθενής κρίκος.

Ο πρώτος, ο μεγάλος διχασμός, αν και με σημαντικά αλλοιωμένη μορφή, βρίσκεται στη ρίζα και της σημερινής μας κακοδαιμονίας. Καλύπτεται, και ευτυχώς μετριάζεται (πόσο η ιστορία μπορεί να ειρωνεύεται;), ο πρώτος εκείνος διχασμός από τον δεύτερο, εκείνον που ξεκίνησε με το ιδιώνυμο: η παρατεταμένη πρακτική και η ιδεολογική στειρότητα του αντικομμουνισμού κατάφεραν να συγκροτήσουν ένα αμυνόμενο δημοκρατικό μέτωπο, που στα χέρια του προικισμένου επιγόνου σας, συντηρείται ως πλειοψηφικό ρεύμα στις προτιμήσεις του λαού. Κυρίαρχο στο ρεύμα αυτό είναι ένα πρωτόγνωρο κομματικό σχήμα, διάδοχο ύστερα από ένα ιστορικό κενό του δικού σας, πολυταξικού προοδευτικού κόμματος που θα μπορούσε να συγκροτήσει το ζητούμενο εσωτερικό μέτωπο, το μέτωπο της μεταρρύθμισης και της εξωστρέφειας, το μέτωπο που θα μπορούσε να εξασφαλίσει τη θέση της Ελλάδας στον κόσμο. Το εγχείρημα έχει, δυστυχώς αποτύχει.

Το Λαϊκό Κόμμα, το κόμμα της υποτέλειας, άντεξε στο χρόνο με μια απλή τεχνική: τους διορισμούς. Στις δεκαετίες που κυβέρνησε —ήταν πολλές— έχτισε το πτωχοπροδρομικό κράτος, το κυρίαρχο απέναντι στους υπηκόους του και αδύναμο μπροστά στους ξένους, το αυθαίρετο και διάτρητο, το τεράστιο και πανάκριβο, το ανίκανο να επιλύσει οποιοδήποτε πρόβλημα και ν' αντιμετωπίσει οποιαδήποτε πρόκληση —αλλά και το πανταχού παρόν, πανέτοιμο και πανόπλο να εμποδίσει την οποιαδήποτε δημιουργική πρωτοβουλία, να εκφασίσει και να εκφασιστεί, το γελοίο κράτος, που όμως είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης. Το κράτος αυτό που κατασκεύασε το Λαϊκό Κόμμα εξασφάλισε στους Έλληνες πολίτες επίδομα ιθαγένειας, με δανεικά.

Το Λαϊκό Κόμμα απέφυγε τις κοινωνικές συγκρούσεις. Στα χρόνια της μεγάλης ανάπτυξης, για δυο ολόκληρες δεκαετίες, ώθησε τον κόσμο της υπαίθρου στη μετανάστευση (την είπαν «ευλογία Θεού»), να προλεταριοποιηθεί και να στηρίξει τη βιομηχανία άλλων χωρών, μακριά από δω. Ξεπούλησε πόρους και πρώτες ύλες, με μικρό αντάλλαγμα. Ως και τους φυσικούς του συμμάχους, τον κόσμο του πλούτου, τους χρησιμοποίησε για το εισόδημά τους όχι για την παραγωγή τους: τη ναυτιλία την αξιοποίησε με τα εμβάσματά της, όχι την παγκόσμια εμβέλεια της που θα ήταν η βάση για την εισροή παραγωγικών κεφαλαίων.

Και έδωσε στο λαό μια εύκολη, αλλά όχι και βιώσιμη διαύλο, την κατοικία στις μεγάλες πόλεις, τον πλουτισμό χωρίς παραγωγή, την πρόσοδο, τη νωχέλεια. Φτάνει να κάτσουν ήσυχoi, ιδιώτες, καταναλωτικές μηχανές. Να εκχυδαίζουν με τη ζωή τους τον πατρογονικό τους πολιτισμό. Να είναι ανοιχτοί στην εισβολή ενός καταναλωτικού προτύπου που άλλοι είναι

οι παραγωγοί του, να γίνονται όπως ήταν οι μαύροι που τους θάμπωναν οι χάντρες. Και να ικανοποιούν την κοινωνικότητά τους με θεάματα.

Το Λαϊκό Κόμμα, σεβαστε μου Πρόεδρε, πέτυχε. Ο δρόμος της ήσυχας προ-σπάθειας επικράτησε. Οι επίγονοί σας αν-τέγραψαν τις μεθόδους του. Η προσπάθεια που καταβάλλουν οι κρατούντες δεν είναι ενάντια στην αδράνεια αλλά για τη διαίω-νισή της. Ο πολιτικός ανταγωνισμός εν-τωπίζεται σε παρέες κατεργαριών που υ-πόσχονται και νέμονται. Η κακοδαιμονία είναι διάχυτη γιατί οι ανταγωνισμοί κατα-κερματίζονται, όλοι είναι εναντίον όλων αλλά προς στιγμήν συμμαχούν εναντίον άλλων. Η ποιότητα της ζωής στην πατρί-δα είναι χειρότερη από τότε που πεινούσα-με. Ο όρος «αδιέξοδο» πέρασε στη ρουτί-να. Οι προκλήσεις, πιο ρεαλιστικά οι α-ναγκαιότητες του προβλεπτού μέλλοντος κινούνται στη σφαίρα της πολιτικής ρητο-ρικής: η ιδεολογική τους χρησιμότητα εί-ναι προφανής ενώ η πραγματική τους διά-σταση προκαλεί τον τρόμο των κρατούν-των, το δέος και την κατατονία των υπη-κόων. Το αδιέξοδο εδώ εμφανίζεται με την αποχή από την πολιτική, την παραίτη-ση από εναλλακτική λύση, την ανησυχία υπήως και η απογοήτευση απολήξει στην αντιπαθή επάνοδο, και τυπικά του Λαϊκού Κόμματος, του κόσμου των εμπειρών με-θοδεύσεων, των εκδικητικών του συνδρό-μων και της πείνας του.

Η οξύτητα έχει την αιτιολόγησή της και σεις, σεβαστέ μου Πρόεδρε, θα την κατα-λάβετε. Σεις που ανησυχήσατε ότι η Οι-κουμενική Κυβέρνηση, εκλεγμένη με την απλή αναλογική, θα πετύχαινε να αποβά-λει τον διχασμό από την εθνική μας ζωή. Θα πετύχαινε επειδή θα έλυνε κάποια από τα προβλήματα που είχαν χρονίσει, θα ά-νοιγε το δρόμο βάζοντας τις μακρόχρονες βάσεις για να αντιμετωπιστούν άλλα. Θα πετύχαινε να μην είστε απαραίτητος, τόσο και για όλα. Την ανατρέψατε, ξαναφέρατε την εκλογική διαδικασία που σας εγγυό-ταν την κοινοβουλευτική σας αυτοδυνα-μία, την διασφαλίσατε διπλά με την προε-δρία της δημοκρατίας και την κυριαρχία σας στην γερουσία. Και βέβαια κυβερνή-σατε, και μεγαλουργήσατε αλλά εξίσου βέβαια, ήσασταν σεις που κυβερνούσατε, είχατε και την αστική τάξη μαζί σας, μ' αυτό είχατε και τις μεγάλες δυνάμεις. Κι ό-

μως αναγκαστήκατε να φερεται το ιδιώνυ-μο. Αλλά ούτε κι αυτό, στην παγκόσμια οικονομική κρίση σας έσωσε, ή μας έσω-σε.

Η εποχή των ισχνών αγελάδων, σεβα-στέ μου Πρόεδρε, μας βρήκε ανέτοιμους. Δεν έχουμε πια άλλους μετανάστες να στείλουμε, ούτε και τους θέλουν. Η ναυτι-λία δεν ανανεώθηκε, τα εμβάσματά της δεν επαρκούν για να συντηρούν την επιδό-τηση της κατανάλωσης του μισού πληθυ-σμού, άμεσα και έμμεσα, από το κράτος. Τα ελληνόκτητα ή ξένα κεφάλαια έρχον-ται να τοποθετηθούν, όχι να επενδυθούν στην παραγωγή. Κρατούμε τις τοποθετη-σεις αυτές, και τις δικές μας, με υπέρογκα επιτόκια, άλλη μια μορφή επιδότησης της αδράνειας, γιατί φοβόμαστε μη μας φύ-γουν, και παρ' όλα αυτά φεύγουν ενώ με-γαλώνει το κόστος της παραγωγής. Για ν' αντιμετωπιστούν τα ελλείμματα τα ρίχνου-με από το ένα στο άλλο και καταλήγουν ό-λα στο ισοζύγιο, έτσι δανειζόμαστε. Και φορολογούμε: όμως 70 τοις εκατό του «δι-καιου» φόρου εισοδήματος από μισθωτές υπηρεσίες, και το μισό απ' αυτό είναι από μισθούς του δημοσίου, που έτσι παίρνει πί-σω με το αριστερό χέρι αυτά που έδωσε με το δεξί. Δεν αποτολμούμε καμιά μεταρ-ρύθμιση, δημοσιονομική ή νομισματική, διότι μας παραλύει ο φόβος του κινδύνου και παραγνωρίζουμε τα ωφέλη. Αναβάλ-λουμε την αλλαγή διότι μπορεί να αποκο-μίσει τα πολιτικά της ωφέλη ο άλλος. Δια-χειριζόμαστε μια κοινωνία μικροϊδιοκτη-σίας και αποδεχόμαστε τη λογική της τα-κτοποίησης: ο κοινωνικός ανταγωνισμός είναι τελικά μεταξύ των φτιαγμένων και ε-κείνων που δεν έχουν ακόμα φτιαχτεί. Γι-νόμαστε κοινωνία αμυντική, καχύποπτη και φθονερή, κοινωνία ευάλωτη.

Για κάποιο καιρό τα πράγματα μάλλον θα εξακολουθήσουν έτσι. Τα μεγαλύτερα κόμματα είναι έντρομα γιατί μόνο η νομή της εξουσίας, ή η γρήγορη κατάκτησή της, μπορεί να εξασφαλίσει την επιβίωσή τους. Όμως εκφράζουν με τον καιρό λιγό-τερους, εμπνέουν ανησυχητικά λίγους. Η νέα γενιά είναι καλή, καλύτερη από μας. Οι αντικειμενικοί όροι για να ξαναμπει το νερό στο αυλάκι πάντα υπάρχουν. Αυτός ο τόπος μας, η πατρίδα, είναι πάντα ευλο-γημένος, ο λαός μας έχει πάντα καλωσύ-νη και λεβεντιά, ο Ελληνισμός έχει πάντα μήνυμα. Μπορούμε, με λογική, να είμαστε

αισιόδοξοι μπορούμε κι από αύριο το πρωί να στρωθούμε στη δουλειά.

Σεβαστέ μου, Πρόεδρε,

Η επιστολή μου αυτή θα σας περιμένει στην Poste Restante, στο Ακρωτήρι. Στην πρώτη μου επίσκεψη εκεί, το καλοκαίρι του '55 μόλις είχα τελειώσει το Γυμνάσιο, ήταν μια πέτρα με το όνομά σας, μια μεγα-λύτερη πέτρα πάνω από τις μικρότερες πέ-τρες του βράχου. Έτσι το θυμάμαι το μέ-ρος. Μετά, θάρρως, βάλαν και λόγια, εκεί-να που είχατε πει στη Βουλή, κοιτάζοντας ως συνήθως πολλά χρόνια μπροστά: «έ-δωσε το πυρ που είχε μέσα του», και άλ-λα. Ξεχάσαν, οι άθλιοι (μήπως καμιά φο-ρά τα ξεχάσατε και σεις;), κάποια άλλα λόγια, από τον Θουκυδίδη, που είχατε με-ταφράσει στην εξορία: «ανδρών επιφα-νών», και τη συνέχεια. Εσείς ξέρατε τι θα πει κτήμα εσαεί: η λογική, η θέση της Ελ-λάδας στον κόσμο, δηλαδή η επιλογή συμμαχιών και η συγκρότηση συσχετι-σμών που της διασφαλίζουν τη θέση της στον κόσμο, και η παραπληρωματική της λογική, η εσωτερική συνισταμένη της κοι-νωνίας των Ελλήνων, δηλαδή η συγκρο-τηση της ταξικής συμμαχίας με κεντρο βα-ρους της την οικονομική πρόοδο και την κοινωνική μεταρρύθμιση. Κτήμα εσαεί: λογική που ισχύει και με σας και χωρίς ε-σάς.

Μιας και, σεβαστέ μου Πρόεδρε, σε Po-ste Restante σας γράφω, το γράμμα μου δεν μπορεί να έχει για σας επακριβή επι-καιρότητα. Μιας και, ακόμα, αθελά μου σας γράφω και λίγο προσωπικά, θα σας α-φήσω με μια απόκρυφη ιστορία που, θάρ-ρως, εξηγεί όπως μοναχα ο μύθος το μπο-ρεί αυτές τις λέξεις, «κτήμα εσαεί»: είναι, υποτίθεται, από την Παλαιά Διαθήκη.

Εκεί ο Θεός μιλούσε, κατέβαινε και μι-λούσε όταν οι άνθρωποι το ζητούσαν ή ό-ταν είχε λόγο να τους μιλήσει. Κάποια φο-ρά έγινε συζήτηση για ένα θέμα ερμηνείας, για το ποιο ήταν το σωστό. Οι άνθρωποι διαφώνησαν τα επιχειρήματα δεν έφταναν να πείσουν, από τη μια μεριά και από την άλλη. Κάποιοι είπαν να ακούσουμε τη φωνή του Θεού, θα μας πει το σωστό. Και α-κουστήκε η φωνή του Θεού. Τότε είπε έ-νας: Φωνή του Θεού, μη μιλήσεις. Μας έ-δωσες, για πάντα, το λόγο. Και η φωνή δε μιλήσε, ποτέ ξανά, άφησε για πάντα το λο-γο εκεί που τον έσπειρε, κι αν φουτρώσει.

Τώρα -

ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
φθηνά ΠΟΛΥ φθηνά βιβλία

Έγκυκλοπαίδειες μισοτιμής
Ευκολίες πληρωμής

ΜΗΟΣΤΑΝΟΓΛΟΥ - ΓΙΑ ΤΟ ΦΘΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 92. ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4112258

ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΑ
ΤΕΤΡΑΜΗΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΔΕΛΗΒΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΓΓΛΙΚΑ - ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ - ΓΑΛΛΙΚΑ

- Για ΑΡΧΑΡΙΟΥΣ. Ύλη 3-4 τάξεων που καλύπτει τη βασική δομή της γλώσσας στα αγγλικά, γερμανικά και γαλλικά.
- Για ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΥΣ. Βελτίωση και συζήτηση.
- Εντατικά LOWER, για τις εξετάσεις του Ιουνίου

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ

ΚΕΝΤΡΟ: ΠΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ 14 ΤΗΛ. 275-566
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ: ΘΗΣΕΩΣ 9 ΤΗΛ. 743-627

ΝΕΑΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Επιλεγμένα βιβλία για παιδιά και νέους

Βιβλία για παιδιά από 8 ετών και άνω

Ζωρζ Σαντ Ιστορία ενός αγαθούλη	400	Ι. Δ. Ιωαννίδης Ένα καράβι στη βιτρίνα	500
Φώντας Λάδης ΑΛΚΗΣ Ο ΨΕΥΤΗΣ. Ο γάιδαρος που νίκησε το σκυλόπαρο και άλλες ιστορίες	400	Ότφριντ Πρόισλερ Ο Νερουλίνος, το πνεύμα της λίμνης	400
Όσκαρ Ουάιλντ Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας	500	Ελένη Σαραντίτη-Παναγιώτου Ο κήπος με τ' αγάλματα	400
Μάνος Κοντολέων Ο Εέ από τ' άστρα	500	Χάρης Σακελλαρίου Ο Σπιθοβολάκης	400
Αθηνά Παπαδάκη Παλιές ιστορίες του κόσμου (Ευρώπη)	500	Ντίνος Δημόπουλος Αν όλα τα πιτσιρικά του κόσμου	600
Αθηνά Παπαδάκη Παλιές ιστορίες του κόσμου (Ασία)	500	Όσκαρ Ουάιλντ Ο εγωιστής γίγαντας	500
Μαρία Μιχαήλ-Δέδε Ινδιάνικοι θρύλοι	400	Νίνα Θεοχαρίδου Ασημένιος ελέφαντας	400
Αλέξανδρος Δουμάς Ιστορία ενός καρυσθραύστη	500	Λάμπρος Πετσίνης Ρωσικά λαϊκά παραμύθια	700
Αλφόνς Ντωντέ Ο Ταρταρέν της Ταρσάκον	500	Φιλίσα Χατζηχάννα Η Ντιντόν, ο Παβελάκης μου κι εγώ	700
Ιφιγένεια Αλμπανοπούλου Χόπιτι-Χοπ	300	Α. Α. Μιλν Το σπίτι στη γωνιά του Πουφ	500
Μαρία Μιχαήλ-Δέδε Θρύλοι των ιθαγενών της Αυστραλίας	500	Γιάννης Καλατζόπουλος Τα ρούχα του βασιλιά	400
Έλλη Αλεξίου Μύθοι του Αισώπου	500	Αδελφοί Γκριμ Διαλεχτά παραμύθια	500
Ντίνος Δημόπουλος Ο μαστρο-Πολύξενος κι η παλιοπαρέα του	500	Χανς Κρίστιαν Άντερσεν Διαλεχτά παραμύθια	500
Ι. Δ. Ιωαννίδης Τα τρία παιδιά	500	Σοφία Μιχαλοπούλου Ο Μήτσος και η Μίτση	500

Βιβλία για παιδιά από 10 ετών και άνω

Έλλη Αλεξίου Ρωτώ και μαθαίνω	800	Ειρήνη Μάρρα Μια ιστορία για δύο	500
Τζων Στάινμπεκ Το κόκκινο αλογάκι	500	Σοφία Φίλντιση Ορέστης	500
Ελένη Σαραντίτη-Παναγιώτου Ιόλη, ή Τη νύχτα που ξεχείλισε το ποτάμι	500	Χάρης Σακελλαρίου Διηγήματα των Χριστουγέννων, της Πρωτοχρονιάς, των Φώτων	800
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Τόμος Α'	600	Ευγενία Παλαιολόγου-Πετρώνα Στη χώρα των Φαραώ	500
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Τόμος Β'	600	Σοφία Φίλντιση Το Ρηνάκι και άλλα διηγήματα	400
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Τόμος Γ'	700	Νίτσα Τζώρτζογλου Περιπατώντας στους αιώνες	700
Νίτσα Τζώρτζογλου Ο χρυσός δαρεικός	500	Μαρία Πυλιώτου Τα δέντρα που τρέχουν	500
Ράντγιαντ Κίπλινγκ Απίθανες ιστορίες	500	Σώτη Χριστογιάννη Μύθοι και θρύλοι της Νορβηγίας	500
Νικολάι Βορόνοβ Το κυνήγι των περιστεριών	500	Ανν Τουέιτ Επιχείρηση «Κόκκινη Άμμος»	600
Νίτσα Τζώρτζογλου Το τσίρκο της Ίρμας	500	Πέτερ Χέρτλινγκ Ο Μπεν αγαπάει την Άννα	400
Ρόμπερτ Λούις Στήβενσον Το νησί των θησαυρών	800	Ντοντάρ Ντουμπάντζε Εγώ, η γιαγιά, ο Ιλίκος και ο Ιλαρίων	700
Αλέξανδρος Δουμάς Η μαύρη τουλίπα	800	Λούκας Χάρτμαν Άννα-αννα	800
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Μύθοι και θρύλοι της Ρώμης	600	Ι. Δ. Ιωαννίδης Καβάλα στο Χρονοδιαβήτη	500
Κάρολος Ντίκενς Χριστουγεννιάτικη ιστορία	500	Λεονάρ ντε Βρις Το βιβλίο των πειραμάτων	600
Ι. Δ. Ιωαννίδης Το άσπρο άλογο	500	Λεονάρ ντε Βρις Το δεύτερο βιβλίο των πειραμάτων	600
Ι. Δ. Ιωαννίδης Η ιστορία με το γαλάζιο μολύβι	500	Λεονάρ ντε Βρις Το τρίτο βιβλίο των πειραμάτων	600
Κιτσικοπούλου Μαίρη Ιστορίες των δερβισιάδων	500	Νικολάι Γκόγκολ Ο μαγεμένος κύκλος	500
Άντον Τσέχωφ Αστείες ιστορίες	500	Μ. Ε. Σαλτικόβ — Στσέντριν Πατέρας και γιος	*

Βιβλία για παιδιά από 12 ετών και άνω

Βίκτωρ Ουγκώ Απ' όσα έχω δει	600	Άλμπερτ Λιχάνοφ Η έκλειψη του ήλιου	500
Χέντρικ Βαν Λουν Η ιστορία της ανθρωπότητας	900	Ιβάν Τουργκένιεφ Οι αφηγήσεις ενός κυνηγού	500
Όσκαρ Ουάιλντ Το φάντασμα του Κάντερβιλ	500	Μαρκ Τουέιν Οι περιπέτειες του Χακ Φιν	950
Τζακ Λόντον Αγάπη για τη ζωή	500	Αιμέ Σόμερφελτ Το χαμένο όνειρο	500
Τζακ Λόντον Πειρατικές ιστορίες	500	Μανόλης Κορνήλιος Πολύ ωραίο τ' όνομά σου, Ελευθερία!	500
Κατερίνα Γλυκοφρύδη Μελέσιππος	700	Γιώτα Φωτιάδου-Μπαλαφούτη Ποτέ ξανά	400
Λίτσα Ψαραύτη Στα βήματα του Σαμοθήριου	500	Λέων Τολστόι Ιστορίες	700
Άννα Γκρέτα Βίνμπεργκ Μια Πέμπτη του Οκτώβρη	550	Γκούντρουν Μερμς Το παιδί της Κυριακής	400
Νικολάι Βορόνοβ Μάσα, ένα σύγχρονο κορίτσι	500	Ράντγιαντ Κίπλινγκ Δαίμονες των κυμάτων	700
Χάρης Σακελλαρίου Η φωτιά που δε σβήνει	500	Τζακ Σέφερ Σέιν, ο άνθρωπος της χαμένης κοιλάδας	600
Ράντγιαντ Κίπλινγκ Το ωραιότερο διήγημα του κόσμου	500	Μαρκ Τουέιν Οι περιπέτειες του Τομ Σόγιερ	950
Ανατόλι Αλέξιν Η τρελή Ευδοκία	500	Κίρα Σίνου Συνάντηση στους Δελφούς	500
Νίτσα Τζώρτζογλου ΣΟΣ — Κίνδυνος	500	Βλαντίμιρ Ζελέζνικοβ Το σκιάχτρο	*
Ανατόλι Αλέξιν Τηλεφωνήστε κι ελάτε	500	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Α' Τόμος	*
Ράντγιαντ Κίπλινγκ Η εταιρεία Στάλκι & Σία	800	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Β' Τόμος	*
Έρνεστ Χεμινγκουέι Ο γέρος και η θάλασσα	400	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Γ' Τόμος	*
Τζ. Μιντ Φόκνερ Μούνφλιτ (Το μυστήριο του θρυλικού διαμαντιού)	700	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Δ' Τόμος	*
Κίρα Σίνου — Ελένη Χουκ-Αποστολοπούλου Το χέρι στο βυθό	500	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Ε' Τόμος	*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

Ζωοδόχου Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, ☎ 360.32.34 - 360.13.31

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ

Γνωρίζουμε στις κοινωνίες μας της αφθονίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τους παραδοσιακά αποκλεισμένους που συνεχώς αυξάνονται: τα τρία εκατομμύρια των ξένων μεταναστών, τους άλλους τόσους περίπου άνεργους, χωρίς να συμπεριλάβουμε τους επίσημα απογεγραμμένους φτωχούς (με το μισό του κατώτερου μηνιαίου εισοδήματος), και χωρίς να υπολογίσουμε τις άλλες κατηγορίες των αποκαλούμενων «περιθωριοποιημένων». Περιθώρια που καταβροχθίζουν τη σελίδα. Αντιλαμβανόμαστε, όμως, όσο πρέπει πως το φαινόμενο του πολιτικού αποκλεισμού είναι πολύ ευρύτερο;

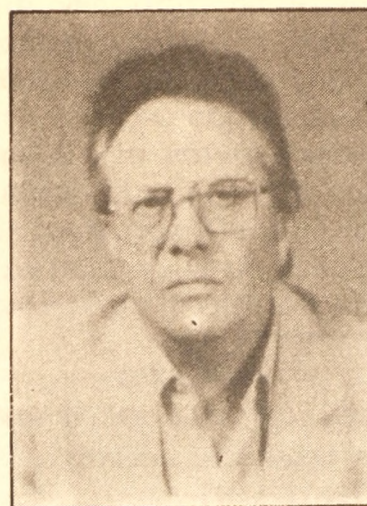
Ο πολιτικός αποκλεισμός έχει χονδρικά καταγραφεί κάτω από δυο συμπληρωματικούς τίτλους, που αποτελούν πλέον πρωτοσέλιδο των εφημερίδων. Ο πρώτος είναι αυτός της εκλογικής αποχής: στις ευρωεκλογές του 1979, απείχε ποσοστό πάνω από 39%, που έφτασε να ξεπεράσει το 43% το 1984: στις βουλευτικές του 1986, η αποχή έφτασε τα 21,53%, δηλαδή 7 εκατομμύρια: τα ποσοστά ήταν, το 1981 (θυμόσαστε άραγε;) της τάξης του 29,13% δηλαδή, πάνω από 10 εκατομμύρια, ενώ μόνον 16,68% δηλαδή λιγότερο από 6 εκατομμύρια το 1978. Ο δεύτερος, πιο διακριτικός ακόμη, τίτλος του πολιτικού αποκλεισμού είναι αυτός της μη εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους. Περιορίζομαι σε ένα συμπτωματικό δείκτη: σε δημοσκόπηση το Φεβρουάριο του 1986 (Campus, Le Monde, αρ. 1, Μάρτιος) που αφορούσε τους φοιτητές: 21% μεταξύ αυτών δήλωναν μη-εγγεγραμμένοι (14% δήλωναν «αναποφάσιστοι», και 5% δήλωναν την πρόθεσή τους να ψηφίσουν Μαρσαι). Μάλιστα διαβάσατε καλά: οι φοιτητές που δεν είναι ακόμη ούτε φτωχοί, ούτε άνεργοι, ούτε αποταξικοποιημένοι... Τις ίδιες μέρες ο J. Lang για να τους παροτρύνει να εγγραφούν, τους πρόσφερε το σύμβολο ενός μικρού κροκοδείλου για να μπορέσουν να «τον ανοίξουν». Χωρίς να ισχυριζόμαστε ότι κάνουμε εδώ μια έρευνα βάθους, κάτι που λείπει ακόμη —όλα τα στοιχεία της οποίας βρίσκονται συγκεντρωμένα μέσα στην πολύτιμη συλλογή που εκδόθηκε υπό την διεύθυνση του Y. Lacoste, Geopolitiques des regions françaises (3 τόμοι, Fayard 1986)— μπορούμε να θεωρήσουμε ότι οι βασικές κατευθύνσεις έχουν τουλάχιστον επιβληθεί όσον αφορά τον αποκλεισμό των νέων και, μαζικά, των εργατών. Απώλεια λόγου, απώλεια αν-προσώπησης, ήδη επιβεβαιωμένες από την προϊούσα αποψίλωση των συνδικάτων και των κομματικών σχηματισμών της Αριστεράς. Στην περιοχή του Παρισιού, ειδικότερα στο εκλογικό σώμα των κομμουνιστών «συγκαταλέγονται όλο και λιγότεροι νέοι (6% από 18 ως 24 χρονών το 1986, έναντι 28% το 1978) και όλο και λιγότεροι

εργάτες (20% έναντι 36%)» (Lacoste, τ. 1, σελ. 593). Πρόκειται για την πραγματική «απόσυρση του πολιτικού» που η ίδια είναι πολιτική, αφού η αποχή έχει γίνει, ολοένα και περισσότερο, μια ψήφος που έχει την εξής ιδιαιτερότητα: ο αυτοαποκλεισμός συγκροτείται σαν η μόνη κατάλληλη απάντηση στον πραγματικό αποκλεισμό.

Η πολιτική τάξη

Ας υπενθυμίσουμε τους λόγους αρχίζοντας με το δημοσιογραφικό εύρημα που έκανε θραύση: η «πολιτική τάξη» λέγει ακριβώς αυτό που θέλει (ή δεν θέλει) να πει. Μια κάστα επαγγελματιών ολοκληρώνει, κάτω από τα μάτια μας, παραμονές των προσεχών προεδρικών εκλογών, την οικειοποίηση του παιχνιδιού, του οποίου έχει ήδη εξασφαλίσει τον έλεγχο. Ένα παιχνίδι κλειστό σε αυτούς που δεν διαθέτουν τα μέσα για να μνηθούν —μέσα επαγγελματοποιημένα είτε οικονομικά είτε επικοινωνίας είτε δημοσίων σχέσεων. Οι θεσμοί δεν χρησιμεύουν σε τίποτα. Οι διαδοχικές συναινέσεις για την εναλλαγή και τη συγκατοίκηση επιδείνωσαν τα επιλεκτικά αποτελέσματα της λειτουργίας των θεσμών. Βρισκόμαστε μακριά από το «διαρκές πραξικόπημα», που δεχόταν κάποτε τους μύδρους του σημερινού Προέδρου της 5ης Δημοκρατίας. «Αμερικανικής πρόκλησης» βοηθούσης, όπως λέει ο άλλος, και με τη συνήθη χρονική υστέρηση, στήνεται η μηχανή που θα μας δώσει έναν ηγέτη της εκτελεστικής εξουσίας με το 30-35% του εκλογικού σώματος. Τα ήθη είναι ήδη παρόντα: πιθηκίζουν σιγά-σιγά αντιφατικά πράγματα από το Greenpeace ως τις πωλήσεις όπλων και το Σταυροδρόμι της Ανάπτυξης¹ χωρίς να αναφέρουμε τη χρηματοδότηση από τις ροζ αγγελίες². Αν και στη χώρα μας, οι τοπικές εκλογές δεν αποκαθιστούν την ισορροπία, αφού η αποκέντρωση ενδυνάμωσε το ρόλο των προκρίτων και προεδροποίησε τη «βαθύτερη Γαλλία». Η «πολιτική - θέαμα» (άλλη ωραία έκφραση) που αρκείται σε μια δεκάδα ηθοποιών προσφέρει στον εαυτό της το δικό της καθρέπτη μέσα στους αστεϊσμούς των γελοιογράφων, τις γελοιογραφίες των

του Ζωρζ Λαμπικά

Ο Georges Labica είναι καθηγητής της Φιλοσοφίας στο πανεπιστήμιο της Nanterre. Υπό τη διεύθυνση του έχει εκδοθεί «Το κριτικό λεξικό του Μαρξισμού» (PUF) ενώ έχει συγγράψει «Το μαρξιστικό καθεστώς της φιλοσοφίας» (PUF 1976), «Ν' αλλάξουμε το PC» (PUF 1979) και «Ας ανοίξουμε το παράθυρο σύντροφοι!» (MASPERO). Είναι γνωστός στους αναγνώστες και φίλους του ANTI από τη συμμετοχή του στο συμπόσιο για τον Γκράμσι που οργάνωσε πέρσι το Μάιο το περιοδικό μας.

Τη δημοσίευση του κειμένου αυτού, μας έστειλε ο George Labica σαν εκδήλωση συμπάθειας και συμπαράστασης για την πρωτοφανή στα ελληνικά δικαστικά χρονικά χρηματική καταδίκη του περιοδικού ANTI και τον εμπρησμό των γραφείων του.

γελωτοποιών και τα θεάματα παρανοϊκών θεατρίνων, στηρίζει και μεταβιβάζει μαζικά την «πολιτικάντικη πολιτική» —ακόμη μια ωραία έκφραση, που την επικαλούνται ακριβώς οι πολιτικοί όταν μιλάνε μεταξύ τους. Δεν εννοώ σε καμιά περίπτωση να ξανακάνω την εύκολη και αφηρημένη δίκη των μέσων επικοινωνίας, αλλά θα μου επιτραπεί να μένω έκπληκτος από την πρόσφατη άνοδο της δουλοπρέπειας των δημοσιογράφων του κατεστημένου που περιτρانا αποδεικνύεται από τις ιδιωτικοποιήσεις και την ολιγοπώληση του Τύπου και το φόβο των ποινών που συνεπάγονται. Η ξυλινη γλώσσα, που δεν είναι αποκλειστικό προνόμιο κανενός κόμματος αλλά το ύφος όλων, συγκαλύπτεται και ενισχύεται κάτω από τα γλειφιτζούρια των διορισμένων στην παραπληροφόρηση και των παρουσιαστών προγραμμάτων διασκέδασης για το πλατύ κοινό³. Και η πρώτη και οι δεύτεροι, εξάλλου, δεν έχουν τίποτα πλέον να πουν.

Η μεγάλη συναίνεση

Το αξιοσημείωτο έργο που πραγματοποιήθηκε από την εξουσία της αριστεράς, παρά τη συστολή που δεν την εμποδίζει εδώ, όπως εκεί, να κάνει τον απολογισμό της,

1. Σκάνδαλο κατάχρησης χρημάτων που προορίζονταν για την οργάνωση συνεδρίων με τις υπό ανάπτυξη χώρες και όπου εμπλέκονται ο τ. σοσιαλιστής υπουργός Κριστιάν Νούτσι και ο διευθυντής του υπουργείου του Υβ Σαλέ. Ο τελευταίος πριν συλληφθεί είχε αναχωρήσει στη Βραζιλία με ένα αληθινό - πλαστό διαβατήριο που του παραχωρήθηκε

απο τον σημερινό υπουργό Εσωτερικών Σαρλ Πασκουά και τις γαλλικές μυστικές υπηρεσίες. (Σ.τ.μ.).

2. Βλ. Le Monde 8-9/11/87. Όλα τα κόμματα με την εξαίρεση του PC, αυξάνουν τα έσοδά τους με μινιτέλ πολιτικό-πορνό που τροφοδοτούνται επί πλέον από το ίδιο κέντρο εξυπηρέτησης.

3. Ευχάριστες εξαιρέσεις από αυτή τη δουλοπρέπεια είναι ο Cl. Julien και τα σημειώματά του της σύνταξης στο Monde Diplomatique και η εκφρασμένη θέληση της εβδομαδιαίας επιθεώρησης Politis να αποκοπεί από αυτή την κυρίαρχη πρακτική (έναν λόγος επιπλέον για να την στηρίξουμε).

δεν θα έπρεπε ούτε αυτό να υποτιμηθεί. Μέσα σε μια πολιτική συγκυρία εξαιρετική και ιστορικά πρωτόγνωρη η Αριστερά είχε τη δυνατότητα το 1981 να δρομολογήσει μια βαθειά αλλαγή, που αποκλήθηκε από τον ίδιο τον Μιττεράν «*ρήξη με τον καπιταλισμό*»⁴. Αυτή η αλλαγή (της «κοινωνίας» ή «του καπιταλισμού») μολονότι δεν ήταν πράγματι ομοιογενής στην εκλογική πλειοψηφία (αυτό που μας επαναλάμβαναν κατά κόρον, για να δικαιολογήσουν όλες τις παραιτήσεις), ανταποκρίνονταν στη θέληση της πλειοψηφίας, αυτής της πλειοψηφίας των εργαζομένων που για πρώτη φορά εδώ και πολλές δεκαετίες, ήταν σε θέση να ασκήσουν την εξουσία. Όμως σε 5 χρόνια,

...οι βασικές κατευθύνσεις έχουν τουλάχιστον επιβληθεί όσον αφορά τον αποκλεισμό των νέων και, μαζικά, των εργατών. Απώλεια λόγου, απώλεια αντιπροσώπευσης, ήδη επιβεβαιωμένες από την προϊούσα αποψίλωση των συνδικάτων και των κομματικών σχηματισμών της Αριστεράς...

Σοσιαλιστικό Κόμμα (PS) και Κομμουνιστικό Κόμμα (PC) και κατόπιν το PS μόνο του, δεν έκανε τίποτα άλλο από το να διαχειρίζονται την Κρίση - με αυτό το Κ κεφαλαίο που είναι του καπιταλισμού, αντιπροτείνοντας την ήπια χειρουργική τους στη χειρουργική της Δεξιάς. Θα ξεχάσει κανείς όμως ότι ανάμεσα στις 100 προτάσεις του «δικού μας» υποψηφίου, όλες σχεδόν πραγματοποιημένες όπως λένε, υπήρχαν οι 35 ώρες εργασίας και οι συνέπειες που θα είχε αποφέρει ένα τέτοιο μέτρο εφαρμοσμένο μέσα στις απαιτούμενες προθεσμίες; Θα ξεχάσει κανείς ότι το PS, το PC και τα συνδικάτα CFDT και CGT ευθυγραμμίζονταν την παραμονή των εκλογών, προς την αυτοδιαχείριση απόκτησαν τα μέσα για να αντισταθμίσουν, στους ίδιους τους χώρους της παραγωγής, την οικονομική εξουσία που παρέμενε στα χέρια της Δεξιάς; Εκτός κι αν είχαμε στην περίπτωση αυτή μια κλασική εκλογικίστικη τακτική; Θα αρνηθεί κανείς ότι η γνώμη των εργατών δεν είχε ποτέ τόσο λίγο ζητηθεί όσο αυτή την περίοδο, κατά τα άλλα σημαδεμένη σε όλη την Ευρώπη, από μια σπάνια αντεργατική καταστολή (Γερμανοί μεταλλωρύχοι, Βρετανοί λιμενεργάτες, Βορράς και Λωρραίνη...); Από το «βρωμερό έργο» του Fabius ως το τέλος της πάλης των τάξεων του E. Maire, τουλάχιστον ξέρουμε τι είχαμε. Η αποκατάσταση της επιχείρησης και του εργοδότη της αγοράς, του κέρδους, της κερ-

δοσκοπίας στο χρηματιστήριο, η εκθροισμένη προοπτική για τους νέους να χωρίζονται σε «κερδισμένους» και «χαμένους», τα διακριτικά σε βάρος των μεταναστών μέτρα, έπρεπε πράγματι να γίνουν!

Η Μεγάλη Συναίνεση σκέπασε όλα αυτά, βάζοντας μαζί σιγά - σιγά —σαν ένα παζλ που του έδινε το σχήμα του— τις επιμέρους συνααινέσεις για τους θεσμούς, μυθοποιημένους, την Κρίση, σαν αναπόφευκτη αλλά και για την άμυνα επίσης και την πυρηνική ενέργεια· την εξωτερική πολιτική και τις νεοαποικιακές υπόγειες δραστηριότητες των ΗΠΑ από τη θορυβώδη επικρότηση της παρέμβασης της Θάτσερ στις Μαλβίδες, ως τη διακριτική καταδίκη της επέμβασης στη Γρενάδα, στο Λίβανο, στο Τσαντ και τη σημερινή σιωπή για την ισραηλινή καταστολή, χωρίς να υπολογίσουμε την υποδοχή (για οχτώ μέρες!) αυτού του γενναίου Baby Doc⁵, «για να αποφύγει ο λαός του ένα λουτρό αίματος» (sic), αλλά επίσης και σε επίπεδο κοινωνικής πολιτικής: την κοινωνική ασφάλιση, την ανεργία, τη λιτότητα, την ευλυγισία, την αποβιομηχάνιση, τη «δυσαισθητική» κοινωνία... Το γεγονός ότι η επιστροφή της Δεξιάς στα «πράγματα» επιβάρυνε όλες αυτές τις ρυθμίσεις με μια *ταξική* πολιτική, ανοιχτή και χωρίς αποχρώσεις, δεν μπορεί, με έναν αναδρομικό υπαινιγμό, να μας οδηγήσει στο να αντικαταστήσουμε τις αναισθησίες με την νοσταλγία του καλού καιρού της Αριστεράς, παραμονές... των προεδρικών εκλογών. Άλλη συναίνεση της «πολιτικής τάξης» που επιβεβαιώθηκε πρόσφατα από το ντουέτο Balladue - Rocard, είναι αυτή του «απόρρητου» που καλύπτει τα πάντα και θωρακίζει το κράτος σαν επιτηρούμενη κυνηγετική περιοχή. Και δεν μιλάμε για τη συναίνεση πάνω στην αντιτρομοκρατική φοβία που επωφελείται από την εθνική αποκτήνωση (την αποκτήνωση του «εθνικού μετώπου»), ξεκαθαρίζοντας πάντως ότι πρόκειται για την «τυφλή τρομοκρατία», αυτή του άλλου, του υπάνθρωπου. Πρέπει μήπως να εννοήσουμε ότι πρόκειται για μια «οξυδερκή» και νόμιμη τρομοκρατία; Αυτή των κρατών, όπως στην Τυνίδα ενάντια στον Αραφάτ, ή στην Τρίπολη ενάντια στον Καντάφι; Και η συναίνεση της επαιτείας, από την πείνα στην Αιθιοπία ως τη μυοπάθεια (που ανέδειξε τον Mac Donald γνωστό κάτοχο της αλυσίδας καταστημάτων σε μαϊκήνα); Το αποκορύφωμα είναι βέβαια «το Κράτος της Δεξιάς και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου» του οποίου ο καθημερινός εορτασμός προετοιμάζει, όπως ξέρετε τον εορτασμό των 200 χρόνων από τη Γαλλική Επανάσταση - τα δικαιώματα του Droit και

τα δικαιώματα των απεργών, τα δικαιώματα του CRS (σημ. τα γαλλικά MEA) TAILLEFER (4 μήνες «οριστικοί και αμετάκλητοι») και αυτά του σκοτωμένου απ' αυτόν με μια σφαίρα στην πλάτη Άραβα, τα δικαιώματα των φονιάδων του Hienghene και αυτά του λαού των Canaques⁶. Πώς να εκπλαγούμε πλέον από το μαζικό φαινόμενο του πολιτικού αποκλεισμού και της εσωτερικευσής του;

Αντίθετα είναι υπολογισμένο απ' αυτούς τους ίδιους που τον προκάλεσαν. Είναι η συναινετική ακόμη απουσία κάθε προγράμματος που έχει αναχθεί, από τη δεξιά ως την αριστερά, στο επίπεδο της θεωρίας. Αχυρένιες υποσχέσεις που η συγκυρία (και μόνη αυτή βέβαια) ακυρώνει με μανία! Τέλος στις «καθυστερήσεις»! Ας είμαστε πραγματιστές, να πάμε προς τους «ανθρώπους».

Ας αρκεστούμε να «σκουπίσουμε στην πόρτα μας»: το PS, που όλη του η αντιπολιτευτική δραστηριότητα περιορίστηκε με σύνεση σε θεσμικές ή δικαστικές μάχες και σε ηθικές διαμαρτυρίες, δεν έχει ακόμη υποψήφιο· το PC που καλεί σ' ένα «ευρωπαϊκό συνασπισμό», στη βάση του 6% του εκλογικού σώματος, οργανώνει ένα Συνέδριο που μοιάζει πιο πολύ με τη γενική συνέλευση των ηγετών της ακτιδικής της Σα

...ο αποκλεισμός έγινε συστατικό, με διαδοχική κατεργασία, από την επιθετικότητα των εξουσιαστών και τη λιποψυχία της «Αριστεράς» είτε πρόκειται γι' αυτούς που ήδη έκαναν επιλογή (τι ευφημισμός) άρνησης ή καταφυγίου, είτε γι' αυτούς που ετοιμάζονται για μια ακόμη φορά με τα νύχια και τα δόντια που τους πέφτουν, να ψηφίσουν, με την τανάλια στη μύτη, «χρήσιμα», δηλαδή, από λάθος και από έλλειψη επιλογής, για το σύστημα...

μαρίας παρά με μια στρατιά σε εκστρατεία⁷. Το κενό, όπως πάντα, εγκαλεί το αντικείμενο και δεν θα εκπλαγούμε πλέον οι αποκλεισμένοι συνεχίσουν όλο και πολλοί να ακούνε προσεχτικά το «Εθνικό Μέτωπο» του Λε Πεν⁸. Τέτοιοι ιδεολόγοι δεν υπολείπονται ακόμη κι ανάμεσα στους λιγότερο υπόπτους για συναλλαγές. Ο ένας ανακοινώνει την απελευθέρωση «από κάθε σχέδιο της κοινωνίας», το «γκρέμισμα επιτέλους» της πολιτικής, το «μεταφιλελευθερισμό και το μετασοσιαλισμό» την έλευση των «ανθρώπων» και «το τέλος των θεολογιών της ιστορίας»⁹ μια άλλη

4. Του ίδιου μια χρήσιμη υπενθύμιση, «στην εποχή μας, είναι μάταιο να θέλουμε να απελευθερώσουμε τον άνθρωπο αν δεν συντρίψουμε πρώτα τις οικονομικές δομές που κάνουν το μεγάλο κεφάλαιο απόλυτο κύριο της κοινωνίας μας... Η οικονομική δημοκρατία θα υπάρξει όταν τα αγαθά θα ανήκουν σε αυτούς που τα δημιούργησαν...». Κυβερνητικό πρόγραμμα του PS Flammahion 1972 σελ. 13-14.

5. Πρόκειται για τον δικτάτορα Ντυβαλιέ που κατέφυγε στη Γαλλία και του παραχωρήθηκε προσωρινή παραμονή 8 ημερών μέχρις ότου βρει κάποια χώρα υποδοχής. Βρίσκεται συνέ-

χεια στη Γαλλία αφού όπως λέγεται μετέφερε σε γαλλικές τράπεζες μερικά δισεκατομμύρια γαλλικά φράγκα (Σ.τ. μ.).

6. Ο M. Droit ακαδημαϊκός και μέλος της επιτροπής για τα οπτικοακουστικά μέσα κατηγορήθηκε για την ευνοϊκή παροχή άδειας ραδιοφωνικού σταθμού σε φίλο του. Η υπόθεση ανατέθηκε σε άλλο δικαστικό, μετά από σκανδαλώδη παρέμβαση της κυβέρνησης Σιράκ, αφού ο πρώτος δικαστικός είχε αποφασίσει τη σύλληψη του αξιότιμου ακαδημαϊκού.

Ο αστυνομικός καταδικάστηκε σε 4 μήνες φυλακή για την εν ψυχρώ δολοφονία ενός μικρού άραβα.

Οι Γάλλοι φονιάδες 4 ή 6 αυτοχθόνων της Νέας Καληδονίας αθώωθηκαν όλοι από δικαστήριο της Γαλλικής αυτής αποικίας (Σ.τ. μ.).

7. Σύμφωνα με την Humanité, η επιτροπή των εντολοδόχων εκφράζει τη μαζική παρουσία των καθοδηγητών (των ομοσπονδιών, των τμημάτων, των οργανώσεων)· πού είναι οι οργανωμένοι της βάσης;

8. Βλ. το βιβλίο της Anne Tristan.

9. A. Tourraine, Le Monde 30/12/86· επιδοκιμάσθηκε μερικές μέρες αργότερα από τον «αγαπητό συνάδελφο» (sic) R. Barre στις τηλεοπτικές εκπομπές «Η ώρα της αλήθειας» (Antenne 2).

πρόγνωση για τον 21ο αιώνα «έναν αρνητικό ουμανισμό»¹⁰.

Ερωτήματα για ψάξιμο, μέσα από το οδοιπορικό των επεισοδιακών επαναστατών του '68, των προσηλυτισμένων στην κρίση και των μαγείρων της σούπας του '81: καινούρια «προδοσία των κληρικών» όπως έλεγε ο πατήρ Benda, παρ' όλα αυτά αντίκρυ σε αυτό το μαυροπίνακα που δεν επε-

...μένω έκπληκτος από την πρόσφατη άνοδο της δουλοπρέπειας των δημοσιογράφων του κατεστημένου που περίτρανα αποδεικνύεται από τις ιδιωτικοποιήσεις και την ολιγοπώληση του Τύπου και το φόβο των ποινών που συνεπάγονται. Η ξύλινη γλώσσα, που δεν είναι αποκλειστικό προνόμιο κανενός κόμματος αλλά το ύφος όλων, συγκαλύπτεται και ενισχύεται κάτω από τα γλειφιτζούρια των διορισμένων στην παραπληροφόρηση...

δίνω καθόλου να διογκώσω αντίκρυ σ' αυτό το βαθμό μηδέν της πολιτικής, που μας επιφυλάσσει μερικούς μήνες ακόμη ταπείνωσης, οι εφεδρείες μιας αλλαγής πραγματικά εναλλακτικής - «Η επανάσταση σύντροφοι!», όπως λέει η Διακήρυξη των ανανεωτών (και έχουν δίκαιο) — υπάρχουν. Και δεν υπάρχουν πουθενά αλλού παρά μέσα σ' αυτό το λαό, το συστατικό του αποκλεισμού που έγινε συστατικό, με διαδοχική κατεργασία, από την επιθετικότητα των εξουσιαστών και τη λιποψυχία της «Αριστεράς» είτε πρόκειται γι' αυτούς που ήδη έκαναν επιλογή (τι ευφημισμός) άρνησης ή καταφυγίου, είτε γι' αυτούς που ετοιμάζονται για μια ακόμη φορά με τα νύχια και τα δόντια που τους πέφτουν, να ψηφίσουν, με την

τανάλια στη μύτη, «χρήσιμα», δηλαδή, από λάθος και από έλλειψη επιλογής, για το σύστημα. Βλέπουν (βλέπουμε) άραγε ότι η δύναμη τους είναι σημαντική και ήδη εγγεγραμμένη, ενεργητική, μέσα στις αντιφάσεις της πραγματικότητάς μας;

Σε λιγότερο από δυο χρόνια, ο φιλελευθερισμός που μπορούμε να αποκαλέσουμε «νέο» και που δεν είναι λιγότερο απατηλός (βλέπε τους κρατικούς προστατευτισμούς), γνώρισε δυο αποτυχίες. Η πρώτη είναι εξωτερική προέρχεται από τους φοιτητικούς αγώνες του χειμώνα του 1986 που παρέδωσαν τη σκυτάλη στους εργατικούς αγώνες που ακολούθησαν και που κανείς (συνδικάτα, κόμματα, ιδεολόγοι, δημοσκοπιοί) δεν είχε προβλέψει. Η δεύτερη είναι εσωτερική, το χρηματιστηριακό κραχ, που δεν εξευτελίζει μόνο τους οικονομολόγους, αυτούς τους ηλίθιους που επαίρονται πιο πολύ κι από τους μετεωρολόγους που ξέρουν τουλάχιστον να πουν τι καιρό έκανε, και τους δημοσιογράφους που θέτουν τις ακατανόητες εξηγήσεις τους στην υπηρεσία των οικονομικών εξουσιών· αποκρύπτεται έτσι στην πραγματικότητα ότι το κραχ δεν είναι, όπως απέδειξε ο E. Mandel, παρά «ο πιο χαλαρός κρίκος»¹¹, που αποκαλύπτει όλη την αποσύνθεση του καπιταλισμού (την ηγεμονία του δολαρίου, το χρέος του τρίτου κόσμου, ανάμεσα σε άλλα) και προοιωνίζει αυξανόμενη ύφεση και αθλιότητα.

Στοιχεία κομμουνισμού

Από την άλλη, εδώ και κάμποσα χρόνια φανερώθηκαν αυτά που πρέπει να αποκαλούμε *στοιχεία κομμουνισμού* και τα οποία όμως το πέπλο της πληροφόρησης αγνοεί σύμφωνα με τη ρητή λειτουργία του. Αν και είναι λιγότερο ορατά από τα στοιχεία του καπιταλισμού που αναπτύσσονται μέσα

στις αυτοαποκαλούμενες «σοσιαλιστικές» κοινωνίες δεν είναι εν τούτοις λιγότερο παρόντα· και δεν είναι παλινδρομικά. Αντίθετα είναι συνήθη, για τις κοινωνίες με παλιά δημοκρατική παράδοση, όπου οι ιστορικοί ταξικοί αγώνες κατάκτησαν το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου, του ελέγχου της αντιπροσώπευσης και της έκφρασης των *ενηλίκων* πολιτών. Δεν θα τα βρούμε ούτε απομακρυσμένα ούτε καλυμμένα. Είναι εδώ, μπρος στα μάτια μας, μέσα στα φαινόμενα των «συντονισμένων» των φοιτητών ή των εργατών, που δεν εκδηλώνουν καμιά εχθρότητα για τις παραδοσιακές οργανώσεις και που δεν μπορούν να υπερσχύσουν ούτε με τη συνοχή τους, ούτε με τη συνέχεια τους· συνδικαλιστικά κινήματα· αντιρατσιστικοί, αντιπυρηνικοί και φιλειρηνικοί αγώνες, μοναδικοί αληθινοί πρωταγωνιστές των μαζικών διαδηλώσεων κατά τη διάρκεια της πενταετίας της «Αριστεράς»· το φεμινιστικό κίνημα που κι αυτό· αναισθητοποιήθηκε από την εξουσία· εσωτερικές αμφισβητήσεις στις οργανώσεις, στο PCF και στη CGT, που οι αντικομμουνιστικές συναινέσεις προβάλλουν για δημόσια διαπόμπευση αλλά και στο PS και στην CFDT ναρκοθετημένα από τις ίδιες αντιφάσεις. Λέει κάτι διαφορετικό η επανάσταση των ηθών μέσα στην οικογένεια, στο ζευγάρι, ανάμεσα στις γενιές ή προς την κατεύθυνση των «περιθωριακών» κάθε κατηγορίας;

Να η καινούργια ελπίδα, το άλας της γης, που στηρίζεται — πόσο αυτό είναι σημαδιακό — πίσω από τις συνεχείς εκλήσεις για έναν άλλο λόγο και έναν άλλο τρόπο άσκησης πολιτικής: να τελειώνουμε με το κατεστημένο. Δεν είναι στοίχημα. Είναι μια αναγκαιότητα και μια αμεσότητα.

¹⁰ J. Ferry, Le Monde 21 Νοεμβρίου 1987.

¹¹ Dossier, Rouge 3ο τρίμηνο 1987 (11 ερωτήσεις, 11 απαντήσεις).

Μετάφραση Π.Κ. Σωτηρόπουλος

28
ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ

Ο Μανώλης Μπαρμπουνάκης
και οι συνεργάτες του
σας περιμένουν στα 4 μεγάλα βιβλιοπωλεία

1

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4, ΤΗΛ. 228 682

2

ΕΓΝΑΤΙΑ 150, ΤΗΛ. 235 916

3

ΤΟ ΚΑΤΩΪ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6, ΤΗΛ. 271 853

4

ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ 3, ΤΗΛ. 239 746
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

ΤΩΡΑ
ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ
(Αγγλικά - Γερμανικά - Ιταλικά - Γαλλικά)

Βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας και τα παιδιά σας από 30 δρχ.
Εγκυκλοπαίδειες, παιδικές και μεγάλες με τις καλύτερες τιμές.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

τααντορακι

νηπιαγωγείο
το αστεράκι

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαδηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό άστεράκι».
- Μιά μικρή δαση μέσα στο τσιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο - Διδασκαλία και επίβλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης γιά τό παιδί.
- Έλάτε νά γνωριστούμε και νά συζητήσουμε γιά τό παιδί σας.

Γκόλφω Τζελετοπούλου
Βαλοαμώνος 4 και Ασκληπιού τηλ. 6447830 - 3635419.

ΗΠΑ: Ο «δικός μας» πάει καλά...

Το 1976 δεν είναι μακριά. Τότε εκεί —στη «χώρα της ελευθερίας»— ένας άλλος «δικός μας» —οχι βέβαια απόγονος ελλήνων μεταναστών, όπως ο Άγκνιου, αλλά ο Τζιμ Κάρτερ— ήταν αυτός που μας γεμίζε ελπίδες. Αν έβγαине, θα έβρισκε λύση για το Κυπριακό, θα ήταν «φιλέλληνας» και οχι «φιλότουρκος». Θα κατατρόπωνε τους «κακούς» αντιπάλους του, διαδόχους των Νίξον, Άγκνιου, Φορντ και άλλων.

Και βγήκε. Μόνο που το Κυπριακό εκκρεμεί ακόμα. Και μετά βγήκε άλλος. Ο «κακός», ο «κάου - μπού» ο Ρήγκαν που τα έκανε «θάλασσα» παντού... Ας είναι. Έχει ο καιρός γυρίσματα.

Τώρα 1988 δισεκτη χρονιά, έχουμε τη ΜΕΓΑΛΗ ελπίδα. Είναι και «καλός» και «φιλελεύθερος», και Έλληνας και οχι «φιλέλληνας» σαν τον Κάρτερ, πατριώτης και οχι «προδότης» σαν τον Σπίρο Άγκνιου από τους Γαργαλιάνους. Αυτή τη φορά δεν μπορεί. Είναι κρίμα και άδικο αν και πάλι χασούμε. Θα κερδίσουμε.

Η ελπίδα μας τώρα είναι ο Μάικλ Ντουκάκης. Δεν είναι Σπίρος, είναι Μιχάλης. Δεν είναι Άγκνιου, είναι Δουκάκης. Δεν είναι «μοραίτης», είναι «ηπειρώτης». Δεν είναι ρεπουμπλικάνος, αλλά δημοκρατικός. Δεν μπορεί παρά να είναι και Έλληνας. Πατριώτης και οχι προδότης. Και κυρίως δε θα είναι αντιπρόεδρος των ΗΠΑ, αλλά πρόεδρος. Κάτι... σαν τον Ρόναλντ Ρήγκαν, ας πούμε.

Πώς λοιπόν, να μην είμαστε τόσο καλά ενημερωμένοι για τα ποσοστά των υποψηφίων, τις επιτυχίες και αποτυχίες στις ευκολες και τις δύσκολες πολιτείες; Επιτέλους, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί, υπάρχει ενημέρωση για τις διεθνείς εξελίξεις. Τώρα κατανοούμε τι γίνεται στον κόσμο. Ξεπεράσαμε την ΕΟΚ —τα Βαλκάνια τα αφήνουμε στους Βουλγάρους— και φτάσαμε στις ΗΠΑ. Γιατί λοιπόν να μην αντιμετωπίσουμε τον «πατριώτη» μας πατριωτικά; Γιατί να μην ανατρεξουμε στο «δαίμονιον της φυλής», στους σύγχρονους απογόνους των Αθηναίων, Κορινθίων, Μεγαρέων, Σαλαμινίων, Φωκείων και άλλων ενδόξων προγόνων που εσθήσαν αποικίες σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο;

Το Νοέμβριο του 1988 δεν θα έχουμε απλώς μια αποικία. Θα είμαστε στην προεδρία της μεγαλύτερης χώρας στον κόσμο. Θα γίνουμε η χώρα με τρεις προέδρους στον κόσμο: Χρήστο Σαρτζετάκη, Γιώργο Βασιλείου, Μάικλ Ντουκάκη, η Μιχάλη Δουκάκη αν προτιμάτε.

Έτσι κάπως πρέπει να νιώθουμε με τις ανταποκρίσεις περί δημοσκοπήσεων, νικών Δουκάκη, υπεροχής του ανθρώπου που έκανε το «οικονομικό θαύμα της Μασαχουσέτης» —άραγε ο κακόμοιρος ο αναγνώστης των εφημερίδων ή ο τηλεθεατής ή ο ακροατής των πολλών, πλουραλιστικών και βάλε ραδιοσταθμών γνωρίζει κατά που πέφτει ανάμεσα στις 52 πολιτείες του «ουνείρου» των παπουδών μας μεταναστών της δεκαετίας του '30— του ΠΡΟΕΔΡΟΥ των ΗΠΑ, του τέλους του 20ου αιώνα. Μόνο η νέα εποχή των «24 ωρών» μας πρόσφερε εντός επτά ημερών δύο συνεντεύξεις του.

Σε όλο λοιπόν αυτό το διαχυτο σιναισθήμα —μείγμα εθνικοπατριωτισμού, ελληνικού κλέους, «φιλελεύθερης δημοκρατικής νίκης», ελληνικής νίκης που απέναντι

της τυφλά να έχει η εθνική του Γκαλή, νέας εποχής για τα πατριωτικοεθνικά μας δικαιώματα όλων των αιώνων και εποχών— που καλλιεργείται από εφημερίδες, περιοδικά, τηλεόραση και ραδιόφωνα εμπλέκονται και πολιτικά επιχειρήματα.

Είναι —ο «δικός μας»— πιο φιλελεύθερος από άλλους υποψηφίους, υποστηρίζεται και από τις καταπιεσμένες μειονότητες— οχι μόνο Έλληνες, αλλά Πορτορικανούς, Τζαμαϊκανούς και άλλους —ξεχάσαμε τους Ινδιάνους και ξεφυγαν και οι μαύροι εξαιτίας του Τζεσσε Τζάκσον. Είναι ο ενσάρκωτης ενός άλλου «θαύματος» της «χώρας της ελευθερίας», του «οικονομικού» θαύματος της Μασαχουσέτης, μόνο που οι νέοι επιχειρηματίες δεν αρκούν για να δώσουν το χρίσμα στο Δουκάκη, πόσο μάλλον την προεδρία. Είναι, ως απόγονος Ελλήνων μεταναστών, υπέρ των δικαιών της Ελλάδας. Θα υπερασπίσει τα εθνικά μας συμφέροντα, θα «πατήσει πόδι» στον Τούρκο, θα βοηθήσει στη δικαίη λύση του Κυπριακού. Θα βοηθήσει και οικονομικά. Τουλάχιστον αυτός αποκλείεται να βγάζει τέτοιες απαίσεις ταξιδιωτικές οδηγίες σαν αυτές που έβγαζε ο «κακός» Ρήγκαν και χάνανε κάμποσα εκατομμύρια δολάρια από το τουριστικό συνάλλαγμα. Μην ανησυχείτε λοιπόν ξενοδόχοι, γκαρσόνια, εστιατόρες, νησιώτες και νησιώτισσες.

Υπάρχει για όλους μας ελπίδα. Είναι ο Μάικλ. Συγκρατήστε αυτό το όνομα. Είτε Ντουκάκης, είτε Δουκάκης. Είναι ο Μιχάλης. Ένας άλλος Μιχάλης...

Γιάννης Φλώρος

ΙΤΑΛΙΑ:

Η «ΟΥΝΙΤΑ» και η «υπόθεση Τολιάττι»

«ΕΙΝΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ του κόμματος τέλος πάντων ή όχι;», αναρωτήθηκε για την «Ουνιτά» ο Αλεσάντρο Νάττα, μιλώντας στην πρόσφατη συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ιταλίας, που είχε ως αποκλειστικό θέμα συζήτησης την εφημερίδα.

Για πρώτη φορά στην ιστορία του ΙΚΚ η διεύθυνση της «Ουνιτά» επιπλήχθηκε. Αφορμή η «υπόθεση Τολιάττι» όπως έγινε γνωστή η διαμάχη σχετικά με το ρόλο του πρώην γραμματέα του κόμματος στη σταλινική περίοδο.

«Δεν ήταν ούτε ήρωας ούτε άγιος» υποστήριξε ο ηγέτης του Σοσιαλιστικού Κόμματος Μπεττινο Κράξι, λέγοντας ότι ο Τολιάττι είχε τέτοιες σχέσεις με το σταλινισμό, που μας επιτρέπουν να πούμε ότι δε στάθηκε ιδιαίτερα πιστός ούτε στις αρχές ούτε στο πρόσωπο του κομμουνιστή ηγέτη Αντόνιο Γκράμσι.

Μια μέρα αργότερα στις στήλες της «Ουνιτά» εμφανίζεται άρθρο στελέχους του κόμματος, το οποίο ούτε λίγο ούτε πολύ υποστηρίζει ότι ο Τολιάττι εμμέσως είναι υπεύθυνος για το θάνατο του Γκράμσι στη

φυλακή γιατί ενώ θα μπορούσε να πιέσει το Στάλιν να κινηθεί δια της διπλωματικής οδού για την απελευθέρωση του, δεν το έκανε —επειδή τον βόλευε έτσι. Ο άρθρογραφος υποστηρίζει ότι στα γραμμάτια που γράφει ο Γκράμσι από τη φυλακή, φαίνεται ότι ο ιδρυτής του ΙΚΚ ένοιωθε πως οι συντροφοί του στη Μόσχα τον είχαν εγκαταλείψει.

Ωστόσο ο Ακίλε Οκέττο, αναπληρωτής γραμματέας του ΙΚΚ, σε άρθρο του εβαί και άλλες διαστάσεις στην «υπόθεση Τολιάττι». Η προβληματική του επισημαίνει τις συνθήκες που επικρατούσαν στο κομμουνιστικό κίνημα εκείνη την περίοδο. Ο διάδοχος του Γκράμσι στην ηγεσία του κόμματος μέσα σε αυτές τις συνθήκες του σταλινισμού έβαλε τις βάσεις της αυτονομής ανάπτυξης του ΙΚΚ, υποστηρίζει, και συνέχισε μια πορεία που άρχισε με τον Γκράμσι, υπονοώντας ότι η επίθεση που γίνεται από το Σοσιαλιστικό Κόμμα έχει και άλλες σκοπιμότητες. Το ΙΚΚ μάλιστα έδωσε στη δημοσιότητα όλα τα ντοκουμέντα της περιόδου 1945-1962, κάτι πρωτοφανές στην ιστορία των κομμουνιστικών κομμάτων.

Πέρα από τις ιστορικές και πολιτικές προεκτάσεις όμως που αποκτά η όλη υπόθεση, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει ο διάλογος που έχει αναπτυχθεί εντός κι εκτός ΙΚΚ για το ρόλο της «Ουνιτά» — και για τον εν γένει ρόλο που έχει μια κομματική εφημερίδα.

Ορισμένοι εμμένουν στην παγιωμένη εδώ και χρόνια αντίληψή τους ότι «η εφημερίδα δεν μπορεί να κάνει αντιπολίτευση στο ίδιο το κόμμα». Ως επιχείρημα, στην «υπόθεση Τολιάττι» τουλάχιστον, φέρνουν ότι το συγκεκριμένο άρθρο της «Ουνιτά» χρησίμευσε στην επίθεση του Σοσιαλιστικού Κόμματος εναντίον του ΙΚΚ.

Άλλοι υποστηρίζουν ότι ο διάλογος που αναπτύσσεται στους κόλπους του κόμματος είναι λογικό να αναπτύσσεται και μέσω από τις στήλες της εφημερίδας. Η «Ουνιτά» —και κάθε εφημερίδα αριστερού κόμματος— δεν είναι τελικά τίποτε άλλο από ένας «καθρέφτης» στον οποίο αντανακλώνται οι προβληματισμοί της αριστεράς.

Μια τρίτη άποψη βασίζει το σκεπτικό της στη «δημοσιογραφική λειτουργία» που οφείλει να έχει και μια κομματική εφημερίδα. Η είδηση είναι είδηση, ακόμα κι αν δεν συμφέρει το κόμμα και υποστηρίζουν ότι πρέπει να δημοσιεύεται.

Απάντηση σε αυτόν τον διάλογο δεν είναι δυνατόν να υπάρξει —δεν είναι άλλωστε πρώτη φορά που αναπτύσσονται τα εκτέρωθεν επιχειρήματα, ούτε το ΙΚΚ είναι το μόνο κόμμα που προβληματίζεται.

Υπάρχει όμως ένα δεδομένο, ότι οι κομματικές εφημερίδες περνούν μια άνευ προηγουμένου κρίση, η οποία μπορεί μεν να οφείλεται κατά κύριο λόγο στη γενικότερη πολιτική συγκυρία, αλλά δεν είναι δυνατόν και να ξεπεραστεί αν δεν δοθεί μια απάντηση στο πού είναι τα όρια της ελευθερίας —ή μη— των κομματικών οργάνων.

Τα τόσα οικεία παραδείγματα βεβαιώνουν ακριβώς αυτήν την πραγματικότητα...

ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΟΦ: Η «βαλκανική περεστρόικα»

«ΚΟΜΜΑΤΙΚΟ μου χρέος» χαρακτήρισε ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ την κατάθεση στεφάνου στον τάφο του στρατάρχη Τίτο, κατά την πρόσφατη επίσημη επίσκεψή του στο Βελιγράδι. Κι εκθείασε το Γιουγκοσλάβο ηγέτη —τον «ρεβιζιονιστή» και «προδότη» κατά τον Ιωσήφ Στάλιν— όπως κανέναν άλλο, πλην του Λένιν.

Νέα λοιπόν περίοδος στις σχέσεις Σοβιετικής Ένωσης και Γιουγκοσλαβίας, που είχαν περάσει πολλές διακυμάνσεις τα τελευταία σαράντα χρόνια. Την κρίση Στάλιν-Τίτο (1948) διαδέχθηκε η ελπιδοφόρα εποχή του Νικήτα Χρουστσώφ, ο οποίος στις συναντήσεις του με τον Τίτο —το 1955 στο Βελιγράδι και το 1956 στη Μόσχα— είχε αποδεχθεί τη «διαφορετικότητα των δρόμων προς το σοσιαλισμό».

Η πολιτική Χρουστσώφ όμως δεν είχε συνέχεια και οι σχέσεις των δυο χωρών πέρασαν μια νέα κρίση επί Μπρέζνιεφ, κρίση που έγινε ιδιαίτερα φανερή το 1968, με την απερίφραστη καταδίκη της σοβιετικής εισβολής στην Τσεχοσλοβακία από τον Τίτο. Η κατάσταση εξομαλύνθηκε κάπως το 1971, όταν ο στρατάρχης συναντήθηκε με τον Μπρέζνιεφ.

Στο Βελιγράδι ένα από τα θέματα συζήτησης ήταν τα οικονομικά προβλήματα. Σήμερα η Γιουγκοσλαβία έχει εξωτερικό χρέος ύψους 22 δισεκατομμυρίων δολαρίων και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο απειλεί να παρέμβει. Η «περεστρόικα» που θέλει να εφαρμόσει ο Γκορμπατσόφ στη Σοβιετική οικονομία έχει πολλά να μάθει από την αυτοδιαχείριση που εφαρμόζεται στη Γιουγκοσλαβία - αν μη τι άλλο πώς να αποφύγει ανάλογα λάθη.

Οι δυο χώρες όμως έχουν κι ένα άλλο κοινό στοιχείο, πέρα από την αυτοδιαχείριση που η μια έχει εφαρμόσει κι η άλλη αποπειράται τώρα: και οι δυο χώρες αποτελούνται από διαφορετικές εθνότητες, που βρίσκονται σε αναβρασμό αντιμετωπίζοντας μια όξυνση εθνικιστικών προβλημάτων με απρόβλεπτες συνέπειες.

Αλλά η επίσκεψη του Γκορμπατσόφ δεν ήταν μονάχα αυτή του ηγέτη μιας άλλης χώρας. Ήταν και του ηγέτη μιας υπερδύναμης —κι αυτό έγινε φανερό. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ένωση, μετά την υπογραφή της συμφωνίας για την εξάλειψη των πυραύλων μέσου και μικρότερου βεληνεκούς, έχουν αφήσει να φανεί η τάση της από κοινού διευθέτησης των τοπικών κρίσεων. Και σε αυτές δεν περιλαμβάνονται μονάχα οι συγκρούσεις στο Αφγανιστάν ή τη Μέση Ανατολή, αλλά και εστίες έντασης, όπως είναι τα Βαλκάνια.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το Νταβός και οι Βρυξέλλες, οι εξελίξεις στην Κύπρο, η υπογραφή του πρωτοκόλλου συνεργασίας μεταξύ της Τουρκίας και της Βουλγαρίας, αλλά και η πρόσφατη βαλκανική διάσκεψη, εντάσσονται σε αυτό το πνεύμα που κυριαρχεί, τώρα στις σχέσεις μεταξύ των δυο υπερδυνάμεων.

Ωστόσο, οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ δεν έχουν εγκαταλείψει τα «παιχνίδια» που τόσο προσεκτικά έχουν στηθεί στην περιοχή.

Η Ουάσινγκτον, με τη διαρκή οικονομική ενίσχυση της Γιουγκοσλαβίας επεδίωκε την ενδυνάμωση της χώρας του Τίτο έναντι της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας (Έπρεπε να φθάσει η οικονομική κρίση και το κραχ για να αρχίσει να σκέφτεται ότι αυτή δεν ήταν μια συναλλαγή ντε φάκτο συμφέρουσα). Για τον ίδιο λόγο υπήρξε και η αμε-

ρικανική συμπαράσταση στους ισχυρισμούς των Σκοπίων περί μακεδονικής εθνότητας. Το μειονοτικό συνέβαλε και στη δημιουργία του άξονα Βελιγραδίου - Άγκυρας που είχε ως στόχο τη γείτονα —και φιλοσοβιετική— Βουλγαρία.

Στα πλαίσια της βελτίωσης της διαπραγματευτικής της θέσης, η Σοβιετική Ένωση συνειδητοποίησε ότι δεν υπήρχε κανένας λόγος να εγκαταλειφθεί η Γιουγκοσλαβία στην «άλλη πλευρά». Η «περεστρόικα» άλλωστε δημιουργεί και νέες ιδεολογικές συγγένειες μεταξύ των δυο χωρών. Τελικά είναι προτιμότερη η ύπαρξη μιας ανεξάρτητης Γιουγκοσλαβίας, παρά μιας Γιουγκοσλαβίας ενταγμένης στο αντίπαλο στρατόπεδο. Επιπλέον το Βελιγράδι, εκτός του ότι αποτελεί σημείο - κλειδί στην πυριτιδαποθήκη των Βαλκανίων, αποτελεί και σημαντικό παράγοντα στο κίνημα των αδεσμεύτων - στο οποίο υπολογίζει πολύ ο Γκορμπατσόφ για την προώθηση της εξωτερικής του πολιτικής.

Ο Σοβιετικός ηγέτης όμως δεν άφησε ανεκμετάλλευτη την ευκαιρία μιλώντας στη Γιουγκοσλαβική Βουλή, για μια νέα «επίθεση ειρήνης» αυτή τη φορά για τα Βαλκάνια. Οι προτάσεις του για τη Μεσόγειο —που έγιναν ευνοϊκά δεκτές από την ελληνική κυβέρνηση— καθώς και το ότι επικρότησε την πρόταση για απύραυλη Βαλκανική, προσθέτουν και μια άλλη διάσταση στην εξωτερική πολιτική του Γκορμπατσόφ.

Άλλωστε, την ίδια στιγμή που πρότεινε το πάγωμα των στόλων στη Μεσόγειο, το ΝΑΤΟ αντιδρούσε στην πρόταση και οι Ηνωμένες Πολιτείες εξαπέλυαν επίθεση στη Νικαράγουα.

Όλα αυτά ίσως να μην έχουν κανένα άμεσο πρακτικό αποτέλεσμα. Αποτελούν ωστόσο σημαντικές ψηφίδες που συνθέτουν τη νέα εξωτερική πολιτική της Σοβιετικής Ένωσης, οι οποίες κάνουν πολλούς να περιμένουν και άλλα βήματα του Γκορμπατσόφ που μπορεί να ακολουθήσουν μετά το Βελιγράδι. Μέχρι τώρα άλλωστε ο ηγέτης του ΚΚΣΕ έδειξε ότι προχωρά με σταθερά, εντυπωσιακά και αργά βήματα, χωρίς να βιάζεται.

Ειρήνη Καρανασοπούλου

ΤΟΥΡΚΙΑ: Αρμένιοι, Κούρδοι δυο «ανοιχτές πληγές»

Δυο πληγές στην πλάτη της Τουρκίας εξακολουθούν να προκαλούν δύνατους πόνο στο δικτατορικό καθεστώς —παρά τα δυναμικά πολιτικά ανοίγματα των τελευταίων μηνών προς Ελλάδα, ΕΟΚ, Βουλγαρία...

Οι Κούρδοι και οι Αρμένιοι, δυο λαοί χωρίς πατρίδα, έχουν κάθε λόγο να κρατούν ανοιχτά τα δικά τους μέτωπα και να ξεπληρώνουν σήμερα τους παλιούς λογαριασμούς τους.

Οι Αρμένιοι, ίσως για πρώτη φορά μετά τη γενοκτονία του 1915, δείχνουν να συνειδητοποιούν ότι μόνο η μαζική και οργανωμένη πάλη ακόμη και σε πολιτικό επίπεδο θα αναγκάσει τις κυβερνήσεις να ενδιαφερθούν για το πρόβλημά τους.

Έτσι, βρίσκεται σε εξέλιξη και θα ανακοινωθεί σε λίγες ημέρες στην Αθήνα η δημιουργία του «Παναρμενικού Μετώπου»

στο οποίο θα συμμετέχουν κόμματα και οργανώσεις διαφόρων ιδεολογιών και τάσεων από όλες τις χώρες, που ζουν Αρμένιοι το οποίο θα είναι αρμόδιο να καθορίζει τη στρατηγική και τη δράση των Αρμενίων της διασποράς στον αγώνα για τη δημιουργία δικού τους κράτους.

Κατ' αρχήν επιδίωξη του Μετώπου θα είναι η διεθνής αναγνώρισή του (κατά τα πρότυπα της ΟΑΠ), ενώ ο «Asala» θα παραμείνει η «αίχμη του δόρατος» για στρατιωτικές ενέργειες.

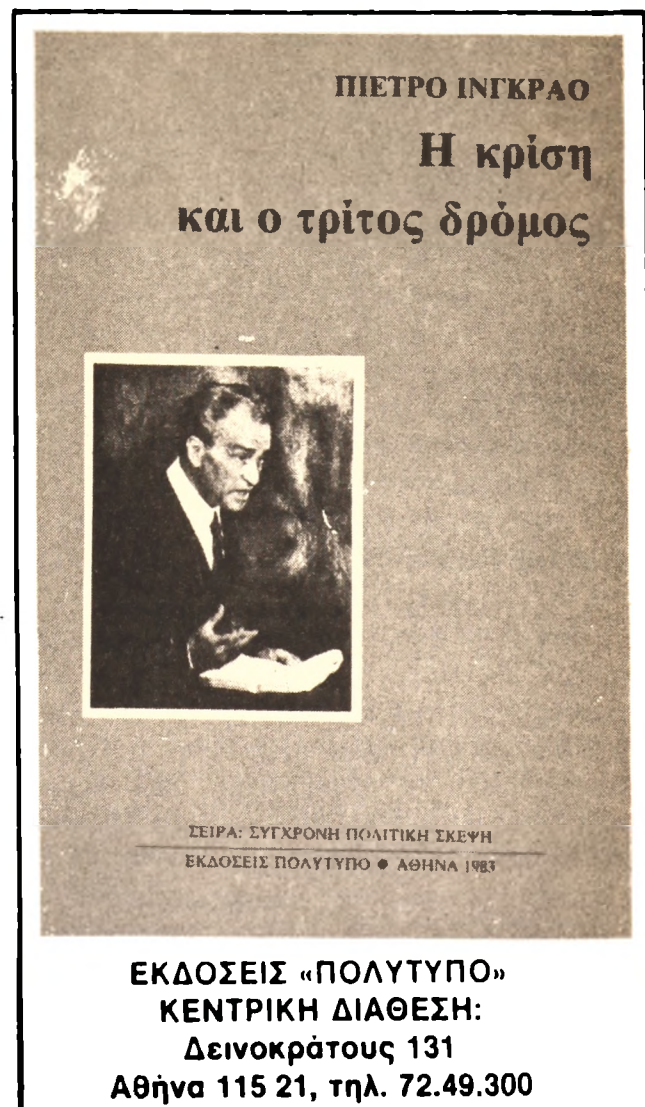
Τα γεγονότα στην περιοχή Καράμπαγ αποτέλεσαν το ερέθισμα και έδωσαν το έναυσμα για τη δημιουργία του Μετώπου. Η πρώτη κίνηση θα είναι να επισκεφθεί την Μόσχα αντιπροσωπεία, όπου θα επιδιώξει να έχει επαφές με μέλη της σοβιετικής κυβέρνησης.

Όμως, ο προσανατολισμός της δράσης του Μετώπου θα είναι σταθερά αντιτουρκικός, αφού ο μοναδικός στόχος του θα είναι η δημιουργία αρμενικού κράτους και, όπως αναφέρεται σε πρόσφατη ανακοίνωση του Αρμενικού Λαϊκού Μετώπου «η δίκαιη λύση στο εδαφικό ζήτημα του λαού των Αρμενίων είναι υπέρτατη ανάγκη και καθήκον...».

Προς το παρόν όμως, το μεγαλύτερο πρόβλημα για το καθεστώς της Άγκυρας, είναι η συνεχώς αυξανόμενη δράση των Κούρδων ανταρτών που τις ημέρες αυτές θα γιορτάσουν την τέταρτη επέτειο από την ίδρυση του Εθνικοαπελευθερωτικού Μετώπου του Κουρδιστάν.

Σε πρόσφατες δηλώσεις του στην Αθήνα, εκπρόσωπος του Μετώπου ανακοίνωσε ότι στα τέσσερα χρόνια δράσης έγιναν 200 σαμποτάζ σε βάρος στρατιωτικών και άλλων εγκαταστάσεων, που προκάλεσαν ζημιές τριών δις, ενώ δεν είναι λίγα τα ανθρώπινα θύματα - κυρίως στρατιώτες του τουρκικού στρατού. Εξάλλου όπως ειπώθηκε παρά την τρομοκρατία, εντάχθηκαν στο Μέτωπο πάνω από χίλιοι εθελοντές, πράγμα που σημαίνει, ότι το αντάρτικο κερδίζει έδαφος και οπαδούς...

Σωτήρης Σιδέρης

Πενίας εγκώμιον που... ας έλειπε

Μην τα ξεφτιλίζουμε όλα. Μην πουλάμε φτηνό συναισθηματισμό εις βάρος άλλων. Λίγη διακριτικότητα και σεβασμό ας δείχνουμε στους θεωρούμενους φίλους μας.

Πριν από καιρό έγραφαν οι εφημερίδες για το θέμα της σύνταξης ενός ποιητή που περήφανα την αρνήθηκε. Όχι για τις λίγες χιλιάδες λιγότερο αλλά για τη μείωσή του σε β' κατηγορίας ποιητή. Τότε είχε γραφτεί πόσο ανάγκη είχε γι' αυτό το ποσό ο ποιητής.

Σε δημοσίευσμά μου σε απογευματινή εφημερίδα κάποιος «φίλος» του ποιητή σε φτηνή δημοσιογραφική γλώσσα μιλάει για «το ίδιο ξεφτισμένο σακάκι» που φορούσε ο ποιητής και πριν ενάμιση χρόνο (πόσοι από μας, αλήθεια, δεν φοράμε το ίδιο φθαρμένο σακάκι που φορούσαμε και πέρυσι;), για «έναν από τους πιο μίζερους δρόμους», όπου κατοικεί, και για μια συμπεριφορά πρίγκιπα «ενός που είχε τις δυνατότητες επαίτη».

Ο ποιητής, που με την αξιοπρέπεια που τον χαρακτηρίζει, έχασε μέχρι σήμερα ένα ποσό που θα του επέτρεπε να είχε αγοράσει πολλά καινούρια σακάκια, δεν έχει ανάγκη από τέτοιου είδους αναφορές στο όνομά του. Πόσο μάλλον που πρόκειται για έναν ποιητή «που έχει ύπαρξη».

Ηλέκτρα Ανδρεάδη

Η «ΑΛΗΘΕΙΑ» ΕΝΟΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Αν μας επιτρέπεται να μιλάμε ακόμα για «κοινές» εντυπώσεις και «μέσους όρους», θα λέγαμε ότι ο απόηχος του Φεστιβάλ Πράξις '88 στη μνήμη όσων βεβαίως παρακολούθησαν ανελλιπώς τις εκδηλώσεις του, προσανατολίζεται στη γενική και αόριστη αίσθηση πως: όσο αθόρυβα (και σχεδόν απροειδοποίητα) προστέθηκε στην καθημερινή εμπειρία μας, άλλο τόσο αθόρυβα —χωρίς εξάρσεις και απρόοπτους κλονισμούς— την προσπέρασε, αφήνοντας αθεράπευτη και σχεδόν ανέγγιχτη την ακαμψία της. Με εξαίρεση το «ανέβασμα» που μας χάρισε για μια νύχτα η ολιγομελής αλλά πολυσχιδής στις ιδέες της και στις εξωτερικεύσεις της ανατολίτικης θερμής της, μπάντα του Okay Temiz (Παλλάς, 2 Μαρτίου), οι υπόλοιπες τέσσερις βραδιές των συναυλιών του "Praxis" ανέδιδαν μια διάθεση συναίνεσης με τον όλο και πιο φανερό εφησυχασμό μας και μια επιλεγμένη συγκατάνευση προς το οικείο, το ήδη γνωστό, το διακριτικό. Δεν περιμέναμε ούτε και θα επικροτούσαμε φανφάρες, «σκανδαλοθηρίες» ή *πονηρούς* ακροβατισμούς ανάμεσα στην ανάγκη του «νέου» (υπερσύγχρονες τεχνολογικές εφαρμογές, μοντέρνοι δρόμοι σύνθεσης) και τη γοητεία του «παλιού» (δονκιχωρισμοί από τη μεριά ενός προδομένου συναισθήματος - στην καλύτερη των περιπτώσεων...). Όμως ούτε οι ηλεκτρονικού χαρακτήρα σύγχρονες (;) μουσικές προσεγγίσεις του R. Teitelbaum, ούτε οι απόπειρες πλησιάζματος και καλλιέργειας της ηλεκτρονικής αισθητικής εκ μέρους Ελλήνων συνθετών και μουσικών, ούτε οι διάφορες μετα - τζαζ καταστάσεις, ενέπνευσαν κάτι παραπάνω από συμπάθεια ή ένα εντελώς ανενεργό ενδιαφέρον. Όσο για τη συναυλία με έργα σύγχρονης μουσικής στην Εθνική Πινακοθήκη (4 Μαρτίου) ήταν φανερά μια «άλλη» ιστορία που, για φέτος τουλάχιστον, ξέφυγε από το πνεύμα και κυρίως από την ιδεολογία του Φεστιβάλ (ασχέτως αν αυτό έβγαине κερδισμένο ή χαμένο).

Τι έγινε λοιπόν; Αυτός ο «ιδιωτικής έμπνευσης» θεσμός το έχασε το παιχνίδι; Όχι! Κατηγορηματικά: όχι! Γιατί βεβαίωσε πως πέρα από τα ποιοτικά του στάνταρ εξακολουθεί να αποτελεί πόλο έλξης ενός νεανικού —κατά συντριπτική πλειοψηφία— κοινού, το οποίο πέρα από την αναζήτηση «εναλλακτικών» προγραμμάτων βραδυκής εξόδου και πέρα από την επιβεβαίωση του εαυτού του ως «ανοιχτού» δέκτη ευρύτερης καλλιέργειας και πληροφόρησης, απέδειξε πως διαθέτει πάντα το «χάρισμα» της αυθόρμητης συμμετοχής αλλά και της εξίσου αυθόρμητης αποχής από τα δρώμενα. Και τι μεγαλύτερη δικαίωση από αυτό για ένα σύγχρονο και ζωντανό Φεστιβάλ.

Χάσκει ωστόσο απειλητική η ευθύνη, του να προσέξουν οι υπεύθυνοι όλα αυτά που ίσως «πριμοδοτήσουν» μελλοντικά την αποχή.

Χρήστος Τσανάκας

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΠΑΡΤΙΔΑΣ

Όταν ο Νικόλας Άσιμος μας καλούσε τα πρώτα μετά τη μεταπολίτευση χρόνια ν' αφήσουμε θρανία και αμφιθέατρα για να χαρούμε τις παραλίες και τον έρωτα, κι εμείς, ανυποψίαστα στρατευμένοι στο «χρέος», κουνούσαμε το κεφάλι δήθεν ξέροντας καλά τι κάνουμε, δε φανταζόμασταν ότι ένα παιχνίδι συναναστροφών, τέτοιο όπως η υιοθέτηση ενός ρόλου μες στους κοινωνικούς συσχετισμούς, μπορεί να εξυφάνει για τον εαυτό μας μια ακροτελεύτια τελετουργία, μια θεληματική αποδοχή του θανάτου.

Ο θάνατος μας τρόμαζε πολύ τότε. Μην μπορώντας να εξοικειωθούμε με την απουσία που προϋπετίθετο, γεμιζαμε πανικό, φέρνοντας μάλιστα στα υλικά μέτρα μας την ιδέα του: Φανταζόμαστε από πριν τη διαδικασία της αποσύνθεσης με τρόπο, αδυνατώντας να κοιμηθούμε.

Και περνούσαν τα χρόνια. Κι ο θάνατος σιγά σιγά έμπαινε στην καθημερινότητα, υποβάλλοντας μαζί με το αδόκητο της απουσίας προσφιλών προσώπων την επιθυμία για συνέχεια. Χωρίς πια την ανάγκη της απόδοσης νοήματος στη ζωή, έτσι, αλαλούμ και ασυνάρτητα, ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων συνέχιζε. Και, κάπου στη ρότα τους, όλοι αυτοί, συναντούσαν κι άλλους ανθρώπους με ανάλογη στάση.

Ζούσαν το παιχνίδι, κατόρθωναν να υπάρξουν μέσα απ' αυτό, χωρίς το άγχος της νίκης: γίνονταν επιδέξιοι παίκτες σε μια παρτίδα, όπου σημασία έχουν η στρατηγική, οι κινήσεις, η τύχη —όχι πάντως η έκβασή της. Αίρονταν έτσι πάνω από τις ανθρώπινες ανταγωνιστικότητες και ματαιοδοξίες. Πεισμένοι ότι «η ζωή είναι επιθυμία, όχι νόημα».

Βαθμιαία, ένας τέτοιος κόσμος εξοικειωνόταν με μια ακόμη πιο «προωθημένη» ιδέα: γινόταν σεβαστό το δικαίωμα του καθενός να νιώθει απόβλητος απ' το παιχνίδι, να μην επιθυμεί πια να παίζει. Θες γιατί οι αντίπαλοι έκαναν ζαβολιές, θες γιατί οι δικές του οι κινήσεις είχαν στερηθεί την ομορφιά και τη χάρη. Υποδειγματικοί παίκτες.

είδωλα φρόντιζαν από καιρού εις καιρόν να θυμίζουν την πιθανότητα μιας άδοξης θεληματικής εγκατάλειψης.

Η ζωή του Νικόλα Άσιμου διέγραψε μια ανάλογη τροχιά. Πολιτικοποιημένος φοιτητής, αναρχικός συνειδητός νοηματοδοτούσε την ύπαρξή του. Η μακρά πορεία μέσα από τη λύπη και τις απογοητεύσεις, ωστόσο, γρήγορα του έταξε ένα ρόλο απελπισμένου παίκτη, γαλαβίζοντας την έκφρασή του με θλιμμένη ευαισθησία και λυρισμό. Στο τέλος, θύτης πια του μη-νοήματος, εγκαταλείπεται.

Η αποχώρηση του Άσιμου δεν αποτελεί παρά μιαν απελπισμένη χειρονομία απέναντι σε μια κοινωνία που περιχαράκωνει το πάθος στη λογική. Αποτελεί έκφραση απείθειας στην τρομοκρατική επιβολή ενός consensus, που όταν η μη αποδοχή του δεν διώκει ή δεν απομονώνει τον «παραβάτη», του απονέμει —«εύσημο»— την ετικέτα του γραφικού για να ξεπερδεύει μια και καλή. Και κατά βάθος είναι μια ευγενική χειρονομία.

Μια τέτοια ευγενική (όσο και προσωπική) χειρονομία θα τη θυμόμαστε.

Η.Κ.

Μακρόνησος: Η νέα Ιστορία των Νέων

«Τα Νέα ξαναγράφουν την Ιστορία», ξεχειλίζει αυταρέσκεια ο υπέρτιτλος της σειράς «Ο ματωμένος φάκελος της Μακρονήσου» στην εφημερίδα *Τα Νέα*, που από τις 14 Μαρτίου, σε δισέλιδες ή και τρισέλιδες δόσεις, «για πρώτη φορά μετά 40 χρόνια (...) ανασυνθέτουν τις πιο φρικαλέες σελίδες της πρόσφατης Ιστορίας μας».

Δεν χρειάζονται, φοβούμαι, ιστορικοί για να κρίνουν την Ιστορία, όπως την ξαναγράφουν τα *Νέα*.

Τα ίδια τα υποκείμενα της Ι-

στορίας, εν ζωή ακόμα, οι Μακρονησιώτες και γενικότερα ο κόσμος της Αριστεράς, μπορούν να μαρτυρήσουν για τον γραφικό καταρχήν τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται το θέμα, για το πώς η Μακρόνησος γίνεται ένα άθροισμα πράξεων τρόμου σημαντικών: τόσες κραυγές και τόσοι πυροβολισμοί, εγχώριο γουέστερν (βλ. και τη διαφήμιση: «Για πρώτη φορά μιλάει (...) ο τρομερός βασανιστής Σκαλούμπακας») που συσκοτίζει λόγου χάρη την κύρια συνιστώσα του κολαστηρίου, την ψυχολογική βία. Όπου

μενει το αιμα. Να καθλώνεται το βλέμμα του αναγνώστη σε απλουστευτικά σχήματα που καταμετρούν πράξεις βασανισμού και βογκητά βασανισμένων. Όπου η Ιστορία εστιάζεται σε πρόσωπα, πίσω απ' τα οποία υποχωρούν και αποχρωματίζονται οι ιδεολογίες. Και γίνεται η Ιστορία ιστορίες: ιστορίες ανατριχιαστικές, που απευθύνονται στο θυμικό του αναγνώστη, απολιτικές εντέλει, στο βαθμό που αντικαθιστούν το λόγο με την κραυγή, την ανάλυση με το σκανδαλισμό.

Στο κενό τώρα της Ιστορίας ως σταθούμε στον τρόπο με τον οποίο επιχειρούν τα Νέα να την «ξαναγράψουν», μέσα από δύο ενδεικτικά σημεία:

1. Στην τρίτη συνέχεια της νέας Ιστορίας, στο φύλλο της Τετάρτης 16 Μαρτίου, σελ. 12, σε περίοπτη θέση και με μαύρα γράμματα αναδημοσιεύεται από τα πρακτικά του εκτάκτου Στρατοδικείου Θεσσαλονίκης (27.2-20.3.1948) η ιατροδικαστική έκθεση του καθηγητή του πανεπιστημίου, Κωνσταντίνου Ηλιάκη, «περί της σωματικής εξετάσεως των συμμοριτιστών». Και ακολουθούν δεκατρείς (13) εγγραφές, με πλήρη ονοματεπώνυμο, ότι η τάδε δεκατετράχρονη, δεκαεφτάχρονη κτλ. συμμορίτισσα «ευρέθη ανατομικώς παρθένος αλλά ησεληγήθη παρά φύσιν», ενίοτε «συστηματικώς», ή «δεν ευρέθη παρθένος, αλλά ησεληγήθη και παρά φύσιν», και διάφορες άλλες παραλλαγές.

Να διαβάζουμε οι συγγενείς και φίλοι και γείτονες. Και μαζί οι λοιποί αναγνώστες, μπροστά στην τηλεόραση ή την μπριζόλα μας. Για να μαθαίνουμε.

Αφού η Ιστορία σταθμεύει ενδιαμέσως στην οφθαλμοπορνεία... Και άλλα αυτονόητα, που τα θυμούνται τα Νέα όταν άλλες εφημερίδες δημοσιεύουν φωτογραφίες διαμελισμένων πτωμάτων κτλ., τα λησμονούν όμως όταν τα ίδια ξαναγράφουν με ζήλο την Ιστορία.

2. Υπάρχουν όμως και τα λιγότερο (;) αυτονόητα.

Στην ημερήσια δόση, πλάι στις μαρτυρίες των θυμάτων, παραδίδονται στον υπέρτατο κριτή, τον αναγνώστη, και οι θύτες: οι «άμεσοι» δράστες, «αναμορφωτές», βασανιστές κτλ., αλλά και οι «έμμεσοι» —πολιτικοί, επιστήμονες και άλλες προσωπικότητες, που είτε καθοδήγησαν την «αναμορφωτική εργασία» στη Μακρόνησο (π.χ. Παναγιώτης Κανελλόπουλος) είτε «κάλυψαν»

με δηλώσεις τους τα όσα συνέβαιναν εκεί (Στράτης Μυριβήλης, ο τέως μητροπολίτης Πρεβέζης Στυλιανός κ.ά.). Στην τελευταία κατηγορία εμφανίζεται και ο καθηγητής Λίνος Πολίτης: φωτογραφία του και το ιδιόγραφο σημείωμά του στο «βιβλίο επισκεπτών» της Μακρόνησου βεβαιώνουν του λόγου το αληθές.

Και η Ιστορία σταματά εδώ. Ότι ο Πολίτης λ.χ. παραιτήθηκε —από τους ολίγιστους— επί Χούντας, δε χώρεσε στη λειψή και μικρόχαρη Ιστορία, μολονότι στην περίπτωση του Παν. Κανελλόπουλου μνημονεύεται η κατοπινή ομολογία της πλάνης του. Έτσι είναι όμως η Ιστορία.

Να διαβάζουμε και πάλι, οι συγγενείς και φίλοι κτλ. Και οι αμέτοχοι αναγνώστες να σκανδαλιζόμαστε, να αυτοεπιβεβαιωνόμαστε μες στη θυμόσοφη βολή μας πως «όλοι τους ίδιοι είναι!» Στο δρόμο που χάραξε η Αυριανή και ο Κουρής. Η παλαιότερα ο Ρένος Αποστολίδης. Που αυτός κι αν έγραψε ή ξανάγραψε την Ιστορία: Πως ο Θεοδωράκης δημοσίευε ποιήματα στο περιοδικό της μεταξικής ΕΟΝ. Και έτσι λοιπόν θα κριθεί ο Θεοδωράκης! Και πως ο Καμπανέλης πήγε στο Μαουτχάουζεν σαν κοινός σαλταδόρος. Και έτσι θα κριθεί κι ο Καμπανέλης! Και τώρα ο Λίνος ο Πολίτης. Που όλο το έργο και η μέτεπειτα πορεία του διαγράφονται με μια φωτογραφία και μια λεζάντα.

Προηγούνται ωστόσο και έπονται τα τραγικότερα θύματα της Ιστορίας, παλιάς και ξαναγραμμένης: οι γονείς που «βδελύσσονται και μισούν» τα παιδιά τους, οι 13 συμμορίτισσες, οι «δηλώσιες»... Πάντοτε με ονοματεπώνυμο, αφού η Ιστορία των Νέων μόνο με επωνύμους συνδιαλέγεται.

Η Ιστορία που ομοιοκαταληκτεί με την τυμβωρυχία και τη σκανδαλοθηρία. Και γράφεται με αποσιωπήσεις και μισές ρηξικέλευθεζ χειρονομίες. Και κάπου κάπου μπαλώνεται με «διευκρινίσεις»: στο φύλλο της 17ης Δεκεμβρίου μια «Διευκρίνιση» νίπτει τας χείρας της, ότι η ιατροδικαστική έκθεση του Κ. Ηλιάκη «αποτελεί ένα κατάπτυστο κείμενο, που σκοπό έχει να σπιλώσει τις δικαζόμενες γυναίκες. Το δημοσιεύουμε σαν "δείγμα" των μεθοδολογιών...» κτλ. Έτσι, απλά, χωρίς μισή συγγνώμη.

Από εδώ, πάντως, ειλικρινά συγγνώμη.

Γιάννης Η. Χάρης

Η νεοϊδρυθείσα ελληνική εταιρεία KODALI στα πλαίσια του γ' εισαγωγικού σεμιναρίου CODALI και του ειδικού σεμιναρίου διεύθυνσης χορωδίας που οργανώνει, παρουσιάζει στις 27-3-88, ώρα 7 μ.μ. στην Εθνική Πινακοθήκη τη χορωδία παιδαγωγών του ΚΕCSKEMET Ουγγαρίας, υπό τη διεύθυνση του καθηγητή PETER ERDEI. Είσοδος ελεύθερη.

ΑΙΟΛΟΣ

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΤΣΑΡΑ ΝΤΕΞΤΕΡ ΓΟΥΟΡΝΤ

Το μοναδικό μυθιστόρημα του Χ. Φ. Λάβκραφτ, έργο ωριμότητας, μας αποκαλύπτει όλη τη συγγραφική δεινότητα του δημιουργού του.

Αίνιγμα και βεβαιότητα, εφιάλτης και πραγματικότητα, τρόμος και φρίκη δίνουν τον τόνο σ' αυτό το οριακό έργο, που ξεπερνά ακόμη και την αληθοφάνεια και παίρνει την όψη αιθέριου γεγονότος.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Σόλωνος 114, 106 81 Αθήνα, ☎ 363.02.14

ΑΝΔΡΕΑ ΛΕΝΤΑΚΗ

500 ποιήματα
από την

ΠΑΛΑΤΙΝΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

δωρικός 1987

Μετάφραση: ΑΝΔΡΕΑ ΛΕΝΤΑΚΗ

Η Παλατινή Ανθολογία είναι η μεγαλύτερη δεξαμενή της αρχαιοελληνικής επιγραμματικής ποίησης. Περιλαμβάνει 3.700 ποιήματα, γύρω στους 23.000 στίχους και καλύπτει ποίηση 17 αιώνων. Η μετάφραση του Ανδρέα Λεντάκη είναι η εκτενέστερη που έχει γίνει ως τώρα, με μοντέρνα γραφή, κατατοπιστικά σχόλια, εκτεταμένη εισαγωγή και σε μια θαυμάσια καλλιτεχνική έκδοση. Ένα δείγμα το ποίημα του Στράωνα που παραθέτουμε και είναι το πρότυπο για το ποίημα του Καβάφη «Ρωτούσε για την ποιότητα».

Έτσι καθώς περνούσ' από τ' ανθοπωλεία,
είδα ένα αγόρι πούπλεκε στεφάνι για μαλλιά.
Δεν πέρασα ασυγκίνητος. Στάθηκα δίπλα του
και με φωνή συγκρατημένη ρώτησα: «Πόσο μου δίνεις
το στεφάνι σου;» Απ' τα λουλούδια πιο πολύ κοκκίνισε
και σκύβοντας ψιθύρισε: «Απομακρύνσου γρήγορα
μήπως σε δει ο πατέρας μου». Αγόρασα λίγα στεφάνια,
έτσι για πρόφαση, και τους θεούς στεφάνωσα
σαν γύρισα στο σπίτι, ζητώντας να μου τον χαρίσουν.

ΔΩΡΙΚΟΣ Μαυρομιχάλη 64, τηλ. 36.29.675

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΣΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

Κ. ΚΟΥΝ

**Κάνουμε θέατρο
για την ψυχή μας**

Γ. ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ

**Ως στρουθιον μονάζον
επί δώματος**

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ

Ο Τρίτος Δρόμος

Ε. ΦΑΚΙΝΟΥ

Η μεγάλη πράσινη

Γ. ΞΑΝΘΟΥΛΗΣ

Το πεθαμένο λικέρ

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ

Κάλη Co

Α. ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ

**Το θα και το να
του θανάτου**

Γ. ΚΑΤΟΣ

Τα καλά παιδιά

ΛΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Δεινοκράτους 131

Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

Προσπάθεια υπονομεύσεώς Μου

Σελίδες από τα απομνημονεύματα ενός Προέδρου
του Στέλιου Χατζή

Βρισκόμαστε στο 1992, και το ΑΝΤΙ προκαλεί πάταγο δημοσιεύοντας κατ' αποκλειστικότητα τα απομνημονεύματα του τέως Προέδρου της δημοκρατίας ΚΥΡΙΟΥ Χρήστου Σαρτζετάκη, πριν εκδοθούν σε βιβλίο. Στο προηγούμενο τεύχος διαβάσαμε για την 9η Μαρτίου του '85 και αργότερα για την προσπάθεια υπονομεύσεως του ΚΥΡΙΟΥ προέδρου, μέσω της αλλοίωσης της αρρενωπής φυσιογνωμίας του από ένα μηχανήμα τοποθετημένο στα στούντιο της ΕΡΤ. Στα σημερινά αποσπάσματα, ο συγγραφέας εξηγεί γιατί έδωσε τους συνεργάτες του, ζηλεύει τον Ανδρέα Παπανδρέου για τον ερωτικό του δεσμό και αποφασίζει να τον μιμηθεί...

... Όμως οι τριβές μετά της κυβερνήσεως δεν εσταμάτησαν εις το σημειον αυτο, αλλά επεκτάθησαν εις όλα σχεδόν τα θέματα, με πρωτο και κυριότερον την επιλογήν των στενών μου συνεργατών. Ήδη απο τας πρώτας ημέρας της θητείας μου, η κυβερνησις ετοποθέτησεν εις τας υπηρεσίας της Προεδρίας, άτομα της ιδικής της εμπιστοσύνης, εκμεταλλεζομένη εις σημαντικόν βαθμόν την δικήν μου ανεκτικήν στάσιν. Σε ολίγον διάστημα συνειδητοποίησα την ύπουλν τακτικήν των, και απεφάσισα όπως ξεκαθαρίσω την κόπρον του Αυγείου. Ο εκ των συμβούλων μου κ. Γιαννός Κρανιδιώτης, επι παραδειγματι, όπως επίσης και ο κ. Κωνσταντίνος Μπέης άρχισαν να χρησιμοποιούν τα Προεδρικά σταχτοδοχεία τα οποία και εγώ θα εχρησιμοποιούσα εάν εκάπνιζον. Μιαν ημέρα δε κατά την διάρκειαν μιας τετράωρης συνεργασίας την οποίαν είχαν μετά του πρώτου εξ αυτών, τον συνελάβον καθημενον με τα πόδια εις σχημα Λ (σταύροποδι), και του έκανα δραμντατην παρατηρησιν, δια την οποίαν επροσποινήθη ότι εξέπλავη.

Στον τυπο εγγραφη ότι τα προηγούμενα επεισόδια υπηρξαν οι αιτιες της απομακρύνσεως των δυο συνεργατών μου απο την Προεδρίαν, αλλά μονο τώρα ηγγικεν η στιγμή δια να λομψεί η πληρης αληθεια, αφού τα προηγούμενα ητο απλώς περιστασιακές ασυμφωνίες μεταξύ ενός ευγενούς Προέδρου και των άγενών συνεργατών του. Εξεδιώξα τον κ. Κρανιδιώτη, διότι κατά την διάρκειαν της εθιμοτυπικής επίσκεψεως Αυστραλών βουλευτών εις το Προεδρικόν Μέγαρον, η συζήτησις

κάποια στιγμή περιστράφη γύρω από τον γνωστόν ιστορικόν Τούνμπε και τονίζω ήδη εξ αρχής ότι κατά την γαλλικήν προφοράν το όνομα τονίζεται εις την λήγουσαν. Δεν είχαν προλάβει να τελειώσω μιαν φράσιν μου γύρω από ένα βιβλίον του καθηγητού δια να πεταχθεί ως μαϊντανός ο κ. Κρανιδιώτης λέγοντας με προφανή σκοπόν όμως με μειώσει:

«Χαίρομαι πάρα πολύ κύριε πρόεδρε, που έχετε μελετήσει τον Τούνμπε (τόνισε το όνομα στην παραλήγουσα) διότι υπήρξε καθηγητής μου εις το Λονδίνο».

Τοιαυτας πεπονόφλοδας είχαν να αντιμετωπίσω από την πρώτη στιγμή της Προεδρίας μου, δια να μην αναφερθω εις τας περιπτώσεις του πρέσβεως Ζέππου και του δικαστού Ανεμογιάννη, τους αποκαλουμένους αιχμαλώτους του αποκαλουμένου αιχμαλώτους του προεδρικού Μεγάρου, τους οποίους δεν άφηνα να αποχωρήσουν από τας υπηρεσίας μου, παρ' ότι επιθυμούσαν διακαώς το αντίθετον, ακριβώς όπως πραγματικώς το επιθυμούσαν αφού κατι υποπτον κρύβεται και εις την μιαν και εις την άλλην εκδοχήν. Υστερα απο όλα αυτά, οι πολυπλήθεις φανατικοί οπαδοί μου, οι οποίοι σίγουρα θα μετατρέψουν το βιβλίον μου εις τεράστιαν, εκδοτικήν επιτυχίαν από την πρώτην εβδομάδαν, μπορούν να με συγχωρήσουν επειδή επέλεξα για γραμματεα της Προεδρίας αυτή την χουνταρα τον Παπακάρη, αυτο το ελκεϊνο υποκεκμενο που την στιγμή κατά την οποίαν εγω βασανιζόμουν όπως κανέναν άλλον Έλληνα στο μπουντρούμια, τις εξορίες και τα εκτελεστικά αποσπάσματα της χουντας, υπέγραφε διαταγματα εκτοπίσεως πολιτικών αντιπάλων του καθεστώτος η

επρωτεύειν μεγάλης ποινάς δια τους αγωνιστάς του Ρήγα Φεραίου. Ο

Λεωνίδας, αυτό το μικρό βρωμερό, ασχημο γλιστερό, κοντό ανθρώπινο, είναι το μόνο που δεν μπορεί να με προδώσει, διότι εγώ λειτουργήσα ως καθαρτήριο δια τα χουάντικα του αμαρτημάτα, αυτά που ξέρετε και αυτά τα οποία γνωρίζω μόνον εγώ, και τα οποία κρατώ ως ενέχυρον εις περίπτωσιν που θα θελήσει και αυτός να με προδώσει.

Δεν είμαι εξάλλου το μοναδικόν ιστορικόν πρόσωπον που εχρησιμοποίησεν στις πιο σημαντικές θέσεις, ακριβώς ανθρώπους με βεβαρυμένο παρελθόν προκειμένου να τους έχει υπό τον διαρκή έλεγχο του. Μήπως το ίδιο δεν έγινε με τον Ιωσήφ Σταλιν και τον εισαγγελέα Βισινσκι, φανατικό αντικομμουνιστή πριν από την επανάσταση ο οποίος επαιξε αργότερον καθοδηγητικόν ρόλον εις τας δίκας της Μόσχας και εξολοθρεύσεν τους κυριότερους εσωκομματικούς αντιπαλούς του νομοταγούς κομμουνιστικού δικτατορού;

Η όλη αντιπαράθεσις μετά της κυβερνήσεως εις την συνέχειαν επεξετάθη εφ' όλων των θεμάτων, από τους πυρίνους εθνικούς λόγους μου οίτινες εστηλίτευον την εθνική διαφθορά ή απεκάλυπταν, τα ύπουλα σχέδια όλων των γειτόνων μας, έως την υπόθεσιν του ομοφυλοφίλου Αγγέλου δια τον οποίον αρνήθην κατηγορηματικώς να δώσω χάριν παρά τας αντιδράσεις και τας διαδηλώσεις των αδελφών, οι οποίες συνεκεντρώθησαν, έξωθεν της Προεδρικής κατοικίας. Αλγεινήν μου επροξένησεν τότε εντύπωσιν η συμπεριφορά του ιδίου του κ. Ανδρέα, ο οποίος συνετάχθη μετά τρυ αιτήματος των ομοφυλοφίλων. Θα είχαν καταλήξει εις το συμπέρασμα ότι η ομοφυλόφιλος πλευρά (την οποία όλοι έχουμε εντός μας) ήτο ιδιαίτερος, ανεπτυγμένη εις τον ίδιον τον Ανδρέαν, αν δεν είχαν γνωρίσει τα 4+1 παιδιά του...

...Δυστυχώς όμως και η αντίδρασις του πρωθυπουργού στις συγκρούσεις αυτές δεν ήτο η πρέπουσα. Από κάποιαν ημέραν και μετά το κόκκινο τηλέφωνόν μου εχτυπούσεν μετά τα μεσάνυχτα, ενοχλώντας εμένα, την Ευφροσύνη και την ιδιαίτερος ευαίσθητη εις τους θορύβους Πετρούλα. Παρ' ότι συνεδεύμην κατευθείαν μόνο μετά του πρωθυπουργικού γραφείου, επεδίωξα να βεβαιωθώ μέσω της ειδικής υπηρεσίας παρακολουθήσεων του ΟΤΕ, στην οποία προϊστάται ο κ. Θεοφάνης Τόμπρας. Λυπάμαι που το ομολογώ, αλλά αυτός που κάθε βράδυ μου έλεγε «είσαι μ...» κλείνοντας μετά το τηλέφωνο, ήταν ο ίδιος ο πρωθυπουργός...

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΠΕΛΛΟΥ ΕΥΡΩΠΗΣ

...Οι σχέσεις μου με τον κ. Α. Παπανδρέου άρχισαν να αναθερμαίνονται από την στιγμήν κατά την οποίαν παρακολουθήσαμε από κοινού τους αγώνες καλαθοσφαιρήσεως της Εθνικής μας ομάδος. Δεν είχαν ποτέ παρακολουθήσει εις το παρελθόν αθλητικούς αγώνες οποιουδήποτε αθλήματος, αλλά στην περίπτωση του Νικολάου Γκάλη και της συντροφιάς του, ήμουν διατεθειμένος όπως κατέλθω εις τον αγωνιστικόν χώρον δια να χειροδικήσω επί των αδικούντων την ομάδα διαιτητών χρησιμοποιώντας αλυσίδες και ρίπτοντας πατάτες γεμάτες ξυραφάκια.

Ήυρον τα συνθήματα, τα οποία εχρησιμοποιούσαν οι φίλαθλοι εξαιρετικώς ευφυή, γεμάτα φαντασία, δημιουργικότητα και ελληνικότητα, όπως αυτό το οποίο απεκάλυπτε τις εξωσυζυγικές δραστηριότητες της μητέρας των διαιτητών οι οποίοι τα έβαζαν μαζί μας, ή το άλλο το οποίο καλούσε εις αλλοτρίαν ακολασίαν την αδελφήν του Γιουγκοσλάβου παίκτη Ντράζαν Πέτροβιτς. Ορισμένες φορές ήμουν έτοιμος να φωνάξω μελωδικά «Είσαι μαλάκ...», αλλά δεν το έπραξα φοβούμενος ότι θα παρεξηγείτο ο παρακαθήμενός μου Ανδρέας Παπανδρέου, θεωρών ότι ανταπαντούσα τοιουτοτρόπως στα επίμονα νυχτερινά του τηλεφωνήματα.

Διατηρώ τη βεβαιότητα ότι θα κερδίζαμεν τον τελικόν του πανευρωπαϊκού πρωταθλήματος χωρίς να χρειασθεί παράτασις, όπως τελικώς εγένετο, εάν ο Έλλην προπονητής είχεν πιέσει επιτυχέστερα τους Σοβιετικούς κομμουνιστές, το μίσος μου δια τους οποίους είχαν πολλαπλασιασθεί κατά την διάρκειαν του αγώνος. Έκαμα ορισμένα κριτικά σχόλια κατά την ανάπαυλαν προ της ενάρξεως της παρατάσεως προς τον πρωθυπουργόν Ανδρέα Παπανδρέου, ο οποίος εφαινετο ότι εντυπωσιάσθηκε από τας παρατηρήσεις μου, πολλώ μάλλον επειδή εσχημάτισον την εντύπωσιν ότι ήτο εντελώς άσχετος με την καλαθοσφαίρισιν. Αυτό όμως το οποίο συνετέλεσε τα μαλλά δια την τήξιν των πάγων μεταξύ εμού και του πρωθυπουργού, ήτο μια φιλοφρόνησις προς εκείνον, την οποία επιχείρησα κατά τας στιγμάς της ευτυχίας, αμέσως μετά την θριαμβευτικήν νίκην. «Ανδρέα. Μου φαίνεται ότι εσύ είσαι ο Γιαννάκης, και εγώ ο Γκάλης της ελληνικής πολιτικής ζωής», του είπα σφίγγοντάς τον στην αγκαλιά μου κι ενώ χιλιάδες ελληνικές σημαίες κυμάτιζαν επάνω από τα κεφάλια μας. Κούνησε επιδοκιμαστικά το κεφάλι του:

«Εγώ βάζω τρίποντα Χρήστο», μου είπεν.

...Μόνο τις επόμενες εβδομάδες επληροφορήθην περί των πραγματικών αιτίων της πρωθυπουργικής ευεξίας, όπως επίσης και περί του νοήματός της συμβολικής φράσεώς του. Ο Ανδρέας είχεν συνάψει δεσμόν μετά ευτραφούς, χυμώδους καλλονής υπαλλήλου της Ολυμπιακής Αεροπορίας και τηλεοπτικής παραγωγού. Και όχι μόνο είχεν συνάψει δεσμόν, αλλά ήτο ερωτευμένος, γεγονός το οποίο εξηγούσεν την καταπληκτική του ζωτικότητα, και διαύγεια πνεύματος.

Είναι αληθές ότι αφ' ης στιγμής ευρέθην εις το Προεδρικόν Μέγαρον, παρόμοιες ιδέες είχαν εκτοπισθεί από την σκέψιν μου και τους προγραμματισμούς μου. Ορισμένες όμως φορές αισθάνομαι μετά της Ευφροσύνης ρουτίαν, ενίοτε δε και κάτι το ανικανοποίητον λόγω των τραυμάτων της παιδικής της ηλικίας τα οποία ήδη προανέφερον, αλλά δεν εδιανοούμην μέχρι την στιγμήν εκείνην να πράξω τι παρόμοιον. Πολύ δε περισσότερο να παρατήσω την Πετρούλαν, όπως είχε κάνει ο Ανδρέας με τον Γιωργάκη, τον Νίκον, τον Ανδρίκον και την Σοφίαν δια να μην αναφέρω και το εξώγαμόν του εις την Σουηδίαν το οποίον θα μπορούσε να είχε συλλάβει μετά Ελληνίδος ώστε πλην της αναποφεύκτου ηδονής να συμβάλει και εις την επίλυσιν του δημογραφικού μας προβλήματος το οποίον οδηγεί το Έθνος εις τον αφανισμόν.

Παρατηρών όμως τον πρωθυπουργόν μου εις τοιαύτην θαυμασίαν κατάστασιν, δεν απέφυγον τον πειρασμόν όπως επιχειρήσω το ίδιο και εγώ, χρησιμοποιώντας περισσότερο την γοητεία μου παρά το αξίωμά μου, ατόπημα το οποίο δεν έχει αποφύγει ο Ανδρέας Παπανδρέου. Η ευκαιρία μου εδόθη κατά την διάρκειαν του αεροπορικού ταξιδιού μου εις την Πορτογαλίαν...

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Η ανακαίνισις του Προεδρικού Μεγάρου - Παίζοντας σκοποβολή με τις φωτογραφίες του Κ. Καραμανλή - Ο ομοϊώμορφος Στεφανίδης - Πώς νίκησα στις εκλογές της 2ας Ιουνίου - Η αχαριστία του Α. Παπανδρέου.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ο 24ος τόμος
(Α' εξάμηνο 1986,
τεύχη 308-320)

ΟΙ ΑΠΟΜΑΧΟΙ

του Βασίλη Καραποστόλη

Ένα γυάλινο φράγμα αρκεί για να χωρίσει δυο κόσμους. Από τη μια οι συνταξιούχοι, από την άλλη ο υπάλληλος που διανέμει δελτία «κοινωνικού τουρισμού». Σε αυτά τείνει η διαγώνιος των χεριών, που έρχεται από τα κάτω να συναντήσει την κάθετη απάθεια του χεριού που διανέμει. Μια γωνία αναπότρεπτα οξεία. Αυτά τα δάκτυλα που τρέμουν βρίσκουν μπροστά τους μια σφιγμένη χούφτα, πίσω από το χώρισμα, τον υπάλληλο υψηλό χορηγό σε τελετουργία παράκλησης. Κι όμως, εδώ δεν υπάρχει ικεσία, η παθητικότητα της μάζας είναι φανερό πως έχει υποχωρήσει. Μέσα στη συστάδα από χέρια που ιδρώνουν ζητώντας, ξεπροβάλλει μια *απαίτηση* ικανοποίησης.

Μονομιάς το μάχιμο δυναμικό της ύπαρξης μαζεύτηκε σε αυτά τα άκρα, φαίνεται λοιπόν πως οι άνθρωποι αυτοί δεν αποστρατεύτηκαν ποτέ. Επαγρύπνηση, συναγερμός για τη διεκδίκηση. Μπορεί να φαίνεται πως οι συγκεντρωμένοι δεν είναι παρά μια μάζα που απλώς προεκτείνει την αναμονή της με χειρονομίες που, ωστόσο, παραμένουν συγκρατημένες. Οι παλάμες ανοίγουν για να ακουμπήσει μέσα τους το χαρτάκι με τη σειρά προτεραιότητας. Αλλά δεν πρόκειται για υποδοχή. Το επιθυμητό αντικείμενο μοιάζει να αποσπάται, να κερδίζεται. Ποιος θα προλάβει, ποιος θα καλύψει την ανάγκη του; Ήδη ανάμεσά τους έχει εγκατασταθεί η πεποίθηση πως η διανεμητέα ύλη είναι λίγη. Δεν αρκεί για όλους, αλλά ακόμη κι αν είναι αρκετή κανείς δεν είναι σίγουρος πως θα μοιραστεί σύμφωνα με τα δικαιώματα. Το φάσμα της μεροληψίας ωθεί τώρα προς την αγανάκτηση. Πολύ γρήγορα η αναμονή μετατράπηκε σε προσπάθεια. Η διάρκεια της τεταμένης προσοχής (να κυττάξω πού ο υπάλληλος τείνει να δώσει τα πιο πολλά, να ελιχθώ κάπως) τερματίζεται, καθώς τα χαρτάκια λιγοστεύουν. Τα χέρια κουνιούνται στον αέρα, γυρεύουν να πιάσουν αυτό που γίνεται πια σπάνιο και απόμακρο, οι κυρτώσεις, οι κάμψεις τους ορθώνονται σε ευθείες διαμαρτυρίας, σηκώνονται ψηλότερα αγριεμένες. Καμιά ολιγωρία δεν επιτρέπεται, κανείς από όσους βρίσκονται εκεί δεν μπορεί να επαναπαυτεί. Η γλύκα του να δέχεσαι παροχές είναι απαγορευμένη. Παρ' όλο που την υποσχέθηκαν, τώρα την περιορίζουν, τη θέτουν υπό όρους.

Το να *παραχωρηθεί* κάτι, όχι σαν πρόνοιο ιδιαίτερο και καθορισμένο από τις συναλλαγές και τις σκοπιμότητες, αλλά σαν ένα δώρο που αποφάσισε να προσφέρει ολόκληρη η κοινωνία σε όσους άφησε στο περιθώριο, χωρίς με αυτό να ασκείται μια «πολιτική προνοίας», χωρίς να ελεούνται ή να εξαγοράζονται, αυτή η ηθική προσδοκία μένει ανεκπλήρωτη. Και ποιοι θα μπορούσαν να την τρέφουν πιο πολύ από τους «απόμαχους»; Έχοντας αναλωθεί στο μόχθο, αυτό που θα ποθούσαν πάνω απ' όλα θα ήταν να μην κινούνται πια καθόλου προς τις πηγές της συντήρησής τους. Όμως ούτε καν τη σύνταξή τους δεν μπορούν να τη δεχθούν έτσι. Όταν φθάσει εκείνη η ώρα θα ξέρουν πως αρχίζει μια νέα περίοδος εργασίας: δουλειά τους στο εξής θα είναι όχι να εισπράττουν, αλλά να περιμένουν να εισπράττουν και όταν εισπράττουν να έχουν την αίσθηση κάθε φορά πως αυτό *επιτέλους* συνέβη.

Πόσο μάλλον στην περίπτωση που πρόκειται να λάβουν μη τακτικά έσοδα. Θα τους δοθεί κάτι, πλην όμως οι διαδικασίες, οι συνθήκες θα τους επαναφέρουν πάλι από τη θέση του δικαιούχου σε εκείνη του αιτούντος. Το κανονικό εμπεριέχει το απροσδόκητο, από την αρχή έτσι γεννιούνται οι αμφιβολίες. Θα μοιραστούν λοιπόν στ' αλήθεια τα δελτία.

Θα μοιραστούν σε όλους και με τάξη, και ακόμη ποιός το εγγυάται; Το παρελθόν διδάσκει απλώς την ετοιμότητα. Πέρα από την εμπιστοσύνη και τη δυσπιστία εκείνο που απαιτείται είναι να βρίσκεται κανείς εκεί, στην ώρα του· το μόνο στο οποίο μπορεί να βασίζεται είναι η προσέλευσή του, κίνηση απόκρισης στην επίσημη αναγγελία στερημένη από ζήλο. Θα βρίσκονται από νωρίς στον οριζόμενο τόπο, αυτό είναι όλο. Όπως τόσες φορές παλιότερα. Στωικοί και απαιτητικοί, προσέρχονται στο πεδίο ενός καινούργιου μόχθου. Κι αυτή η ενεργητική εγκαρτέρηση κάνει μερικούς να μειδούν πικρά, όπως σε ένα παιχνίδι, που, αν και το έχει παίξει κανείς πολύ έχοντας σχεδόν πάντα χάσει, ξέρει πως είναι ένα παιχνίδι βιοτικό που αναπόφευκτα θα το παίζει.

Κάποια δύναμη που αντλείται από την πείρα της αντιξοότητας πρέπει να στηρίζει τους γερασμένους αυτούς ανθρώπους. Κι αφού μια τέτοια έμφυτη πια δύναμη διατηρείται ακόμη και στους κουρασμένους, θα πρέπει να την έχουν, και ισχυρότερη, οι νεότεροι, που όσο μεγαλώνουν θα τη χρειάζονται και πιο πολύ. Ένα είδος ενστίκτου κυβερνά την ελληνική κοινωνία. Μόνο που το ένστικτο αυτό ανήκει πιο πολύ στην *επιβίωση* παρά στη *ζωή*.

Γραφτείτε συνδρομητές στο ΑΝΤΙ

Τα δάση, τα δέντρα, τα κόμματα

Η Παγκόσμια Ημέρα
Δασοπονίας

Έγινε γνωστό ότι κτηνίατροι από το Τέξας προχώρησαν με επιτυχία στην κατασκευή ειδικής συσκευής με την οποία όσοι σκύλοι δεν ακούν λύνουν το πρόβλημά τους.

Δεν έγινε ακόμη γνωστό αν η συσκευή αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στα ...κομματόσκυλα.

Η παγκόσμια ημέρα δασοπονίας συμπίπτει με την εαρινή ισημερία, δηλαδή την 21η Μαρτίου.

Ακουσα με προσοχή τις ανακοινώσεις και ομολογώ ότι συγκινήθηκα ιδιαίτερα. Έτσι, έκανα τη σκέψη να τις κωδικοποιήσω με στόχο τη διευκόλυνση των πάντων. Μια, λοιπόν και το κάθε κόμμα έχει την άποψή του καλό είναι να υπάρχει και κάτι έτοιμο. Χρήστες εδώ που τα λέμε, υπάρχουν. Γιατί να μη βοηθηθούν;

ΠΡΩΤΟΣ ΤΥΠΟΣ ΔΙΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ: ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Η σημερινή παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος, κατά ευτυχή συγκυρία, συμπίπτει με τη γνωστή κυβερνητική προσπάθεια για αναβάθμιση και ανασυγκρότηση του δασικού περιβάλλοντος της χώρας μας που —όπως ο λαός έχει διαπιστώσει— μειώθηκε κατά 40% από το 1948 μέχρι το 1981 που κυβερνούσε η δεξιά ολιγαρχία.

Μολονότι το ενδιαφέρον της κυβέρνησης είναι πασίγνωστο σε κάθε πολίτη, να και ο πολίτης σήμερα κυβερνά, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι σήμερα έχουμε 43 πυροσβεστικά αεροπλάνα ενώ το 1960 κανένα. Η προσπάθεια αγοράς αεροπλάνων το 1964 από την τότε «Ένωση Κέντρου» τερματίστηκε από τις αυλόδουλους αποστάτες.

Η αξία του δάσους, πέρα από το ρόλο της στο περιβάλλον δεν πρέπει να λησμονούμε ότι είχε σχέση και με την προστασία των ηρώων της Εθνικής Αντίστασης. Ιού αλλού μπορούσε να κρυφτεί ο ανάρτης; Σήμερα, όμως, οι αντιστασιακοί χουν βρει τη θέση τους στην ιστορία και εν χρειάζονται δένδρα για να κρύβονται και η δικαίωσή τους είναι πραγματικότητα με την κυβέρνηση του λαού, την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ.

Η προστασία του δάσους είναι υποχρέωση και καθήκον κάθε πολίτη και φορέα. Αυτό το δείχνει η κυβέρνηση καθημερινά για το λόγο αυτό προστάτευε από τη εβήλωση το δάσος του Σείχ-Σου από τις εραίες του δημάρχου Θεσσαλονίκης.

Τώρα που τα δάση μας αυξάνονται, τα μοναστηριακά δάση αποδίδονται στους ικτήμονες δασεργάτες και τα κοτσύφια παραγουδούν ελεύθερα τη νίκη του λαού. Ας φτύσουμε όλοι κατά πρόσωπο τον αρματοποστάτη.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ ΔΙΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η σημερινή παγκόσμια ημέρα δασοπο-

νίας κατά δυστυχή συγκυρία συμπίπτει με την κυβερνητική προσπάθεια για την υποβάθμιση και τη διάλυση των πάντων.

Ό,τι κατάφερε με μύριους κόπους και προσπάθειες τόσο η πρώτη όσο και η δεύτερη περίοδος διακυβέρνησης, της χώρας από τον ιδρυτή της «Νέας Δημοκρατίας» όπου τα δάση μας αυξήθηκαν, όπως όλοι το γνωρίζουν, κατά 40% το κατέστρεψε από το 1981 η κυβέρνηση της ρεμούλας.

Πώς να δουλέψουν οι δασολόγοι και πώς να δουλέψουν οι πυροσβεστές όταν οι κομματικοί εγκάθετοι έχουν διαλύσει και τρομοκρατήσει τους πάντες; Με τι θάρρος να κατασβέσουν τις πυρκαγιές οι πιλότοι των πυροσβεστικών αεροπλάνων όταν η συντήρησή τους είναι προβληματική μια και το ΠΑΣΟΚ αγόρασε ανταλλακτικά τα οποία είναι ελαττωματικά επειδή τα προμηθεύουν οι εκλεκτοί του κόμματος;

Έχουν αντιληφθεί, ευτυχώς, όλοι οι πολίτες ότι το μόνο πράσινο που απέμεινε στη χώρα είναι οι πρασινοφρουροί.

Τι να περιμένει όμως κανείς από τους απάτριδες μειοδότες που όταν ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης εκρύβετο κάτω από ένα πεύκο στα Λευκά Όρη επειδή τον κυνηγούσαν οι Γερμανοί έγραφε γράμματα στην Μαρίκα που του έπλεκε μάλλινες κάλτσες, ο σημερινός πρωθυπουργός έδινε όρκους πίστωσης σε άλλο κράτος για να μην αναφέρουμε, στο όνομα της ευπρέπειας, τίποτα χειρότερο;

Όμως, η Νέα Δημοκρατία έχει συγκεκριμένο πρόγραμμα αναβάθμισης των δασών —που προσφέρουν απαραίτητο οξυγόνο— το οποίο θα καθαρίσει την ατμόσφαιρα από την μόχα της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ.

ΤΡΙΤΟΣ ΤΥΠΟΣ ΔΙΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΚΚΕ

Σήμερα, που γιορτάζουμε την ημέρα των δασών είναι ευκαιρία να τονιστεί ότι τόσο το ΠΑΣΟΚ όσο και η «Νέα Δημοκρατία» τίποτε δεν έχουν προσφέρει για την απόδοση των δασών στο λαό.

Τα δασικά τσιφλίκια και τα μονοπώλια που εκμεταλλεύονται το ξύλο και το χαρτί έχουν αποχαλινωθεί και οι οικοπεδοφάγοι εκμεταλλεύονται χυδαία τους δασεργάτες.

Σα να μην έφθαναν τα παραπάνω η ΕΟΚ υποβαθμίζει τα πτυχία των δασολόγων μας που χθες γιόρτασαν με πορεία την 700η ημέρα κατάληψης της Σχολής τους στην οποία ο μεγάλος μας ποιητής έστειλε το παρακάτω ποίημα:

*Εσύ δασολόγε,
που ακούς τον κότσυφα να σφυρίζει.
Άκου και την φωνή της πέρδικας
και του λαγού και του προλετάριου,
Που σκυμμένος στο καμίνι,
κάνει κάρβουνο.
Για να μαυρίσει την αντίδραση.
Κι ένα άσπρο περιστέρι
φέρνει ένα κλαρί ελιάς.
Τη λύτρωση και την Ειρήνη.*

Έχει, όμως, κατανοήσει ο λαός ότι η προστασία του δάσους περνά μέσα από τη μαζικοποίηση και τη συσπείρωση στα συνδικάτα. Που σήμερα έχουν —και για

δύο μήνες— στάσεις εργασίας. Για να πάρουν στα χέρια τους την προστασία.

ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΤΥΠΟΣ ΔΙΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΕΑΡ

Η άνοιξη με τα ανθισμένα λουλούδια, μας καλεί να σκύψουμε και να μυρίσουμε το χαμομήλι, τη ματζουράνα, το ραδίκι.

Όλοι γνωρίζουν ότι η προστασία του νερού, του αέρα, του εδάφους, του δάσους είναι αδήριτη ανάγκη που μόνο η απλή αναλογική μπορεί να προσφέρει.

Έλα μαζί μας πολίτη αγνέ, που υποφέρεις, από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος να δουλέψουμε χέρι - χέρι για μια Ελλάδα ανεξάρτητη μέσα στην ΕΟΚ και το ΝΑΤΟ μακριά από τη διάβρωση των εδαφών και τις πλημμύρες.

Γνωρίζουμε ότι κάθε χίλιες αφίσες χάνεται ένα δέντρο και αντιλαμβάνεται τη θέση μας για την προστασία των δέντρων που φαίνεται και από το ότι η «Αυγή» έχει λίγες σελίδες.

Μεγάλος ο ανήφορος για την αναβάθμιση και την ανάσταση των δασών μας. Όμως, εμείς θα προχωρήσουμε χέρι - χέρι για να έχουν τα πουλιά φωλιές και η ΕΑΡ ψήφους!

Ν.Σ. Μάργαρης

Μετά το Λαϊκό

Τα περιθώρια που διάνοιξε ο Β. Καραποστόλης για να εγγραφούν άλλες, ιδιότυπες και ιδιόβουλες μαρτυρίες, σ' αυτό που ο ίδιος ονομάζει «ζωντανό όγκο χωρίς αισθητότητα» δηλαδή το λαϊκό, θα μπορούσαν να στενέψουν μονομιάς, αν η ταυτολογία δεν δώσει τη θέση της στην εκδοχικότητα, η δογματική στην πολλαπλότητα και η προκατασκευή στη διασπορά.

Ήτοι δηλαδή, λόγος περί άσπρου και μαύρου και περί της αναγκαίας παρουσίας του απόντος γκριζου...

Άρα λόγος μη θεσμιζών, αλλά και μη θεσμιζόμενος.

Πριν απ' όλα όμως, κρίνεται αναγκαία η παρέμβολή δυο ερωτηματικών υποθέσεων:

Λόγος λαϊκίζων ή λαϊκός;

Λόγος του θύτη ή του θύματος;

Και είναι όντως αρκετές φορές τα όρια ασαφή, δυσδιάκριτα έως και άδηλα.

Το σώμα της ελληνικής κοινωνίας, καταπονημένο από τη διεκυστινίδα του «ένδοξου παρελθόντος» της «μεγάλης Ιδέας», της «επιστροφής στις ρίζες» αλλά και του εκσυγχρονιστικού - δομικού 2.000, κινείται, συγκινείται, μιλά και νοσταλγεί.

Δεν αρκείται όμως σε αυτά η ευλυγισία του κορμού του: διασκεδάει για να διασκεδάζεται, χαίρεται για να έχει την ανθεκτικότητα της λύπης, βιαιοπραγεί για να δεχθεί στο τέλος μια δύναμη σαφώς ανώτερη από τη δική του: το Κράτος.

Πρώτα και κύρια όμως, το λαϊκό σώμα μιλά. Και οφείλω να αποσαφηνίσω αμέσως τον υπαινιγμό.

Ο λαϊκός λόγος είναι αντανakλαστικός του ερεθίσματος. Είναι λόγος εμπειρικός. Για παράδειγμα, μια συναισθημα-

τική διάρρηξη, ή ένα συγκινησιακό ξεσπασμα, κάνει, ασφαλώς, να αναδυθούν παρορμητικότητες, συμπεριφορές ανήγλυφες και ανοικονόμητες — αλλά έχει σημασία τόσο το είδος του ερεθίσματος, όσο και το υποκείμενο που το υποδέχεται. Και το κοινωνικό ερέθισμα, δεν μπορεί παρά να μεταφέρει και τη θεσμική του φυσιογνωμία. Αυτή η τελευταία όμως, νομίζω ότι είναι αρκετή για να ανασύρει από την πνευματικότητα του αντιδρώντος ατόμου, όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που υποδηλώνουν την αφομοίωση του κοινωνικού του ρόλου.

Μα και βέβαια η εξουσία —στις όποιες της εκδοχές— φοβάται το αυθόρμητο «αδιάκοπο γεννοβόλημα εκφράσεων», το άτακτο ξεδίπλωμα της εσωτερικότητας, τη διαφαινόμενη επικυριαρχία της ατομικότητας πάνω σε ό,τι κοινωνικά την καθορίζει. Αλλά ποιος θα μπορούσε να αρνηθεί το γεγονός ότι όλα τα παραπάνω δεν είναι δυνατόν να λειτουργήσουν αναστροφή, δηλαδή ως εκούσια κατάφαση για την υποδοχή και αναπαραγωγή ενός λόγου εξουσίας; Και τούτη η άποψη βέβαια, μπορεί να ελεγχθεί ως «αναγώγιμη» και ταυτολογούσα, αλλά παράλληλα είναι σε θέση να βρει τα περιθώρια μιας επαλήθευσης.

Επιστρέφω λοιπόν σε αυτό το εμπειρικό πεδίο που ανέφερα πριν, τον εμπειρικά γνωστό λαϊκό λόγο, δηλαδή το λόγο που εξ εμπειρίας γνωρίζει και έχει συνηθίσει να αρθρώνει ο «απλός άνθρωπος του λαού» και θεωρώ ότι πάνω του βρίσκονται παραταγμένα σε μια οργανική συστοιχία τα στοιχεία, τόσο του λαϊκιστικού όσο και της λαϊκότητας.

Πρόκειται επομένως για ένα παιχνίδι ανούσιας ονοματοθεσίας, χωρίς την ειδοποιό υποστασιακή διαφορά των υφιστάμενων όρων; Δεν νομίζω ότι μια απλή προσπάθεια ανίχνευσης όπως αυτή που τώρα επιχειρείται, μας δίνει τη δυνατότητα να απαντήσουμε ευθέως.

Όμως, ήδη νιώθω να μετατοπιζομαι σε αυτό το άγνωστο του «εκδηλούμενου» λαϊκού λόγου, όπως επισημαίνει ο Β. Καραποστόλης, το οποίο πιθανά επισύρει τόσες φοβίες και απωθήσεις. Και εδώ ακριβώς είναι το σημείο που νομίζω ότι αυτός ο λόγος για να είναι άγνωστος, δεν θα πρέπει να αναζητεί τον ορισμό του, αλλά να καταγράφει την ασυνέχειά του, να εξακοντίζεται αδιάτακτος, ως λόγος που θα αποδομεί τα στοιχεία του μύθου, γιατί θα θέλει να διασπαρεί. Αυτή η μετακίνηση και μετα-κένωση του λόγου, οδηγεί στη μετα-γλώττιση δηλαδή σε μια νέου περιεχομένου συνομιλία. Οπότε, εάν η λαϊκότητα και ο λαϊκισμός, διαγράφουν δυο τεμνόμενες πορείες, δηλαδή, εάν κάπου η πρώτη συναντά τη δεύτερη, τότε μπορεί να εγγραφεται παράλληλα και η αναγκαιότητα για ένα νέο είδος λόγου.

Και αν τα παραπάνω γραφόμενα, επειδή δεν θέλουν να αναδύουν λαϊκότητα, «παραδοξολογούν», τότε σίγουρα δεν είναι λαϊκά. Γιατί βρήκαν τρόπο να διαφεύγουν. Κι αυτή η τάση διαφυγής, προκαλεί θόρυβο. Κατά πόσον όμως οι ήχοι ενός τέτοιου θορύβου μπορούν να ξεχωρίσουν από την πολύβουη καθημερινή μας ζωή;

Ίσως καθόλου, γιατί προορισμός του θορύβου δεν είναι τόσο να ακουστεί, όσο να χαθεί.

Έχει φανεί πιστεύω ότι στις προθέσεις μου δεν ήταν να σταθούμε μόνο στο τι είναι λαϊκό, αλλά εάν εγγράφονται και ύστερα απ' αυτό περιθώρια που ενώ δεν θα μπορούσαν να οροσημανθούν θα ήταν αναγκαίο ίσως να «ακουστούν» να ιδωθούν.

Μετα-κίνηση λοιπόν και κανονικότητες μετα-κένωμενος λόγος και Εξουσία, δύο σημανσεις αναγκαίες, που ακουμπούν στο σώμα της ελληνικής κοινωνίας και αφορούν την ανασύστασή της στο σήμερα, με άκρως επείγοντα τρόπο.

Αντώνης Δαβανέλος

Στο περιθώριο

Από τις πίσω αριστερές σελίδες του «Αντί» επιχειρείς ν' ανοίξεις πάλι το πορτάκι σου, να ρίξεις γύρω μια ματιά, να τραβήξεις να «σκάσεις μύτη» ακόμα μια φορά και τελικά να «βάλεις πόδι», άμα μπορείς.

Σ' αυτό το άντρο της πολιτικοποιημένης σκέψης και οργής που αξιολογούνται πράξεις, λόγια, χειρισμοί, κοντολογίς η τρέχουσα, η ιστορική και η αυριανή —το «αυριανή» συντάσσεται μετά συγχωρήσεως— πολιτική, εσύ θα βάλεις το φεσάκι σου στραβά και θα μας πεις:

— Αχ, αυτοί οι ενδιαφέροντες! Αχ αυτοί οι «ατελεύτητοι» δια παντός ξεχωριστοί!

Αυτοί που τους ψηφίσαμε κι αυτοί που τους μαυρίσαμε, αυτοί που εξορίσαμε, αυτοί που φυλακίσαμε κι αυτοί που αναστήσαμε, αυτοί που αντιστέκονται, αυτοί που ήσαν είναι και θα είναι αρχηγοί, αυτοί που παραιτήθηκαν, αυτοί που μοναχοί τους αναιρέθηκαν, αυτοί που ανακλήθηκαν, αυτοί που βγήκαν πάλι στη σκηνή, αυτοί που παίζουν γκο αντι να παίζουν ντόμινο, αυτοί που παίζουν χαρτί κι έχουν το άσσο στο μανίκι τους, εκείνοι που το ρίχνουν στην τρελή, αυτοί που έχουν χόμπι αυτοί που τρέχουνε σαν άλογα, αυτοί που καβαλάνε πάνω στ' άλογα, εκείνοι που χτυπάνε μαγιονέζα, αυτοί που ψήνουν το μπουτάκι σε λαδόκολλα και στο βυζαντινό το κεραμίδι ψήνουν παλαμίδα, αυτοί που ψέλνουνε τροπάρια και εκείνοι που ακούνε εμβατήρια —φαντασιώνουν πως βαδίζουν στη γραμμή— αυτοί που ερωτεύονται αμίλητοι κι αυτοί που επιμένουν με αγωνία να ρωτάνω «τι σου κάνω μάνα μου!», αυτοί που ακόμα βλέπουνε ποδόσφαιρο, όταν το μπάσκει είναι τώρα στο συρμό, αυτοί που βάζουνε στοιχήματα, αυτοί που —από μπάνα καταχειμώνο και κείνοι που οίνουνε θέλεις δε θέλεις, μια συνταγή, όσοι ακούνε μουσική προκλασική κι αυτοί που προτιμούν δημοτική, εκείνοι που συλλέγουνε σπιτόκουτα όπως και κείνοι που μαζεύουνε μανταλάκια είναι αυτοί που σου ορίζουνε το στίγμα τους: είναι «αυτοί» και όχι «άλλοι» πάει να πει.

Όμως «αυτή» και όχι «άλλη» είσαι και συ! Εσύ που δεν σκαμπάζεις γρι από ψη-

λή ή χαμηλή πολιτική κι αναρωτιέσαι: Με ποιον αλήθεια μίλησε, με ποιον «τα βρήκε» ο Αντρέας στο Νταβός; Μίλησε με τον Τούρκο Ανδρουτσόπουλο ή με τον Τούρκο Μαρκεζίνη τα κουβέντιασε;

Ο στρατηγός Κενάν Εβρέν φαίνεται είναι πιο ευέλικτος από τους όποιους Πατακούς και Παπαδόπουλους —είναι και στρατηγός, βρε αδερφέ! Έτσι και συ ακόμα το «ανθίστηκες» ότι τον τελευταίο τον καιρό— ούτε λίγο ούτε πολύ το παίζει «αόρατος»! Το ποιοι και πόσοι Τούρκοι είναι χωμένοι φυλακή, εμάς μας νοιάζει; Η ενωμένη άλλωστε σήμερα Ευρώπη σε ένα κάποιο επίπεδο —σ' αρέσουν, δε σ' αρέσουνε, γεωμετρίες και επίπεδα— έναν κάποιον Εβρέν εκεί στην άκρη - άκρη, τον χρειάζεται. Για μια ισορροπία δηλαδή! Στο κάτω - κάτω η πολλή δημοκρατία είναι σαν το πολύ το «Κύριε ελέησον»: τη βαριέται κι ο Θεός! Και μη σου πούνε «ποιος θεός»; Αυτός που ξέρουνε!

Και συ που πας πολύ στο σινεμά και βλέπεις έργα όλων των ειδών —και όλα τα ελληνικά— είδες τον «ξαφνικό» ετούτον «έρωτα» σα χιονοτριαντάφυλλο που φούντωσε στα κρύα του Νταβός, να θάλλει πάλι στις Βρυξέλλες —χωρίς πολλά ερωτηματικά— και να συναγωνίζεται επάξια την «ξαφνική» εκείνη «κρίση» που τόσο «ψύχραιμα» και αποτελεσματικά σύσσωμος ο θερμόαιμος ελληνικός λαός αντιμετώπισε.

Εσύ καθόλου βέβαια δεν θα ήθελες να πας κάποια στιγμή να πολεμήσεις. «Για τέτοια είμαστε;» θα πεις. Εσύ υποστηρίζεις πανανθρώπινη ειρηνική συμβίωση: Να τρώμε όλοι μέχρι του σκασμού από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού και να μη διώχνεται κανείς από τον παράδεισο. Είσαι και «οικολόγα» τελικά! Έλα που δεν σε αφήνουνε να αγιάσεις! Ένα μπουκάλι με γενί ρακί για χαιρετίσματα κι ένα σοροπιαστό εκμέκ να σε γλυκάνει, σου τα έστειλε μαζί με τη «γραμμή» ο Τούρκος δήμαρχος της Πόλης. Η θεία σου μπορεί να προτιμούσε κάνα «πέτσιν» ή ίσως και αγίασμα από το Μπαλουκλί, όμως εσύ αφού κατέβασες δύο τρία ποτηράκια της εξήγησες:

— Θυμάσαι τότε που σου διάβαζα στους τοίχους «το Αιγαίο ανήκει στα ψάρια του» και συ θείτσα μου έλεγες πως είναι ελληνικό; Ε! Τώρα αναβαθμίζεται γίνεται ΕΟΚικό!

— Σώπασε βρε παιδάκι μου! Τρελάθηκες!; «... πάλι με χρόνια με καιρούς, πάλι δικά μας θα είναι!» σε αποστόμωσε. Ή μήπως και φαντάζεσαι ότι «ξεχνιόμαστε» με «Αρλεκιν»; Εμείς με Μητσοτάκη «ταξιδεύουμε»! Κι αυτός ο εξαδάκτυλος που τον κραδαίνει, τώρα σα σημαία θα μπει ξανά μπροστά, θα πνίξει τη μικρή δαμάλα μέσ' στο αίμα, θα ανθίσει το ραβδάκι που κρατάει και τα ψαράκια από το τηγάνι της κυρίας του, έτσι ροδοψημένα, τραγανά, θα πέσουν —ω του θαύματος— να σπαρταρήσουνε στα άγια νερά του Μπαλουκλί!

Εσύ στραυροκοπήθηκες.

— Άμποτες Παναγιά μου!

Φρανσουάζ Ντολτό

ΦΡΑΝΣΟΥΑΖ
ΝΤΟΛΤΟ

η
περίπτωση
ντομινίχ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΝΤΟΜΙΝΙΚ

Η διάσημη Γαλλίδα ψυχαναλύτρια βοηθάει ένα αγόρι, που είχε εμφανιστεί σαν ένα αφηρημένο πρόσωπο, σχεδόν σαν φάντασμα, και για το οποίο η φαντασίωση επρόκειτο να μείνει ο

μοναδικός νόμος, να δεχτεί προοδευτικά μια πραγματικότητα, στην οποία επιστρέφει με τη συμπεριφορά του, ενώ ξαναβρίσκει ταυτόχρονα τη διανοητική εργασία.

Ρολάν Μπαρτ

ΡΟΛΑΝ ΜΠΑΡΤ
Ο Βαθμός Μηδέν
της Γραφής
Νέα Κριτικά Δοκίμια

Ο ΒΑΘΜΟΣ ΜΗΔΕΝ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Νέα κριτικά δοκίμια

Η γραφή ιδωμένη ως η σχέση που διατηρεί ο συγγραφέας με την κοινωνία, η λογοτεχνική «γλώσσα» μεταμορφωμένη από τον κοινωνικό προορισμό της. Η σχέση μεταξύ Λογοτεχνίας και Ιστορίας (μεταξύ του συγγραφέα και της κοινωνίας) απεικονίζεται σε οχτώ «Νέα Κριτικά Δοκίμια» πάνω σε διάφορους συγγραφείς, από τον Λαροσφονκό και τον Σατομπριάν ως τον Φλομπέρ, τον Προυστ, τον Βερν, τον Λοτί...

Ζαν Αμπυρζέ

ΖΑΚ ΤΕΣΤΑΡ
JACQUES TESTART

Το διάφανο
αυγό

Ζακ Τεστάρ

ΤΟ ΔΙΑΦΑΝΟ ΑΥΓΟ

Ο Ζακ Τεστάρ αναφέρεται στην ταχύτατη εξέλιξη της τεχνικής και των μεθόδων που διαθέτουμε για τη σωστή εφαρμογή της εξωσωματικής γονιμοποίησης. Προπαντός, όμως, εκθέτει με πάθος και με γλώσσα ζωντανή και καθάρια τα βιολογικά, κοινωνιολογικά και ανθρωπιστικά προβλήματα που απορρέουν από αυτή τη νέα και χωρίς προηγούμενο στην ιστορία κατάσταση. Τι είναι η τεχνητή γονιμοποίηση; Ποιες μπορεί να είναι οι συνέπειες ενός συστηματικού ελέγχου της ταυτότητας του αυγού που καλλιεργείται στον σωλήνα; Ποια είναι τα προβλήματα ηθικής που προκαλεί η νέα αυτή πρόοδος των επιστημών της ζωής;

ΤΟ ΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΘΟΣ

ΤΟ ΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΘΟΣ

Στο βιβλίο αυτό ο Ζαν Αμπυρζέ αναπτύσσει, ως τις απώτερες συνέπειές της, μια παρατήρησή του που είχε απλώς σκιαγραφήσει σ' ένα από τα κεφάλαια του βιβλίου του «Δύναμη και Αδυναμία». Οι πρόοδοι της βιολογίας και της ιατρικής, μετά τις εντυπωσιακές προόδους της φυσικής, μας επιτρέπουν να αντιληφθούμε τις παγίδες στις οποίες μας εκθέτουν η «κοινή λογική» μας, οι καθημερινές μας συνήθειες συλλογισμού, και η συνήθης λογική μας. Δείχνουν ότι οι αλήθειες τις οποίες ανακαλύπτει η επιστήμη είναι στην ουσία τους αλήθειες ενός ανθρώπου φυλακισμένου μέσα στα στενά όρια του εγκεφάλου του. Σήμερα, ο άνθρωπος ξέρει καλά ότι ποτέ του δεν θα μπορέσει να ξέρει.

Αλμπέρ Ζακάρ

ΑΛΜΠΕΡ ΖΑΚΑΡ
ALBERT JACQUARD

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙΝΟΕΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙΝΟΕΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

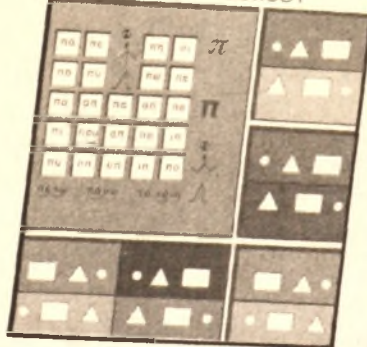
Ο Αλμπέρ Ζακάρ αφηγείται με συναρπαστικό τρόπο τη μεγάλη περιπέτεια της ζωής. Σημειώνει τους μεγάλους σταθμούς της ιστορίας της. Εδώ, όμως, δεν περιορίζεται μόνο στην ιστορία της γένεσης της ανθρωπότητάς μας, θέλει να ασχοληθεί και με το μέλλον της· διότι, αν οι πρόοδοι της γνώσης μάς δίνουν

τη δυνατότητα να πάρουμε στα χέρια μας τις μεταμορφώσεις του περιβάλλοντός μας και του εαυτού μας, η ουσιαστική μας αποστολή δεν είναι, μήπως, σύμφωνα με την έκφραση του Σαρτρ να Επινοήσουμε τον Άνθρωπο;

Αρλέτ Μπουρσιέ

ΑΡΛΕΤ ΜΠΟΥΡΣΙΕ
αντιμετώπιση της
ΔΥΣΛΕΞΙΑΣ

μεθοδική και επιστημονική στα ελληνικά
ΒΑΣΙΛΗΣ ΧΡΥΣΟΧΟΥ

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΥΣΛΕΞΙΑΣ

Το βιβλίο αυτό γράφτηκε για να απαντήσει σε δύο εκκλήσεις: την έκκληση των γονέων δυσλεξικών παιδιών που επιθυμούσαν συγκεκριμένες κατευθύνσεις για να πραγματοποιήσουν οι ίδιοι μια διορθωτική αγωγή στα παιδιά τους δίνοντάς τους μόνο γραπτές συμβουλές. Από την άλλη μεριά η έκκληση των δασκάλων που βρίσκονταν «πνιγμένοι» στην τάξη τους από δυσορθογραφικά παιδιά και επιθυμούσαν μια γρήγορη αντιμετώπιση των δυσκολιών στην ορθογραφία. Σ' αυτό το βιβλίο περιγράφεται η μέθοδος της διορθωτικής αγωγής, η χρήση και το περιεχόμενό της.

MARTIN ΧΑΪΝΤΕΓΓΕΡ: «Ζήτω ο Χίτλερ»

της Τέτας Παπαδοπούλου

«Ο Φύρερ ο ίδιος και μόνον αυτός είναι η γερμανική πραγματικότητα παρούσα και μέλλουσα και ο νόμος της. Επιδοθείτε στην εκμάθησή όσο γίνεται πιο βαθιά. Εφεξής κάθε πράγμα απαιτεί μια απόφαση και κάθε ενέργεια μια υπευθυνότητα»¹.

Ζήτω ο Χίτλερ.

Μάρτιν Χάιντεγγερ, πρύτανης

(Απόσπασμα από άρθρο του που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα των φοιτητών του πανεπιστημίου του Φράιμπουργκ στις 3 Νοεμβρίου 1933).

«Διότι συμμορφούμενοι με αυτή τη θέληση, δεν ακολουθούμε παρά την υπέρτατη επιθυμία του Φύρερ μας. Η προσχώρησή μας στην ομάδα αυτών που θέλουν να τον ακολουθήσουν σημαίνει: ότι επιθυμούμε με ψυχραιμία και χωρίς διακοπή να ξαναβρεί ο γερμανικός λαός, ως λαός της εργασίας, τη μεγάλη του ενότητα, την αξιοπρέπειά του, την αυθεντική του δύναμη και να επιτύχει, ως Κράτος της εργασίας, τη σταθερή διάρκεια και το μεγαλείο του.

Για τον άνθρωπο αυτής της πρωτοφανούς θέλησης, τον Φύρερ μας Αδόλφο Χίτλερ, ένα τριπλό: Ζήτω η Νίκη»².

Απόσπασμα από ομιλία του Μάρτιν Χάιντεγγερ σε συγκέντρωση εργατών στο πανεπιστήμιο του Φράιμπουργκ στις 22 Ιανουαρίου 1934.

Ο Μάρτιν Χάιντεγγερ (μέσα σε κύκλο) μετά την ομιλία του σε συγκέντρωση επιστημόνων υπέρ του Χίτλερ στη Λειψία στις 11 Νοεμβρίου 1933.

Ήταν ο Μάρτιν Χάιντεγγερ ναζι; Ένας από τους πιο σημαντικούς φιλοσόφους του 20ου αιώνα είναι δυνατόν να υπήρξε θαυμαστής του Χίτλερ; Ο δημιουργός του *Εί-ναι και Χρόνος* συνέπλευσε, έστω για ένα μικρό χρονικό διάστημα, με τους δημιουργούς του Άουσβιτς, με τους επινοητές της βιομηχανικής παραγωγής πτωμάτων; Αυτό το τρομερό ερώτημα, σε όλες του τις παραλλαγές, πλανάται από το φθινόπωρο στη Γαλλία και όχι μόνο στους κύκλους των ειδικών. Ήδη δε έχει ξεπεράσει τα σύνορα της χώρας, πράγμα διόλου περιεργό, αφού κατά κανένα τρόπο δεν πρόκειται για «τοπικού» ενδιαφέροντος ζήτημα. Ίσα, ίσα.

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ ΣΚΟΤΩΝΕΙ ΤΟΝ ΔΑΣΚΑΛΟ ΤΟΥ

Όλα άρχισαν τον Οκτώβριο όταν κυκλοφόρησε στο Παρίσι το βιβλίο «ο Χάιντεγγερ και ο ναζισμός» του Βίκτωρ Φαρίας³ στο οποίο υπάρχουν πολυάριθμα στοιχεία για τη φιλοναζιστική του δραστηριότητα που εντοπίζεται στην περίοδο 1933-34. Ο χιλιανής καταγωγής συγγραφέας, διδάκτωρ φιλοσοφίας στο Ελεύθερο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου, ήταν μαθητής του Γερμανού φιλοσόφου και συμμετείχε το 1967 στο περιφημο κλειστό σεμινάριο του δασκάλου του για τον Ηράκλειτο.

Αμέσως όλες οι εφημερίδες και τα περιοδικά ασχολήθηκαν με το βιβλίο του Φαρίας. Ακολούθησαν μεγάλες έρευνες και εκτεταμένα άρθρα για την υπόθεση Χάιντεγγερ —έτσι την αποκαλούν— συχνά μάλι-

στα με τίτλους προκλητικούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η *Λιμπερασιόν*, η οποία στις 16 Οκτωβρίου, αφιέρωσε δύο σελίδες με τίτλο Χάιλ Χάιντεγγερ. Φοιτητές «ανάρτησαν» το δημοσίευμα της εφημερίδας σε αίθουσες της Σορβόνης κι έγινε φυσικά χαμός.

ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΛΑΘΟΣ

Στα μέσα Ιανουαρίου κυκλοφόρησε άλλο ένα βιβλίο που πραγματεύεται το ίδιο θέμα, «Η μυθοπλασία του πολιτικού» του Φίλιπ Λακού - Λαμπάρτ⁴ ο οποίος διδάσκει φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο του Στρασβούργου. Ο Λακού - Λαμπάρτ υποστηρίζει ότι «η στράτευση του Μάρτιν Χάιντεγγερ το 1933 δεν ήταν λάθος ούτε ατύχημα, αλλά πράξη σε απόλυτη συνάφεια με το έργο του». Εντωμεταξύ τα δημοσιεύματα στον Τύπο συνεχίζονται. Ο Νουβέλ Ομπσερβατέρ σε δέκα σελίδες (τεύχος 22-28 Ιανουαρίου) διερευνά τη σχέση του Χάιντεγγερ με τη ναζιστική σκέψη. Μεταξύ άλλων επισημαίνει: «Οι πράξεις υπάρχουν. Η υπόθεση Χάιντεγγερ είναι μια τραγωδία για τη σκέψη της οποίας το μέγεθος μόλις που αρχίζουμε να αντιλαμβανόμαστε». Μεγάλο μέρος της επιθεώρησης Ντεμπά καταλαμβάνει ο φάκελος «Ο Χάιντεγγερ, η φιλοσοφία κι ο ναζισμός». Ο Μεσαζέρ Εροπεέν, ετήσια έκδοση με την οποία συνεργάζονται ποιητές σαν τον Οκτάβιο Πας και μυθιστοριογράφοι σαν τον Μίλαν Κούντερα, αναδημοσιεύει τη συνέντευξη - ποταμό που είχε παραχωρήσει ο Χάιντεγγερ στο γερμανικό περιοδικό Σπήγκελ το Σεπτέμβριο του

1966, υπό τον όρο —ο οποίος τηρήθηκε— ότι θα δημοσιευόταν μετά το θάνατό του. Στη συνέντευξη αυτή ο Χάιντεγγερ, απαντώντας σε κάποιες δύσκολες ερωτήσεις που αφορούσαν τις σχέσεις του με το εθνικό σοσιαλιστικό κόμμα, παραδέχεται ότι στην περίοδο 1933-34 πίστευε ότι ο Χίτλερ ήταν για τη Γερμανία μια εθνική και κοινωνική λύση. Όμως η υπόθεση Χάιντεγγερ δεν εξαντλείται μόνο στα έντυπα.

Ενδιαφέρει και την τηλεόραση. Τον Δεκέμβριο το δεύτερο κανάλι, η Αντέν 2, παρουσιάζει δυο ωριαίες εκπομπές με τη μορφή συζήτησης στρογγυλής τράπεζας, που συμμετέχουν «υπερασπιστές» και «κατηγοροί». Ο συγγραφέας Ζαν - Πιέρ Φάιγ, Φρανσουά Φεντιέ μεταφραστής και υπεύθυνος της γαλλικής έκδοσης των απάντων του Χάιντεγγερ, ο κριτικός λογοτεχνίας και καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Γενεύης Τζωρτζ Στάινερ, ο Αντρέ Γκλυξμάν ένας από τους ηγέτες των ονομαζόμενων νέων φιλοσόφων, ο Μισέλ Καζνέβ δημοσιογράφος.

ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΝΑΖΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Μέρα με τη μέρα η υπόθεση Χάιντεγγερ αντί να εκτονώνεται παίρνει μεγαλύτερες διαστάσεις. Μετατρέπεται σε μετά θάνατον δίκη ή σε μετά θάνατον λιντσάρισμα σύμφωνα με τους φανατικούς χάιντεγγερίανους. Και να σκεφθεί κανείς ότι οι σχέσεις του Χάιντεγγερ με το ναζισμό δεν ήταν εντελώς άγνωστες έως τώρα. Το βιβλίο

του Βίκτωρ Φαρίας έπαιξε ρόλο πυροδοτητή, δεν έπεσε όμως, ως κεραυνός εν αιθρία. Το θέμα για πρώτη φορά είχε τεθεί μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, από τους εκπροσώπους της σχολής της Φρανκφούρτης. Ξανατέθηκε επίσης το 1962. Τότε με επιμέλεια του Γκουίντο Σνεεμπεργκερ⁵ κυκλοφόρησαν στη Βέρνη μια σειρά πολιτικά κείμενα και λόγοι του Χάιντεγγερ που αποκάλυπταν και τεκμηρίωναν την πλήρη προσχώρησή του στον εθνικοσοσιαλισμό κατά το διάστημα 1933-34, όταν διετέλεσε πρύτανης στο πανεπιστήμιο του Φράιμπουργκ και έγινε μέλος του ...ναζιστικού κόμματος. Μεγάλο μέρος αυτών των ντοκουμέντων μεταφράστηκε στα γαλλικά. Ο αντίκτυπός τους ήταν σημαντικός. Όμως το μέγεθος και η επίδραση του έργου του Γερμανού φιλοσόφου, ιδίως στη Γαλλία αλλά και στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο, αποδυνάμωσαν τα τεκμήρια της πολιτικής του «εμπλοκής». Οι «εκπρόσωποι» και οι «μαθητές» του έκαναν ό,τι ήταν δυνατόν για να ξεχαστεί η υπόθεση και σε κάποιο βαθμό το κατόρθωσαν. Έτσι οι φιλοχιτλερικοί λόγοι του Χάιντεγγερ χαρακτηρίστηκαν ...ατυχήματα και η εν γένει πολιτεία του κατά το διάστημα της πρυτανείας του στο Φράιμπουργκ θεωρήθηκε μια ασημαντη παρέκκλιση, ένα γεγονός ήσσονος σημασίας.

Όμως η πολιτική «εμπλοκή» του Χάιντεγγερ δεν περιορίζεται μόνο στους λόγους που εκφώνησε υπέρ του ναζιστικού καθεστώτος. Επί των ημερών της πρυτανείας του εφαρμόστηκαν ορισμένα μέτρα τα οποία, αν και δεν ήταν βεβαίως δικής του έμπνευσης, αποδέχτηκε και νομιμοποίησε. Μέτρα όπως:

- Η εκδίωξη από το πανεπιστήμιο όλων των εβραϊκής καταγωγής διδασκόντων.
- Η διανομή στους καθηγητές ερωτηματολογίου σχετικά με τη φυλετική τους καθαρότητα.
- Η επιβολή του ναζιστικού χαιρετισμού στην αρχή και το τέλος των μαθημάτων.
- Η οργάνωση πανεπιστημιακού τμήματος μελέτης των θεμάτων φυλετικής καθαρότητας του οποίου την ευθύνη είχαν τα Ες Ες.
- Η οικονομική βοήθεια στους φοιτητές που ανήκαν στα Ες Ες ή σε άλλες παραστρατιωτικές ομάδες.

ΥΠΗΡΞΕ ΤΟ... ΑΟΥΣΒΙΤΣ;

Αφότου παραιτήθηκε από το πρυτανικό αξίωμα το 1934 και μέχρι το θάνατό του το 1976 ο Μάρτιν Χάιντεγγερ δε μίλησε ποτέ για το ναζιστικό καθεστώς. Δεν είπε λέξη για τα στρατόπεδα εξοντώσεως. Καμιά στιγμή δεν αναφέρθηκε στο Ολοκαύτωμα. Η ανθρωπότητα έζησε μία από τις πιο εφιαλτικές της περιόδους κι εκείνος, ο μεγάλος φιλόσοφος, δεν αισθάνθηκε ποτέ την ανάγκη να πει κάτι για όλα αυτά. *Τι μπορεί να σημαίνει η σιωπή του, όταν μάλιστα έχουν προηγηθεί κείμενα και πράξεις υπέρ του καθεστώτος;* Σήμερα πλέον γνωρίζουμε ότι το 1936, δύο χρόνια μετά την παραίτησή του, πίστευε ακόμα ότι «ο εθνικοσοσιαλισμός είναι ο σωστός δρόμος για την Γερμανία»⁶. Γνωρίζουμε επίσης ότι στα Αρχεία του Βερολίνου βρέθηκε η κομματική του ταυτότητα και ότι πλήρωνε τη συνδρο-

Μάρτιν Χάιντεγγερ.

Ο Γιούργκεν Χάμπερμας για τον Μάρτιν Χάιντεγγερ

«Η θέση μου είναι ότι ολόκληρη η ιδέα του Χάιντεγγερ για μια ιστορία του Είναι δεν μπορεί να βγει από την εσωτερική ανάπτυξη της φιλοσοφίας του ως το 1934 ή 1935. Δεν υπάρχει πραγματικό πρόβλημα στη σκέψη του μέχρι αυτήν την χρονολογία, που θα τον ανάγκαζε να ξανασκεφτεί όλο το σχέδιό του. Η μετάβαση στην ύστερη φιλοσοφία του —μια διαδικασία που διάρκεσε ακριβώς δέκα χρόνια, από το 1935 ως το 1945, ανάμεσα στο *Εισαγωγή στη μεταφυσική* και στο *Letter on humanism* καθοριζόταν λοιπόν σε μεγάλο βαθμό από εξωτερικά γεγονότα.

Ο Χάιντεγγερ κράτησε το γενικό πλαίσιο του *Είναι και Χρόνος* χωρίς φανερή αλλαγή ως το 1933. Τότε ξαφνικά του έδωσε μια στροφή συλλογικότητας: το *Dasein* δεν ήταν πια εκείνη η φτωχή κίρκεγκαρντιανή - σαρτρική ατομική αιώρηση στον αέρα, στη Sorge. Τώρα ήταν το *Dasein* του λαού, του Volk. Μπορώ να το δείξω αυτό σειρά προς σειρά. Όλοι οι λόγοι για την εκλογή του —και έκανε πολλούς— έγραψε για μια τοπική εφημερίδα· έκανε μια ομιλία στη Λειψία όπου έγινε μια συγκέντρωση επισημώνων υπέρ του Φύρερ, σε μια εξέδρα στολισμένη με ναζιστικές σημαίες (έχουμε φωτογραφίες της)· έκανε ομιλίες στο πανεπιστήμιο (όλες για τις εκλογές του Νοέμβρη) και, τέλος, έκανε μια εναρκτήρια ομιλία ως πρύτανης στο Φράιμπουργκ (αν και αυτή είναι η λιγότερο αποκαλυπτική) όλα αυτά τα δημοσιεύματα και οι ομιλίες δείχνουν ότι έδινε στο *Είναι και Χρόνος* μια εθνικοεπαναστατική απόχρωση.

• Από το βιβλίο «Αυτονομία και αλληλεγγύη» που περιέχει έξι συνεντεύξεις του σύγχρονου Γερμανού φιλοσόφου. Εκδόσεις «Ύψιλον» Αθήνα 1987.

μή του μέχρι το 1945⁷, μέχρι την κατάρρευση του Τρίτου Ράιχ...

Ο Βίκτωρ Φαρίας υποστηρίζει στο βιβλίο του ότι ο Χάιντεγγερ ανατράφηκε και διαμορφώθηκε με μια παράδοση αυταρχική, αντισημιτική, υπερεθνικιστική την οποία ουσιαστικά ποτέ του δεν αμφισβήτησε. Κατά τον Φαρίας, η προσχώρηση του Χάιντεγγερ στον εθνικοσοσιαλισμό το 1933-34 δεν αποτελεί μεμονωμένο γεγονός, αλλά είναι η δημόσια έκφραση των πεποιθήσεων του τις οποίες διατήρησε σε όλη του τη ζωή.

Η υπόθεση Χάιντεγγερ μοιάζει με πληγή που δεν επουλώνεται. Κατά διαστήματα ξανανοίγει. Αυτή τη φορά αφορμή αποτέλεσε το βιβλίο του Φαρίας στο οποίο υπάρχουν, εκτός από τα καινούρια, όλα τα έως τώρα διάσπαρτα στοιχεία και ντοκουμέντα. Αυτά που πολλοί γνώριζαν όμως τα αποσιωπούσαν. Ένα τέτοιο βιβλίο ήταν επόμενο να αναζωπυρώσει την πολεμική μεταξύ εκείνων που τον υπερασπίζονται και εκείνων που τον αντιμάχονται ή τον καταδικάζουν.

• Οι υπερασπιστές του είτε αποσυνδέουν το έργο του από την πολιτική του στάση είτε μειώνουν τη σημασία της.

• Οι αντίπαλοι του συσχετίζουν άμεσα ή έμμεσα τη χαϊντεγγεριανή σκέψη με τον εθνικοσοσιαλισμό.

ΟΠΩΣ Ο ΠΛΑΤΩΝΑΣ ΣΤΙΣ ΣΥΡΑΚΟΥΣΕΣ

Η διαμάχη για το αν το φιλοσοφικό έργο του Χάιντεγγερ έχει ή όχι «μολυνθεί» από τη σχέση του με το ναζισμό δε θα κοπάσει σύντομα. Ούτε θα λυθεί εύκολα. Κατά πάσα πιθανότητα θα συνεχίσουν να υπάρχουν οι δυο αντίθετες απόψεις. Ωστόσο το πρόβλημα δεν είναι μόνο ενδοφιλοσοφικό.

Η πολιτεία του Μάρτιν Χάιντεγγερ, οδηγεί αναπόφευκτα σε ορισμένα παλιά, αλλά πάντα επίκαιρα ερωτήματα:

Ποιά είναι η σχέση της φιλοσοφίας με την πολιτική;

Ποιά είναι η σχέση ενός στοχαστή, ενός φιλοσόφου, με την πολιτική κοινότητα;

Υπάρχει το παράδειγμα του Σωκράτη, του φιλόσοφου - πολίτη. Υπάρχει το παράδειγμα του Πλάτωνα που πηγαίνει στις Συρακούσες για να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην αυλή των τυράννων. Υπάρχουν άπειρα παραδείγματα «στρατευμένων» διανοούμενων, με σημαντικό έργο, που ύμνησαν τον Στάλιν, τον Μάο και διάφορους άλλους μικρότερου βεληνεκούς Πατερούληδες. Ορισμένοι από αυτούς κάποια στιγμή αντιλήφθηκαν τι υπηρετούσαν. Ο Μάρτιν Χάιντεγγερ φαίνεται πως όχι. Έμεινε πάντα στις Συρακούσες.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. «Heidegger et le nazisme», Victor Farias εκδόσεις, Verdier.
2. Όπ. π.
3. Όπ. π.
4. «La fiction du politique», Phillipe La coue - La barthe, εκδόσεις Christian Bourgois.
5. «Nachlese zu Heidegger», Guido Schneeberger.
6. Μαρτυρία του Καρλ Λέβιτ στο κείμενό του «Η ζωή μου στην Γερμανία πριν και μετά το 1933». Το κείμενο αυτό ο Λέβιτ το έγραψε το 1940 χωρίς πρόθεση να το δημοσιεύσει. Τελικά εκδόθηκε το 1986 στη Στουτγάρδη μετά από απόφαση της συζύγου του.
7. «Heidegger et le nazisme», Victor Farias.

Περί αρχαιολογικών συνδρόμων

του Δημήτρη Κωνσταντίου

Ήταν καλοκαίρι του 1987 όταν αποφάσισα να δανειστώ για τίτλο κάποιου σημειώματος, τον όρο «σύνδρομο της Βεργίνας» που είχε ήδη «εισηγηθεί» ο καθηγητής Α. Ζώης. Είχε προηγηθεί στο ΒΗΜΑ της 21-6-87 η επιφυλλίδα «Μάταιες ελπίδες» του καθηγητή Μ. Ανδρόνικου που έθιγε κυρίως αρχαιολογικά θέματα. Για διάφορους λόγους το σημείωμα αυτό δεν δημοσιεύθηκε. Ύστερα όμως από το άρθρο του Μ. Ανδρόνικου στο ΒΗΜΑ της Κυριακής (8-11-87) και το απαντητικό του Α. Ζώη στο ΑΝΤΙ (τχ. 360, 48-49), με θέμα το «σύνδρομο της Βεργίνας», θεωρήσα σκόπιμο να λάβω μέρος στο διάλογο που ούτως ή άλλως έχει ξεκινήσει. Αν θέλετε, να δω το θέμα από άλλη σκοπιά. Γιατί το «σύνδρομο της Βεργίνας» είτε «ως ανεύρεση των αρχαιολογικών στοιχείων που συντελούν στην ιστορική γνώση» (Μ. Ανδρόνικος) είτε ως «φαινόμενο της εκστατικής έξαρσης του ευρήματος» (Α. Ζώης), αποτελεί τη μία μόνο όψη του νομίσματος. Του ευρήματος δηλαδή ή αρχαιολογικού στοιχείου. Η μνημείου, συμπληρώνω εγώ. Εκείνης που άπτεται της ιστορικής γνώσης μέσα από την επιστημονική εξέταση. Όμως το μνημείο βιώνεται και διαφορετικά από την κοινωνία. Γιατί δεν είναι μόνο «εύρημα» ή «στοιχείο». Είναι και «μνήμη», μαρτυρία πολιτισμού.

«Προστατευόμενα» και «απροστάτευτα»

Η απόκτηση ιστορικής γνώσης είναι το πρώτο σκέλος μιας ενιαίας διαδικασίας. Η διάσωση, συντήρηση και δημιουργία νέας σχέσης κοινωνίας - μνημείου, είναι το απαραίτητο δεύτερο σκέλος. Φοβάμαι λοιπόν ότι το «σύνδρομο της Βεργίνας» έχει εισβάλει στη λογική του Μ. Ανδρόνικου και ως προς αυτό το σκέλος. Τώρα όμως ως εκστατική έξαρση του επώνυμου, του μνημειώδους, του εντυπωσιακού. Ας δούμε αμέσως πώς. Γιατί το κύρος του καθηγητή Ανδρόνικου δεν επιτρέπει πρωθύστερες απόψεις υπό τύπον αξιωμάτων.

Παραθέτω αυτούσιο το σχετικό απόσπασμα από την επιφυλλίδα του ΒΗΜΑΤΟΣ της 21-6-87 με τίτλο «Μάταιες ελπίδες». Ο σχολιασμός ακολουθεί. Αναφέρει λοιπόν ο Μ. Ανδρόνικος «...θα μου συγχωρεθεί να τελειώσω κοινοποιώντας μια άλλη πρόταση που είχα υποβάλλει στο Αρχαιολογικό Συμβούλιο πρώτα το 1965 και για δεύτερη φορά το 1975. Πρότεινα να γίνει μια συνεδρία του Αρχαιολογικού Συμβουλίου,

στην οποία να προεδρεύσει ο ίδιος ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης για να αποφασισθεί η σύνταξη ενός εθνικού χάρτη, όπου να καθορίζονται με ακρίβεια οι προστατευόμενοι για διάφορους λόγους χώροι, αλλά και οι χώροι όπου ελεύθερα θα μπορούν να προγραμματισθούν βιομηχανικές, τουριστικές, οικιστικές κ.λπ. ζώνες. Και φυσικά μια τέτοια πρόταση ούτε καν συζητήθηκε. Προτιμήθηκε η γνωστή νεοελληνική μέθοδος της περιπτωσιολογίας, που απαγορεύει την κατασκευή ενός μικρού αγροτικού σπιτιού και επιτρέπει την ανέγερση τεράστιων ξενοδοχείων δίπλα ή επάνω σε αρχαιότητες, που ανακηρύσσει ως διατηρητέα κακόμοιρα χτίσματα του 1930 και επιτρέπει την κατεδάφιση δημιουργημάτων επώνυμων σημαντικών αρχιτεκτόνων του 19ου και 20ού αι. Γι' αυτό «μάταιες ελπίδες τέτοιες δεν καταδέχομαι», πως τάχα γράφοντας και λέγοντας κάτι βοηθώ και γω τον τόπο μου. Απλώς λέω και γράφω κάπου τον καημό μου».

Κατ' αρχάς, πρέπει να μη γνωρίζει κανείς τον ελληνικό μνημειακό πλούτο, για να προτείνει έναν χάρτη χώρων «προστατευόμενων» και χώρων «απροστάτευτων». Γεγονός που δεν ισχύει για τον καθηγητή Ανδρόνικο. Άλλοι είναι επομένως οι λόγοι της αληθοφανούς μανιχαϊστικής πρότασης. Πιστεύω ότι εκδηλώνεται —όχι για πρώτη φορά— η αντίληψη ερευνητών του πανεπιστημιακού, κυρίως, χώρου για την έννοια του μνημείου. Αντίληψη, που σαφώς υποβαθμίζει το μνημείο ως αντικείμενο προστασίας, ως μαρτυρία πολιτισμού σε άμεση σχέση με τις ανάγκες της κοινωνίας και το υπερεκτιμά ως «εύρημα» ή ως «αντικείμενο τέχνης». Δεν είναι βέβαια αντίληψη που χαρακτηρίζει μόνο τον πανεπιστημιακό χώρο. Ο «επιστημονισμός», μεταμφιεζόμενος ως η πεμπτούσια της Επιστήμης της Αρχαιολογίας, ξεκινώντας από τα κατεστημένα κέντρα εξουσίας της γνώσης, διαπερνά σήμερα και τη νέα γενιά των αρχαιολόγων.

Δεν είναι επομένως μόνο η «στενή τυπολογία», ο «υποκειμενικός αισθητισμός», η «θησαυροθηρική έξαρση», οι «θολές θεωρητικές προκαταλήψεις της Νέας Αρχαιολογίας», ή τα διάφορα σύνδρομα που αναφέρει ο καθηγητής Ζώης. Ο επιστημονισμός στην έρευνα είναι το άλλο όνομα της ορθολογικοποίησης στο έπακρο. Είναι η τεύλοριστική νόρμα στο επίπεδο της επιστήμης, που κατακερματίζει και διαχωρίζει τη

θεωρία από την πράξη, που πριμοδοτεί το επιμέρους και την εμπειρική έρευνα, που απεχθάνεται τη θεωρία, δίνοντας βάρος μόνο στον περιγραφισμό, όπως εύστοχα αναφέρει ο Β. Φιοραβάντες.

Και δεν έχει βέβαια καμιά σχέση με την επιστημονική έρευνα, που είναι μια ενέργεια ολική, που συμπεριφέρεται απέναντι στη σχέση θεωρία - πράξη, με τη διαλεκτική σχέση σημαίνοντος - σημαινόμενου.

Τι «μνημεία»;

Ας επανέλθουμε όμως στην αρχική μας σκέψη υπό τύπου ερωτήματος. Τι θεωρούμε σήμερα «μνημείο» στην Ελλάδα: Ακόμα και με την ελληνική νομολογία (νόμος 5351/32 και 1469/50), καθώς και τις διεθνείς συμβάσεις (χάρτα Αθηνών, χάρτα Βενετίας, διακήρυξη του Άμστερνταμ κλπ.) τα μνημεία στον ελλαδικό χώρο ανέρχονται σε εκατοντάδες χιλιάδες. Αν λίγο προωθήσουμε τις επεξεργασίες μας στην προστασία των οικιστικών συνόλων και ακόμα περισσότερο στην προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, τότε γίνεται, νομίζω, φανερό γιατί δεν είναι δυνατόν να γίνει στην Ελλάδα χάρτης με «προστατευόμενους» χώρους. Εκτός και αν αρχίσει η «αξιολόγηση». Τότε όμως ας μη μιλάμε καλύτερα για προστασία του μνημειακού μας πλούτου. Ας παραδεχθούμε ότι επιλέγουμε να κρατήσουμε τα μεγαλύτερα, τα ψηλότερα, τα καλύτερα, τα ωραιότερα και όλα τα ...ρα του ιδεαλιστικού οπλοστασίου που προτείνει ανενδείαστα ο ελληνικός καπιταλισμός. Γκετοποίηση δηλαδή των μνημείων, περιορισμός, περιφραγή και ζώνες. Μόνο μνημεία - σύμβολα, όχι μνήμη. Σ' αυτήν την κυρίαρχη ιδεολογία στον τομέα της προστασίας, πιστεύω ότι πρέπει να αντιταχθεί μια νέα αντίληψη που θα θεωρεί το κάθε είδους μνημείο, αναπόσπαστο τμήμα της κοινωνίας. Που γι' αυτό ακριβώς το λόγο αντιδρά στη λογική της ανάπτυξης χωρίς κοινωνικά κριτήρια, τα οποία στην προκειμένη περίπτωση είναι εκείνα που επιβάλλουν τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης, δηλαδή του μνημείου.

Έτσι βέβαια δεν θα υπάρχουν από το ένα μέρος οι περίφημες «ζώνες» (βιομηχανικές, τουριστικές κλπ.) του καθηγητή Ανδρόνικου και από την άλλη λίγα σύμβολα - μνημεία, γκετοποιημένα στις «προστατευόμενες» περιοχές. Το βιομηχανικό συγκρότημα, η οικιστική ζώνη κλπ. θα υποχρεωθεί να «ζήσει» με το μνη-

μείο. Να το σεβαστεί. Να «διαλεχθεί» μαζί του. Φαίνεται λοιπόν ότι δυο διαφορετικές λογικές, του κέρδους και των ανθρώπινων αξιών είναι υποχρεωμένες να συγκρουστούν. Σ' αυτήν τη σύγκρουση οι «ειδικοί» θα πρέπει να πάρουν θέση, και όχι να παίζουν το ρόλο του Πόντιου Πιλάτου.

Η λογική που μιλάει για «κακόμοιρα χτίσματα του 1930» σε αντίθεση με τα «δημιουργήματα» επώνυμων αρχιτεκτόνων, είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνη για τον αφανισμό της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, στα ερείπια της οποίας στέκουν μόνο τα μνημεία - σύμβολα των «επώνυμων», τα «ωραία», τα «περιοπτα», τα «εντυπωσιακά». Με βάση την ίδια λογική δεν έσκαβαν —ή μήπως εξακολουθούν ακόμα;— ορισμένοι κλασικοί αρχαιολόγοι καταστρέφοντας τα ασημαντα βυζαντινά και μεταβυζαντινά τοιχάρια, για να φθάσουν γρήγορα στα «περιοπτα και σημαντικά» λείψανα της κλασικής Ελλάδας; Η ίδια λογική δεν κατέστρεψε τη βυζαντινή Άρτα, που τη συμβολίζουν πια 4-5 εκκλησίες; Ποιος ενδιαφέρθηκε για τη διάσωση της βυζαντινής πόλης του Μυστρά, αφού το ενδιαφέρον εστιάζεται πρώτα και κύρια στα μνημεία - σύμβολα, τα Παλάτια και τις εκκλησιές. Ποιος θα καθαρίσει, θα συντηρήσει και θα μελετήσει τα ερείπια της βυζαντινής Μονεμβασίας, αφού η όμορφη τουριστικοποιημένη κάτω πόλη λειτουργεί σαν κράχτης;

Θα μπορούσα να αναφέρω χιλιάδες παραδείγματα για να φανεί πόσο ανεδαφική είναι η πρόταση για προστατευμένους και μη χώρους, ποιους εξυπηρετεί η λογική της και πόσο επικίνδυνες είναι για την ιστορική μας μνήμη αντιλήψεις, που όταν αναφέρονται σε μνημεία, χρησιμοποιούν επιθετικούς προσδιορισμούς.

Πολιτιστικό περιβάλλον και το «σπουδαίο» εύρημα

Θα ήθελα να τελειώσω αυτό το σημείωμα, θίγοντας την ειρωνεία με την οποία μιλάει ο Μ. Ανδρόνικος για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία «...κοντεύει να μυθοποιηθεί ως η υπάτη έκφραση της λαϊκής εξουσίας ... κλπ. κλπ.». Και όλα αυτά επειδή αντέδρασε ο Δήμος των Δελφών στην απόφαση να μην γίνει το εργοστάσιο αλουμίνας ή επειδή ο Δήμος επενέβη στα ιστορικά κείμενα που αφορούν τη Θεσσαλονίκη.

Ο καθηγητής Ανδρόνικος δεν αντιδρά μόνο στις παραπάνω κακές, άθλιες ή ανεπίτρεπτες, αν θέλετε, αποφάσεις. Λοιδореύει το θεσμό επειδή έκανε ένα μικρό βήμα μπροστά και ξέφυγε από την ταύτισή του με το Ληξιαρχείο και την καθαριότητα. Ταυτίζει μια αρνητική θέση σε ένα θέμα, με τη δυνατότητα του φορέα να ασχολείται με το θέμα. Με αυτή τη λογική δεν γαλουχήθηκε όλα τα χρόνια ο θεσμός της Τ.Α.; Είναι δυνατόν όμως σήμερα —για να περιοριστούμε στο θέμα μας— να

πλάμε για προστασία του πολιτικού περιβάλλοντος, βγάζοντας έξω, με αυθαίρετη αφαίρεση, τα υποκείμενα που βιώνουν αυτόν το χώρο; Και εννοούμε βέβαια τους πολίτες. Τότε η σχέση Πολίτη - Περιβάλλοντος - Κράτους είναι λειψή, εγκεφαλική, ψυχρός σχεδιασμός γραφείου, έξω από τις ανάγκες της ζωής (θυμάμαι τις επεξεργασίες του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη λαϊκή συμμετοχή στη διαδικασία προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και με πιάνει θλίψη για τη μιζέρια μας, που προωθείται μάλιστα από στόματα ειδικών και επώνυμων). Κοινωνικοποίηση του πολιτιστικού περιβάλλοντος σημαίνει συμμετοχή του πολίτη σε αυτό το αγαθό. Ο πολίτης όμως ως άτο-

μο, μόνο την προσωπική του κατάσταση μπορεί να δώσει, που σχετίζεται με την πληροφόρηση, τις γνώσεις, την ευαισθησία του κλπ. Μόνο ο πιο κοντινός του θεσμός, που είναι η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί, και πρέπει, να παρέμβει στο σχεδιασμό, να φέρει σε επαφή τους πολίτες με το ίδιο το αντικείμενο, να μεταφέρει, σε τελευταία ανάλυση, τις απόψεις εκείνων για τους οποίους υποτιθέεται ότι γίνεται όλη αυτή η διαδικασία. Ας μην φαντασθούμε καμιά σχέση ειδυλλιακή. Θα είναι διαλεκτική, με συγκρούσεις, αφού η «αυθεντία των ειδικών» θα συγκρούεται με την έλλειψη πληροφόρησης, τα καθημερινά προβλήματα ενός συγκεκριμένου τρόπου ζωής, τις νεοπλουτιστι-

κες αντιλήψεις, τον πρόωρο ενθουσιασμό, τον έρποντα λαϊκισμό, κλπ. Είναι όμως μια πορεία αναπότρεπτη, αν θέλουμε να ξεφύγουμε κάποτε από το επίπεδο του κλεφτοπολέμου, των καταγγελιών, της άγνοιας και της μαζικής αδιαφορίας. Ανοίγει έτσι ένας διαυλος επικοινωνίας. Ο στυγνός κρατισμός ή ο αυταρχισμός των ειδικών, μπολιάζεται με την αγωνία της κοινωνίας.

Το σύνδρομο της Βεργίνας, φαίνεται λοιπόν, ότι δεν είναι τόσο απλή υπόθεση. Όσα υπονοούνται με αυτόν τον όρο διαπερνούν ως κυρίαρχες αντιλήψεις την ίδια τη ζωή μας. Γίνονται μια ιδεολογία. Έτσι, το σύνδρομο *λίγκρι - λίγκρι* είναι εύλογα το επόμενο σκαλοπάτι. Ας μην χαι-

ρονται όμως όσοι νομίζουν ότι το σύνδρομο της ζήλειας δεν τους αφορά. Ας προβληματιστούν πρώτα οι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι και ύστερα όλοι οι άλλοι, για ποιο λόγο αναπαράγεται στο χώρο της επιστήμης.

Μάλλον όμως είπα πολλά. Θα τελειώσω τούτο το σημείωμα με λίγες λέξεις, που συμπυκνώνουν, πιστεύω, όσα εγώ είπα με πολλές. Με τα λόγια ενός από τους σημαντικότερους έλληνες αρχαιολόγους. Του Στέφανου Κουμανούδη «... Όλοι σήμερα για να γίνουν διάσημοι, τρέχουν πίσω από το "σπουδαίο" εύρημα, και όσο δεν βρίσκεται το "σπουδαίο" εύρημα, δεν είναι σπουδαιόι (...).»

□

ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων στις 21 Μαρτίου 1988 συνεχίζεται η λειτουργία του Κέντρου Πανεπιστημιακών Σπουδών. Τα μαθήματα θα χωρίζονται σε θεματικούς κύκλους και θα διδάξουν επώνυμοι Πανεπιστημιακοί Δάσκαλοι.

Γ' ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

από 21 Μαρτίου έως 6 Ιουνίου 1988

1. ΔΕΥΤΕΡΑ 21/3/88

«Θεωρία Λογοτεχνίας»

Ελένη Πολίτου-Μαρμαρινού, Επικ. Καθηγήτρια Παν/μίου Αθηνών

2. ΔΕΥΤΕΡΑ 28/3/88

«Κρητικό Θέατρο»

Σπύρος Ευαγγελάτος, Σκηνοθέτης - Δρ. Φιλολογίας

3. ΔΕΥΤΕΡΑ 4/4/88

«Ο Ρήγας και η εποχή του»

Λεάνδρος Βρανούσης, τ. Διευθυντής του Κέντρου Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών

4. ΔΕΥΤΕΡΑ 18/4/88

«Η Δημοτική στην Πεζογραφία και το αφηγηματικό έργο του Ψυχάρη»
Κώστας Στεργιόπουλος, Λογοτέχνης και Ομότιμος Καθηγητής Παν/μίου Ιωαννίνων

5. ΔΕΥΤΕΡΑ 25/4/88

«Επανασιακή Λογοτεχνία - Σολωμός»

Παναγιώτης Μαστροδημήτρης, Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών

6. ΔΕΥΤΕΡΑ 2/5/88

«Η γενιά του '30»

Καριοφίλης Μητσάκης, Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών

7. ΔΕΥΤΕΡΑ 9/5/88

«Υπερρεαλισμός: Εμπειρικός - Εγγονόπουλος»

Γιώργος Γιατρομανωλάκης, Επικ. Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών

8. ΔΕΥΤΕΡΑ 16/5/88

«Η ποίηση του Καβάφη πριν από την γενιά του '30»

Μιχάλης Μερακλής, Καθηγητής Παν/μίου Ιωαννίνων

9. ΔΕΥΤΕΡΑ 23/5/88

«Νεοελληνικό Θέατρο: Το Θέατρο στην μεταπολεμική Ελλάδα»
Βάλτερ Πούχνερ, Καθηγητής Παν/μίου Κρήτης

10. ΔΕΥΤΕΡΑ 6/6/88

«Η Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας»

Κ.Θ. Δημαράς, Επίτιμος Καθηγητής Παν/μίου Θεσσαλονίκης

Δ' ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ από 23 Μαρτίου έως 8 Ιουνίου 1988

1. ΤΕΤΑΡΤΗ 23/3/88

«Ιωάννης Καποδίστριας ο πρώτος, Κυβερνήτης της Ελλάδας»
Ελένη Κούκου, Καθηγήτρια της Ιστορίας του Ελληνικού Έθνους
Παν/μίου Αθηνών

2. ΤΕΤΑΡΤΗ 30/3/88

«Η στρατιωτική πολιτική του Καποδίστρια. Πρώτη συστηματική απόπειρα για συγκρότηση Εθνικού στρατού».
Στέφανος Παπαγεωργίου, Επικ. Καθηγητής της Νεώτερης Ιστορίας στην Πάντειο ΑΣΠΕ.

3. ΤΕΤΑΡΤΗ 20/4/88

«Η Οθωνική Περίοδος: Η Θεμελίωση του Ελληνικού Κράτους»
Αικατερίνη Κουμαριανού, Καθηγήτρια Παν/μίου (Σορβόνη) - Ιστορικός

4. ΤΕΤΑΡΤΗ 27/4/88

«Από την έξωση του Όθωνα έως τον Ελληνο-Τουρκικό πόλεμο του 1897»
Μέρος α'.

Αικατερίνη Γαρδίκ-Αγγελοπούλου, Ιστορικός

5. ΤΕΤΑΡΤΗ 4/5/88

«Από την έξωση του Όθωνα έως τον Ελληνο-Τουρκικό πόλεμο του 1897»
Μέρος β'.

Αικατερίνη Γαρδίκ-Αγγελοπούλου, Ιστορικός

6. ΤΕΤΑΡΤΗ 11/5/88

«Από τον πόλεμο του 1897 έως τους βαλκανικούς πολέμους»
Θάνος Βερέμης, Καθηγητής της Ιστορίας στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης Παν/μίου Αθηνών

7. ΤΕΤΑΡΤΗ 18/5/88

«Οι Βαλκανικοί πόλεμοι»

Γαρδίκ-Κατσιαδάκη, Ιστορικός

8. ΤΕΤΑΡΤΗ 25/5/88

«Ο Εθνικός διχασμός και οι επιπτώσεις του»

Γιώργος Μαυρογορδάτος, Επικ. Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών

9. ΤΕΤΑΡΤΗ 1/6/88

«Η Ελλάδα μετά την Συνθήκη της Λωζάνης»

Κων/νος Σβολόπουλος, Καθηγητής Ιστορίας Διεθνών Σχέσεων στο Νομικό Τμήμα Παν/μίου Θεσσαλονίκης Δρ. Ι.Μ.Χ.Α.

10. ΤΕΤΑΡΤΗ 8/6/88

«Το κίνημα του 1935, η παλινόρθωση της βασιλείας και η δικτατορία της 4ης Αυγούστου»
Γιάννης Κολιόπουλος, Καθηγητής της Ιστορίας Παν/μίου Θεσσαλονίκης.

Αιτήσεις συμμετοχής θα γίνονται δεκτές μέχρι και την Πέμπτη 24 Μαρτίου 1988.

Πληροφορίες: στο 3640910 - 3621601 εσωτ. 47

Ο Αντιδήμαρχος
ΣΤΑΥΡΟΣ ΞΑΡΧΑΚΟΣ

Δείγματα της πιο σύγχρονης τέχνης

Κουνέλλης, Σέρρα, Τάπιες, «Μπερνιέ» ως 23.4.

Μικρόκοσμος της ολωσδιόλου σύγχρονης, σημερινής τέχνης, η έκθεση τούτη, με 5 έργα, παρουσιάζει τρεις καλλιτέχνες που το λίγο που τους γνωρίζουμε στην Ελλάδα, το οφείλουμε μόνο στην Γκαλερί Μπερνιέ. Τέταρτη φορά παρουσιάζει Κουνέλλη, δεύτερη Σέρρα, πρώτη Τάπιες — αν εξαιρέσουμε τρεις παλιότερους πίνακές του που είδαμε το 1984 σε έκθεση ισπανικής τέχνης στην Πινακοθήκη.

Αυτοδίδακτος, πολύπλευρος και στοχαζόμενος καλλιτέχνης, ζωγράφος γλύπτης, κεραμιστής και συγγραφέας γύρω από την τέχνη ο Αντόνι Τάπιες (γ. 1923) είναι παρών με δυο έργα του που δημιούργησε 1987, ένα κεραμικό, κι ένα ζωγραφικό ιδιαίτερα εντυπωσιακό, όχι μόνο για τις διαστάσεις του, —195 x 301 εκ. Αυτό κυρίως αλλά και το ετρουσκικό σχεδόν «Ντιβάνι» του σε φυσικό μέγεθος από ψημένο πηλό συμπυκνώνουν τα περισσότερα γνωρίσματα της ισπανικής σύγχρονης τέχνης με τη δραματική σηματογραφία ενός βιωμένου αφηρημένου εξπρεσιονισμού, με την ευγενή τελετουργική χρήση του μαύρου, που δεν είναι απαραίτητα πένθιμο, με τη βίαιη αλλά συγκρατημένη χειρονομία.

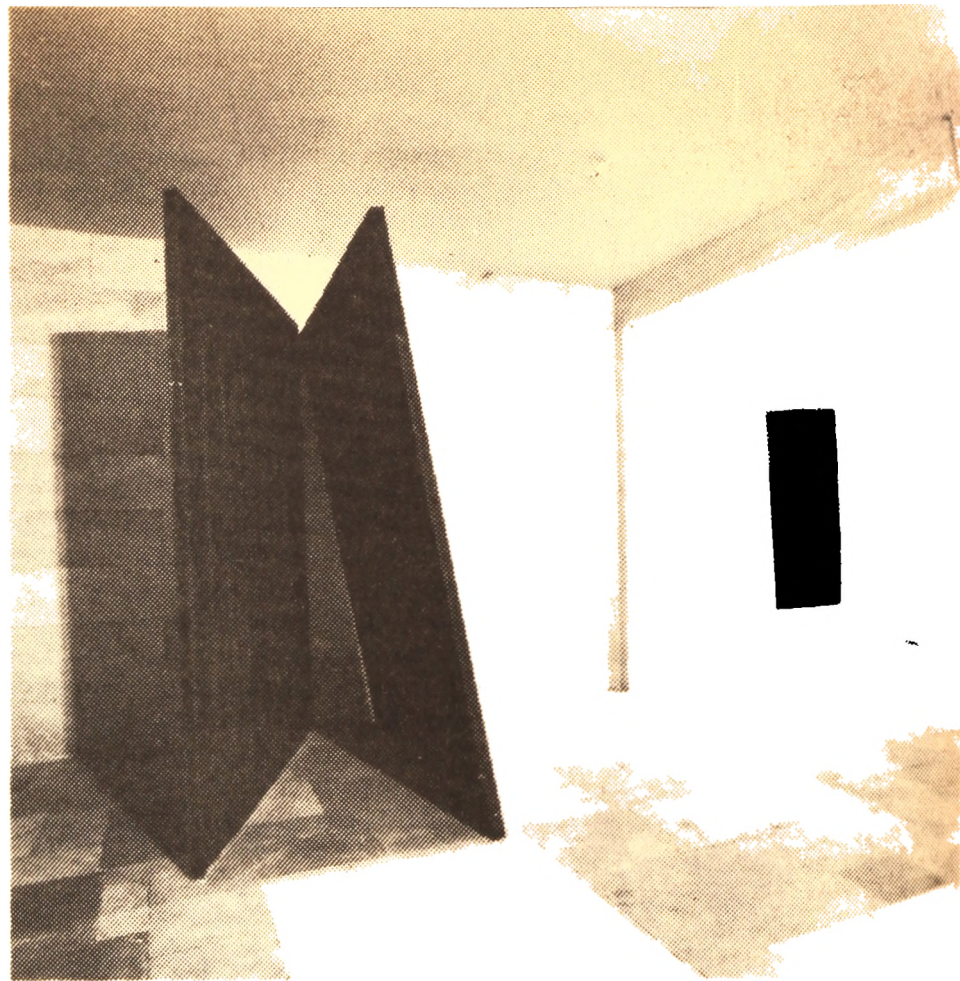
Ο Γιάννης Κουνέλλης (γ. 1936) από τους πρωτοπόρους, πριν 25 χρόνια, της «Αρτε Πόβερα» με τα «περιβάλλοντά» του, παρουσιάζει με το αληθινά σημερινό έργο του —1988!— μια ζυγισμένη κλασικά κατασκευή —δυο κάθετα σιδερένια δοκάρια που στερεώνουν πάνω σε μια μεγάλη λαμαρίνα τσουβάλια γεμάτα κάρβουνα, σε μια σύνθεση που θυμίζει

φατνώματα στέγης αρχαίου ναού.

Ο Ρίτσαρντ Σέρρα τέλος (γ. 1939) έχει ξεπεράσει κι αυτός την «Αρτε Πόβερα» με μια κατασκευή φτιαγμένη επιτόπου, κι αυτή του 1988, από βαρύτατες και παχιές ατσάλινες λαμαρίνες όρθιες ακουμπισμένες μια στην άλλη ισορροπημένες μόνο από το βάρος τους σε σύνθεση που ανακαλεί επιβλητικούς συνδυασμούς γλυπτικής και αρχιτεκτονικής, τα μεγαλιθικά μνημεία της Αγγλίας, τις πυραμίδες και τις υπόστυλες στοές της Αιγύπτου, παντρεμένη με την επισφαλή ελαφράδα ενός πύργου από παιγνιόχαρτα.

Οι δυο είναι Ευρωπαίοι —και μάλιστα Μεσογειακοί— απόλυτα ενήμεροι όλων των φάσεων και περιόδων της ευρωπαϊκής τέχνης με την πιο ευρεία έννοια, ο τρίτος Αμερικάνος που δημιουργεί το «καινούριο» με όλη την ανοιχτωσιά της σύλληψης και τον πλούτο των μέσων των μεγάλων ζωγράφων και γλυπτών του «νέου κόσμου», μέσα όμως και πάλι από τη γνώση της ευρωπαϊκής τέχνης, αφού κι αυτοί αντλούν τις βασικές τους φόρμες και ιδέες από τη «γηραιά Ευρώπη», από τον Μπρανκούσι και από τον Μαρσέλ Ντυσάν.

Εκτός από την εγγενή «βαρύτητα» —χωρίς λογοπαίγνιο— των έργων και των τριών, σημαντικό στοιχείο στη μεγάλη γλυπτική ενός αιώνα που ξεκινάει με τον Μπρανκούσι, μπορούμε να σταθμίσουμε ακόμα κι όσοι δεν γνωρίζαμε άλλα έργα τους ότι η «Αρτε Πόβερα», αυτή η τόσο πλούσια «φτωχή τέχνη» έπαιξε

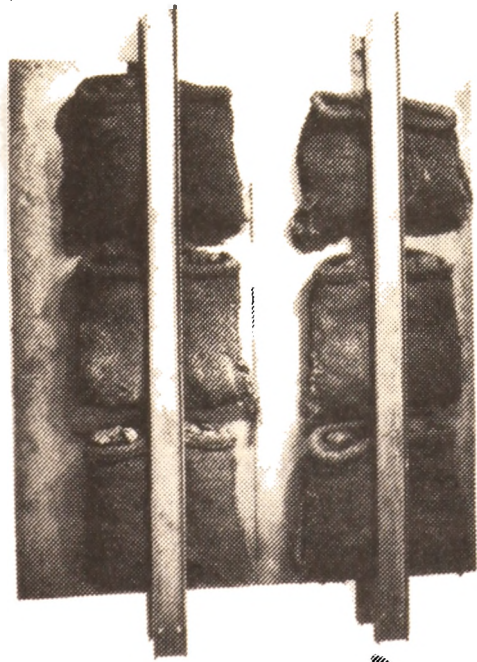
Richard Serra «Athens steely point, 1988, 2 πλάκες σιδήρου. 250X200X120 εκ. και δεξιά: «Ismael», 1984, Πίσσα σε ριζόχαρτο. 192X103 εκ.

ρόλο καθαρτήριο τόσο στο πέρασμά της, όσο κατά το ξεπέρασμά της. Έργα απόλυτα μοντέρνα —σημερινά— δεν δείχνουν ούτε ίχνος του εκλεκτισμού που ψευτίζει τόσα εικαστικά προϊόντα που επικαλούνται ως λόγο ύπαρξης το «μεταμοντερνισμό». Αποτελούν το πιο γερό επιχείρημα για το ότι η μεγάλη γλυπτική προχωρεί φυσιολογικά ακάθεκτη, αξιοποιώντας και αφομοιώνοντας όλες τις κατακτήσεις της τεχνολογίας, για να αναπαράγει τον καλύτερο εαυτό της, τα βασικά της γνωρίσματα, το μνημειώδες, το λιτό, το εκφραστικό, το μοναδικό, αγνοώντας τις κατηγορίες και τις ταξινομήσεις στις οποίες προσφεύγουν από ανάγκη οι κριτικοί κι ιστορικοί της τέχνης, από βολή όσοι κοινωνιολόγοι, θεωρητικοί, φιλόδοξοι, αρέσκονται να τις επικολλούν «εκ των υστέρων» προσπαθώντας να ερμηνεύσουν έργα που έχουν ήδη ερμη-

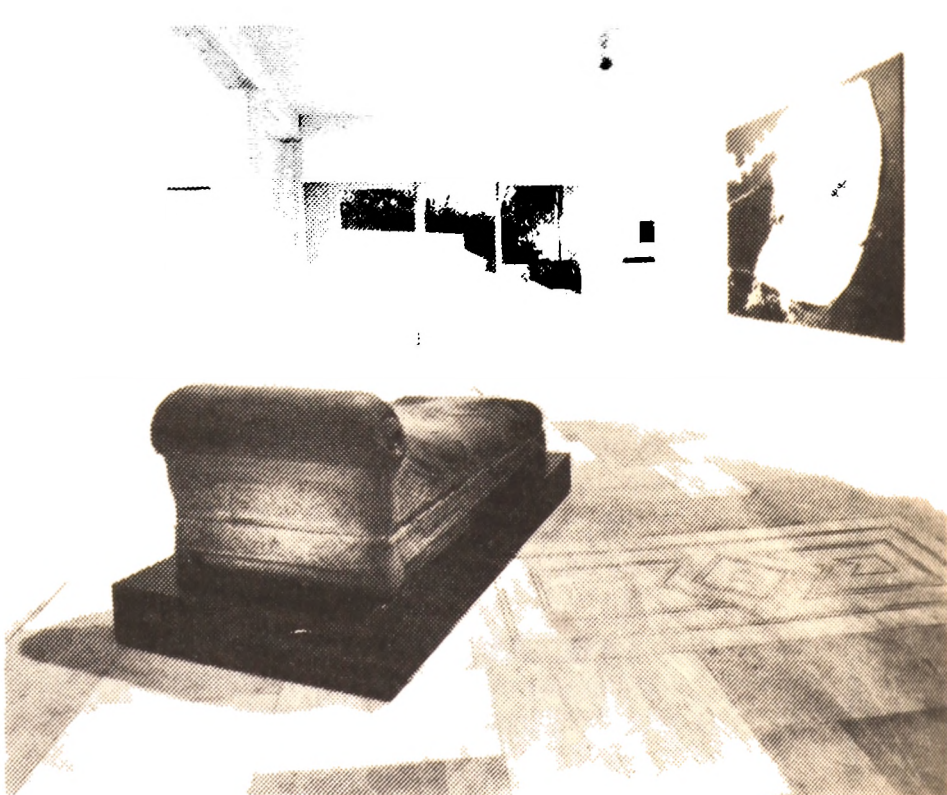
νεύσει τον εαυτό τους με την ύπαρξή τους, με τη θέση τους κατακτημένη μέσα στην παγκόσμια παιδεία. Είναι διαφωτιστική και διδακτική η αντιπαράθεση της μικρής ετούτης έκθεσης μεγάλων έργων με τη μεγάλη εκείνη του ΔΕΣΤΕ (ΑΝΤΙ αρ. 366) των πολλών και συχνά αδιάφορων προϊόντων μιας μοδιστικής, πρόσκαιρης τεχνοτροπίας όσο σημερινής και να είναι.

Ένα ιδανικό μουσείο σύγχρονης (και σημερινής) τέχνης θα ήταν λειψό δίχως έργα του Σέρρα του Κουνέλλη, του Τάπιες, δίπλα στο «Πουλί μέσα στο Διάστημα» του Μπρανκούσι, στους «Σκλάβους» του Μιχαήλ Άγγελου, ή τα αφηρημένα γεωμετρικά του στο λίδιο στο Σαν Λορέντζο, σε ένα Κούρο του δού αιώνα π.Χ. και σε ένα Κυκλαδικό ειδώλιο του 2.500 π.Χ.

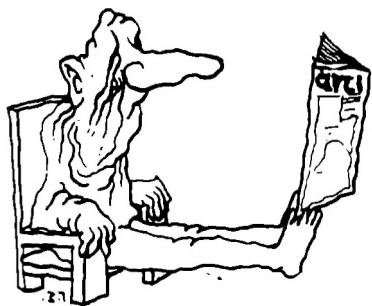
Αλέξανδρος Ξύδης

Γιάννης Κουνέλλης: χωρίς τίτλο, 1988, Μεταλλικές πλάκες, τσουβάλι, κάρβουνα. 240X180X35 εκ.

Antoni Tàpies: «Le divan», 1987, Τερακότα σε ξυλινή βάση. 190X90X76 εκ. Δεξιά: «Linge sur marron», 1987. Πίσσα σε ριζόχαρτο. 192X103 εκ.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΕΡΗΣ

Ο χώρος και τα χρόνια του Τάκη Σινόπουλου 1917-1981

Σχέδιασμα βιο - εργογραφίας
Εκδ. Ερμής, Αθήνα 1988

Ανατρέχοντας σε ένα πλήθος γραπτών καταθέσεων για το έργο του Τάκη Σινόπουλου (κειμένων και κρίσεων σε βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά), έχοντας επίσης τη δυνατότητα της αναζήτησης υλικών στο προσωπικό αρχείο του —που το διέθεσε η γυναίκα του Μαρία— ο μελετητής παρακολουθεί την πορεία του ποιητή από τη γέννησή του (Μάρτιος 1917) ως το θάνατό του (26 Απριλίου 1981, ανήμερα Πάσχα). Οι καταβολές του, η εκπαιδευτική του πορεία, οι πρώτες απόπειρες να εκφραστεί, ο δρόμος προς την καθιέρωση, οι εκδόσεις των έργων του και η αποδοχή τους, οι λογοτεχνικές (και όχι μόνο) παρές του, η πολιτική του στάση παράλληλα με τα μεγάλα γεγονότα (κατοχή, εμφύλιος, δικτατορία) που βάρυναν στη διαμόρφωσή της καταγράφονται μέσα στις σελίδες του βιβλίου.

Η έκδοση συμπληρώνεται από πλούσιο φωτογραφικό υλικό, και —μολονότι ο συγγραφέας της πιθανολογεί κάποιες ελλείψεις, εξαιτίας κυρίως του λιγοστού χρόνου που μεσολάβησε από την έναρξη της ερευνητικής του δραστηριότητας μέχρι την ολοκλήρωσή της— αποτελεί την μέχρι τώρα πληρέστερη παρουσίαση της ζωής και του έργου ενός από τους σημαντικότερους εκπρόσωπους της «ποίησης της ήττας».

P. CHRISTIN - E. BILAL

Η πόλη που δεν υπήρξε

Μετάφρ: Λίλη Ιωαννίδου

Εκδ. Ars Longa, Αθήνα 1988

Τα χαρακτηριστικά της δουλειάς του Bilal, ενός από τους σημαντικότερους ευρωπαίους δημιουργούς, κόμικς, είναι η αυστηρή χρήση του ντεκουπάζ, η κλασικότερη αφήγηση χωρίς την παρεμβολή «ανατρεπτικών» τρόπων, η γκριζα και σκούρα χρωματική του γκάμα, το πολιτικό φόντο των μυθοπλασιών του. «Η πόλη που δεν υπήρξε» είναι μια από τις πρώτες δουλειές του (1977), έγινε πάνω σε σενάριο του Pierre Christin και αναφέρεται στις υπερβολές της κομματικής στράτευσης και στο εξουσιαστικό μοντέλο που, πάντα, έχει τη δύναμη να αναπαράγεται.

Ο δημιουργός αναπαριστά νατουραλιστικά τις συνθήκες ζωής

μιας τυπικής εργατοϋπολής στο σημερινό δυτικό κόσμο, ενώ το φανταστικό στοιχείο που τόσο πιο πριν (μια σειρά μικρών ιστοριών επιστημονικής φαντασίας) όσο και αργότερα («Η γιορτή των αθανάτων», «Η γυναίκα παγίδα») καλλιέργησε, έχει το μερίδιό του, από τη στιγμή που η μυθοπλασία υπερβαίνει την αναφορά της στο σημερινό χωρόχρονο. Η ανέφικτη ουτοπία του οποιουδήποτε επαναστατικού εγχειρήματος σφραγίζει την προβληματική του άλμπουμ.

ΓΙΩΡΓΟΣ Β. ΚΑΤΟΣ

Τα καλά παιδιά

Β' έκδοση

Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1987

Πέντε διηγήματα που είχαν πρωτοκυκλοφορήσει το 1980 από εκδοτικό οίκο της Θεσσαλονίκης, κυκλοφορούν σε δεύτερη έκδοση, με έναν πίνακα του Γιάννη Τσαρούχη στο εξώφυλλο. Ο συγγραφέας (και εκδότης του λογοτεχνικού περιοδικού «Τραμ») αφηγείται με ρέοντα ευθύ λόγο ιστορίες που, όσο κι αν ενέχουν ηθογραφικά στοιχεία, δεν αρκούνται στην απλή ηθογραφική απόδοση χώρων, προσώπων και κοινωνικών ομάδων.

Το συναίσθημα, ορισμένες λυρικές «παρεκτροπές» του λόγου, η σκιαγράφηση χαρακτήρων που παρεκκλίνουν από τα υποδείγματα τύπων της μικροαστικής καθημερινότητας και η λατρευτική σχέση με τη Θεσσαλονίκη, είναι κάποια από τα μοτίβα που χρησιμοποιούνται στο «χτίσιμο» αυτών των σύντομων αφηγημάτων.

ΑΛΚΥΟΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Η Μπόρα

Εκδ. Καλέντης, Αθήνα 1987

Ευθύς ο αφηγηματικός λόγος και άμεσος, όπως η προφορική ομιλία. Γεμάτος ιδιωτισμούς που, ωστόσο, δεν ξενίζουν τον αναγνώστη —ο πλούτος της ελληνικής γλώσσας βρίσκεται και μέσα στις ιδιολέκτους. Και, με άξονα την ιστορία μιας χήρας και των δυο παιδιών της σε ένα τυπικό ελληνικό χωριό αρχικά, στην πρωτεύουσα αργότερα, αναδύονται στο φόντο τα χαρακτηριστικά της μεταπολεμικής ελληνικής κοινωνίας.

Η αφηγηματική τεχνική υπαγορεύεται από την απλότητα. Από κει και πέρα η Αλκυόνη Παπαδάκη, με όχημα τις αφηγηματικές της δυνατότητες, δίνει μια προσωπική, αυτοβιογραφική κατάθεση για το βιωμένο χρόνο σε μια κοινωνία εκμετάλλευσης και υποκρισίας. Η φτώχεια, η εφηβεία, η εργασία αντιμετωπίζονται απομυθοποιητικά. Η χειραφέτηση είναι το αέναο επιθυμητό. Ο θάνατος βάζει τη σφραγίδα του στις καμπές της ζωής και η αναζήτηση του έρωτα κυριαρχεί. Η στάση της λογοτεχνίας ιδιαίτερα απέναντι στον έρωτα, στάση αισθησιοκρατική και η αμοραλιστική αντιμετώπιση της κοινωνικής συνείδησης που νομιμοποιεί την αν-

θρώπινη εκμετάλλευση, βαρύνουν ιδιαίτερα στο τελικό αποτέλεσμα.

ΡΑΙΗΜΟΝΤ ΤΣΑΝΤΛΕΡ

Ένας συγγραφέας αποκαλύπτει

Μετάφραση: Βαγγέλης Παραμπούκης

Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1988

Ο Τσάντλερ, ο σημαντικότερος ίσως συγγραφέας αστυνομικής λογοτεχνίας αποδεικνύεται με το βιβλίο αυτό ένας από τους πολυγραφότερους και πιο πρωτότυπους επιστολογράφους. Εδώ υπάρχουν συγκεντρωμένες επιστολές του, στις οποίες αυτοπαρουσιάζεται, μιλάει για τη σχέση του με τη γυναίκα του την οποία υπεραγαπούσε, εκθέτει τη στάση του απέναντι στο μυθιστόρημα μυθιστόρημα, περιγράφει τη σχέση του με τον κινηματογράφο κι ακόμα, ιστορεί εγκλήματα που συντάραξαν το αναγνωριστικό κοινό των εφημερίδων ή την αγάπη του για ...τις γάτες ή, τέλος, θέτει ζητήματα στους αλληλογράφους του που προκύπτουν από τη συγγραφή και την ανάγνωση των έργων του.

Από τα υπόλοιπα υλικά του βιβλίου αυτού, το διήγημα «Ένα ζευγάρι συγγραφέων» η αρχή του ημιτελούς μυθιστορήματος «Roodle Springs Story» και κάποιες ακόμη σημειώσεις του συγγραφέα.

ΕΟΥΛΟΧΙΟ ΣΟΥΑΡΕΣ

49 μικρές ιστορίες - 49 μεγάλα έργα του Πάβλο Νερούδα

Μετάφραση: Δανάη Στρατηγοπούλου

Εκδ. «Γνώσεις», Αθήνα 1987

Ο Εουλόχιο Σουάρες, συγγραφέας και δημοσιογράφος, υπήρξε διευθυντής του ραδιοφωνικού σταθμού από τον οποίο μίλησε για τελευταία φορά προς το λαό της Χιλής ο πρόεδρος Αλλιέντε, λίγο πριν επιβληθεί η στρατιωτική δικτατορία του Πινοσέτ. Με αυτό του το βιβλίο εξιστορεί τη ζωή του προσωπικού του φίλου και μεγάλου ποιητή Νερούδα, ριχνοντας βάρος, ιδιαίτερα στο ποιητικό του έργο.

Συντομευμένο αρκετά στην ελληνική του έκδοση το έργο παρουσιάζει το σύνολο της δουλειάς του Χιλιανού ποιητή, δίνοντας περισσότερη έκταση σε όσα από τα ποιήματά του είναι ανέκδοτα στη χώρα μας. Στην κατεύθυνση αυτή σημαντική είναι η συμβολή της Δανάης Στρατηγοπούλου, η οποία και είναι η πλέον ενήμερη στην Ελλάδα για το έργο του Νερούδα.

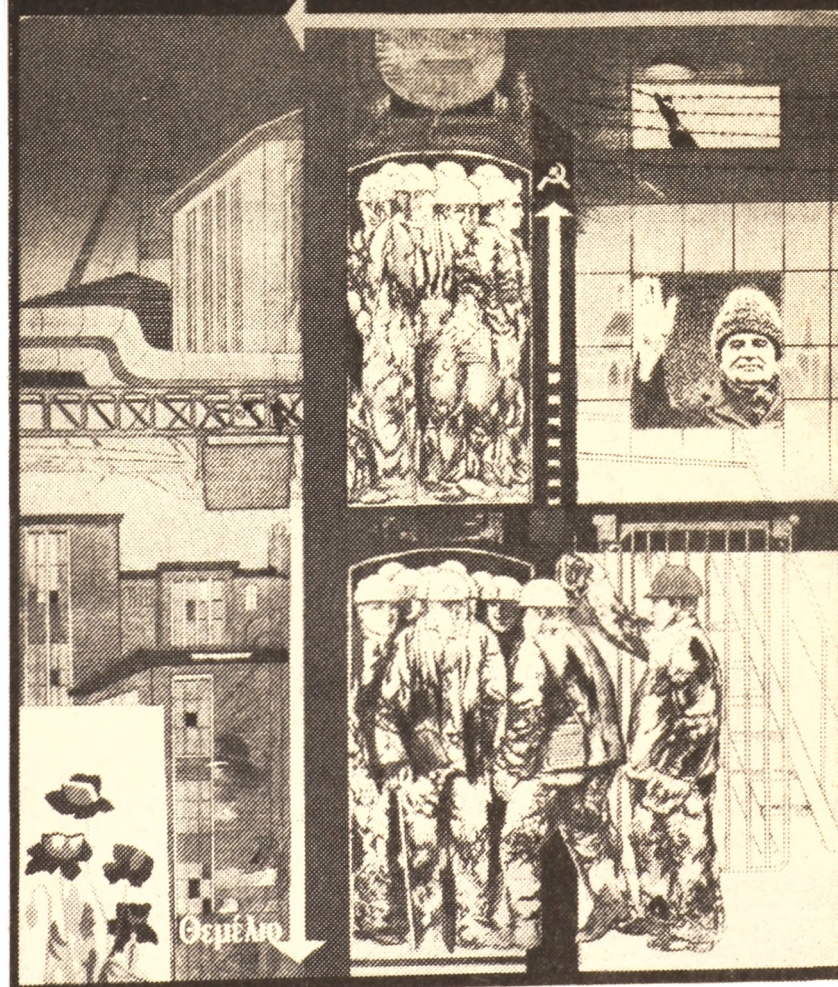
Το βιβλίο —τυπωμένο με πράσινο μελάνι, χρώμα με το οποίο έγραφε ο ποιητής— και ιδιαίτερα επιμελημένο συμπληρώνεται με βιβλιογραφία, φωτογραφίες από τη ζωή και τη δράση του καθώς και με ιδιόγραφη προλογική αφιέρωση του Γιάννη Ρίτσου.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Λευτέρης
Μαυροειδής

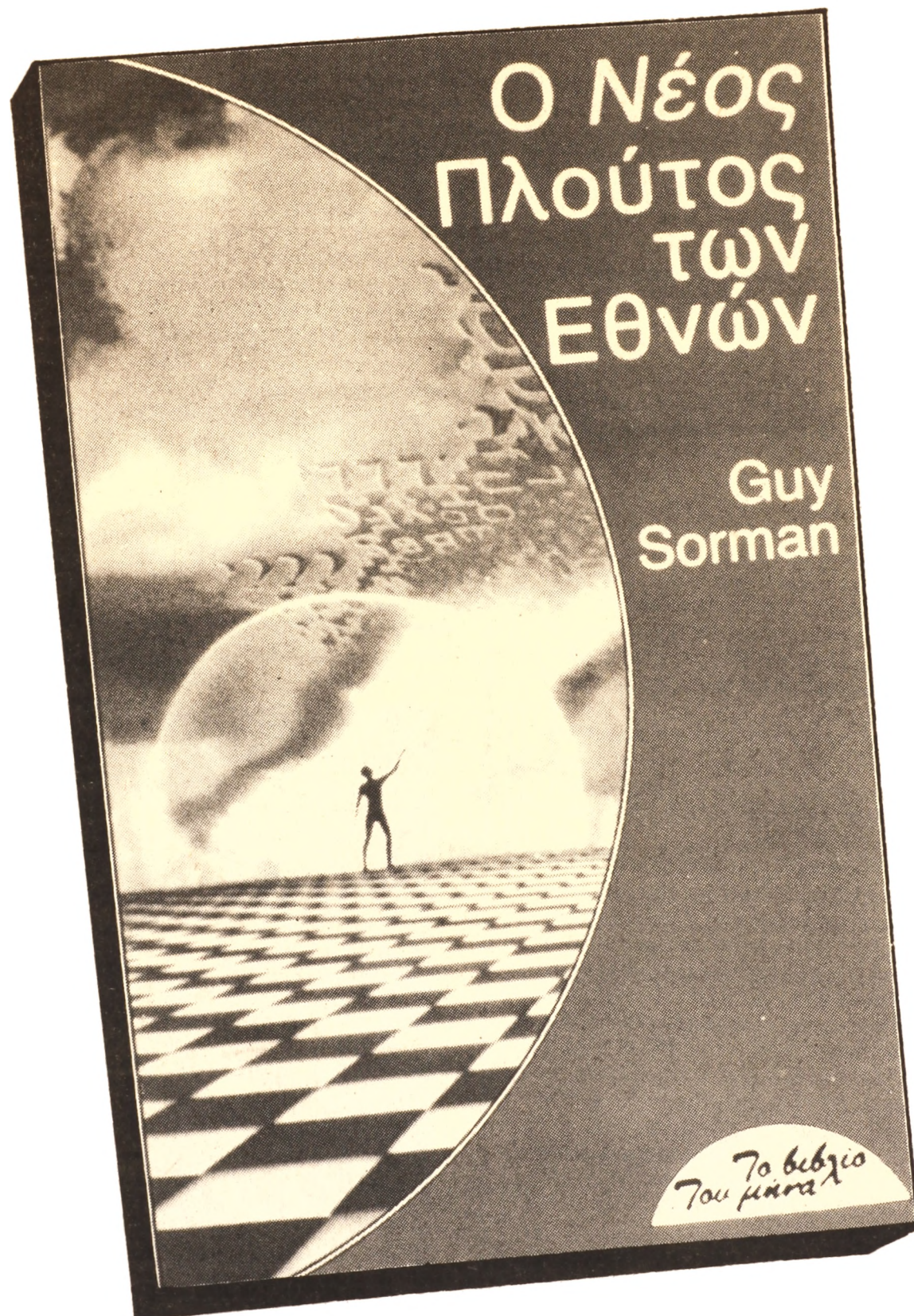
ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΤΑΛΙΝΙΣΜΟ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΕΣΤΡΟΪΚΑ

Η προσωπική μου μαρτυρία από τον κόσμο του υπαρκτού σοσιαλισμού (1947-1987)

Guy Sorman

Μολις κυκλοφορησε:

Του ίδιου
Συγγραφέα
κυκλοφορούν:

- Η Συντηρητική Επανάσταση στην Αμερική
- Η Φιλελεύθερη Λύση
- Το Ελάχιστο Κράτος

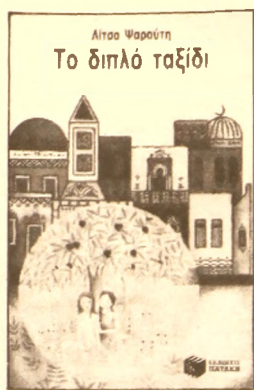
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΟΕΣ

Κάθε βιβλίο και ένα γεγονός

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Ζ. Σαρή
ΤΑ ΧΕΓΙΑ

Α. Ψαραύτη
ΤΟ ΔΙΠΛΟ ΤΑΞΙΔΙ

Α. Πέτροβιτς-
Ανδρουτσοπούλου
ΣΠΙΤΙ ΓΙΑ ΠΕΝΤΕ

Α. Αγγελάκης
**ΜΙΑ ΑΛΕΠΟΥ
ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ
ΒΑΘΗΣ**

Γ. Γρηγοριάδου-
Σουρέλη
**ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΧΩΡΙΣ
ΚΑΝΟΝΕΣ**

Ρ. Καρθαίου
Κατ. Μάνου-Πασσά
**ΧΑΡΟΥΜΕΝΕΣ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΣΧΑ**

Ρ. Καρθαίου
Κατ. Μάνου-Πασσά
**ΧΑΡΟΥΜΕΝΕΣ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ**

Α. Μερκούρη
**ΧΑΡΟΥΜΕΝΕΣ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ
ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΗΛΙΚΙΑΣ**

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ
Αγγ. Βαρελλά
4 βιβλία για τις
τέσσερις πρώτες
τάξεις του δημοτικού

Α. Χατζοπούλου-
Καραβία
**Ο ΛΟΓΟΚΡΙΤΗΣ
Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΜΑΣ**
(Νεανικό θέατρο)

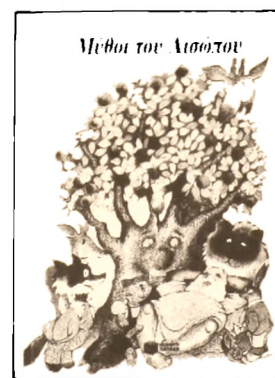
Β. Ντάκουρη-
Μαυρουδή
**Ο
ΦΕΓΓΑΡΟΚΟΚΚΟΣ**

Α. Αρπατιέλου
**ΗΤΑΝ ΜΙΑ
ΧΑΡΟΥΜΕΝΗ
ΠΛΑΓΙΑ**

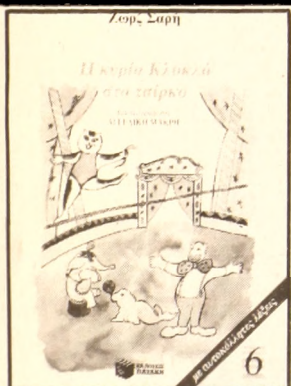
Α. Χατζοπούλου
Καραβία
ΡΙΚΙ

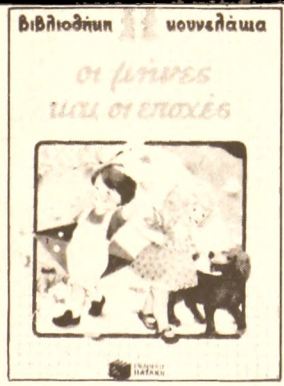
Ε. Βαλαβάνη
ΜΥΘΟΙ ΑΙΣΩΠΟΥ

**ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΪΚΑ
ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ**
υπο τη διεύθυνση
του Μ.Γ. Μερακλή

Ζωρζ Σαρή
Η ΚΥΡΙΑ ΚΛΟΚΛΟ
Η Ζωρζ Σαρή διηγεί-
ται σπαρταριστές ι-
στορίες. Τα παιδιά με
αυτοκόλλητες λέξεις
συμπληρώνουν τα
κενά.

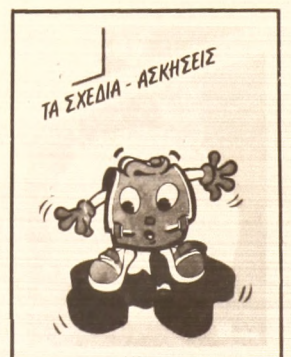
Βιβλιοθήκη μουνηλάσια
ΤΑ ΚΟΥΝΕΛΑΚΙΑ
Δώδεκα βιβλία που
δίνουν την ευκαιρία
στα μικρά παιδιά να
διασκεδάσουν και
συγχρόνως να γνωρί-
σουν το περιβάλλον.

ΜΑΘΑΙΝΩ
Έξι βιβλία καλύπτουν
την ανάγκη για μάθη-
ση που έχει το παιδί
της προσχολικής ηλι-
κίας και του δημοτι-
κού

**ΜΠΛΟΚ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**
Βιβλία για παιδιά
προσχολικής και
πρώτης σχολικής ηλι-
κίας

**Ο ΕΞΥΠΝΟΥΛΗΣ
ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΕΙ**
4 Βιβλία για παιδιά
προσχολικής και
σχολικής ηλικίας

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΙ**

ΑΙΣΘΗΣΗ SAGA

SAGA

125
ADX